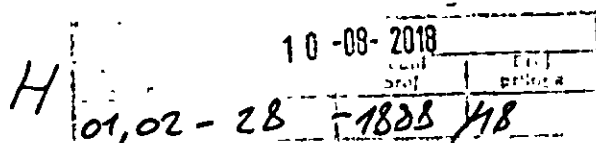

Број: 12-1-28-155-13/18
Сарајево, 07.08.2018. године

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Трг Босне и Херцеговине 1
71 000 Сарајево

Предмет: „Годишњи извјештај из области пољопривреде за Босну и Херцеговину за 2017. годину“ на разматрање и усвајање, доставља се

Према Закону о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ („Службени гласник БиХ“, број 50/08) Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације БиХ и Одјељењем за пољопривреду Владе Брчко Дистрикта БиХ израђује и доставља Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Савјету министара БиХ на разматрање, а након разматрања Савјета министара БиХ, годишњи извјештај се упућује Парламентарној скупштини БиХ на усвајање.

Савјет министара БиХ је на 150. сједници одржаној 24.07.2018. године, размотрио Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја за Босну и Херцеговину за 2017. годину, и задужио Министарство спољне трговине и економских односа БиХ да предметни извјештај достави Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине на усвајање.

У складу са наведеним достављамо вам Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја за Босну и Херцеговину за 2017. годину на разматрање и усвајање.

С поштовањем,

МИНИСТАР
Мирко Шаровић

Прилог:

- Као у тексту (српски, босански и хрватски језик),
- ЦД са Извјештајем на српском, босанском и хрватском језику,
- Обавијест о закључку Савјета министара Босне и Херцеговине.

**MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA
BOSNE I HERCEGOVINE**

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE
IZ OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2017. GODINU**

SVIBANJ, 2018. GODINE

SADRŽAJ

Lista tablica	3
Lista grafikona	3
Skraćenice	4
Izvori podataka i doprinos u pripremi izvješća	5
Rezime	6
1. POLJOPRIVREDNI SEKTOR BOSNE I HERCEGOVINE U BROJKAMA	8
1.1. Značaj poljoprivrednog sektora u ekonomiji	8
1.1.1. Zaposlenost u poljoprivrednoj djelatnosti	9
1.1.2. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda	10
1.2. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda	11
1.3. Broj i struktura poljoprivrednih gazdinstava	12
2. Zasijsane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi	14
3. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA	15
3.1. Biljna proizvodnja	15
3.2. Stočarska proizvodnja	19
3.2.1. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa	19
3.2.2. Proizvodnja mlijeka i mliječnih proizvoda	20
3.2.3. Proizvodnja ostalih stočarskih proizvoda	21
3.3. Brojno stanje stoke i peradi	22
4. POTPORA POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVITKU U BOSNI I HERCEGOVINI	23
4.1. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH	24
4.2. Usporedba mjera potpore u BiH sa Europskom unijom i zemljama regiona, i razina dostignute harmonizacije sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Europske unije	26
4.3. Analiza strukture proračunske potpore po skupinama mjera	27
5. TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHAMBENIM PROIZVODIMA	34
5.1. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda	34
5.2. Zemljopisna struktura u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	36
5.3. Robna razmjena sa BiH sa Europskom unijom	36
5.3.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Hrvatskom	36
5.4. Razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda između BiH i CEFTA-e	37
5.4.1. Robna razmjena sa Republikom Srbijom	38
5.5. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine i EFTA-e	38
5.6. Razmjena poljoprivrednim proizvodima BiH i Turske	39
6. REALIZACIJA MJERA I PRIORITETA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA U 2017. GODINI	40

7. ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA, VETERINARSTVO I SIGURNOST HRANE	50
7.1. Zaštita zdravlja bilja	50
7.2. Veterinarstvo	54
7.3. Sigurnost hrane	56
8. ORGANSKA PROIZVODNJA, PRAVNI OKVIR I UVJETI ZA IZVOZ ORGANSKIH PROIZVODA	62
9. RIBARSTVO	65
9.1. Proizvodnja/uzgoj ribe	65
9.2. Usklađivanje zakonodavstva u BiH sa EU zakonodavstvom	66
10. EUROPSKE INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SURADNJA	68
10.1. Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Dodatnog protokola	68
10.2. Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)	71
10.3. Međunarodni sporazumi/Memorandumu o suradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka	72
10.4. Planiranje i koordinacija donatorske pomoći	74
11. MJERE I PRIORITETI U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA ZA 2018. GODINU	76

Lista tablica

Tablica 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, lova i ribolova u ukupnom BDP-u za 2015-2016. godinu

Tablica 2. Broj i struktura zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u BiH

Tablica 3. Broj i struktura zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u FBiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH (2016. i 2017. godina)

Tablica 4. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema skupinama proizvoda u 2017

Tablica 5. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2016-2017. godini (KM)

Tablica 6. Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH

Tablica 7. Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava poljoprivrednih površina (u ha)

Tablica 8. Zemljopisna rasprostranjenost poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH u 2017. god.

Tablica 9. Zemljopisna rasprostranjenost poljoprivrednih gazdinstava u Republici Srpskoj u 2017. godini

Tablica 10. Zasiyane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi u BiH 2016-2017. godine (u hektarima)

Tablica 11. Proizvodnja i prinos važnijih usjeva (2016-2017. godina)

Tablica 12. Proizvodnja i prinos voća (2016-2017. godina)

Tablica 13. Broj rodniy čokota, proizvodnja i prinos grožđa (2016-2017. godina)

Tablica 14. Klanje stoke i peradi u klanicama (2016 -2017. godina)

Tablica 15. Proizvodnja sirovog mlijeka u Federaciji, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko (tisuća litara)

Tablica 16. Otkup sirovog kravljeg mlijeka (2016—2017. godina)

Tablica 17. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječniy proizvoda (2017. i 2016. godina)

Tablica 18. Proizvodnja jaja, meda i vune u BiH

Tablica 19. Proizvodnja jaja, vune i meda u RS, FBiH i Distriktu Brčko

Tablica 20. Brojno stanje stoke, peradi i košnica u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH

Tablica 21. Poljoprivredni proračuni u BiH (2010-2017) u 000 KM

Tablica 22: Poljoprivredni proračuni zemalja regiona u 2017. godini (EUR)

Tablica 23. Distribucija potpora po proizvodima/skupinama proizvoda (u %)

Tablica 24: Pregled kantonalniy Izdvajanja u 2017. godini (u KM)

Tablica 25. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredniy proizvodima (2016-2017. godina)

Tablica 26. Struktura razmjene poljoprivredniy proizvoda u BiH (glave CT 1-24) , Mil.KM

Tablica 27. Usporedni pregled BiH razmjene poljoprivredniy proizvodima po regionima (Mil. KM)

Tablica 28. Robna razmjena Bosne i Hercegovine sa Hrvatskom poljoprivredniy proizvodima (Mil.KM)

Tablica 29. Robna razmjena Bosne i Hercegovine sa Srbijom poljoprivredniy proizvodima (Mil. KM)

Tablica 30. Robna razmjena Bosne i Hercegovine sa EFTA-om (Mil.KM)

Tablica 31. Robna razmjena poljoprivredniy proizvodima BiH sa Turskom

Tablica 32. Površina pod organskom proizvodnjom u Bosni i Hercegovini (ha)

Tablica 33. Uzgoj/proizvodnja ribe u Federaciji BiH (u tonama)

Tablica 34. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj (u tonama)

Lista grafikona

Grafikon 1: Poljoprivredni proračuni u BiH za razdoblje 2010-2017. (u milijunima KM)

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u procentima)

Grafikon 3: Proračun za Zajedničku poljoprivrednu politiku EU (CAP)

Grafikon 4: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u milijunima KM)

Grafikon 5: Mjere izravne potpore proizvodnji u BiH – struktura (u milijunima KM)

Grafikon 6: Mjere ruralnog razvitka u BiH – struktura (u milijunima KM)

Grafikon 7: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH (u milijunima KM)

Grafikon 8: Mjere općih usluga u poljoprivredi u BiH - struktura (u milijunima KM)

Grafikon 9: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/skupinu ili sve proizvode (u %)

Grafikon 10: Proračun potpora za poljoprivredu iz kantona u 2017. godini (u milijunima KM)

Kratice

BDP	Bruto društveni proizvod
BDV	Bruto dodana vrijednost
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BTSF	Better Training for Safer Food
CAP	Common Agriculture Policy
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
DG SANTE	Directorat of General for Healt and Foos Safety
EFTA	European Free Trade Agreement
FAO GFCM	General Fisheries Commission for the Mediterranean
FARMA	Fostering Agriculture Markets Activity
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMPVŠ	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva
FVO	Food and Veterinary Office
FVO	Food and Veterinary Office
FZS	Federalni zavod za statistiku
GIZ	Njemačko društvo za međunarodnu suradnju
GMO	Genetski modificirani organizmi
IFAD	International Fund for Agiculture Development
INFOSAN	The International Food Safety Authorities Network
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
IPA RD	Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development
JICA	Japan Inetrnational Cooperation Agency
MPŠV RS	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske
MRL	Maximum Residue Limit
MVTEO BiH	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OzPŠVBD	Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Brčko Distrikt
RASFF	Rapid Alert System for Food and Feed
RS	Republika Srpska
RZSRS	Zavod za statistiku Republike Srpske
SIDA	Sweedish International Development Cooperation Agency
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission.
TB	Tarifni broj
UN FAO	Food and Agriculture Organization of United Nations
UNDP	United Nations Development Programm
UoST	Ugovor o slobodnoj trgovini
USAID	U.S. Agency for Inerternational Development

Izvori podataka i doprinos u pripremi Izvješća

Godišnje izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvitka za Bosnu i Hercegovinu za 2017. godinu (Izvješće) je jedanaesto po redu izvješće koje je izradilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine u suradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske, Ministarstvom poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva Federacije BiH, i Odjelom za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Distrikta Brčko BiH.

Izvješće predstavlja cjelovit dokument u BiH u kojem je prikazano stanje u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i implementirane mjere poljoprivredne politike, razina novčanih sredstava koja su izdvojena s ciljem podizanja razine proizvodnosti i jačanja konkurentnosti domaće poljoprivrede, razvitka poljoprivrede i sela, te očuvanja prirode i racionalnim gazdovanjem prirodnim resursima.

U Izvješću se nastojalo prikazati detaljno stanje u poljoprivrednom sektoru u prethodnoj godini i to sa aspekta proizvodnje, trgovine poljoprivrednim i prerađenim poljoprivrednim proizvodima i implementirane poljoprivredne politike. U dokumentu su predstavljene ekonomski i proizvodni pokazatelji za 2017. godinu u odnosu na prethodnu godinu. U suštini, u dokumentu su predstavljene osnovni pokazatelji makroekonomskog ambijenta, zasijane površine u jesenjoj i proljetnoj sjetvi, obujam i struktura u poljoprivrednoj proizvodnji, otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda, vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda, te struktura robne razmjene po proizvodima i trgovinskim partnerima. Također, posebno poglavlje je posvećeno aktualnoj poljoprivrednoj politici, mjerama i potpori namijenjenoj poljoprivredi i ruralnom razvitku.

Godišnja Izvješća kao i izvješća koja su pripremana i prethodnih godina se u skladu sa člankom 23. Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH zasniva na prethodno dostavljenim izvješćima koja pripremaju nadležna tijela entiteta i Distrikta Brčko BiH. Sam sadržaj Izvješća u velikoj mjeri ovisi prvenstveno od kvalitete informacija i podataka koje dostave nadležna tijela entiteta i Distrikta Brčko BiH.

U izradi Izvješća nastojalo se dati cjelovit pregled stanja na tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Bosni Hercegovini, Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Distriktu Brčko BiH za 2017. godinu. Ozbiljan problem u izradi Izvješća kao i kvantifikaciji zaključaka u vezi proizvodnje predstavljao je nedostatak točnih i pouzdanih podataka. Osim toga, i teškoće u prikupljanju podataka i informacija, relevantnost i razlike u pogledu vrste i strukture podataka koje dostavljaju nadležna tijela entiteta i Distrikta Brčko BiH još su uvijek značajne. Svi pregledi i analize koje su urađene u Izvješću su bazirane na zvaničnim statističkim podacima, izuzev dijela koji se odnosi na potpore u poljoprivredi s obzirom na nedostatak podataka iz administrativnih izvora tj. nadležnih ministarstava poljoprivrede entiteta. Iako je Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta dostavilo set podataka u vezi proizvodnje, važno je napomenuti da je tijekom obrade istih utvrđeno da to nisu reprezentativni podaci i da kao takvi nisu mogli biti u potpunosti koristivi za formiranje zbirno prikazanih vrijednosti.

Poseban dio ovog Izvješća čini poglavlje europskih Integracija i međunarodne suradnje, realizacija i potpisivanje međunarodnih sporazuma, te implementacija donatorskih potpora, a sve u cilju ubrzanja aktivnosti na ispunjavanju uvjeta za priključenje Europskoj uniji, te pregled mjera i prioriteta za 2018. godinu.

Dokumenti koji su korišteni u izradi Izvješća su:

- * Izvješće o radu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske za 2017. godinu (Aneks I);
- * Podaci za sektor poljoprivrede Federacije BiH za 2017. godinu (Aneks II);

- * Podaci o poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji u Distriktu Brčko za 2017. godinu koje je dostavio Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Distrikta Brčko BiH (Aneks III);
- * Izvješće o realiziranoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvitku u Bosni i Hercegovini za 2017. godinu, Ureda za harmonizaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku;
- * Informacija o realiziranim aktivnostima u 2017. godini iz nadležnosti Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja;
- * Izvješće o radu Agencije za sigurnost hrane BiH za 2017. godinu.

REZIME

U poljoprivrednom sektoru u Bosni i Hercegovini i tijekom 2017. godine su nastavljene aktivnosti na realizaciji ključnih prioriteta za napredak u kontekstu europskih integracija, jačanja konkurentnosti poljoprivrednog sektora i provedbe reformi. Osim toga, poljoprivredno-prehrambeni sektor u BiH se u izvještajnom razdoblju susreo sa ponovnim barijerama u trgovini poljoprivrednim proizvodima, ovaj put od Republike Hrvatske, ali i nastavkom aktivnosti na rješavanju brojnih otvorenih pitanja u vezi izvoza i drugih poljoprivrednih proizvoda na inozemna tržišta, te novim uvjetima u trgovini sa Europskom unijom uslovljenih dodatnom liberalizacijom domaćeg tržišta i ponovnim stupanjem na snagu autonomnih trgovinskih mjera.

Stupanjem na snagu Dodatnog protokola uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između BiH i EU, kako bi se uzelo u obzir pristupanje Republike Hrvatske, od 1. veljače 2017. godine očekivao se i početak primjene odredbe dodatne liberalizacije i dodatnog pristupa tržištu Europske unije za dogovorene proizvode iz BiH. Međutim, to se ipak nije desilo jer Europsko povjerenstvo nije blagovremeno izvršilo izmjene uredbi, čime je primjena sporazuma i sustava tarifnih kvota prilikom izvoza iz Bosne i Hercegovine prolongirana za dva mjeseca. S obzirom da se radilo o neažurnosti europske administracije, Europsko povjerenstvo je garantiralo da će se po uspostavljanju administriranja tarifnim kvotama osigurati i retroaktivna primjena, onako kako je to dogovoreno i planirano, što je i učinjeno i u potpunosti je izvršena refundacija naplaćene carine bosanskohercegovačkim izvozniciima.

Početkom godine Stalni odbor za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje Europskog povjerenstva odobrio je BiH prijevoz svježeg goveđeg mesa kopnenim putem preko teritorija Europske unije. Odobrenje derogacije propisanih pravila Europske unije za prijevoz govedine je rezultat višemjesečnih napora i provedenih aktivnosti Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Ureda za veterinarstvo BiH sa nadležnim službama Europskog povjerenstva. Na ovaj način je omogućeno izvozniciima iz BiH da, osim prijevoza avionom, koriste i druge, komercijalno mnogo povoljnije mogućnosti prijevoza mesa u Republiku Tursku. Ovim je utvrđen sustav jamstva da meso i proizvodi od mesa mogu biti prevoženi preko teritorija Europske unije ne samo za Tursku, nego i druge zemlje, uključujući i Rusku Federaciju.

Jedna od najznačajnijih aktivnosti koja je realizirana u poljoprivrednom sektoru vezana je za napredak u usvajanju Strateškog plana ruralnog razvitka BiH. Naime, nakon intenzivnih priprema i uključivanjem svih odgovornih i zainteresiranih stranaka, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je po prikupljanju pozitivnih mišljenja od svih nadležnih institucija, krajem godine pripremilo prijedlog Strateškog plana ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine (2018-2021) i isti uputilo Vijeću ministara BiH na razmatranje u cilju dostavljanja u oba Doma Parlamentarne skupštine BiH na razmatranje i

usvajanje. Usvajanjem Strateškog plana ruralnog razvitka BiH, bio bi ispunjen neophodan uvjet za korištenje pretprijetnih sredstava Europske unije namijenjenih poljoprivredi i razvitku ruralnih područja u BiH kojima se može značajno unaprijediti održivi razvitak ruralnih područja i podići razina prihoda ruralnog stanovništva, prije svega onih kućanstava koja se bave poljoprivredom i primarnom proizvodnjom hrane. Također, ovim se dokumentom uređuje harmoniziran okvir politika za jačanje kapaciteta nadležnih institucija svih razina vlasti za progresivno preuzimanje i primjenjivanje EU propisa u cilju usklađivanja istih sa standardima EU u ovoj oblasti.

Vijeće ministara BiH je podržalo inicijativu, a nakon toga i donijelo Odluku da Bosna i Hercegovina nastupi kao Zemlja partner na 84. Međunarodnom sajmu poljoprivrede u Novom Sadu i dao konkretne prijedloge za realizaciju ove inicijative. Na Međunarodnom poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu koji je uspješno održan od 13 - 19. svibnja 2017. godine, 60 zemalja je predstavilo svoje proizvode i usluge, a Bosna i Hercegovina, kao zemlja - partner, predstavljena je kroz organizaciju zajedničkog nastupa kompanija iz BiH, zatim organizaciju konferencija, okruglih stolova, poslovnih susreta, te degustaciju bosanskohercegovačkih proizvoda i organizaciju zanimljivih sadržaja za posjetitelje.

Sa aspekta vanjskotrgovinske politike i značaja sektora poljoprivrede i prehrambene industrije ovo je bila izuzetno važna manifestacija koja je dala značajan poticaj domaćim kompanijama, posebno u olakšavanju njihovog izlaska na nova tržišta i jačanja njihove pozicije u okviru regionalnog, ali i europskog tržišta.

U okviru mostarskog sajma, pod pokroviteljstvom Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH održan je Sajam vina i poljoprivrednih proizvoda zemalja „16+1“ (N.R. Kina i zemlje Središnje i Istočne Europe). U okviru ove sajamske manifestacije održan je Okrugli sto „Vina i poljoprivredni proizvodi zemalja 16+1“ i Poslovni forum „Kina+16“ u cilju razvitka bilateralne i multilateralne suradnje na zajedničkim regionalnim projektima, promoviranja domaće proizvodnje i jačanja ekonomske suradnje između zemalja članica 16+1. Ujedno ova manifestacija je omogućila predstavljanje domaće vinarske industrije, upoznavanje sa propisima koji reguliraju pitanja izvoza i uvoza, te mogućnostima izvoza vina iz zemalja Središnje i Istočne Europe na tržište Kine.

Izvoznici voća i povrća iz Bosne i Hercegovine koji ove proizvode plasiraju na tržište Hrvatske, susreli su se u jeku sezone sa značajno visokim plaćanjem naknade za inspekcijski nadzor i kontrolu usklađenosti voća i povrća s tržišnim standardima prilikom uvoza iz trećih zemalja. Konkretno, Hrvatsko ministarstvo poljoprivrede je u srpnju donijelo novi pravilnik kojim se uvodi kontrola skoro svih vrsta voća i povrća uvezenih iz zemalja koje nisu članice Europske unije, a naknada za inspekcijski nadzor povećana je čak za 22 puta u odnosu na domaće proizvode. Uvođenjem neopravdano visoke naknade za pregled voća i povrća iz trećih zemalja, Republika Hrvatska je u suštini uvela klasičan vid necarinskih barijera u trgovini voćem i povrćem sa trećim zemljama. S tim u vezi, na inicijativu ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, u Sarajevu je organiziran regionalni ministarski sastanak ministara nadležnih za poljoprivredu i međunarodnu trgovinu i u cilju razrješenja ovog problema, zajednički vođeni teški razgovori sa Europskim povjerenstvom, ali i hrvatskom strankom. Nakon intenzivnih konzultacija i poduzetih koraka u cilju poštivanja preuzetih principa slobodne trgovine, Republika Hrvatska je stavila van snage sporni pravilnik.

Inspekcijski tim Direktorata za hranu, zdravlje, analize i revizije Europske unije je u razdoblju od 26. rujna do 6. listopada posjetio BiH radi procjene sustava službenih kontrola u sektoru peradarstva u svrhu odobravanja izvoza mesa peradi i proizvoda od mesa peradi iz BiH u Europsku uniju. Inspektori Direktorata su tom prilikom posjetili Ured za veterinarstvo BiH, nadležna entitetska ministarstva poljoprivrede i entitetske uprave za inspekcijske poslove, dva laboratorija koja obavljaju različite vrste laboratorijskih analiza u sektoru peradarstva i četiri kandidirana objekta za izvoz, (dvije klanice peradi i dva objekta za preradu mesa peradi) kako bi provjerili funkcioniranje sustava službenih kontrola u sektoru peradarstva. S tim u vezi, inspektori su u preliminarnom izvješću naveli da postoji sveobuhvatan i dokumentiran sustav službenih kontrola u proizvodnji mesa peradi i proizvoda od mesa

peradi, koji uključuje redovite kontrole u objektima, a sustav službenih kontrola podržavaju mreže službenih laboratorija koje su u stanju osigurati pouzdane rezultate testiranja. Ujedno, Inspeksijski tim je konstatirao značajna unapređenja u sustavu službenih kontrola, uključujući i akreditaciju metoda testiranja laboratorija i poboljšanja uvjeta u objektima, a da procedure koje je uspostavio Ured za veterinarstvo BiH mogu osigurati da kandidirani objekti ispunjavaju relevantne zahtjeve Europske unije.

Drugi sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo između predstavnika Europskog povjerenstva i Bosne i Hercegovine održan je u Sarajevu 25. 10. 2017. kako bi razgovarali o provedbi SSP-a i približavanju propisa u zemlji sa pravnom stečevinom Europske Unije u oblasti poljoprivrede i ribarstva, uključujući sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna pitanja. Konstatirano je da u oblasti poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka nije ostvaren očekivani napredak kada je riječ o ključnim prioritetima. Pozdravljen je ostvaren napredak u vezi finalizacije posla na izradi Zakona o vinu BiH, i Pravilnika o zemljopisnim oznakama. U oblastima sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih pitanja, Europsko povjerenstvo je ukazalo da BiH treba da uloži dodatne napore kako bi se usvojio paket državnih zakona o hrani i veterinarstvu, te pozdravilo najavu da BiH podnese zahtjev za dopuštenje za izvoz pasteriziranog mlijeka i svježih mliječnih proizvoda od pasteriziranog mlijeka na europsko tržište. Povjerenstvo je potvrdilo dobru razinu cijepljenja protiv bolesti kurgave kože u BiH, kao i pristupanje BiH Međunarodnoj konvenciji o zaštiti novih biljnih sorti (UPOV Konvencija). Naglašeno je i da politike u oblasti ribarstva također moraju biti ujednačene širom zemlje i usklađivane sa pravnom stečevinom Europske unije. Također, Povjerenstvo je pozvalo BiH na potpisivanje Malteške deklaracije MedFish4Ever o suradnji i održivom razvitku ribarstva za sve priobalne države na Mediteranu i uključivanje u zajedničke aktivnosti zajedno sa drugim mediteranskim zemljama.

Događaj od velikog značaja koji je također obilježio 2017. godinu svakako je održavanje Poljoprivrednog poslovnog foruma BiH – Turska. Naime, krajem listopada je u organizaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, održan Poljoprivredno poslovni forum Bosne i Hercegovine i Republike Turske. Na forumu, čiji je cilj dodatno širenje rastuće vanjskotrgovinske razmjene dvije zemlje, sudjelovalo je oko 200 domaćih i turskih kompanija i više od 500 sudionika. U okviru foruma održan je i bilateralni sastanak ministara i delegacija dvije zemlje, gdje su dogovoreni dalji planovi i koraci za nastavak rasta obujma trgovine, kao i jačanje gospodarske suradnje dvije zemlje.

1. POLJOPRIVREDNI SEKTOR BOSNE I HERCEGOVINE U BROJKAMA

1.1. Značaj poljoprivrednog sektora u ekonomiji

Bruto dodata vrijednost (BDV) poljoprivrede, šumarstva i ribolova u 2016. godini iznosila je 1,90 milijardi KM i činila je 6,37% bruto dodate vrijednosti u ukupnom bruto domaćem proizvodu (BDP) u Bosni i Hercegovini.

Tablica 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, lova i ribolova u ukupnom BDP-u za 2015-2016. godinu

Djelatnost	Bruto dodana vrijednost (000 KM)		Indeks (2016/2015)	Udio u BDP FBiH, RS, BD (%)	
	2015	2016		2015	2016
Federacija BiH	856.827	929.991	108,5	4,6	4,8
Republika Srpska	857.499	897.523	104,7	9,3	9,3
Distrikt Brčko BiH	69.202	77.241	111,6	9,5	10,5
Ukupno	1.783.430	1.904.729	106,8	6,24	6,37

Izvor: Agencija za statistiku BiH, FZS BiH, RZSR

Uočava se da je nakon više godina stalnog smanjivanja udjela BDV u poljoprivredi, u 2016. godini BDV blago povećan u odnos na prethodnu 2015. godinu kada je BDV poljoprivrede, šumarstva i ribolova u ukupnom BDP imao udio od 6,24%.

Povećanje ukupne bruto dodane vrijednosti u BiH je ostvareno imajući u vidu povećanje bruto dodane vrijednosti poljoprivrede u Distriktu Brčko za skoro 12%, Federaciji BiH za 9% i Republici Srpskoj za 5% u usporedbi s bruto dodanom vrijednosti iz prethodne godine.

Doprinos poljoprivrede, lova i šumarstva ukupnom BDP Republike Srpske u apsolutnom iznosu u 2016. godini je iznosio 897 milijuna KM i veći je za oko 5% u usporedbi s prethodnom godinom kada je iznosio 857 milijuna KM. Udio sektora poljoprivrede u stvaranju ukupnog BDP u Republici Srpskoj iznosio je 9,3%.

Doprinos poljoprivrednog sektora Federacije BiH u ukupnoj bruto dodatoj vrijednosti u apsolutnom iznosu u 2016. godini je iznosio 930 milijuna KM i zabilježio je povećanje od 9% u usporedbi sa prethodnom godinom. Što se tiče udjela poljoprivrednog sektora u ukupnoj BDP Federacije BiH za 2016. godinu - iznosio je 4,8% i blago je povećan u usporedbi sa prethodnom godinom.

Doprinos poljoprivrednog sektora za Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine ima jako veliki značaj u stvaranju ukupne bruto dodate vrijednosti s obzirom da je u 2016. godini iznosio 77 milijuna KM i veći je za 12% u usporedbi sa doprinosom iz 2015. godine. Udio poljoprivrednog sektora u ukupnoj ekonomiji Distrikta je značajan i visok, u 2016. godini je u ukupnom BDP Brčko Distrikta sudjelovao sa 10%.

1.2. Zaposlenost u poljoprivrednoj djelatnosti

U poljoprivrednoj djelatnosti je u 2017. godini bilo zaposleno 154.000 osoba što u ukupnom broju zaposlenih osoba čini udio od oko 19%. Broj zaposlenih osoba u poljoprivrednoj djelatnosti je u usporedbi sa prethodnom godinom veći za 7%. Omjer zaposlenih muškaraca i žena kreće se 60:40 i ide u korist muškaraca. Po prikupljenim podacima, broj zaposlenih muškaraca u poljoprivrednoj djelatnosti je ostao nepromijenjen u usporedbi sa prethodnom godinom, dok je evidentirano da je broj žena veći za čak 19%. Ovo je posebno karakteristično u proizvodnji intenzivnih kultura, prije svih u zasadima maline i jagode.

Tablica 2. Broj i struktura zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u BiH

	Muškarci		Žene		Ukupno	
	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.
Broj (000)	93	93	51	61	144	154
Struktura (%)	18,1	18,2	17,7	20	18	18,9

Izvor: Anketa o radnoj snazi BiH za 2017. godinu

Promatrajući podatke o zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u Federaciji BiH primjetno je povećanje zaposlenih osoba sa 51 tisuću koliko ih je bilo zaposleno 2016. godine na 58 tisuća u 2017, što je više za 14%. Sudjelovanje poljoprivredne djelatnosti u ukupnoj zaposlenosti Federacije je također povećano sa 9,3% na 12%.

Tablica 3. Broj i struktura zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u FBiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH (2016. i 2017. godina)

Godina	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko Distrikt	
	Broj (000)	%	Broj (000)	%	Broj (000)	%
2017.	58	12	94	30	2	16
2016.	51	9,3	89	29,0	4	27,6

Izvor: Anketa o radnoj snazi BiH za 2017. godinu

Udio poljoprivredne djelatnosti u ukupnoj zaposlenosti u Republici Srpskoj je značajno visoko i iznosi oko 30%. Broj zaposlenih osoba u Republici Srpskoj je u 2017. godini iznosio 94 tisuće zaposlenih što je u usporedbi sa brojem zaposlenih iz 2016. godine više za 5.000 zaposlenih, ili 6%.

Iako je došlo do povećanja udjela poljoprivrede u stvaranju ukupnog BDP za čak 13%, po zvaničnim podacima prikupljenim od nadležnih institucija za statistiku, pokazuje se da je broj zaposlenih osoba u Distriktu Brčko u 2017. godini, u usporedbi s brojem zaposlenih osoba iz prethodne godine, izrazito smanjen, čak za 50% ili na 2.000 osoba. Također, i udio zaposlenih osoba u poljoprivrednoj djelatnosti je manji i iznosi 16%.

Kada je riječ o neto zaradi, prosječna isplaćena neto plaća u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva po zaposlenom u 2017. godini je iznosila 778 KM i veća je u usporedbi sa neto isplaćenom plaćom iz prethodne godine za 3%.

1.3. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda

Poslovni subjekti su u 2017. godini od poljoprivrednih proizvođača otkupili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti 267 milijuna KM, pri čemu je vrijednost otkupljenih proizvoda u ovoj godini manja za 3% u usporedbi sa ukupnom vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda iz 2016. godine. Promatrajući kategorije otkupljenih poljoprivrednih proizvoda, povećanje otkupa se bilježi kod žitarica i to za 43%, krumpira za 29%, voća i proizvoda od životinja za 12%, i industrijskog bilja za 8%. Pad vrijednosti otkupa se bilježi kod otkupa živih životinja i to za 62%, krmnog bilja za 23%, ostalih proizvoda za 17% i sadnog materijala za 2%.

Tablica 4. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema skupinama proizvoda u 2017.

Kategorije	Vrijednost (KM)		Indeksi vrijednosti 2017/2016.	
	Otkup	Izravna prodaja	Otkup	Izravna prodaja
Žitarice	21.438.961	17.328.080	143	101
Industrijsko bilje	5.447.376	8.407.660	108	115
Krumpir	1.662.849	1.075.467	129	122
Povrće	12.097.953	4.992.402	100	132
Stočno/krmno bilje	339.451	421.181	77	80
Voće	40.799.856	18.383.080	112	104
Sadni materijal	2.478	5.886.393	98	71
Alkoholna pića	0	12.611.309	-	97
Životinje	21.392.569	111.313.292	38	94
Proizvodi životinja	159.214.333	54.305.506	112	115
Ostali proizvodi	4.911.510	23.216.770	83	94
Ukupno	267.307.335	257.941.140	97	100

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poslovni subjekti su iz vlastite proizvodnje izravno prodali/isporučili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 256 milijuna KM. Kategorija poljoprivrednih proizvoda koja je izravno prodana u najvećoj vrijednosti od 111 milijuna KM su žive životinje, zatim slijede proizvodi od životinja u vrijednosti od 54 milijuna KM, ostali proizvodi u vrijednosti od 23 milijuna KM, te voće u vrijednosti od 18 milijuna KM. Najznačajnije povećanje vrijednosti izravne prodaje u 2017. godini je zabilježeno kod povrća i to za 23%, krumpira za 22%, industrijskog bilja i proizvoda od životinja za 15%, i voća za 4%. Pad vrijednosti izravne prodaje u odnosu na prethodnu godinu je najviše zabilježen kod sadnog materijala, i to za 29%, krmnog bilja za 20%, ostalih proizvoda i živih životinja za 6% i alkoholnih pića za 3%.

1.4. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda

Otkupne cijene žitarica – Otkupne cijene skoro svih žitarica u 2017. godini su niže u odnosu na prošlu godinu, sa izuzetkom otkupne cijene kukuruza koja je viša za 17%, što je posljedica desetkovane proizvodnje i loše kvalitete zrna uzrokovanih ekstremnom sušom tijekom ljetnjih mjeseci. Otkupna cijena za jednu tonu pšenice u 2017. godini iznosila je 311 KM i niža je za 2%, raži 317 KM i niža je za 8%, ječma 304 KM i niža je za 1%. Tona kukuruza roda 2017. godine je otkupljivana nakon berbe po cijeni od 318 KM, što je za 45 KM više nego prethodne godine.

Otkupne cijene industrijskih usjeva: Otkupna cijena soje po kilogramu u 2017. godini iznosila je 0,65 KM i viša je za 14% u usporedbi sa otkupnom cijenom soje iz prethodne godine. Soja je još jedan od usjeva čiji je prinos značajno umanjen dugim sušnim razdobljem i što se usljed nedostatka dovoljnih količina ovog usjeva odrazilo i na visoku otkupnu cijenu.

Kilogram duhana u listu je u 2017. godini otkupljivao po cijeni od 2,77 KM što je za 5% viša cijena u usporedbi s otkupnom cijenom duhana iz prethodne godine. Što se tiče uljane repice kilogram je u otkupu plaćan po cijeni od 0,52 KM što je čak za 18% viša cijena u usporedbi na otkupnu cijenu po kojoj se otkupljivala uljana repica u prethodnoj godini.

Prosječne otkupne cijene krumpira i povrća: Otkupna cijena kilograma krumpira u 2017. godini iznosila je 0,35 KM i bila je niža za 3% u usporedbi sa otkupnom cijenom krumpira iz prethodne godine. Što se tiče otkupnih cijena povrća viša otkupna cijena u 2017. godini se bilježi kod otkupa zelene salate za 51%, crnog luka i to za 38%, kupusa za 35%, i paprike za 2% u usporedbi sa otkupnim cijenama iz prethodne godine. Niže otkupne cijene u 2017. godini se bilježe kod bijelog luka i to za 36%, špinata za 13%, rajčice za 9% i mrkve za 5%, u usporedbi sa otkupnom cijenom iz prethodne godine.

Tablica 5. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2016-2017. godini (KM)

Naziv proizvoda	Jedinica mjere	2016.	2017.	Indeks 2017/2016
Pšenica, merkantilna	tona	317	311	98
Raž, merkantilna	tona	344	317	92
Ječam, merkantilni	tona	308	304	99
Kukuruz, merkantilni	tona	273	318	117
Uljana repica	kg	0,44	0,52	118
Soja	kg	0,57	0,65	114
Duhan, suvi list	kg	2,63	2,77	105
Krumpir, merkantilni	kg	0,36	0,35	97
Grah	kg	4,12	4,14	100
Crni luk	kg	0,39	0,54	138
Bijeli luk	kg	5,17	3,30	64
Kupus	kg	0,26	0,35	135
Mrkva	kg	0,88	0,84	95
Zelena salata	kg	0,98	1,48	151
Špinat	kg	1,51	1,31	87
Rajčica	kg	1,00	0,91	91
Paprika	kg	0,84	0,86	102
Šljive	kg	0,91	0,98	108
Jabuke	kg	0,71	0,86	121
Kruške	kg	1,13	1,12	99
Maline	kg	2,96	1,36	46

Grožđe	kg	0,93	1,06	114
Telad starosti do 1 godine	kg	6,44	5,12	80
Junad starosti od 1 do 2 godine	kg	3,70	3,90	105
Svinje za tov	kg	2,42	2,70	112
Jagnjad od 2 mjeseca do 1 godine	kg	5,12	4,92	96
Tovljeni pilići	kg	1,82	1,68	92
Jaja	komada	0,11	0,16	145
Kravlje mlijeko	litara	0,53	0,55	104
Med	kg	8,73	8,53	98

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Otkupne cijene voća i grožđa: Otkupna cijena šljive za 2017. godinu iznosila je u prosjeku 0,98 KM po kilogramu i bila je viša za 8% u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine. Otkupna cijena jabuke je u 2017. godini iznosila 0,86 KM i bila je viša za 21%, dok je kod maline iznosila 1,36 KM i bila je značajno niža, čak za 54% u usporedbi sa otkupnom cijenom iz prethodne godine. Kilogram grožđa se u 2017. godini otkupljivao po cijeni od 1,06 KM što je za 14% viša otkupna cijena u usporedbi sa cijenom iz prethodne godine kada je iznosila 0,93 KM. Otkupna cijena kruške je ostala na razini otkupne cijene iz prethodne godine po cijeni od 1,12 KM /kg.

Otkupne cijene stoke i peradi: Otkupna cijena svinja za tov po kilogramu 2017. godine je iznosila 2,70 KM i veća je za 0,28 KM, dok je otkupna cijena po kilogramu peradi iznosila 1,68 KM i niža je za 0,14 KM. Što se tiče otkupne cijene jagnjadi starosti od 2 mjeseca do 1 godine iznosila je 4,92 KM i niža je za 0,20 KM ili 4%, u odnosu na prošlu godinu. Telad starosti do 1 godine otkupljivana je po cijeni od 5,12 KM i, u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine, bila je niža za 1,32 KM po kilogramu.

Otkupne cijene stočarskih proizvoda i meda: Otkupne cijene jaja po komadu su više i to za 0,05 KM, dok je otkupna cijena meda po kilogramu niža za 0,20 KM ili 2%. Kada je riječ o otkupnoj cijeni svježeg sirovog mlijeka, ona je iznosila 0,55 KM po litri i veća je za 0,10 KM ili 4% u usporedbi sa otkupnom cijenom iz prethodne godine.

1.5. Broj i struktura poljoprivrednih gazdinstava

Prema podacima iz Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata koje vode entitetska ministarstva i Odjeli za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH, ukupan broj poljoprivrednih gazdinstava upisanih u registar u 2017. godini iznosio je 114.576.

Broj registriranih gazdinstava u 2017. godini je bio za 11.883 gazdinstava ili 12% veći u usporedbi sa brojem gazdinstava u prethodnoj godini, odnosno 21% više u usporedbi sa brojem registriranih gazdinstava 2015. godine.

Tablica 6. Broj reagistriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH

Struktura	2015.	2016.	2017.	Indeks 2017/2016 (%)
Federacija BiH	61.602	64.534	72.424	112
Republika Srpska	30.004	34.965	38.792	110
Brčko Distrikt BiH	3.215	3.194	3.360	105
Ukupno	94.943	102.693	114.576	112

Izvor: FMPVŠ, MPŠV RS, OzPŠV BD BiH

Od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava 63% ili 72.424 je bilo u Federaciji Bosne i Hercegovine, 34% ili 38.792 u Republici Srpskoj i 3% ili 3.360 poljoprivrednih gazdinstava u Brčko Distriktu Bosne i

Hercegovine. Na ukupno povećanje broja registriranih poljoprivrednih gazdinstava odrazilo se povećanje broja registriranih gazdinstava u Federaciji BiH za 12%, u Republici Srpskoj za 10% i 5% u Distriktu Brčko BiH.

Ukupno prijavljene površine poljoprivrednog zemljišta koje su registrirana gazdinstva upisala u 2017. godini iznose 327.507 hektara. Prosječna veličina prijavljene površine po gazdinstvu iznosi 2,86 hektara. Ukupne obradive površine kojima raspolažu registrirana poljoprivredna gazdinstva iznose 279.275 hektara. Prosjek obradivih površina po gazdinstvu iznosi svega 2,44 hektara.

Registrirana poljoprivredna gazdinstva raspolažu sa 196.934 hektara oranica, a prosjek oraničnih površina po gazdinstvu iznosi oko 2 hektara.

Tablica 7. Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava poljoprivrednih površina (u ha)

Republika Srpska		
Broj registriranih gazdinstava	38.792	Prosječna obrađena površina po gazdinstvu
Ukupna registrirana površina	173.375	4,47
Ukupno obradivo zemljište	152.920	3,94
Ukupna oranična površina u RS	118.183	3,05
Federacija BiH		
Broj registriranih gazdinstava	72.424	Prosječna obrađena površina po gazdinstvu
Ukupna registrirana površina	109.024	1,51
Ukupno obradivo zemljište	91.954	1,27
Ukupna oranična površina u FBiH	49.164	0,68
Brčko Distrikt BiH		
Broj registriranih gazdinstava	3.360	Prosječna obrađena površina po gazdinstvu
Ukupna registrirana površina	45.108	13,4
Ukupno obradivo zemljište u BD BiH	34.401	10,2
Ukupno oranična površina u Distriktu	29.587	8,8
Ukupno u BiH		
Broj registriranih gazdinstava	114.576	Prosječna obrađena površina po gazdinstvu
Ukupna registrirana površina	327.507	2,86
Ukupno obradivo zemljište	279.275	2,44
Ukupna oranična površina	196.934	1,71

Izvor: FMPVŠ, MPŠV RS, OzPŠV BD BiH

Što se tiče zemljopisne rasprostranjenosti registriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH najveći broj poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH registriran na području Tuzlanskog (15.792) i Zeničko-dobojskog kantona (14.837). Najveća ukupno registrirana poljoprivredna površina je na području Unsko-sanskog (23.276 hektara) i Tuzlanskog kantona (20.436 hektara). Ujedno, u Unsko-sanskom i Tuzlanskom kantonu su registrirane najveće obradive i oranične površine.

Tablica 8. Zemljopisna rasprostranjenost poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH u 2017.god.

Kantoni	Broj poljoprivrednih gazdinstava	Ukupno registrirana površina (ha)	Ukupno obradiva površina (ha)	Ukupna oranična površina u ha
Bosansko-podrinjski	1.354	1.738	1.482	48
Hercegovačko-neretvanski	4.467	9.169	4.873	1.722
Kanton 10	3.190	14.530	12.793	8.205
Kanton Sarajevo	4.124	4.478	3.547	1.214
Posavski Kanton	2.278	9.385	8.877	6.883
Srednjobosanski kanton	12.039	10.141	9.031	5.510

Tuzlanski kanton	15.792	20.436	18.785	10.087
Unsko-sanski kanton	11.520	23.276	19.904	11.060
Zapadno-hercegovački	2.823	3.136	1.850	1.379
Zeničko-dobojski	14.837	12.735	10.817	3.056
Ukupno u FBiH	72.424	109.024	91.958	49.164

Izvor: FMPVŠ

Kada je riječ o zemljopisnoj rasprostranjenosti poljoprivrednih gazdinstava na području Republike Srpske, najveći broj poljoprivrednih gazdinstava i to 11.683 je na području Bijeljine gdje su i najveće registrirane površine i to 43.050 hektara, kao i oranične (36.467 hektara) i obradive površine (40.875 hektara).

Tablica 9. Geografska rasprostranjenost poljoprivrednih gazdinstava u Republici Srpskoj u 2017. godini

Regioni	Broj poljoprivrednih gazdinstava	Ukupno registrirana površina (ha)	Ukupno obradiva površina (ha)	Ukupna oranična površina (ha)
Banja Luka	3.863	17.698	15.558	11.013
Bijeljina	11.683	43.050	40.875	36.467
Doboj	5.080	26.728	24.926	22.374
Gradiška	7.006	39.050	34.390	29.224
Prijedor	3.417	17.048	14.230	11.396
Sokolac	4.225	16.748	12.871	2.723
Trebinje	3.518	13.056	10.077	4.987
Ukupno u RS	38.792	173.378	152.927	118.184

Izvor: MPŠV RS

2. Zasijske površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi

Prema statističkim podacima za 2017. godinu u BiH u proljetnoj sjetvi je zasijano 526.554 hektara. U jesenjoj sjetvi zasijano je 118.667 hektara što je za 7.586 hektara ili 7% više površina nego u jesenjoj sjetvi prethodne godine. U strukturi zasijanih površina oko 60% površina je zasijano žitima, krmnim biljem 24%, povrćem 13%, industrijskim biljem 2%, na oko 1% površina su jagode i maline i na 0,2% površina je zasijano aromatično, začinsko i medicinsko bilje.

Tablica 10. Zasijske površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi u BiH 2016-2017. godina (u hektarima)

	2016.	2017.	Indeks 2017/2016.
Proljetna sjetva			
Žitarice	313.138	313.491	100
Industrijsko bilje	10.662	11.737	110
Povrće	71.506	70.098	98
Aromatično bilje	580	924	159
Jagode i maline	3.990	4.532	114
Krmno bilje	126.308	125.772	100
Ukupno	526.184	526.554	100
Jesenja sjetva			
Žitarice	99.307	105.046	106
Industrijsko bilje	1.690	3.328	197
Povrće	2.640	2.470	94
Krmno bilje	7.444	7.823	105
Ukupno	111.081	118.667	107

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Površine zasijane žitima u proljetnoj sjetvi iznosile su 313.491 hektara i ostale su na istoj razini zasijanih površina kao i prethodne godine. Povećanje zasijanih površina u 2017. godini je zabilježeno kod aromatičnog bilja i to za 59%, jagode i maline za 14%, i industrijskog bilja za 10%. Manje zasijanih povrća i to svega oko 2% je zabilježeno kod zasijanih površina povrćem, dok su površine pod krmnim biljem ostale na istoj razini zasijanih površina kao i prethodne godine. Kada je riječ o jesenjoj sjetvi oko 89% površina je zasijano žitima, 7% krmnim biljem, 3% industrijskim biljem i oko 2% povrćem. Povećanje zasijanih površina u jesenjoj sjetvi u 2017. godini je u usporedbi sa zasijanim površinama iz prethodne godine zabilježeno kod zasijanih površina industrijskim biljem i to za 97%, zatim žita za 6% i krmnog bilja za 5%. Površine zasijane povrćem u jesenjoj sjetvi su smanjene za 6% ili za 170 hektara u odnosu na prethodnu godinu.

U Federaciji BiH u jesenjoj i proljetnoj sjetvi 2016/2017. godina ukupno je zasijano 202.232 ha, što je manje za 0,3% u odnosu na sjetvu u 2015/16. godini. Promatrajući skupine usjeva, povećanje zasijanih površina je zabilježeno kod zasijanih površina industrijskim biljem i to za 16%, dok je smanjenje zabilježeno kod zasijanih površina žita za 0,4%, povrća za 1,6% i stočnog-krmnog bilja za 0,3% u odnosu na prethodnu godinu. Promatrano po zasijanim površinama pojedinačnih važnijih usjeva zabilježen je rast zasijanih površina kukuruza za zrno za 2,2%, dok je zabilježen pad zasijanih površina pšenice za 5%, duhana za 4%, krumpira za 0,7%, rajčice za 0,4% i kukuruza za zelenu masu (silaža) za 0,6% u odnosu na sjetvu u 2015/16. godini.

Ukupno zasijane površine u proljetnoj sjetvi u 2017. godini u Republici Srpskoj iznosile su 312.889 ha, što je praktično isto kao i 2016. godine. U strukturi zasijanih površina žitarice su zastupljene sa 67%, stočno krmno bilje sa 21%, povrće sa 9%, industrijsko bilje sa 2%, jagodičasto voće sa 0,5%, dok je ljekovito i aromatično bilje zastupljeno sa 0,1%. Površine zasijane žitaricama od 209.930 hektara su ostale na razini zasijanih površina kao i prethodne godine, dok su površine zasijane jagodičastim voćem veće za 19%, a industrijskog bilja za 11%. Smanjenje zasijanih površina u Republici Srpskoj se bilježi kod površina pod usjevima krmnog bilja za 1,9% i povrća za 1,2%. U jesenjoj sjetvi u Republici Srpskoj se uočava značajno povećanje zasijanih površina, gdje je do sredine prosinca 2017. godine zasijano 77.459 hektara, što je za skoro 10% više u odnosu na zasijane površine u jesenjoj sjetvi 2016. godine. U strukturi zasijanih površina u jesenjoj sjetvi žitarice su zastupljene 91%, krmno bilje 4%, industrijsko bilje i uljana repica 3%, povrće 1% i aromatično i ljekovito bilje 0,2%. Značajnije povećanje zasijanih površina u jesenjoj sjetvi je zabilježeno kod industrijskih usjeva i uljane repice i to za 82%, ljekovitog i aromatičnog bilja za 72%, krmnog bilja za 18%, žitarica za 8%, dok je zasijanija površina povrća manja za 21%.

Kada je riječ o Distriktu Brčko ukupno zasijane površine iznosile su 13.535 hektara što u usporedbi sa zasijanim površinama iz prethodne godine nije znatno promijenjeno. U strukturi zasijanih površina oko 70% je zasijano žitaricama, industrijskim biljem 8%, krmnim biljem 5%, povrtnim biljem 3% i među usjevima i podusjevima 0,3%.

3. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

3.1. Biljna proizvodnja

Loši agroklimatski uvjeti u 2017. godini su se negativno odrazili na biljnu proizvodnju. Kada je riječ o ostvarenim prinosima, 2017. godina se može okarakterizirati kao izuzetno loša godina, s obzirom da je zabilježen pad prinosa, a ujedno i ukupne proizvodnje ratarskih usjeva, povrća, voća i grožđa. Najveći negativan utjecaj nepovoljnih vremenskih uvjeta, odnosno suše, ispoljio se upravo kod usjeva kukuruza čiji je prinos od 3,7 tona po hektaru bio za 39% manji od ostvarenog prinosa iz prethodne godine. Manji prinos kukuruza po hektaru je utjecao i na manju ukupnu proizvodnju kukuruza i to za 40%. Osim nedostatka vlage u zemljištu, što se negativno odrazilo na formiranje i nalijevanje zrna a time i na

prinos, suša je prouzrokovala probleme kod oprašivanja i oplodnje kukuruza, što je dovelo do nepotpunog formiranja klipa i loše kvalitete zrna.

Ostvarena proizvodnja kukuruza u Republici Srpskoj u 2017. godini je iznosila 497.500 tona i manja je za 44%. Što se tiče Federacije proizvedeno je 157.385 tona kukuruza što je u usporedbi sa prošlogodišnjim rodnom kukuruza manje za 86.375 tona ili 35%. Po raspoloživim podacima nadležnih Institucija, povećanje proizvodnje kukuruza od 2% zabilježeno je jedino u Distriktu Brčko.

Tablica 11. Proizvodnja i prinos važnijih usjeva (2016-2017. godina)

Vrsta usjeva	2016.		2017.		Indeks 2017/2016.	
	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru
Pšenica	306.605	4,3	288.735	4,1	94	95
Kukuruz	1.178.423	6,1	709.374	3,7	60	61
Heljda	1.130	1,1	1.187	1,0	105	91
Uljana repica	4.443	2,7	6.375	2,9	143	107
Soja	18.622	2,7	11.740	1,6	63	59
Duhan	2.315	1,6	1.760	1,2	76	75
Krumpir	423.000	12,0	335.463	9,6	79	80
Mrkva	17.575	10,0	11.262	7,3	64	73
Luk crni	44.996	9,1	35.343	7,2	79	79
Luk bijeli	7.259	4,1	5.560	3,3	77	80
Grah	13.247	1,7	9.337	1,2	70	71
Grašak	5.673	3,7	4.920	3,2	87	86
Kupus	80.398	16,5	59.371	12,5	74	76
rajčica	57.070	16,1	46.166	12,9	81	80
Paprika	53.169	15,1	47.396	13,6	89	90
Krastavac	41.691	13,6	37.191	12,5	89	92
Zelena salata	6.393	7,0	5.685	6,2	89	89
Lubenica	23.887	24,9	23.377	24,1	98	97
Djetelina	126.016	3,5	102.621	2,8	81	80
Lucerka	120.291	4,1	94.771	3,2	79	78
Travno-djetelinske smjese	100.003	3,5	70.600	2,6	71	74
Zeleni kukuruz	668.667	19,9	445.618	13,2	67	66
Jagode	10.222	7,7	9.793	7,3	96	95
Maline	22.160	8,4	22.671	7,0	102	83

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Što se tiče krušnog žita, također je zabilježen nešto manji prinos od 4,1 t/ha, što je 5% manje u usporedbi sa prinosom iz prethodne godine i što se odrazilo na manju ukupnu proizvodnju pšenice od 288.735 tona. U Republici Srpskoj proizvodnja pšenice je ostala na istoj razini proizvodnje od 195.315 tona, dok je u Federaciji proizvedeno 75.060 tona, te je proizvodnja manja za 13%.

U Distriktu Brčko ostvarena proizvodnja pšenice u 2017. godini je iznosila 18.365 tona i manja je za 28% u odnosu na prethodnu godinu.

Industrijsko bilje - Uljana repica je za razliku od ostalih ratarskih usjeva zabilježila veći prinos i to za 7%, te je i ukupna proizvodnja od 6.375 tona koliko je iznosila 2017. godine bila veća za 44% u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine. Ostvarena proizvodnja soje od 11.740 tona je bila za 37% manja, a prinos od 1,6 t/ha za 41% manji u odnosu na proizvodnju i prinos iz 2016. godine.

I proizvodnja duhana bilježi manje proizvedene količine lista duhana, i to za 24%. Prinos osušenog lista duhana je iznosio 1,2 tone o hektaru i manji je u odnosu na prinos iz prošle godine čak za 25%.

U Republici Srpskoj je, kada je riječ o proizvodnji industrijskih usjeva, proizvedeno je 5.480 tona uljane repice, duhana 1.376 tona i soje 6.490 tona. Dok je proizvodnja uljane repice bila za 64% veća, proizvodnja soje je za 40% i duhana za 25% bila manja u usporedbi sa proizvodnjom iz 2016. godine. U Federaciji BiH ukupna proizvodnja industrijskih usjeva je iznosila 4.625 tona od čega soje 3.446 tona, uljane repice 796 tona i duhana 384 tone. U proizvodnji soje je zabilježeno značajno smanjenje proizvodnje od čak 43%, zatim duhana za 22% i uljane repice za 21%.

Od industrijskih usjeva koji su bili zastupljeni u Distriktu su uljana repica, kod koje je ostala ista razina proizvodnje od 99 tona kao i prethodne godine, dok je proizvodnja soje od 2.352 tone koliko je proizvedeno 2017. godine veća za 30% u usporedbi sa rodnom iz prethodne.

Krmno bilje – Nedostatak vlage izazvan dugotrajnom sušom je izravno utjecao na smanjenje proizvodnje i prinose krmnog bilja za 30% u odnosu na prošlogodišnju. Najveći pad proizvodnje od 33% je zabilježen kod proizvodnje silažnog kukuruza, zatim travno-djetelinskih smjesa za 29%, lucerke za 21% i djetelina za 19%.

Nepovoljni vremenski uvjeti i u Republici Srpskoj su utjecali na smanjenje prinosa i proizvodnje krmnih usjeva. Naime, ukupna proizvodnja najznačajnijih krmnih usjeva (silažni kukuruz, djetelina, lucerka i travno-djetelinske smjese) u Republici Srpskoj je iznosila 300.905 tona i manja je za 26% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine

Ostvarena proizvodnja najznačajnijih krmnih usjeva u Federaciji je iznosila 409.995 tona i manja je za 32% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Kod svih krmnih usjeva zabilježena je manja proizvodnja i to djeteline za 18%, lucerke za 17%, travno-djetelinskih smjesa za 26%, i silažnog kukuruza za 36%.

U Distriktu Brčko je bilo ništo bolje stanje u proizvodnji krme, s obzirom da je proizvedeno 3.129 tona i da je ista bila umanjena za samo 1% u usporedbi sa prošlogodišnjom.

Povrće - Ukupna proizvodnja važnijih povrtarskih usjeva u 2017. godini je iznosila 285. 610 tona i manja je za 19% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Na to je najviše utjecala manja proizvodnja skoro svih kultura, i to mrkve za 36%, graha za 30%, kupusa za 26%, bijelog luka za 23%, crnog luka za 21%, rajčice za 19%, graška za 13%, krastavaca, paprike i zelene salate za 11%, i lubenice za 2%.

Što se tiče proizvodnje krumpira, zbog nedostatka vlage u drugoj polovini vegetacije, zabilježen je značajno manji prinos po hektaru i to za 20% u odnosu na prošlogodišnji te je i ukupna proizvodnja ovog usjeva bila manja za čak 87.540 tone ili za 21%.

Povrće je u Republici Srpskoj u 2017. godini bilo zasijano na površini od 30.990 hektara sa kojih je proizvedeno 157.454 tone krumpira, paprike 33.288 tona, kupusa 28.706 tona, rajčice 24.715, crnog luka 10.388 tona, graška 4.355, graha 4.067 tona, mrkve 3.823 tone i bijelog luka 2.206 tona. Nemamo zabilježene podatke proizvodnji lubenica koja je posljednjih godina veoma intenzivna i značajna povrtarska kultura u Republici Srpskoj. Ukupna proizvodnja povrća je u odnosu na prethodnu godinu značajno manja kod svih gajenih vrsta, i to kupusa za 32%, bijelog luka za 29%, rajčice za 24%, krumpira i mrkve za 18%, crnog luka za 17%, paprike za 12%, i graška za 6%.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Federaciji BiH povrće je bilo zasijano na površini od 42.250 hektara sa kojih je proizvedeno 177.233 tone krumpira, kupusa 30.065 tona, crnog luka 24.880 tona, rajčice 21.374 tone, paprike 14.048 tona, mrkve 7.386 tona, graha 5.061 tona i graška 515 tona. Pad proizvodnje je, u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine, evidentiran kod svih usjeva i to graška za 49%, mrkve za 43%, graha za 28%, kupusa za 24%, crnog luka za 23%, krumpira za 22%, rajčice za 13% i paprike za 7%.

Prema statističkim podacima u Distriktu Brčko površina za proizvodnju povrća u 2017. godini iznosila je 518 ha od kojih je 250 ha ili 4% površina pod usjevom krumpira, a preostalih 268 ha ili 52% površina pod ostalim povrćem. Ukupna proizvodnja povrća za 2017. godinu iznosila je 3.403 tona od čega 2.450 tona krumpira, kupusa i kelja 300 tona, graha 209 tona, krastavaca 80 tona, rajčice 77 tona, crnog luka 74 tone, paprike 60 tona, mrkve 53 tone, graška 50 tona, lubenice i dinja 36 tona, i bijelog luka 14 tona.

Jagode i maline - Proizvodnja jagoda u 2017. godini je iznosila 9.793 tone i manja je za 4%, a prosječan prinos jagode po hektaru je iznosio 7,3 tone. Što se tiče malina, proizvodnja od 22.671 tonu je bila za 2% veća u odnosu na prošlogodišnju, iako su površine na kojima je zasađena malina u 2017. godini bile čak za 24% više. Dugotrajna suša i nedostatak vlage u zemljištu se izravno odrazio i na prinos maline koji je bio manji za 17%.

Tijekom 2017. godine u Republici Srpskoj proizvedeno je 7.425 tona maline što je za 47% više u odnosu na rod maline iz prethodne godine. Što se tiče jagode proizvedeno je 2.692 tona te je proizvodnja bila za 144 tone veća nego u prošloj godini. Što se tiče Federacije proizvedeno je 6.646 tona jagode i 15.176 tona maline što je smanjena proizvodnja jagode manja za 8%, a maline za 11%.

Proizvodnja jagode u Distriktu Brčko je iznosila 455 tona, a maline 70 tona, te je zabilježeno ukupno povećanje proizvodnje - jagode za 16%, a naročito maline, i to za 94% u odnosu na rod iz prethodne godine.

Voće - Proizvodnja voća je u 2017. godini smanjena čak za 35% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Također, kod svih voćnih vrsta je smanjen prinos i to mandarine za 82%, limuna za 63%, oraha za 49%, šljive za 43%, kruške za 37%, maslina i breskve za 33%, jabuke za 29%, višnje za 22%, smokve za 21%, i trešnje za 16%.

Kajsija je jedina voćna vrsta kod koje je zabilježen veći prinos i to za 24% u odnosu na prinos iz prethodne godine.

Pad prinosa odrazio se i na ukupnu proizvodnju voća, a najveće smanjenje je zabilježeno kod mandarine, i to za 83%, limuna za 72%, i oraha za 50%.

Tablica 12. Proizvodnja i prinos voća (2016-2017. godina)

Voćne vrste	2016.		2017.		Indeks 2017/2016.	
	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)
Šljive	131.579	11	74.398	6	57	57
Jabuke	69.092	10	52.252	7	76	71
Kruške	24.003	9	15.370	6	64	63
Breskve	7.727	12	5.472	8	71	67
Orasi	3.905	7	1.933	4	50	51
Trešnje	9.854	12	8.475	10	86	84
Višnje	5.072	10	4.056	8	80	78
Kajsije	1.000	9	1.203	11	120	124
Mandarine	55	11	9	2	17	18
Limun	18	6	5	2	28	37
Smokve	865	11	678	9	78	79
Masline	359	7	281	5	78	67

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prema statističkim podacima za Republiku Srpsku, količina proizvedenog voća u 2017. godini je iznosila 77.232 tone i manja je za 38% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Prinosi kao i proizvodnja kod skoro svih voćnih vrsta su manji u usporedbi sa prethodnom godinom i to: šljive za 46%, jabuke i trešnje za 22%, višnje za 33%, i smokve za 6%. Neznatno veća proizvodnja zabilježena je

kod proizvodnje kajsije i to za 2%, dok je proizvodnja mandarina ostala na istoj razini proizvodnje od 5 tona, i masline oko 2 tone, kao i prethodne godine.

I u Federaciji BiH je kao i u Republici Srpskoj evidentno manja proizvodnja voća s obzirom da je ukupna proizvodnja iznosila 67.328 tona i manja je za 36% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Na smanjenje proizvodnje voća uticalo je smanjenje proizvodnje svih najznačajnijih voćnih vrsta i to mandarine za 92%, limuna za 79%, šljive za 45%, oraha za 44%, kruške za 40%, breskve za 31%, jabuke za 29%, višnje za 25%, smokve za 23%, masline za 22% i trešnje za 12%.

Prema raspoloživim statističkim podacima za Distrikt Brčko, broj rodni stabala je iznosio 579.080. Ostvarena proizvodnja voća sa višegodišnjih zasada iznosila je 8.739 tona od čega šljive 6.225 tona, jabuke 890 tona, višnje 588 tona, kruške 348 tona, trešnje 270 tona, oraha 220 tona, breskve 153 tone, kajsije 30 tona, i dunje 15 tona.

Grožđe - Tijekom 2017. godine je proizvedeno 28.013 tona grožđa i manje je za 24% u odnosu na proizvodnju prethodne godine. Iako je broj rodni čokota veći za 899 tisuća komada ili 6%, manji prinos grožđa po čokotu od 2 kg je utjecao na manju proizvodnju grožđa.

Manji prinos grožđa kao i manja proizvodnja je uzrokovana nepovoljnim vremenskim uvjetima tijekom cijele godine, i to prvo pojavom jakog kasnog mraza u travnju, poslije toga grada i na kraju i nedostatka padavina tijekom svih ljetnjih mjeseci.

Tablica 13. Broj rodni čokota, proizvodnja i prinos grožđa (2016-2017. godina)

	Broj rodni čokota	Proizvodnja (tona)	Kg po čokotu
2016.	15.279	36.904	2,4
2017.	16.178	28.013	2
Indeks 2017/2016.	106	76	71

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prinos grožđa po čokotu je u Republici Srpskoj iznosio 2 kg i manji je za 16% u odnosu na prošlogodišnji, te se negativno odrazio i na manju proizvodnju koja je iznosila 3.446 tona i manja je za 464 tone ili 12% u usporedbi sa prošlogodišnjim rodnom.

Također, i u Federaciji BiH je ostvarena proizvodnja grožđa iznosila 24.567 tona i bila je manja za 8.426 tona u usporedbi sa rodnom iz prethodne godine. Razlog smanjenja proizvodnje grožđa u 2017. godini su izuzetno nepovoljni vremenski uvjeti za gajenje vinove loze, što se odrazilo i na nizak prinos grožđa koji je iznosio 1,7 kg po čokotu.

3.2. Stočarska proizvodnja

3.2.1. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa

Neto proizvodnja svih kategorija mesa je u 2017. godini iznosila oko 88 tisuća tona i veća je u odnosu na prethodnu godinu oko 6%. Na veću razinu ukupne neto proizvodnje mesa utjecala je proizvodnja mesa peradi koja je bila za 3.237 tona ili 5% veća nego prethodne godine. Povećanje neto proizvodnje mesa se bilježi kod neto proizvodnje svinjskog mesa za 2%, i ovčijeg mesa za 2%, dok se u neto proizvodnji govedine bilježi smanjenje od 3%. Na manju proizvodnju goveđeg mesa utjecao je manji broj zaklanih goveda i to 5% u usporedbi sa brojem zaklanih goveda iz prethodne godine.

U tijeku 2017. godine smanjen je broj zaklanih goveda za 6,87% i ovaca za 2,36%, dok je broj zaklanih svinja povećan za 2,20% i peradi za 5,15% u odnosu na razdoblje 2016. godine.

Tablica 14. Klanje stoke i peradi u klanicama (2016-2017. godina)

Kategorija	2016.		2017.		Indeks 2017/2016.	
	Broj grla/komada	Neto težina (tona)	Broj grla/komada	Neto težina (tona)	Broj grla/komada	Neto težina (tona)
Goveda	74.298	15.958	69.196	15.530	93	97
Ovce	86.066	1.278	84.036	1.304	98	102
Svinje	119.976	8.523	122.612	8.771	102	103
Perad (tisuća komada)	38.589	58.910	40.578	62.149	105	106

Izvor: Agencija za statistiku BiH

3.2.2. Proizvodnja mlijeka i mliječnih proizvoda

Ukupna proizvodnja sirovog mlijeka u 2017. godini je iznosila 684 milijuna litara i neznatno je veća i to 2% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. U ukupnoj proizvodnji mlijeka dominira proizvodnja kravljeg mlijeka sa sudjelovanjem od 97%, dok je sudjelovanje ovčijeg mlijeka 3% i kozijeg svega 1%. Udio proizvodnje mlijeka u ukupnoj proizvodnji mlijeka u BiH iz Federacije iznosi 53%, Republike Srpske 46% i Distrikta Brčko 1%.

Tablica 15. Proizvodnja sirovog mlijeka u Federaciji, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko (tisuća litara)

	Federacija		Republika Srpska		Distrikt Brčko		Ukupno	
	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.
Kravlje mlijeko	357.138	347.466	313.721	304.772	6.100	6.400	676.959	658.638
Ovčije mlijeko	11.291	11.546	4.505	4.283	340	207	16.136	16.036
Kozje mlijeko	5.194	4.888	1.980	2.307	52	44	7.226	7.239
Ukupno	373.623	363.900	320.206	311.362	6.492	6.651	700.321	681.913

Izvor: FZS, RZSR, Agencija za statistiku BiH

Na temelju podataka prikazanih u tablici vidljivo je da se kod proizvodnje sirovog kravljeg mlijeka u 2017. godini bilježi manji pad od 3% u usporedbi sa proizvodnjom kravljeg sirovog mlijeka iz prethodne godine. Kada je riječ o proizvodnji sirovog ovčijeg mlijeka bilježi se također neznatno smanjenje od 1%, dok je proizvodnja kozijeg mlijeka ostala na razini proizvodnje kao i prethodne godine od 7.239 tisuća litara.

Promatrajući ostvarenu ukupnu proizvodnju mlijeka u 2017. godini u Republici Srpskoj može se konstatirati da je manja za 3% ili za 9 milijuna litara, u Federaciji BiH je manja za skoro 10 milijuna litara u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Pozitivna kretanja u proizvodnji mlijeka za 2017. godinu se bilježe jedino u Distriktu Brčko imajući u vidu da je ukupna ostvarena proizvodnja sirovog mlijeka iznosila 7 milijuna litara što je za 2% više u usporedbi sa 2016, čemu je značajno doprinijelo povećanje proizvodnje kravljeg mlijeka i to za 5%, dok se kod ovčijeg mlijeka bilježi znatno manja proizvodnja i to za 39% i kozijeg mlijeka za 15%.

Od ukupne količine proizvedenog kravljeg mlijeka otkupljeno je 258.185 tona ili 39%. Otkup proizvedenog svježeg sirovog mlijeka nastavlja da raste i tijekom 2017. godine je veći za 15.404 tone ili 6% u odnosu na otkup iz 2016. godine kada je iznosio 242.781 tonu. Otkupljeno mlijeko sadrži prosječno 3,9% mliječne masti i 3,3% proteina.

Tablica 16. Otkup sirovog kravljeg mlijeka

	2016.	2017.	Indeks 2017/2016.
Otkup kravljeg mlijeka (tona)	242.781	258.185	106
Prosječan sadržaj masti, %	3,9	3,9	100
Prosječan sadržaj proteina	3,3	3,3	100

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupna proizvodnja konzumnog mlijeka i mliječnih proizvoda, u 2017. godini, je iznosila 205.005 tona i veća je za 4% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Veća količina prikupljenog sirovog mlijeka svakako se odrazila i na povećanje proizvodnje.

Tablica 17. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda (2017 i 2016. godina)

Proizvodi	2016.	2017.	Indeks 2017/2016.
Konzumno mlijeko	125.462	131.944	105
Pavlaka (vrhnje)	23.891	22.553	94
Fermentirani mliječni proizvodi	40.078	42.137	105
Maslaci ostali žuto-masni proizvodi	713	1.159	163
Kravlji sir	6.321	7.212	114
Ukupno	196.465	205.005	104

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Vodeći proizvod mljekarske industrije je konzumno mlijeko koje čini oko 64% ukupne proizvodnje, zatim na drugom mjestu sa sudjelovanjem od 21% su fermentirani mliječni proizvodi, pavlaka je treći rangirani proizvod sa sudjelovanjem od 11%, sir ima udio od 4% dok 1% proizvodnje čine maslac i ostali žuto-masni proizvodi. Kod većine mliječnih proizvoda je zabilježena veća proizvodnja tijekom 2017. godine i to maslaca i ostalih žuto-masnih proizvoda za 63%, sira za 14%, mlijeka i fermentiranih proizvoda za 5%. Pavlaka je jedini proizvod kod kojeg je ostvarena proizvodnja zabilježila smanjenje od 6% u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine.

3.2.3. Proizvodnja ostalih stočarskih proizvoda

Od ostalih stočarskih proizvoda značajni su proizvodnja jaja, vune i meda. Proizvodnja vune u 2017. godini iznosila je 1.448 tona što je više za 1% u odnosu na prošlu godinu, jaja 662.315 tisuća komada i manja je za 4% u usporedbi sa prethodnom godinom. Najznačajniji pad proizvodnje se bilježi kod meda i to za 17%, u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godina kada je iznosila 3.167 tona.

Tablica 18. Proizvodnja jaja, meda i vune u BiH

Proizvodi	2016.	2017.	Indeks 2017/2016.
Jaja (000 komada)	688.805	662.315	96
Med (tona)	3.167	2.633	83
Vuna (tona)	1.438	1.448	101

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Promatrajući proizvodnju značajnijih stočarskih proizvoda u Republici Srpskoj u 2017. godini se bilježi smanjenje proizvodnje jaja i to oko 5%, dok proizvodnja meda bilježi pad za 24%, a proizvodnja sirove vune je manja za 1% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine.

Tablica 19. Proizvodnja jaja, vune i meda u RS, FBiH i Distriktu Brčko

Proizvodi	Republika Srpska		Federacija BiH		Distrikt Brčko	
	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.
Jaja (000 komada)	290.005	283.115	391.000	372.000	7.800	7.200
Med (tona)	1.621	1.350	1.427	1.088	120	195
Vuna (tona)	777	793	655	646	6	8

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku

Kada je riječ o Federaciji BiH pad proizvodnje se bilježi kod proizvodnje meda i to za 17%, jaja za 2%, dok proizvodnja vune bilježi rast proizvodnje za 2% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine.

Što se tiče Distrikta Brčko, povećanje proizvodnje se bilježi kod proizvodnje vune i to za 38%, i meda za 63%, dok se u proizvodnji jaja bilježi smanjenje od 8% u usporedbi sa proizvodnjom iz 2016. godine.

3.3. BROJNO STANJE STOKE I PERADI

Prema statističkim podacima o brojnom stanju stoke za 2017. godinu ukupan broj goveda je manji za 2%, koza za 3%, i konja za 8%. Brojno stanje svinja je nešto veće i to za 10.703 grla ili 2% u odnosu na broj svinja iz prethodne godine. Kada je riječ o brojnom stanju ovaca bilježi se praktično isto stanje (blago, skoro zanemarivo povećanje od 2000 grla), dok je broj koza manji za 3%. Brojno stanje konja u 2017. godini je manje za 1.345 grla u usporedbi sa brojem konja iz prethodne godine od 15.834 komada.

Što se tiče brojnog stanja peradi zabilježeno je povećanje od 6% u odnosu na brojno stanje iz prethodne godine.

Broj košnica pčela je u usporedbi sa prethodnom godinom manji za oko 5.000 komada ili 1,2%.

Tablica 20. Brojno stanje stoke, peradi i košnica u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH

	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko Distrikt		Ukupno	
	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.
Goveda	215.559	211.639	230.000	222.000	8.362	10.357	453.921	443.996
Ovce	514.544	520.406	491.000	485.000	8.457	11.415	1.014.001	1.016.821
Svinje	85.291	93.000	442.000	441.000	15.306	19.300	542.597	553.300
Konji	5.506	5.288	10.000	9.000	328	201	15.834	14.489
Perad, tisuća komada	8.705	9.365	11.413	12.067	174	151	20.292	21.583
Koze	43.946	44.616	30.000	27.000	991	1.050	74.937	72.666
Košnice pčela	231.168	225.773	169.000	164.000	9.832	15.227	410.000	405.000

Izvor: Agencija za statistiku BiH, FZS BiH, RZSR

Prema prikupljenim i obrađenim podacima brojnog stanja stoke i peradi u Federaciji BiH za 2017. godinu i njihovom usporedbom sa podacima iz 2016. porast brojnog stanja je zabilježen kod slijedećih kategorija stoke: ovaca za 1%, svinja za 9%, peradi za 7,6% i koza za oko 2%. U odnosu na prethodnu godinu, smanjenje brojnog stanja je zabilježeno kod: goveda za 2%, konja za 4%, i košnica pčela za 2%.

U Republici Srpskoj je u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno povećanje brojnog stanja peradi i to za 6%, dok je istodobno smanjen broj svinja za 0,2%, ovaca za 1,2%, košnica pčela za 3%, goveda za 4%, koza i konja za 10%.

Kada je riječ o Distriktu Brčko povećanje brojnog stanja u 2017. godini je evidentirano kod ovaca za 35%, svinja za 26%, goveda za 24%, i koza za 6%. Brojno stanje peradi je u 2017. godini manje za 13% u odnosu na brojno stanje peradi iz prethodne godine. Prema dostavljenim podacima nadležnih tijela, broj košnica pčela se na području Distrikta Brčko povećao 5.395 komada ili 55%.

4. POTPORA POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVITKU U BOSNI I HERCEGOVINI

Poljoprivredna politika u BiH u protekloj godini nije značajnije mijenjana. Mjere potpore koje su primjenjivane posljednjih godina ostale su aktualne i u 2017. godini i nije bilo značajnijih izmjena regulatornog okvira niti bitnijih izmjena sustava implementacije. Proračuni za poljoprivredu su ostali na gotovo istoj razini kao i prethodne godine. Međutim, u Federaciji BiH su tijekom 2017. godine izdvojena dodatna sredstva i to za realizaciju dugovanja iz prethodnih godina. Prethodnu godinu je obilježilo i nastojanje Vijeća ministara BiH da se kroz izmjene relevantnih zakona uvede tzv. „plavi dizel“ za poljoprivredne proizvođače, ali do toga, nažalost, nije došlo. Kao i prethodnih godina, bilo je nezadovoljstva poljoprivrednih proizvođača posebno sa nedovoljnim iznosom proračuna namijenjenih potpori poljoprivredi, ali i samom situacijom na tržištu izazvanoj slabom konkurentnošću domaće proizvodnje. Također su isticali zahtjevi poljoprivrednika iz RS-u, da se „Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za razvitak poljoprivrede i sela“ harmonizira sa istovjetnim federalnim Pravilnikom. Razlog je što je Federalna potpora u nekim oblastima dosta povoljnija za poljoprivredne proizvođače.

Ured za harmonizaciju sustava plaćanja je tijekom 2017. godine ažurirao postojeće dokumente o harmonizaciji mjera poljoprivredne potpore u BiH, a na entitetskim ministarstvima ostaje da se usklade sa ovim dokumentima. Tijekom 2017. godine je i usvojen „Nacrt Strateškog plana ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine“ čime je ispunjen jedan od uvjeta da se deblokiraju sredstva IPA-e, i za poljoprivredu. Planirano je ukupno 30 milijuna EUR-a za sektor poljoprivrede kroz IPA 2018. Pitanje IPARD-a i dalje ostaje neriješeno, i nije bilo nikakvih značajnijih aktivnosti na rješavanju problema modela IPARD strukture za BiH. Posljedica je da, sada je to već sasvim sigurno, nećemo biti u prilici koristiti sredstva IPA II instrumenta u sustavu IPARD, nego po drugačijem, IPARD-like modelu. Međutim, izostanak dogovora o modelu IPARD operativne strukture može ponovo dovesti do situacije da BiH ne bude uključena u raspodjelu sredstava za naredni paket pretpripravnih sredstava za poljoprivredu i ruralni razvoj koji Europsko povjerenstvo priprema za razdoblje 2021 - 2027.

Federacija Bosne i Hercegovine: Implementacija potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku je realizirana na temelju „Programa novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku za 2017. godinu“, kao i Pravilnika za svaki od modela potpore. Program novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku za 2017. godinu je usvojen krajem ožujka 2017. godine. Ukupna vrijednost Programa je bila 72.400.000 KM, od čega je 11.006.000 KM planirano za biljnu proizvodnju, 60.419.794,03 KM za animalnu, te 81.702,00 KM za ostale vrste potpore. Kao i prethodnih godina, Programom za 2017. godinu nisu predviđena sredstva za potporu ruralnom razvitku. Mjere potpore planirane Programom za 2017. godinu su slične mjerama potpore koje su implementirane prethodnih godina. Izmjene koje se odnose na mjere potpore su uglavnom vezane za povećanje iznosa potpore po jedinici mjere. Što se tiče regulatornog okvira, usvojen je „Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu poticaja proizvodnji“ („Službene novine FBiH“, broj: 32/17), dok su postojeći Pravilnici za ostale aktualne modele potpore i dalje na snazi.

Republika Srpska: Kao i prethodnih godina, potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku je implementirana na temelju „Plana korištenja sredstava za poticanje razvitka poljoprivrede i sela“ i „Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za razvitak poljoprivrede i sela“. Prethodno najavljeno donošenje novog zakonskog okvira nije realizirano tijekom 2017. godine. Proračun za potporu poljoprivredi je u 2017. godini bio 60 milijuna KM. Na temelju podataka koje je dostavilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske, planirana sredstva su u cjelosti i utrošena. Također, prema informacijama objavljenim na službenoj stranici Ministarstva, svi poticaji iz 2017. godine su već isplaćeni korisnicima na njihove račune. U ožujku 2017. godine, usvojen je Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za razvitak poljoprivrede i sela. Forma Pravilnika je ista kao i prethodnih godina, sa izmjenama koje su uglavnom vezane za mjere potpore. Naime, za razliku od 2016. godine, Pravilnikom za 2017. godinu mjere su podijeljene u tri

skupine: potpora tekućoj proizvodnji, potpora dugoročnom razvitku i sustavne i ostale mjere potpore. Također, Pravilnikom za 2017. godinu nije predviđena mjera potpore za izgradnju objekata, kao ni mjera potpore nabavci mehanizacije. Što se tiče zakonodavnog okvira za sektor poljoprivrede i ruralnog razvitka, tijekom 2017. godine završene su javne konzultacije „Zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvitku Republike Srpske“, koji još uvijek nije usvojen.

Brčko Distrikt BiH: Odjel za poljoprivredu BD koji je nadležan za kreiranje i provedbu mjera poljoprivredne politike na teritoriju Distrikta nije značajnije mijenjao svoju politiku tijekom 2017. godine u odnosu na prethodne godine. Međutim, po pitanju provedbe procedura uvedene su određene novine u „Pravilniku o načinu i uvjetima za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji za 2017. godinu“. Jedna od izmjena je vezana za rok podnošenja zahtjeva za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku. Naime, Pravilnikom za 2016. godinu je definiran rok za podnošenje zahtjeva od 60 dana, od dana stupanja na snagu Pravilnika. Pravilnikom za 2017. godinu definiran je rok za podnošenje zahtjeva, 45 dana od dana objavljivanja javnog poziva za podnošenje zahtjeva. Nadalje, unesene su i manje izmjene koje su vezane za sam proces implementacije potpore, a odnose se na kontrolu na licu mjesta. Kad je u pitanju struktura mjera potpore, evidentne su određene izmjene kojim su, za razliku od 2016. godine kada je potpora mljekarstvu definirana kroz mjeru „Potpora mljekarstvu“ dok je Pravilnikom za 2017. godinu isto realizirano kroz mjeru „Držanje rasplodnih krava“. Ostale novine su uglavnom vezane za iznose potpore po jedinici mjere. Za neke od mjera su Pravilnikom za 2017. godinu definirani veći iznosi potpore po jedinici mjere u odnosu na 2016. godinu. Neke od tih mjera su: tov svinja, rasplodne ovce, tov janjadi, tov jaradi, itd.

4.1. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH

Tijekom prošle godine je na ime potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku ukupno izdvojeno nešto više od 164 milijuna KM, i ovo je od 2012. godine najveći zabilježeni iznos potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku. Konkretno, ukupan proračun namijenjen poljoprivredi entiteta i BD je u prošloj godini bio veći za oko 8 milijuna KM u odnosu na 2016. godinu, što predstavlja procentualno povećanje za 5,2%.

Tablica 21. Poljoprivredni proračuni u BiH (2010-2017.) u 000 KM

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Brčko Distrikt	6.843	6.776	9.620	10.417	7.370	7.759	9.541	11.833
Federacija BiH ¹	82.037	77.597	89.482	88.851	79.059	82.416	86.394	92.172
Republika Srpska	81.182	62.862	73.169	60.000	59.893	35.745	60.006	59.999
BiH	170.002	147.239	172.271	159.268	146.322	125.920	155.941	164.005

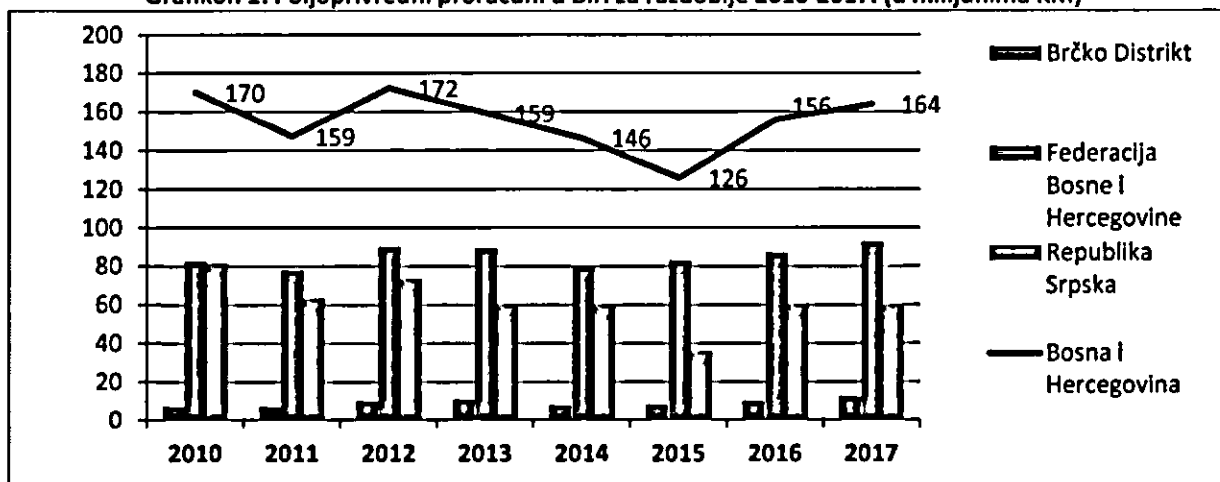
Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Ako promatramo pojedinačno entitetska izdvajanja, možemo vidjeti da je u Brčko Distriktu i Federaciji BiH u 2017. godini zabilježeno povećanje izdvojenih sredstava, dok je Republika Srpska ostala na istoj razini proračuna za potporu poljoprivredi. Procentualno sudjelovanje entiteta i Brčko Distrikta u ukupnom proračunu za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH² u 2017. godini je slijedeće: Brčko Distrikt 7%, Federacija BiH 56% i Republika Srpska 37%.

¹ Poticaji FBIH uključuju i poticaje sa kantonalnih razina

² Ukupni proračun za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH je zbirni proračun implementiran sa razine entiteta i Brčko Distrikta BiH

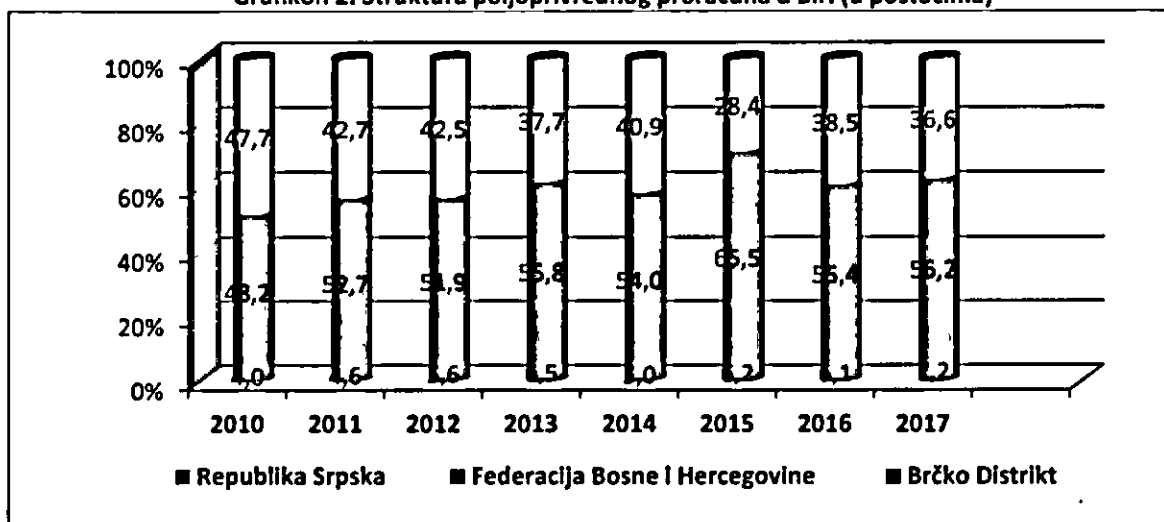
Grafikon 1: Poljoprivredni proračuni u BiH za razdoblje 2010-2017. (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

U Federaciji BiH je i u 2017. godini nastavljen trend povećanja izdvajanja za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku. Kako je vidljivo iz Grafikona 1, ovo je najveći iznos koji je Federacija BiH izdvojila u promatranom razdoblju. Navedeni iznos predstavlja zbir sredstava izdvojenih iz federalnog i kantonalnih proračuna. Kao što je već navedeno, i u Brčko Distriktu je u 2017. godini zabilježeno povećanje izdvojenih sredstava za poljoprivredu i ruralni razvitak. Utrošen je iznos od 11,8 milijuna KM i on predstavlja povećanje za oko 2,3 milijuna KM, odnosno oko 24% u odnosu na 2016. godinu. Republika Srpska je imala vrlo sličan proračun kao i 2016. godine, uz neznatno umanjeње od oko 7 tisuća KM.

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u postocima)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

4.2. Usporedba mjera potpore u BiH sa Europskom unijom i zemljama regiona, i razina dostignute harmonizacije sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Europske unije

Usporedbom poljoprivrednih proračuna zemalja regije sa proračunom za poljoprivredu i ruralni razvitak Bosne i Hercegovine, vidljivo je povećanje izdvajanja u svakoj od zemalja, a posebno u Crnoj Gori gdje je iznos skoro dupliran. Svrha usporednog pregleda je da se prikaže gdje se BiH nalazi kada je u pitanju poljoprivredna potpora. Zemlje koje su uzete u razmatranje su naši prvi susjedi sa kojim BiH

ima i najveću robnu razmjenu. U Tablici 23 vidimo da najveća izdvajanja za poljoprivredu ima Srbija, oko 223 milijuna EUR-a, što su daleko najveća izdvajanja u regiji. Poslije Srbije dolazi Makedonija sa 143 milijuna EUR-a. Na trećem mjestu je BiH koja je ove godine izdvojila nešto više od 83 milijuna EUR-a. Na posljednjem mjestu je Crna Gora koja je u 2017. godini za potporu poljoprivredi izdvojila blizu 30 milijuna EUR-a. Ako ova izdvajanja uporedimo sa prošlom godinom možemo reći da su sve zemlje zabilježile rast izdvajanja. Makedonija je imala rast od 4 %, Srbija 3 %, a BiH 5,2 % u odnosu na 2016. godinu. Najveći rast je imala Crna Gora koja je u odnosu na prošlu godinu imala izdvajanja veća za oko 85 %.

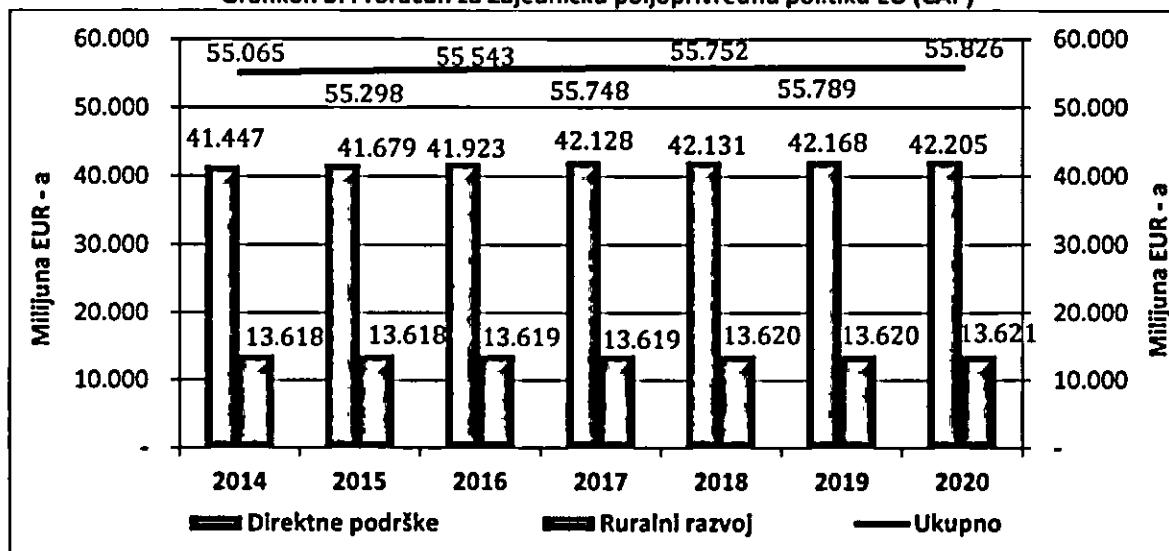
Tablica 22: Poljoprivredni proračuni zemalja regiona u 2017. godini (EUR)

	Srbija	Makedonija	Crna Gora	BiH
Proračun u 2016.	217.050.695,62	138.331.590,32	16.218.746,70	79.621.450,78
Proračun u 2017.	223.137.789,31	143.526.024,71	29.940.000,00	83.801.661,69

Izvor: Službeni dokumenti Srbije, Makedonije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine

Kada su u pitanju izdvajanja za poljoprivredu na razini Europske Unije, situacija se značajno ne mijenja s obzirom da se proračun planira na sedmogodišnjoj razini, pa su oscilacije jako male. Planirana izdvajanja za ovo razdoblje (2014-2020) iznose 350 milijardi EUR-a, ili 55 milijardi EUR-a na godišnjoj razini (Grafikon 3).

Grafikon 3: Proračun za Zajedničku poljoprivrednu politiku EU (CAP)

Izvor: EU Commission – Multiannual financial framework 2014-2020. and financing of the CAP

Analizom strukture proračuna vidljivo je da je najveći obujam sredstava usmjeren za izravna plaćanja i mjere tržišno-cjenovne politike, oko 75%. Drugi dio proračuna namijenjen je mjerama ruralnog razvitka u visini od 25% ukupnog proračuna. Ovakva projekcija poljoprivrednog proračuna doprinosi povećanju sigurnosti poljoprivrednih proizvođača, uz konstantan rast i unapređenje poljoprivredne proizvodnje.

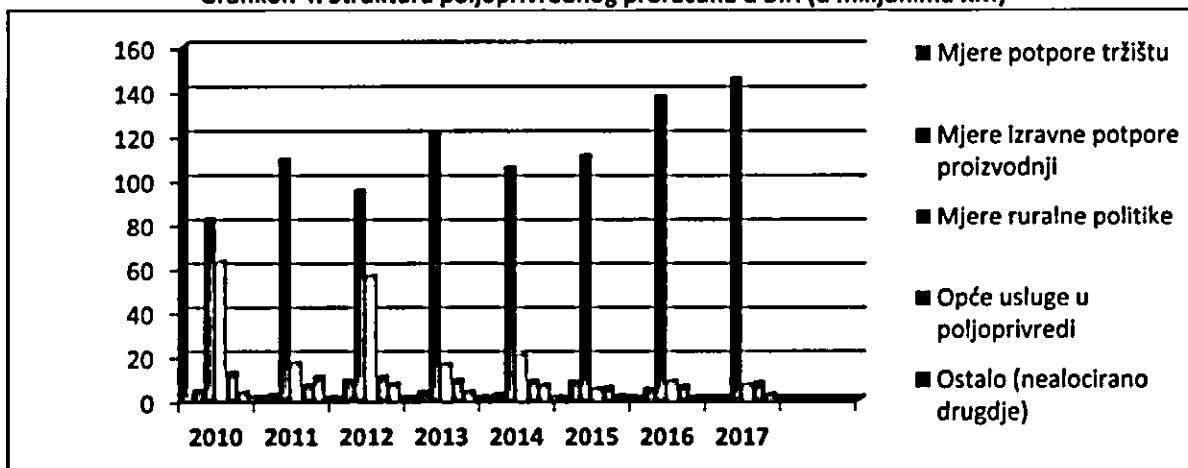
Iako se godinama unazad mjere potpora CAP EU pojednostavljaju, iz perspektive BiH ove mjere predstavljaju izuzetno kompleksnu cjelinu koja se dosta razlikuje od mjera koje su aktualne u našoj zemlji. Da bi poljoprivredni proizvođači u EU ostvarili pravo na potpore, potrebno je da ispune niz uvjeta koji se odnose na zdravlje biljaka i životinja, te očuvanje okoliša. U našoj zemlji, još uvijek ni entiteti ni BD kod ostvarivanja prava na potporu ne postavljaju gore navedene uvjete. Pored ove, postoji još niz različitosti između potpora koje se izdvajaju u našoj zemlji i onih u EU. Dok se u BiH

najviše poljoprivrednog proračuna izdvaja za mjere na bazi outputa³, u zemljama EU ovakav vid potpora ne postoji, nego se potpore izdvajaju na temelju hektara i grla. Također, da bismo mogli razmišljati o usklađivanju poljoprivredne politike naše zemlje sa politikom EU, potrebno je da prethodno uskladimo mjere potpore nadležnih institucija entiteta i BD. U skladu sa navedenim, do sada je pripremljen Plan harmonizacije mjera ruralnog razvitka u BiH, te Plan harmonizacije mjera izravnih potpora i tržišno-cjenovne politike.

4.3. Analiza strukture proračunske potpore po skupinama mjera

Kao i prethodnih godina, najveći obujam izdvojenih sredstava realiziran je kroz mjere izravne potpore proizvodnji. U apsolutnom iznosu, to je 145,5 milijuna KM, odnosno 88,7% proračuna utrošenog za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH u 2017. godini. Povećanje iznosa izdvojenih sredstava za ovu skupinu mjera u odnosu na prethodnu godinu iznosi 5,7% i za promatrano razdoblje ovo predstavlja maksimalno zabilježen iznos za mjere izravne potpore. Protekla godina je karakteristična i po tome što su prema visini izdvojenih sredstava mjere općih usluga u poljoprivredi na drugom mjestu, za koje je izdvojeno 7,8 milijuna KM ili 4,8% od ukupnog proračuna za prošlu godinu. Mjere ruralne politike su značajno smanjene i tek su na trećem mjestu po visini izdvajanja. Za mjere ruralne politike u 2017. godini izdvojeno je oko 7 milijuna KM ili 4,3% od ukupnog proračuna.

Grafikon 4: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Na posljednjem mjestu je skupina mjera potpore tržištu, za koju je izdvojeno svega 0,76 milijuna KM. Sa procentualnim sudjelovanjem od 0,46% u ukupnom poljoprivrednom proračunu, ovo je do sada njihov najmanji zabilježen iznos.

Skupina „nealocirano“ sudjeluje u ukupnom poljoprivrednom proračunu sa 2,8 milijuna KM što čini 1,7% ukupnog proračuna, i u odnosu na prethodnu godinu bilježi porast za 78,5%, što svakako nije afirmativno.

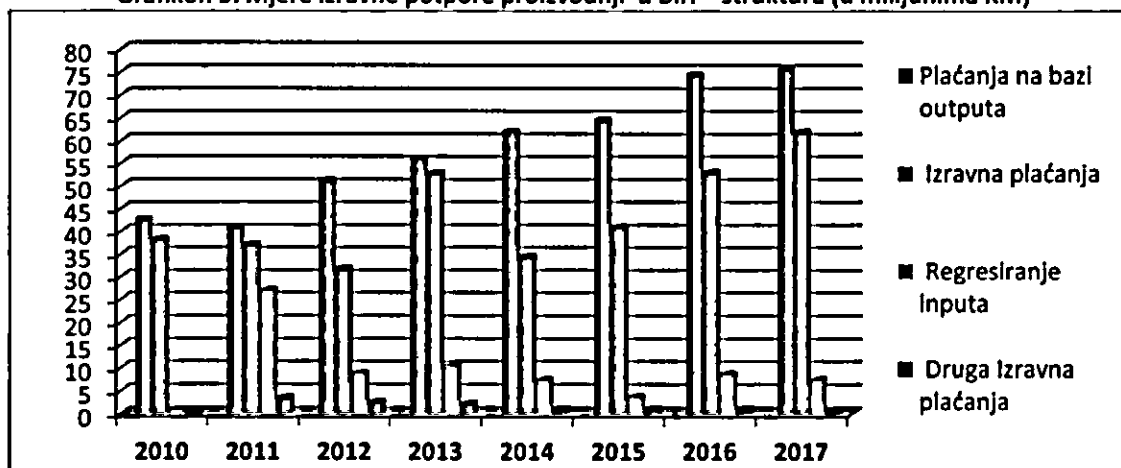
Mjere izravne potpore proizvođačima/proizvodnjama

Tijekom prošle godine, najveći dio proračuna namijenjen poljoprivredi i ruralnom razvitku je utrošen na mjere izravne potpore proizvodnjama. Za ovu skupinu mjera je u 2017. godini usmjereno 145,5 milijuna KM, što procentualno iznosi 88,7% ukupnog proračuna utrošenog na potporu poljoprivredi i

³ Plaćanja na bazi outputa su plaćanja na bazi proizvedene količine (po kg/l ili kom).

ruralnom razvitku. Za mjere izravne potpore je u prošloj godini isplaćeno 7,8 milijuna KM više u odnosu na 2016. godinu, što procentualno iznosi 5,72%. U okviru ove skupine, na prvom mjestu po visini izdvojenih sredstava su plaćanja na bazi proizvedenog, za koje je tijekom prošle godine izdvojeno 75,4 milijuna KM, odnosno 46% ukupnog poljoprivrednog proračuna. Mlijeko je i dalje glavni proizvod koji se potiče po količini proizvedenog.

Grafikon 5: Mjere izravne potpore proizvodnji u BiH – struktura (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

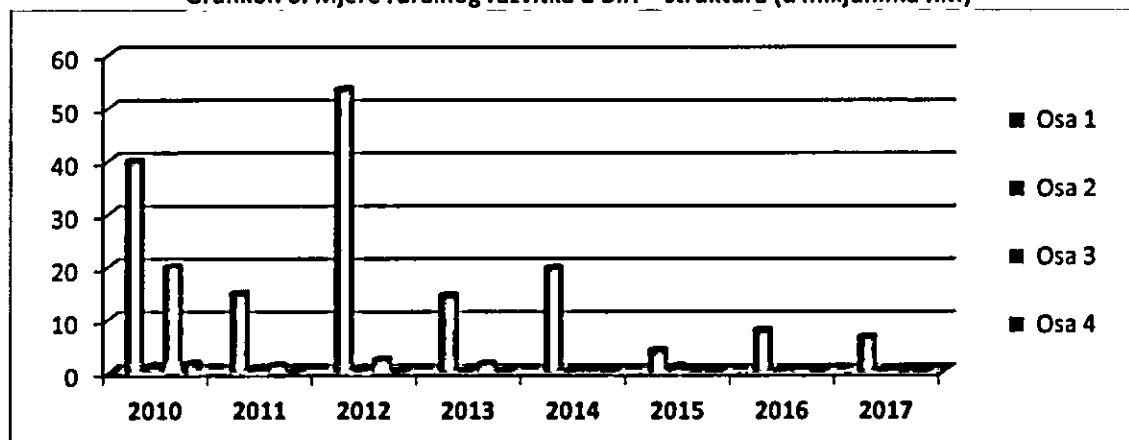
Na drugom mjestu po visini izdvojenih sredstava su izravna plaćanja po grlu i hektaru. Za ovu skupinu mjera je u 2017. godini izdvojeno oko 62 milijuna KM, odnosno 42,6 % proračuna za izravne potpore, ili 37,8% ukupnog proračuna namijenjenog poljoprivredi i ruralnom razvitku BiH u prošloj godini.

Na trećem mjestu po iznosu izdvojenih sredstava u 2017. godini su plaćanja za regresiranje inputa. Za ove mjere je izdvojeno 7,6 milijuna KM, odnosno 5,23% sredstava izdvojenih za izravne potpore. Na četvrtom, odnosno na posljednjem mjestu po visini izdvojenih sredstava u 2017. godini u okviru izravnih potpora su druga izravna plaćanja. Za njih je tijekom protekle godine utrošeno oko 440 tisuća KM.

Mjere ruralnog razvitka

Kao i prethodnih godina, potpora ruralnom razvitku u BiH je isplaćivana iz proračuna Brčko Distrikta i Republike Srpske, te iz proračuna nekih od kantona u Federaciji BiH. U skladu sa praksom koja je prisutna od 2012. godine, iz proračuna Federacije BiH u 2017. godini nije bilo isplata poticaja za potporu ruralnom razvitku. Ukupna izdvajanja za potporu ruralnom razvitku u BiH su i tijekom 2017. godine bila skoro na istoj razini kao i prethodnih godina. Prema visini izdvojenih sredstava, mjere potpore ruralnom razvitku su na trećem mjestu. Veće iznose izdvojenih sredstava su zabilježile mjere izravne potpore, zatim mjere općih usluga u poljoprivredi. U godini koja je iza nas, potpora ruralnom razvitku je zabilježila smanjenje u odnosu na godinu ranije. Realizirano je 7,03 milijuna KM, odnosno 4,28% od ukupnog proračuna za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku, čime je navedeni iznos potpre u 2017. godini za 1,7 milijuna KM ili 19,49% manji u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 6: Mjere ruralnog razvitka u BiH – struktura (u milijunima KM)

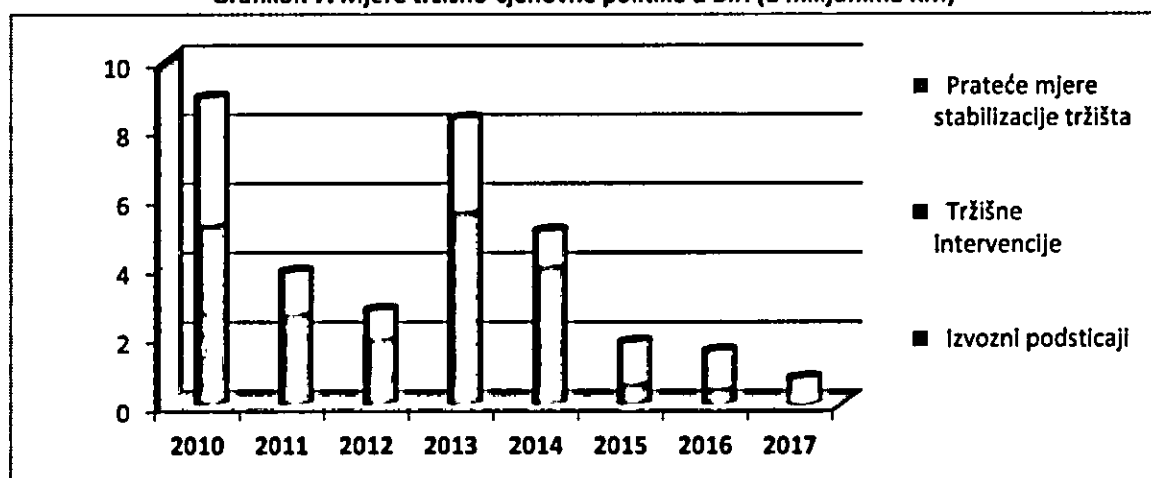
Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Ako promatramo strukturu potpore ruralnom razvitku tijekom 2017. godine, evidentno je da su najveći iznos potpore kao i prethodnih godina zabilježile mjere koje se mogu klasificirati kao mjere Ose 1. Putem mjera iz ove Ose, utrošeno je 6,6 milijuna KM, što predstavlja 94,6% proračuna utrošenog za potporu mjerama ruralnog razvitka, te 4,05% ukupnog poljoprivrednog proračuna. Na drugom mjestu su mjere iz Ose 2, za koje je izdvojeno nešto više od 335 tisuća KM, odnosno 4,7% proračuna za potporu ruralnom razvitku. Prema visini izdvojenih sredstava, mjere iz Ose 3 su na posljednjem mjestu, njihovo sudjelovanje u ukupnom proračunu za potporu ruralnom razvitku je 0,6%.

Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH

Analiza strukture mjera tržišno-cjenovne politike za 2017. godinu ukazuje na nastavak trenda smanjenja obujma izdvajanja proračunskih sredstava. Za mjere potpore tržištu i cijenama u protekloj godini izdvojeno je 763.299 KM u apsolutnom iznosu, ili 0,46% ukupnog poljoprivrednog proračuna. U usporedbi sa prethodnom 2016. godinom i potporom u visini 1.56 milijuna KM, smanjenje u visini izdvojenih sredstava za mjere tržišno-cjenovne politike u 2017. godini iznosi čak za polovinu, točnije za 51%.

Grafikon 7: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH (u milijunima KM)

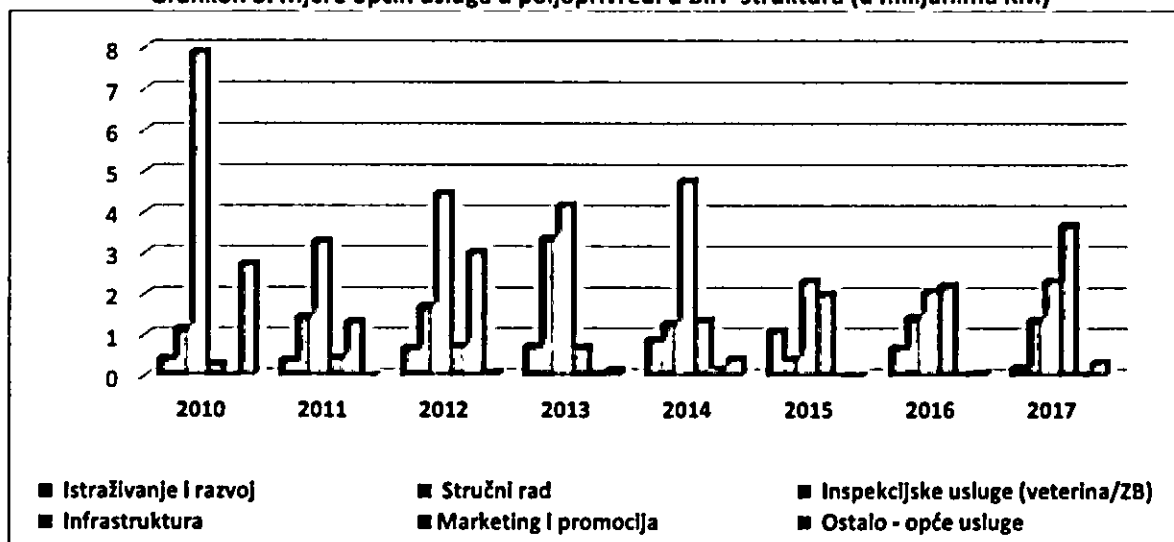
Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Najveći obujam izdvojene potpore realiziran je kroz mjeru prateće mjere stabilizacije tržišta (potpora otkupljivačima ili prerađivačima). Za ovu mjeru utrošeno je 713.799 KM ili 93,5% ukupnog proračuna za mjere potpore tržištu i cijenama. Ostatak proračuna od 49.500,0 ili 6,5% realiziran je putem mjere tržišnih intervencija. Za mjeru izvozni poticaji tijekom 2017. godine, nije bilo financijske potpore.

Mjere općih usluga u poljoprivredi

Za mjere općih usluga u poljoprivredi u 2017. godini izdvojeno je 7,8 milijuna KM odnosno 4,8% ukupnog proračuna za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH.

Grafikon 8: Mjere općih usluga u poljoprivredi u BiH- struktura (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

U odnosu na 2016. godinu, tijekom prošle godine za ovu skupinu mjera izdvojeno je za oko 1,4 milijuna KM više. Kao i prethodne, i u prošloj godini je u okviru ove skupine mjera najviše sredstava izdvojeno za uspostavu infrastrukture kvalitete. Za infrastrukturu je izdvojeno 3,7 milijuna KM, odnosno procentualno 46% sredstava izdvojenih za opće usluge u poljoprivredi. Slijedeće po visini izdvojenih sredstava jesu inspekcijske usluge. Za njih je u prošloj godini izdvojeno 2,3 milijuna KM, odnosno 29,3% ukupnog proračuna za opće usluge. Na trećem mjestu su izdvajanja za stručni rad. U ove namjene je utrošeno 1,7 milijuna KM, odnosno 17,2% od iznosa izdvojenog za opće usluge. Za istraživanje i razvitak je tijekom prošle godine izdvojeno 125 tisuća KM, a za marketing i promociju 31 tisuća KM.

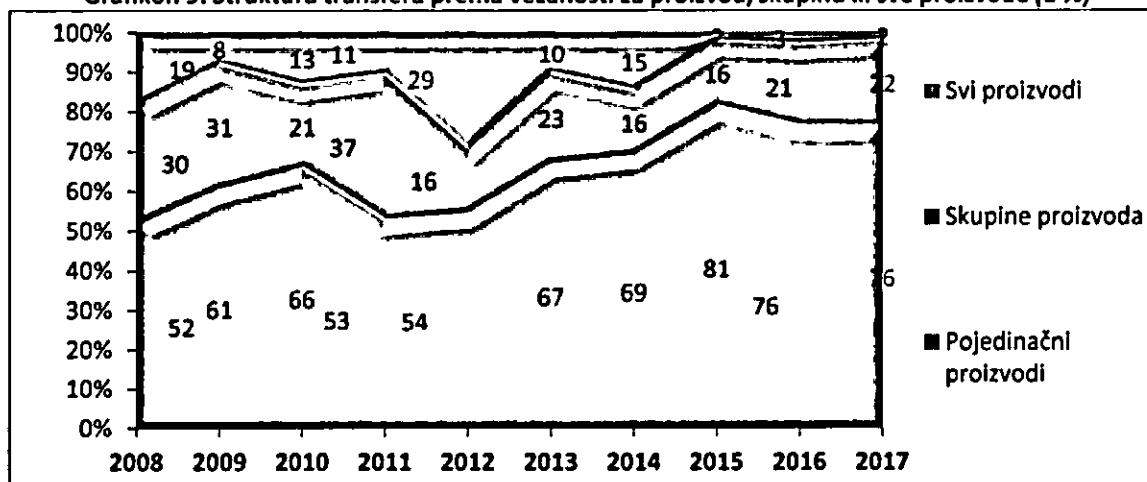
Nealocirano (ostalo)

U ovu skupinu se svrstavaju potpore koje se prema klasifikaciji potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH ne mogu klasificirati ni u jednu drugu skupinu mjera. U 2017. godini za potporu ovoj skupini mjera utrošeno je 2,7 milijuna KM, što predstavlja 1,7% ukupnog proračuna za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH. Pozitivno je to što su u odnosu na godinu ranije, izdvajanja za ovu skupinu mjera značajno umanjena.

Struktura potpore po proizvodima/proizvodnjama

U strukturi potpore po proizvodima, i tijekom 2017. godine najznačajnije mjesto zauzimaju pojedinačni proizvodi, koji u ukupnom proračunu participiraju sa 76,3 milijuna KM, odnosno sa procentom u visini od 46,52%.

Grafikon 9: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/skupinu ili sve proizvode (u %)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Transferi koji se odnose na skupinu proizvoda i sve proizvode u apsolutnim pokazateljima su isti kao i u 2016. godini. Skupina mjera koja se odnosi na potporu za skupine proizvoda je, prema visini izdvojenih sredstava, na drugom mjestu. Za ove mjere je izdvojeno 21,6 milijuna KM, odnosno 13,17 % ukupnog proračuna. Na trećem mjestu su transferi za sve proizvode, za koje je izdvojeno 2,0 milijuna KM, odnosno 1,21 % proračuna. Ako se promatra distribucija potpore prema proizvodima, vidi se da su transferi za mlijeko i dalje na prvom mjestu na koje odlazi polovina proračuna, ili točnije 50,52% ukupnog proračuna. Osim mlijeka, tijekom prošle godine značajnije je podržan sektor proizvodnje goveđeg mesa sa 6,53 % sudjelovanja, kao i proizvodnja pšenice sa 7,31 % sudjelovanja. Od ostalih pojedinačnih proizvoda izdvajaju se još i svinjsko meso sa 3,46 % sudjelovanja, svi ostali pojedinačni proizvodi su ispod 2 % sudjelovanja.

Tablica 23. Distribucija potpora po proizvodima/skupinama proizvoda (u %)

	2015.	2016.	2017.
Stočarska proizvodnja			
Mlijeko (kravlje)	55,86	49,18	50,52
Mlijeko (ovčije i kozje)	0,20	0,14	0,23
Goveđe meso	5,23	7,41	6,53
Svinjsko meso	3,14	3,42	3,46
Ovčije meso	0,11	0,14	0,00
Pileće meso	1,85	1,80	1,54
Jaja	0,54	0,32	0,32
Med	0,67	0,84	1,10
Riba	1,98	1,84	1,80
Čurići	0,00	0,00	0,00
Konji	0,00	0,03	0,03
Biljna proizvodnja			
Pšenica	5,25	6,97	7,31
Kukuruz	3,66	1,90	1,84
Ječam	0,28	0,49	0,42
Duhan	0,37	0,29	0,25
Krumpir	0,32	0,51	0,17
Soja	0,44	0,09	0,01
Grožđe	0,97	0,57	0,55
Gljive	0,06	0,08	0,09
Ljekovito i aromatično bilje	0,36	0,33	0,16

Skupine proizvoda			
Povrće	2,43	2,77	3,52
Voće	3,29	5,36	4,26
Žitarice	0,17	0,29	0,33
Krmno i industrijsko bilje	0,44	1,18	1,10
Biljna proizvodnja uopšteno	4,38	6,01	5,55
Mlijeko i meso - goveda	0,78	0,55	2,11
Mlijeko meso ovce/koze	4,96	4,48	4,78
Svi proizvodi			
Svi proizvodi	2,26	3,05	2,02
	100,00	100,00	100,00

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

U okviru transfera za skupine proizvoda, u Tablici 23 se može vidjeti da su skoro sve skupine proizvoda u 2017. godini imale procentualno manje sudjelovanje u ukupnom proračunu u odnosu na godinu ranije. I dalje je unutar ove skupine na prvom mjestu biljna proizvodnja-uopšteno sa 5,55% sudjelovanja, dok su poticaji za voće sudjelovali sa 4,26 %. Slijedeće skupine po izdvajanjima su mlijeko/meso ovce/koze sa približno 4,78 % sudjelovanja, dok se za ostale skupine izdvojilo dosta manje sredstava. Zadnja skupina su transferi za sve proizvode, koji su činili 2,02 % od ukupne potpore proizvodnjama. Također bilježe pad u odnosu na prošlu, ali i prethodnu godinu.

Kantonalne potpore - Poljoprivredni proizvođači u Federaciji BiH pravo na potpore pored entitetske razine, ostvaruju i sa kantonalnih razina. Kantoni sredstva za poljoprivredu i ruralni razvitak izdvajaju u skladu sa svojim zakonskim i podzakonskim aktima, a u prošloj godini je na razini kantona za potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku izdvojeno 20,4 milijuna KM. Izraženo u postocima, kantoni su na prostoru Federacije BiH izdvojili 22,2% ukupnog proračuna utrošenog na potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku. Iako se sredstva izdvajaju izravno iz kantonalnih proračuna, isti se sumarno prezentiraju u ukupnim izdvajanjima Federacije BiH.

Tablica 24: Pregled kantonalnih izdvajanja u 2017. godini (u KM)

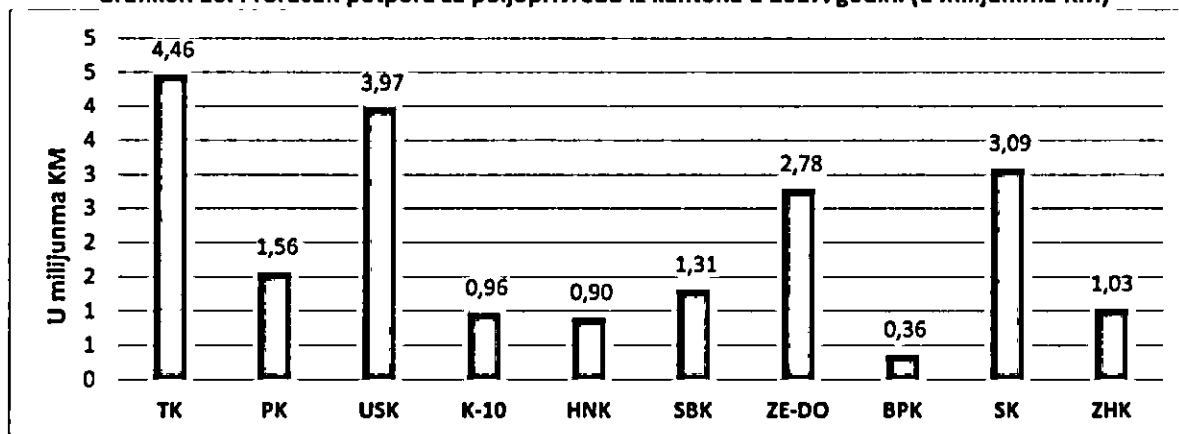
Kantoni	2015.	2016.	2017.
Tuzlanski kanton	3.266.426	3.955.349,80	4.462.732,49
Posavski kanton	1.334.016	1.995.743,10	1.562.437,67
Unsko - sanski kanton	3.561.362	4.327.218,50	3.974.200,62
Kanton 10 (Livanjski kanton)	1.016.411	968.775,90	963.929,46
Hercegovačko - neretvanski kanton	50.000	80.000,00	899.292,00
Srednje - bosanski kanton	390.710	562.682,20	1.309.606,64
Zeničko - dobojski kanton	1.810.284	2.255.484,70	2.783.600,00
Bosansko - podrinski kanton	407.799	207.467,60	358.712,50
Kanton Sarajevo	3.239.585	3.215.438,10	3.085.734,50
Zapadno - hercegovački kanton	951.945	946.332,40	1.027.703,05
Ukupno	16.028.538	18.514.492	20.427.949

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Prvi po visini izdvojenih sredstava u prošloj godini je Tuzlanski kanton koji je izdvojio 4,5 milijuna KM ili 21,8% ukupnih sredstava izdvojenih sa razine kantona. Od navedenog iznosa, najviše sredstava je usmjereno u proizvodnju povrća, voća i pilećeg mesa, a u okviru ruralnog razvitka za nabavku mehanizacije i uređenje i zaštitu poljoprivrednog zemljišta. Slijedeći po visini izdvojenih sredstava za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u prošloj godini je Unsko - sanski kanton, sa izdvojenih 3,97 milijuna KM, odnosno 19,45% ukupnog proračuna. U ovom kantonu najviše sredstava je usmjereno za proizvodnju mlijeka, te za proizvodnju jagodičastog voća. U Sarajevskom kantonu je u 2017. godini iz proračuna za potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku izdvojeno 3,08 milijuna KM, što predstavlja

15,1% ukupno izdvojenih sredstava sa razine kantona, a najviše je poticana animalna proizvodnja, i u okviru koje su najveći iznosi izdvojeni za mliječna grla, uzgoj ovaca, tov junadi i brojlera. Slijedeći po visini izdvojenih sredstava je Zeničko-dobojski kanton, sa izdvojenih 2,78 milijuna KM, odnosno 13,6% ukupno izdvojenih sredstava sa razine kantona. Najviše sredstava u ovom kantonu u prethodnoj godini je izdvojeno za proizvodnju maline u okviru biljne proizvodnje, te uzgoj muznih grla i proizvodnju brojlera u okviru animalne proizvodnje. Iz Posavskog kantona je u 2017. godini za potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku izdvojeno 1,56 milijuna KM što predstavlja 7,6% ukupnog proračuna izdvojenog sa razine kantona. Tijekom prošle godine, najviše sredstava iz ovog kantona je usmjereno na proizvodnju povrća i cvijeća u plastenicima i staklenicima.

Grafikon 10: Proračun potpora za poljoprivredu iz kantona u 2017. godini (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Srednjobosanski kanton je u prošloj godini za poljoprivredu i ruralni razvitak izdvojio 1,3 milijuna KM odnosno 6,4% ukupnog proračuna kantona. Iz ovog kantona je najviše sredstva u prošloj godini izdvojeno za potporu proizvodnji maline.

Ostali kantoni su imali manja sudjelovanja u ukupno izdvojenim sredstvima. Tako je iz Zapadno-hercegovačkog kantona izdvojeno je oko 1 milijun KM, zatim iz Kantona 10 je u prošloj godini izdvojeno 964 tisuće KM, iz Hercegovačko-neretvanskog kantona je izdvojeno 899 tisuća KM. Kanton iz kojeg je u 2017. godini izdvojeno najmanje sredstava je Bosansko - podrinski kanton, sa 359 tisuća KM odnosno 1,75% ukupnih sredstava izdvojenih sa razine kantona.

5. TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHAMBENIM PROIZVODIMA

Iako trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima predstavlja značajan udio ukupne vanjskotrgovinske razmjene, istu i dalje karakterizira relativno visoka uvozna ovisnost, skromna vrijednost izvoza i stalno prisutan deficit. Ukupan bilans razmjene poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima sa inozemstvom u 2017. godini iznosio je više od 4 milijarde KM.

Tablica 25. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivrednim proizvodima (2016-2017. godina)

	2016.	2017.
Uvoz (Milijuna KM)	2.950	3.125
Izvoz (Milijuna KM)	934	1.009
Bilans (Milijuna KM)	3.884	4.134
Deficit (Milijuna KM)	-2.016	-2.116
Pokrivenost (%)	32	32

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U razmjeni poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda BiH sa inozemstvom, u protekloj godini je po prvi put vrijednost izvoza premašila milijardu KM, što predstavlja rast od 8% u odnosu na izvoz iz prethodne godine čime je ostvarena najveća vrijednost izvoza iz Bosne i Hercegovine, uopće. Istodobno je u odnosu na prethodnu godinu za 6% povećana vrijednost uvoza i iznosi oko 3 milijarde. Važno je istaći i to da je razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u prethodnoj godini imala do sada najveće ostvarene vrijednosti.

Kao odraz cjelokupnog stanja u poljoprivredi Bosne i Hercegovine koje se ogleda u nedovoljno razvijenim kapacitetima za proizvodnju poljoprivrednih proizvoda i niske konkurentnosti domaće proizvodnje na stranom tržištu, već duži niz godina se bilježi deficit u trgovinskoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima. Iako izvoz bilježi pozitivna kretanja i ima stalni trend povećanja, vrijednost deficita je i dalje veoma visoka i još uvijek nije ispod 2 milijarde KM. Deficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2017. godini iznosio je 2,1 milijardu i veći je za 5% u odnosu na prethodnu godinu.

Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 32% i ostala je ista kao i prethodne godine.

Iako je proteklih godina napredak u izvozu evidentan, ipak je za održanje dostignute razine izvoza, a pogotovu za njegovo daljnje povećanje, potrebno mnogo više raditi na povećanju obujma proizvodnje, veće proizvodnosti, podizanja razine kvalitete, konstantne isporuke i povećanja konkurentnosti poljoprivrednog sektora i to u kontekstu opredjeljenja na visoko vrijedne proizvode na kojima se i bazira trgovinski uspjeh i zadovoljavajuća dobit.

5.1. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda

Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz BiH dominantno je orijentiran na nekoliko skupina proizvoda, koji zauzimaju oko 2/3 ukupnog izvoza. Najznačajniji proizvodi koji su zastupljeni u izvozu su masti i ulja, voće, mlijeko i mliječni proizvodi, šećer i proizvodi na bazi šećera, proizvodi na bazi žitarica i brašna, voda, povrće, proizvodi mlinske industrije i meso.

Niska zastupljenost proizvoda animalnog podrijetla u ukupnom izvozu poljoprivrede i prehrambene industrije ukazuje između ostalog i na visoku razinu ekstenzivnosti poljoprivrede u BiH, odnosno na nepovoljnu proizvodnu strukturu i nisku zastupljenost proizvoda stočarstva u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Izvozna orijentacija poljoprivrede fokusirana je na određene poljoprivredne proizvode kod kojih se već duže vrijeme bilježi uspjeh na inozemnom tržištu i može poslužiti kao jedan od indikatora

konkurentnosti ovih spomenutih proizvoda, osim izvoza konzumnog mlijeka i smrznute maline, Bosna i Hercegovina bilježi deficit u robnoj razmjeni svih drugih poljoprivrednih i prerađenih poljoprivrednih proizvoda.

U Bosnu i Hercegovinu se uvozi veliki broj poljoprivrednih proizvoda, a robe koji imaju najveći udio i vrijednost u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u 2017. godini su: pića, alkoholi i sirće (10%), biljna i životinjska mast, i vosak i slično (8%), razni prehrambeni proizvodi (8%), meso i jestivi klanični proizvodi od (8%), žitarice (7,8%), proizvodi na bazi žitarica, brašna, mlijeka i slično (6%), voće (6%), ostaci i otpaci od prehrambene industrije, pripremljena životinjska hrana (6%), šećeri (6%), kakao i proizvodi od kaka (5%), mlijeko i mliječni proizvodi, jaja i med (5%).

Navedeni proizvodi čine oko 76% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda što izraženo u novčanoj vrijednosti iznosi 2,4 milijarde KM.

Tablica 26. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda u BiH (glave CT 1-24) , Mil.KM

Glava CT	2016.		2017.		Rast/Pad	
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz
01	61	5	83	6	37	29
02	258	67	247	63	-4	-5
03	27	28	27	24	-3	-16
04	137	71	148	79	8	11
05	4	0	4	0	-1	-35
06	16	5	18	5	10	-1
07	77	40	75	39	-3	-2
08	165	109	191	149	16	37
09	109	11	117	11	8	0
10	249	52	243	25	-2	-53
11	53	40	52	55	-2	38
12	93	8	117	19	26	140
13	3	0	3	0	-5	954
14	0	0	0	0	-24	-17
15	207	143	262	170	27	19
16	94	54	106	55	13	2
17	170	68	178	66	5	-4
18	153	31	154	24	1	-24
19	181	65	197	66	9	2
20	70	18	74	20	5	11
21	231	20	249	19	8	-3
22	323	52	328	68	2	31
23	183	21	180	24	-2	18
24	85	27	72	22	-15	-20
Ukupno (1-24)	2.950	934	3.125	1.009	6	8

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poljoprivredni proizvodi koji imaju najveći udio i vrijednost u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda u 2017. godini su: biljna i životinjska mast i vosak, i slično (17%), jestivo voće, kore agruma, dinja i lubenica (15%), mlijeko i drugi mliječni proizvodi, jaja peradi, ptičija jaja i med (8%), Pića, alkoholi i sirće sa sudjelovanjem (7%), proizvodi na bazi žitarica, mlijeka i slično (7%), šećeri i proizvodi od šećera (6%), meso i jestivi klanični proizvodi (6%), prerađevine od mesa, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskrjalježnjaka (5%), proizvodi mlinске industrije (5%), i povrće (4%).

Navedeni proizvodi čine oko 80% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda što izraženo u novčanoj vrijednosti iznosi 810 milijuna KM.

5.2. Zemljopisna struktura u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Promatrajući robnu razmjenu poljoprivrednim proizvodima prema zemljopisnoj strukturi za 2017. godinu evidentno je da nešto više od polovine, ili 52% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda dolazi iz Europske unije i oko 30% uvoza iz zemalja CEFTA-e, iz zemalja koje čine ostatak svijeta 15%, zatim Turske 2% i 0,2% iz EFTA članica.

Kada je riječ o izvozu poljoprivrednih proizvoda oko 33% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda je bilo usmjereno ka CEFTA tržištu, na tržište EU 30%, oko 28% ka tržištu Turske, zemlje koje čine ostatak svijeta 7% i 1% u zemlje EFTA.

Tablica 27. Usporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regionima (Mil. KM)

Regioni	2016.		2017.	
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz
EU	1.551	264	1.631	303
CEFTA	905	306	950	335
EFTA	5	11	5	10
UoST*	60	295	65	286
Ostatak svijeta	429	57	474	75
Ukupno	2.950	933	3.125	1.009

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

5.3. Robna razmjena BiH sa Europskom unijom

Europska unija je najznačajniji partner Bosne i Hercegovine u razmjeni poljoprivredno-prehrambenim proizvodima. Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Europske unije u BiH u 2017. godini iznosio je 1,6 milijardi KM i veći je za 80 milijuna KM ili 5% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna vrijednost izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u Europsku uniju iznosila je 303 milijuna KM i veća je za 39 milijuna KM ili 15% u usporedbi sa vrijednosti izvoza iz prethodne godine.

Kada je riječ o državama Europske unije iz kojih se najviše uvoze poljoprivredni proizvodi u BiH, to su: Hrvatska (33%), Mađarska (12%), Njemačka (10%), Italija (9%) i Poljska (8%). Među zemljama članicama Europske unije u koje se najviše izvezlo poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2017. godini su Hrvatska (106 milijuna KM), Njemačka (47 milijuna KM), Italija (39 milijuna KM), Slovenija (26 milijuna KM), i Austrija (21 milijun KM). U prosjeku, oko 79% vrijednosti izvoza u Europsku uniju se plasira u ovih pet navedenih država.

Deficit u razmjeni poljoprivrednih proizvoda između BiH i Europske unije u 2017. godini iznosio je 1,3 milijarde KM i manji je za 4,4% u odnosu na prethodnu godinu. Pokrivenost uvoza izvozom u robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima između EU i BiH za 2016. godinu iznosi 17%.

5.3.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Hrvatskom

Promatrajući vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivrednim proizvodima između Republike Hrvatske i BiH u 2017. godini zabilježen je rast uvoza za 2%, rast izvoza za 7%, ali i rast deficita za 1% u usporedbi sa prethodnom godinom. Pokrivenost uvoza izvozom u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda BiH i Hrvatske u 2017. godini je iznosila 23%.

Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi kod kojih je zabilježena najveća vrijednost uvoza i imaju i najveći udio u ukupnom uvozu iz Hrvatske u 2017. godini su: pivo dobiveno od slada (60 milijuna KM), čokolada i ostali prehrambeni proizvodi koji sadrže kakao (32 milijuna KM), vode, uključujući mineralne i gazirane vode sa dodatim šećerom ili zaslađivačima (28 milijuna KM), pšenica i suražica (24 milijuna

KM), i ostali prehrambeni proizvodi koji nisu pomenuti niti uključeni na drugom mjestu (23 milijuna KM).

Na povećanje ukupne vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Hrvatske u BiH uticala je veća vrijednost uvoza živih goveda, raznih začina, živih ovaca i koza, ječma, ulja i drugo.

Tablica 28. Robna razmjena Bosne i Hercegovine sa Hrvatskom poljoprivrednim proizvodima (Mil.KM)

Opis	2015.	2016.	2017	Rast/pad 2016/2015. (%)	Rast/pad 2017/2016. (%)
Uvoz	464	450	460	3%	2%
Izvoz	92	99	106	8%	7%
Deficit	-372	-350	-354	-6%	1%
Pokrivenost	20%	22%	23	10%	5%

Izvor: Agencija za statistiku BiH Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa CN klasifikacijom

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše izvoženi u Hrvatsku u 2017. godini su: vode, uključujući mineralne i gazirane vode sa dodatim šećerom u vrijednosti od 23 milijuna KM, kruh i razni pekarski proizvodi u vrijednosti od 21 milijun KM; mlijeko i mliječni proizvodi 16 milijuna KM, prehrambeni proizvodi koji nisu spomenuti ili uključeni na drugom mjestu 5 milijuna KM. Poljoprivredni proizvodi koji su imali najveći utjecaj na rast vrijednosti ukupnog izvoza u Hrvatsku su mlijeko i pavlaka, suncokretovo sjeme, supe i čorbe, riblji fileti i ostalo riblje meso, i škrob-inulin.

Republika Hrvatska je, bez obzira na promjenu uvjeta u trgovini od 1. srpnja 2013. godine, kao i manji obujam trgovinske razmjene između dvije države, i dalje vodeći partner Bosne i Hercegovine u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, ali sada kao članica Europske unije.

5.4. Razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda između BiH i CEFTA

CEFTA je tržište koje je na drugom mjestu po značaju koji ima zbog plasmana poljoprivrednih proizvoda iz BiH kako zbog blizine, tako i zbog tradicionalne povezanosti. Ukupna vrijednost izvoza na ovo tržište u 2017. godini iznosila je 335 milijuna KM i veća je za 9% u usporedbi sa vrijednosti izvoza iz prethodne godine, dok je ukupna vrijednost uvoza u istom razdoblju iznosila 950 milijuna KM i veća je za 5%. U vanjskotrgovinskoj razmjeni sa CEFTA-om Bosna i Hercegovina bilježi deficit koji je u 2018. godini iznosio 614 milijuna KM i veći je za 3% u usporedbi sa visinom deficita iz prethodne godine.

Promatrajući članice CEFTA-e u koje se izvoze poljoprivredni proizvodi iz BiH, evidentno je da se u 2017. godini najviše (oko 42% ukupnog izvoza u CEFTA-u) izvozilo u Srbiju. Značajniji izvoz poljoprivrednih proizvoda je ostvaren u Makedoniju (22%), Crnu Goru (19%), i Kosovo* (15%). Što se tiče uvoza najznačajnije mjesto u uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH zauzima Srbija sa čak 91% udjela, zatim Makedonija sa udjelom od 6%, i Crna Gora sa udjelom od 2%. U razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA-a zemljama, pokrivenost uvoza izvozom u 2017. godini je iznosila 35%.

I u 2018. godini ostaje ista konstatacija da, zbog blizine tržišta i tradicionalne povezanosti, region zemalja Jugoistočne Europe (CEFTA) predstavlja veoma važno tržište za poljoprivredne proizvode iz BiH.

*Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o neovisnosti.

5.4.1. Robna razmjena sa Republikom Srbijom

Ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Republike Srbije u BiH u 2017. godini iznosio je 861 milijuna KM i veći je za 41 milijun KM ili za 5% u odnosu na prethodnu godinu kada je uvoz iznosio 820 milijuna KM. Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Srbije u BiH u promatranom razdoblju od tri posljednje godine bilježi konstantan rast, a usporedo sa tim i stalni porast trgovinskog deficita. Uvoz je sa 776 milijuna KM koliko je iznosio 2015. godine u 2017. godini dostigao vrijednost od 861 milijun KM.

Tablica 29. Robna razmjena Bosne i Hercegovine sa Srbijom poljoprivrednim proizvodima (Mil. KM)

Opis	2015.	2016.	2017	Rast/Pad 2016/2015. (%)	Rast/Pad 2017/2016. (%)
Uvoz	776	820	861	6	5
Izvoz	127	138	141	9	2
Deficit	-649	-682	-720	5	6
Pokrivenost	16	17	16	0,5	-6

Izvor: Agencija za statistiku BiH Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa CN klasifikacijom(1-24)

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše uvozili iz Srbije u 2017. godini su: ulje od sjemena suncokreta, šafranike ili pamuka u vrijednosti od 106 milijuna KM; kukuruz u vrijednosti od 69 milijuna KM; kruh, peciva, kolači, keks i ostali pekarski proizvodi u vrijednosti od 61 milijuna KM; sjeme suncokreta u vrijednosti od 61 milijun KM, i pšenica i suražica u vrijednosti od 54 milijuna KM. Struktura proizvoda koji su zastupljeni u uvozu u 2017. godini je slična i prethodnim godinama.

Povećanje uvoza poljoprivrednih roba iz Srbije ima i pozitivnu stranku jer se velikim dijelom uvozila sirovina koja je preradom u domaćim kapacitetima najvećim dijelom izvožena, uglavnom na tursko tržište, a sve zahvaljujući priznavanju dijagonalne kumulacije podrijetla. Ovo se prije svega odnosi na izvoz ulja suncokreta, brašna, ali i govedine uvozom teladi i junadi za tov.

Pozitivno je istaći i to da je Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Srbiju kontinuirano bilježio povećanje, te je sa vrijednosti od 127 milijuna KM koliko je iznosio Izvoz 2015. godine, dostigao vrijednost od 141 milijun u 2017. što je za 14 milijuna KM ili 11% više. Vrijednost izvoza u 2017. godini je bila za 3 milijuna KM veća nego prethodne godine.

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše izvozili u Srbiju, u 2017. godini su: voće i orašasti plodovi u vrijednosti od 34 milijuna KM; ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od mesa u vrijednosti od 12 milijuna KM, kruh i ostala peciva u vrijednosti od 12 milijuna KM, čokolada i ostali prehrambeni proizvodi koji sadrže kakao u vrijednosti od 11 milijuna KM; uljane pogače u vrijednosti od 10 milijuna km, te mljeko i pavlaka, nekoncentrirani i bez dodanog šećera u vrijednosti od 8 milijuna KM.

Deficit bilježi konstantan rast u promatranom razdoblju od tri posljednje godine uprkos tome što je i izvoz bilježio stalni rast te dostigao vrijednost od 702 milijuna KM u 2017. godini, što je za 38 milijuna više nego prethodne godine.

Pokrivenost uvoza izvozom u robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima BiH i Srbije u 2017. godini je iznosila skromnih 16 %.

5.5. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine i EFTA

Izvoz poljoprivrednih proizvoda u zemlje EFTA-e u 2017. godini je iznosio 10 milijuna KM i manji je za 7% u usporedbi sa ostvarenim izvozom iz prethodne godine. Kao što je i vidljivo iz podataka u tablici, izvoz poljoprivrednih proizvoda u EFTA-u bilježi kontinuiran rast sa 8 milijuna koliko je iznosio 2015. godine na skoro 11 milijuna KM u 2016. godini, odnosno 10 milijuna u 2017.

Suficit u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda između BiH i EFTA-e iznosio je 5 milijuna KM i manji je za 3% čemu je doprinijela neznatno manja vrijednost izvoza u odnosu na vrijednosti uvoza. Stepenn pokrivenosti uvoza izvozom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u 2017. godini iznosio je 218%.

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše izvoženi u EFTA-u u 2017. godini su: voće i orašasti plodovi u vrijednosti od 3 milijuna KM; osušeno povrće u vrijednosti od 2 milijuna KM; vode uključujući mineralne i gazirane vode u vrijednosti od 1,7 milijuna KM, ostalo svježe ili rashlađeno povrće 443 tisuće KM, ekstrakt od slada, prehrambeni proizvodi od brašna u vrijednosti od 421 tisuću KM i ulje od repice u vrijednosti od 420 tisuća KM.

Tablica 30. Robna razmjena Bosne i Hercegovine sa EFTA (Mil.KM)

Opis	2015.	2016.	2017	Rast/Pad 2016/2015. (%)	Rast/Pad 2017/2016. (%)
Uvoz	3,96	4,81	4,56	21	-5
Izvoz	7,74	10,70	9,95	38	-7
Suficit	3,78	5,89	5,39	56	-8
Pokrivenost u %	194	229	218	18	-5

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa CN klasifikacijom(1-24)

Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz EFTA-e u BiH varira po godinama i kreće se od 4 do 4,56 milijuna KM. U 2017. godini je ostvaren uvoz u vrijednosti od 4,56 milijun KM i u usporedbi s uvozom iz prethodne godine bilježi pad od oko 5%.

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše uvoženi iz EFTA-e u BiH u 2017. godini su: sosovi i preparati za sosove u vrijednosti od milijun KM, ribe sušene i soljene u vrijednosti od 762 tisuće KM, ribe svježe ili rashlađene u vrijednosti od 621 tisuću KM, prehrambeni proizvodi u vrijednosti od 558 tisuća KM.

BiH, u razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa EFTA-om ostvaruje suficit koji je varirao u promatranom razdoblju, što je uzrokovano variranjem vrijednosti uvoza i rastom izvoza. Najveći suficit, od oko 6 milijuna KM u razmjeni poljoprivrednim proizvodima između BiH i EFTA-e je ostvaren 2016. godine, s tim što je u 2017. godini bio za 0,42 milijuna KM ili 8% manji nego prethodne godine.

Ono što je karakteristično za razmjenu poljoprivrednim proizvodima između BiH i EFTA-e je visok postotak pokrivenosti uvoza izvozom koji je u 2017. godini iznosio 218%.

5.6. Razmjena poljoprivrednim proizvodima BiH i R. Turske

Tijekom posljednje tri godine Republika Turska je postala jedno od značajnijih tržišta za plasman poljoprivrednih proizvoda iz BiH. Turska je jedan od vodećih partnera u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima, s obzirom da se jedna trećina poljoprivrednih proizvoda i hrane izvozi na ovo tržište. Također, Turska je jedna od rijetkih zemlja sa kojim BiH ostvaruje značajan suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

Tijekom 2017. godine je izvezeno poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u vrijednosti od 286 milijuna KM s tim što je vrijednost izvoza u usporedbi sa prethodnom godinom bila za 3% manja.

Vrijednost uvoza poljoprivrednih proizvoda iz Turske u BiH iznosila je 65 milijuna KM i bilježi blaži rast od 2,6% u odnosu na prethodnu godinu. Ostvareni suficit u robnoj razmjeni sa Turskom u 2017. godini iznosio je 221 milijun KM i manji je za 6%.

Tablica 31. Robna razmjena poljoprivrednim proizvodima BiH sa Turskom

Opis	2015.	2016.	2017.	Rast/Pad 2016/2015. (%)	Rast/Pad 2017/2016. (%)
Izvoz	229	295	286	29	-3
Uvoz	58	60	65	3	9
Suficit	171	236	221	38	-6
Pokrivenost (%)	394	495	440	26	-11

Izvor: Agencija za statistiku BiH * Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa CN klasifikacijom

Struktura poljoprivrednih proizvoda koji se plasiraju na tursko tržište nije mnogo izmijenjena ni u 2017. godini. Poljoprivredni proizvodi koji su najviše izvoženi u Tursku su: ulje od sjemena suncokreta, šafranike ili pamuka, kemijski nemodificirani u vrijednosti od 146 milijuna KM; goveđe meso, svježe ili rashlađeno u vrijednosti od 47 milijuna KM; proizvodi mlinske industrije u vrijednosti od 47 milijuna KM, žitarice u vrijednosti od 21 milijun KM; uljano sjeme i plodovi u vrijednosti od 8 milijuna KM, šećer i ostali proizvodi od šećera u vrijednosti od 5 milijuna KM.

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše uvoženi iz Turske u 2017. godini su: limuni i limete u vrijednosti od 6,73 milijuna KM; proizvodi od šećera (uključujući bijelu čokoladu), bez kakaa - ostali u vrijednosti od 6 milijuna KM; rajčica, svježa ili rashlađena u vrijednosti od 4,53 milijuna KM; čokolada i ostali prehrambeni proizvodi koji sadrže kakao - ostali u vrijednosti od 4,27 milijuna KM; te kruh, peciva, kolači, keksi i ostali pekarski proizvodi sa sadržajem kakaa ili bez kakaa-ostalo (TB 1905 90) u vrijednosti od 3,62 milijuna KM.

Sveukupno, trend povećanja obujma trgovine između dvije zemlje je rastao zahvaljujući povećanju vrijednosti izvoza iz BiH, i to naročito u posljednje tri godine.

Pokrivenost uvoza izvozom u razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa Turskom u 2017. godini iznosila je čak 440%.

6. REALIZACIJA MJERA I PRIORITETA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA U 2017. GODINI

Kada je riječ o regulativi u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka i pored brojnih realiziranih aktivnosti u tijeku 2017. godine u konačnici nije bilo značajnijeg napretka u pogledu usaglašavanja konačnog teksta i usvajanja Nacrta Zakona o vinu Bosne i Hercegovine. Iako su izrađeni i usklađeni tekstovi Nacrta Zakona o hrani, Nacrt Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini i Nacrt Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, zbog nedostavljanja potrebnih mišljenja od svih entitetskih nadležnih institucija, isti još uvijek nisu upućeni u proceduru razmatranja.

Jedna od najznačajnijih aktivnosti koja je realizirana u poljoprivrednom sektoru tijekom 2017. godine vezana je za izradu i usvajanje Strateškog plana ruralnog razvitka BiH. Zakonom o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08), u Članku 12, propisano je donošenje Strateškog plana ruralnog razvitka BiH (SPRR). Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, u skladu sa svojim nadležnostima, koordinira procesom izrade predmetnog dokumenta. Strateškim planom se definiraju ciljevi ruralnog razvitka, utvrđuju programi, mjere i druge aktivnosti za postizanje ovih ciljeva, uspostavljaju mehanizmi monitoringa i evaluacije, te okvirno utvrđuju potrebna financijska sredstva i procedure za njihovo korištenje. Strateški plan ruralnog razvitka BiH je osnova za

usmjeravanje svih planova i programa ruralnog razvitka donesenih na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini.

Aktivnosti na Izradi Nacrta Strateškog plana ruralnog razvitka BiH započete su formiranjem Interresornog povjerenstva za izradu Nacrta dokumenta čiji su članovi, pored predstavnika MVTEO bili i predstavnici nadležnih institucija entiteta i Brčko Distrikt BiH. Uz veoma dobru suradnju nadležnih institucija, osiguranu tehničku pomoć, te visok stepen profesionalizma članova povjerenstva, već krajem lipnja 2017. godine izrađen je i usaglašen Prednacrt dokumenta, a po okončanju javnih konzultacija, krajem kolovoza, i Nacrt Strateškog plana ruralnog razvitka BiH koji je dostavljen u proceduru usvajanja.

U dokumentu su sadržane sve bitne komponente prethodno izrađenih entitetskih strateških dokumenata uz potpuno poštivanje nadležnosti svih razina vlasti u BiH. U izradi dokumenta, u obzir su uzete analize, ciljevi, mjere i planovi koji su već na snazi i Implementiraju se u okviru entitetskih i BD strateških dokumenata, a korištene su i prethodno izrađene sektorske analize za meso i mlijeko, voće i povrće, žitarice; vino i ruralnu diversifikaciju. Sadržaj Strateškog plana ruralnog razvitka BiH je baziran na temeljnoj analizi postojećeg stanja cjelokupnog sektora poljoprivrede i ruralnog razvitka, a za izradu analize korišteni su zvanični podaci nadležnih entitetskih institucija i agencija za statistiku.

Nacrt SPRR sadrži pet poglavlja:

1. Analiza trenutačne situacije u poljoprivredi i ruralnim područjima BiH;
2. Analiza snaga, slabosti, mogućnosti i prijetnji u poljoprivredi i ruralnim područjima u BiH u naredne četiri godine;
3. Strateški okvir i skup prioriteta za razvitak poljoprivrede i ruralnih područja za naredne četiri godine;
4. Indikativni akcijski plan za provedbu Strateškog plana;
5. Indikativni finansijski okvir koji odražava raspodjelu resursa, uključujući raspodjelu sredstava javne uprave, privatnog sektora i donatorske zajednice.

Prva dva poglavlja se odnose na analizu stanja trenutačne situacije kao i analizu snaga, slabosti, mogućnosti i prijetnji tzv. SWOT analizu kojom se detaljnije pokazalo kakvo je stanje u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvitka i gdje imamo društvene i ekonomske osnove, prirodne prednosti i predispozicije za razvitak, kao i to, gdje su najizraženije slabosti u ovoj oblasti.

Ostala tri poglavlja dokumenta se odnose na definiranje strateškog okvira, mjera, plana aktivnosti kao i definiranja finansijskog okvira i pripremljena su u okviru rada Interresornog povjerenstva, a u potpunosti su ga uradili predstavnici nadležnih institucija.

Nacrtom Strateškog plana ruralnog razvitka BiH, definirana je vizija da se u razdoblju od 2018. do 2021. godine stvore konceptualno nove i na temelju postojećih resursa konkretne osnove za unapređenje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i kvalitete života u ruralnim područjima, za sve društvene skupine a naročito mlade, uz osiguranje odgovarajuće zaštite okoliša kroz učinkovitije iskorištavanje raspoloživih resursa, unapređen kvalitet proizvoda i povećanu razinu investicija u cilju poticanja restrukturiranja, modernizacije, primjene inovacija i promoviranja diverzifikacije ekonomije ruralnih područja.

Primarni cilj ovog dokumenta je da osigura okvir za postepeno usklađivanje ciljeva ruralnog razvitka, utvrdi programe, mjere i druge aktivnosti za postizanje ovih ciljeva, uspostavi monitoring i evaluaciju, te okvirno utvrdi potrebna finansijska sredstva i procedure za njihovo korištenje. U tom kontekstu, SPRR obezbjeđuje širok okvir koji vodi postepenom usklađivanju poljoprivrede i ruralnog razvitka u BiH, sa najboljim praksama EU, te promovira privlačenje investicija i tehničku potporu u procesu usklađivanja i razvitka sektora na svim razinama upravljanja.

U pravcu ostvarivanja vizije projektirano je šest osnovnih strateških ciljeva razvitka poljoprivrede i ruralnih područja u BiH za razdoblje 2018-2021. godine:

1. Osiguranje stabilnosti dohotka i izjednačavanje uvjeta poslovanja sa okruženjem;
2. Jačanje konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja kroz povećanje razine investicija i unapređenje prijenosa znanja i promoviranje inovacija;
3. Unapređenje tržišnosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda kroz povećanje dodane vrijednosti, poboljšanje standarda kvalitete i sigurnosti, i jačanje veza unutar lanaca vrijednosti;
4. Održivo upravljanje prirodnim resursima i prilagođavanje klimatskim promjenama;
5. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima kroz ostvarivanje novih izvora prihoda i unapređenje fizičke infrastrukture, društvene uključenosti i dostupnosti javnih usluga;
6. Unapređenje institucionalnih sustava i kapaciteta i harmonizacija pravnog okvira, iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, na svim razinama vlasti, u pravcu postepenog približavanja zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.

Ovi ciljevi pružaju širi okvir za razvitak poljoprivrede i ruralnih područja (jačanje konkurentnosti, unapređenje tržišnosti, održivo upravljanje prirodnim resursima, poboljšanje kvalitete života i unapređenje institucionalnih i zakonodavnih kapaciteta), i istodobno, nastoje uvažiti aktualne strateške prioritete koje su odredili entiteti i BD BiH. Dokument pokriva širok spektar aktivnosti koje mogu da doprinesu dostizanju postavljenih ciljeva i ispunjenju vizije. U okviru postavljenih ciljeva definirano je 11 mjera i 66 podmjera.

Pristup iznesen u Strateškom planu ruralnog razvitka BiH je sveobuhvatan, dok je pristup za implementaciju, kako je definirano u Akcijskom planu, predviđeno da bude postepen, prepoznavajući potrebu za izgradnjom institucionalnih kapaciteta i kapaciteta korisnika, kako bi se mogla učinkovitije iskoristiti raspoloživa izravna potpora za ruralni razvitak, ali i ostali vidovi tehničke i finansijske potpore. Akcijskim planom jasno su definirane aktivnosti u skladu sa nadležnostima Institucija, a okvirni finansijski plan definira ukupno potrebna sredstva za implementaciju predloženih mjera i ciljeva. Ukupno potrebna sredstva za realizaciju mjera i dostizanje ciljeva u četvorogodišnjem razdoblju dostižu iznos veći od jedne milijarde KM i predstavljaju zbir potrebnih sredstava domaćih proračuna, donatorskih i kreditnih sredstava, kao i privatnog sudjelovanja.

U Republici Srpskoj su u tijeku 2017. godine u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka pripremljeni, ali nisu upućeni u dalju proceduru, tekst novog Zakona o poljoprivredi, tekst nacrtu Zakona o komori inženjera poljoprivrede, i tekst Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Također, izrađen je i Nacrt Zakona o izmjenama zakona o duhanu i upućen Narodnoj skupštini RS na razmatranje. U oblasti poljoprivredne politike i stočarske proizvodnje doneseni su slijedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za razvitak poljoprivrede i sela („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 31/17, 51/17, 76/17, 93/17 i 102/17),
- Pravilnik o usmjeravanju sredstava za potporu novom ciklusu poljoprivredne proizvodnje („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 91/17),
- Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja sredstava za nabavku opreme za navodnjavanje („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 101/17),
- Pravilnik o postupku razvrstavanja i ocjenjivanja govedih trupova i polutki („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 69/17),
- Pravilnik o načinu i uvjetima za odobravanje organiziranja uzgoja kvalitetno priplodnih životinja (Službeni Glasnik PC 76/17),
- Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra organizacija za uzgoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 76/17).

Također, značajniji broj podzakonskih akata u oblasti stočarske proizvodnje je pripremljen, ali procedura objave u Službenom glasniku Republike Srpske nije završena do kraja 2017. godine, i to za : Pravilnik o postupku razvrstavanja i ocjenjivanja svinjskih trupova i polutki (pravilnik u izradi), Pravilnik o postupku razvrstavanja i ocjenjivanja ovčijih trupova i polutki (objava predviđena za prosinac 2017. godine), Pravilnik o kvalitetu jaja (upućen u dalju proceduru), Pravilnik o sadržaju prijave i postupak priznavanja nove rase, soja ili hibrida (predviđen za kraj 2017.godine), Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o kvaliteti svježeg sirovog mlijeka i rad ovlaštenog laboratorija (izmjena pravilnika je urađena i poslata u pravnu službu na dalje postupanje), Pravilnik o uvjetima za proizvodnju genetskog materijala i prenos jajnih stanica i embriona (dostavljen u pravnu službu na dalje postupanje).

Ujedno, pripremljeni su i Program uzgoja ovaca u Republici Srpskoj i Program zaštite genetičkih resursa iz oblasti stočarstva koji su upućeni u dalju proceduru do objave u Službenom glasniku Republike Srpske.

Korištenje prepristupnih fondova Europske unije namijenjenih poljoprivredi i ruralnom razvitku za razdoblje 2014-2020. (IPARD II)

Raspoloživa potpora zemljama pristupnicama u okviru drugog paketa instrumenta prepristupne pomoći Europske unije (IPA II) namijenjena je ispunjenju posebnih ciljeva navedenih u Uredbi o uspostavi IPA II, a koja je u skladu sa potrebama svake zemlje korisnice kao i njenim pojedinačnim planom proširenja. Kako bi se povećao efekt finansijske pomoći EU, ista je koncentrirana na prioritete u kojima su reforme i investicije najpotrebnije za ispunjavanje kriterija za članstvo, što se za svaku zemlju pojedinačno detaljnije definira u Indikativnom strateškom dokumentu (eng. Indicative Strategy Paper). Indikativnim strateškim dokumentom se definiraju prioritete finansijske pomoći zemljama kandidatima EU, kao potpora na njenom putu u ispunjavanju kriterija u pristupanju Europskoj uniji. Novom IPA II Uredbom, Bosni i Hercegovini je ostavljena mogućnost da koristi sredstva u okviru svih područja politike. Međutim, u nedostatku izgrađenog neizravnog sustava upravljanja, neusvajanja strateških dokumenata, kao i činjenica da su radna tijela definirana sustavom koordinacije u procesu evropskih integracija tek skoro u potpunosti zaživjela, pomoć Bosni i Hercegovini je trenutačno usmjerena isključivo prema sektorima u kojima postoje dogovorene strategije kao i mehanizmi implementacije. Poljoprivredni sektor do 2018. godine nije bio oblast u kojem su ispunjeni preduvjeti za financiranje iz IPA II programa.

Uspostava IPARD strukture u Bosni i Hercegovini

Konkretni pomaci u dogovoru oko usaglašenog modela za uspostavu IPARD operativne strukture do danas nisu evidentirani. Razlozi zastoja vežu se za nedostatak opredjeljenja nadležnih institucija da poduzimaju korake po ovom pitanju i odgađanja razgovora do uspostave mehanizma koordinacije. Kako je mehanizam koordinacije konačno usaglašen i usvojen, a operativna tijela predviđena mehanizmom koordinacije već funkcionalna i korištena u procesu donošenja strateških dokumenata, postoji osnova da će razgovori po ovom pitanju biti uskoro i nastavljeni. Vijeće ministara BiH je prethodne godine usvojilo informaciju o aktivnostima definiranja modela operativne strukture za provedbu IPARD II, navedeni su i svi preduvjeti koji se moraju ispuniti kako bi se zabilježio konkretan napredak. Vijeće ministara je zadužilo MVTEO BiH da „u suradnji sa nadležnim tijelima entiteta, Brčko Distrikta i kantona, nastavi aktivnosti s ciljem definiranja modela Operativne strukture za provedbu programa IPARD II“ što je i rađeno u okviru mehanizma koordinacije pri izradi strateškog dokumenta.

Potpuno je jasno da i dalje osnovni i nezaobilazni preduvjet za korištenje IPARD sredstava ostaje uspostavljen pravni i institucionalni okvir. Institucionalna struktura za korištenje IPARD prepristupnih sredstava se sastoji iz općeg IPA okvira, upravljačkog i kontrolnog sustava i IPARD operativne strukture. Osnova za pružanje IPA II finansijske potpore BiH za poljoprivredu je Indikativni strateški dokument koji priprema Europsko povjerenstvo u konzultacijama sa zemljom korisnicom. Pošto Bosna i Hercegovina nije imala usvojen cjelovit strateški dokument za poljoprivredu na razini države, sektor poljoprivrede nije bio uključen u sustav potpore u IPA za razdoblje 2014 – 2017. godine. Međutim, u

drugoj polovini 2017. godine je rađena srednjoročna revizija Indikativnog strateškog dokumenta, a pošto su nastavljene aktivnosti nadležnih institucija u koordinaciji MVTEO BiH na izradi Strateškog plana ruralnog razvitka BiH, poljoprivredni sektor je uvršten kao moguća potencijalna oblast za korištenje pretpristupnih sredstava iz IPA II paketa. Ovim su stečeni uvjeti da Europsko povjerenstvo tijekom 2017. godine razmotri i uvrsti poljoprivredni sektor u Bosni i Hercegovini u IPA potporu u razdoblju 2018 - 2020. godine. Kako su aktivnosti na izradi Strateškog plana ruralnog razvitka BiH napredovale nastavkom rada predstavnika svih nadležnih institucija na izradi prijedloga dokumenta, Europsko povjerenstvo je uključilo sektor poljoprivrede u Indikativni strateški dokument, ali uz uvjet da Strateški plan ruralnog razvitka BiH bude usvojen.

Dakle, za korištenje IPARD sredstava u standardnim procedurama koje su iste za svaku od zemalja pristupnica, sem izrađenog Indikativnog strateškog dokumenta, zemlja korisnica mora imati izrađene strateške dokumente neophodne za povlačenje IPARD II. Jednako kao i za druge zemlje pristupnice, i za Bosnu i Hercegovinu to znači da treba imati izrađena i usvojena dva dokumenta i to Strateški plan ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine i IPARD program.

Kako je drugi tehnički uvjet za korištenje IPARD sredstava, uspostavljena IPARD operativna struktura i dalje predstavlja ograničavajući faktor, uporedo sa izradom Strateškog plana ruralnog razvitka BiH vođene su konzultacije sa predstavnicima relevantnih Direktorata Europskog povjerenstva, prije svih sa Direktoratom za proširenje i Direktoratom za poljoprivredu. Imajući u vidu da proces izgradnje IPARD operativne strukture podrazumijeva reformu postojećih uprava (ili dijelova uprava) u IPARD operativnu strukturu, a što zahtijeva dugo vremensko razdoblje, nastojao se osigurati pristanak predstavnika Europskog povjerenstva za korištenje IPA pretpristupnih sredstava u IPARD sličnom obliku. Nakon više razgovora i održanih sastanaka, a uz povoljne informacije toka izrade Strateškog dokumenta, predstavnici Europskog povjerenstva su prihvatili i podržali mogućnost korištenja sredstava IPA II iz paketa za poljoprivredu. Dogovoreno je da se nastavi potpora jačanja kapaciteta institucija za postepeno prilagođavanje domaćih politika poljoprivrede sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Europske unije, i po prvi put da se sredstva mogu koristiti i za izravnu potporu poljoprivrednicima u jačanju konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje i diversifikaciju ruralnih aktivnosti. Nacrt Akcijskog dokumenta je već izrađen i dostavljen Direkciji za europske integracije na prosleđivanje Evropskom povjerenstvu na komentare i preporuke.

Međutim, iako su ostvareni određeni rezultati i suglasnosti za korištenja EU pretpristupnih fondova za poljoprivredu i ruralni razvitak IPA II paketa, i dalje ostaje obveza uspostave IPARD operativne strukture. Kako se u prethodnom razdoblju, na tehničkoj i ekspertskoj razini u više navrata konkretno radilo na iznalaženju odgovarajućeg modela IPARD operativne strukture, neće biti potrebno većeg napora da se sa tim aktivnostima nastavi, posebno kada se ima usvojen sveobuhvatni strateški dokument za cijelu Bosnu i Hercegovinu. Međutim, kako politički stavovi po pitanju izgleda IPARD operativne strukture nisu u potpunosti usaglašeni, a posebno oko uspostave strukture plaćanja, neophodno je da po ovom pitanju što hitnije dođe do razgovora i postizanja dogovora na najvišoj političkoj razini, te da uspostavu IPARD operativne strukture treba razmatrati u okviru svih aktivnosti na ispunjenju uvjeta za pristupanje EU.

Pitanje izvoza vina iz Bosne i Hercegovine u Europsku uniju

Problemi izvoza vina podrijetlom iz Bosne i Hercegovine u Republiku Hrvatsku zabilježeni su početkom 2017. godine, kada su proizvođači vina iz BiH obavijestili institucije u BiH o otežanom stavljanju u promet vina sa oznakom zemljopisnog podrijetla te oznakom kvalitete vina iz Bosne i Hercegovine na tržište Republike Hrvatske. Uz ovo otežano stavljanje u promet vina nastalo je i kao rezultat primjene novih pravila Republike Hrvatske o vršenju kontrole vina u rinfuzi i pretpakovinama podrijetlom iz trećih zemalja, a koji stavljaju na raspolaganje poljoprivrednom inspektoru i ovlaštenom kontrolnom organu Republike Hrvatske neobičajeno dugo razdoblje u kojem se uzorci za analizu i rezultati analize

vina iz uvoza trebaju uzeti i dostaviti osobi koja se bavi prometom vina, što je uvjet za svaku daljnju aktivnost sa uvezenim vinima.

Zemljopisne oznake - Prvo otvoreno pitanje - označavanje vina sa oznakom zemljopisnog podrijetla nastalo je kao rezultat neusklađenih naziva zaštićenih područja navedenih u Aneksu II, Dijelu B Protokola VII SSP-a objavljenih u registru Europskog povjerenstva E - bachuss, čije korištenje zahtjeva poljoprivredna inspekcija Republike Hrvatske, i naziva zaštićenih područja koji su na snazi u BiH u skladu sa domaćom legislativom, koje koriste domaći vinari u domaćem i međunarodnom prometu. Uz ovo, nazivi zaštićenih područja u E - bachussu navedeni su na engleskom jeziku, što nije praksa. Usljed navedenog, domaći vinari bili su u obvezi, nakon prigovora poljoprivredne inspekcije Republike Hrvatske, po prvi put u devet godina primjene Protokola o vinu, mijenjati etikete na vinu kako bi se prilagodili nazivima navedenim u E bachuss registru i to isključivo za potrebe izvoza u Republiku Hrvatsku, dok se izvoz u druge države članice odvija neometano. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je početkom veljače 2017. godine, u svojstvu predstavničkog tijela BiH nadležnog za osiguranje provedbe Protokola VII u ime BiH, te u skladu sa člancima 11. i 4. Aneksa II Protokola VII, zatražilo od DG AGRI-a kao predstavničkog tijela Europske unije da izmijeni nazive registrirane u E bachussu u skladu sa dostavljenom detaljno razrađenom rejonizacijom vinogradarskih područja u BiH.

Oznake kvalitete vina - Drugo pitanje je korištenje naziva vrhunsko vino i kvalitetno vino. Naime, poljoprivredna inspekcija Republike Hrvatske zabranjuje prodaju vina u boci zbog oznake kvaliteta vina (stona vina sa zemljopisnim podrijetlom, kvalitetna vina sa zemljopisnim podrijetlom, te vrhunska vina sa zemljopisnim podrijetlom) i oznake „kontrolirano podrijetlo“. Također, inspekcija u Republici Hrvatskoj traže povlačenje sa tržišta svih vina na kojima stoji napisan kvalitativni naziv i kontrolirano podrijetlo, iako su prednja etiketa i natpis jedinstveni za tržište Bosne i Hercegovine i zemlje članice EU-28. Ovakvo ponašanje se argumentira navodima da su ovi nazivi zaštićeni tradicionalni izrazi u skladu sa zakonodavstvom Republike Hrvatske i da ih vinari iz BiH stoga ne mogu koristiti. Međutim, Ministarstvo vanjske trgovine je uvidom u E- Bacchus registar ustanovilo da to nije točno i da se ovi nazivi ne nalaze na listi zaštićenih tradicionalnih izraza za Republiku Hrvatsku.

Rokovi za postupanje nadležnih tijela Republike Hrvatske - Treće pitanje se tiče neuobičajeno dugog razdoblja ostavljenog za postupanje poljoprivrednoj inspekciji i kontrolnom tijelu Republike Hrvatske, prije stavljanja u promet vina u rinfuzi i pretpakovina, koje doseže razdoblje od 45 dana od dana prijavljivanja pošiljke. Nadležna tijela Republike Hrvatske ne prihvataju u potpunosti VI – 1 dokument kojeg izdaje certificirani laboratorij u BiH – Federalni agromediterranski zavod Mostar kao kredibilan što rezultira dodatnim provjerama kako bi se potvrdila usklađenost pošiljke sa navodima u VI-1 dokumentu. Posljednji slučaj takve prakse prijavljen je Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva 18. rujna od strane jednog od najvećih proizvođača i izvoznika vina u Republiku Hrvatsku, a prijava se odnosila na praksu analize svake pošiljke vina podrijetlom iz Bosne i Hercegovine u PET ambalaži.

Europsko povjerenstvo je o navedenoj problematici informirano detaljno na tehničkom sastanku održanom 03. 08. 2017. godine, a prethodno u izravnoj komunikaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i predstavnika DG AGRI-a.

Poljoprivredni informacijski sustav i poljoprivredna statistika

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u proteklom razdoblju sprovelo nekoliko aktivnosti u namjeri da riješi pitanja koja su u zastoju ali i da održi dostignuti stepen razvitka Poljoprivrednog informacijskog sustava.

Vijeće ministra BiH je upoznato sa svim aktivnostima i statusu uspostave i razvitka Poljoprivrednog informacijskog sustava na temelju informacije koju je sačinilo Ministarstvo vanjske trgovine i

ekonomskih odnosa BiH te je donesen zaključak da Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta nastavi sa aktivnostima na pripremi dokumenta „Smjernice za uspostavu i razvitak poljoprivrednog informacijskog sustava u Bosni i Hercegovini“. Još jedna o aktivnosti koja se nastojala realizirati odnosi se na uspostavu i razvitak i Sustava identifikacije zemljišnih parcela u BiH o čemu je također informirano Vijeće ministara BiH i to u vidu informacije koju je pripremio Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. Vijeće ministra BiH je predmetnu informaciju razmotrilo te pozvalo sve nadležne institucije da u koordinaciji sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa nastave realizaciju započetih aktivnosti i definiranje minimalnih zajedničkih elemenata za uspostavu i razvitak Sustava identifikacije zemljišnih parcela u BiH. S tim u vezi, u lipnju 2017. godine realizirana je TAIEX studijska posjeta za predstavnike BiH u Italiji na temu „Registar za identifikaciju i registraciju poljoprivrednih parcela LPIS“, u sklopu koje su sudionici posjete upoznati sa nacionalnim poljoprivrednim informacijskim sustavom Italije. Iskustva stječena na ovoj studijskoj posjeti koristiće se u izradi okvirnih smjernica i uspostavi LPIS-a u BiH.

Za potrebe unapređenja poljoprivrednog informacijskog sustava Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u 2017. godini, u okviru aktivnosti održavanja Registra poljoprivrednih gazdinstava, kreiralo vlastiti izvještajni sustav za potrebe diseminacije podataka i to u dvije faze. Prva faza je za institucionalne potrebe a druga za javnu prezentaciju statističkih podataka iz Registra poljoprivrednih gazdinstava. Implementacija prve faze je završena. Za ove potrebe korišteni su Microsoft Business Intelligence alati posljednje generacije i multidimenzionalna baza podataka.

Prepreke koje se pojavljuju u implementaciji poljoprivrednog informacijskog sustava a ogledaju se u različitim gledištima entiteta i državne razine o načinu organizacije i nadležnosti tijela koja će upravljati poljoprivrednim informacijskim sustavom rješavaće se u okviru uspostavljenih radnih skupina mehanizma koordinacije. Također, neophodna je i puna potpora svih uključenih stranaka na afirmaciji dosadašnjih aktivnosti i nastavak posla na uspostavi poljoprivrednog informacijskog sustava u BiH kroz aktivno poticanje nadležnih institucija na suradnju, posebno u rješavanju pitanja međusobne razmjene podataka elektroničkim putem kao i usklađenost poljoprivrednog informacijskog sustava sa zahtjevima EU.

Nakon uređenja i validacije podataka dobivenih Popisom stanovništva, kućanstava i stanova koji je sproveden 2013. godine, došlo se do podatka da se oko 365.000 kućanstava bavi poljoprivrednom proizvodnjom. Nakon primjene unaprijed definiranih pragova od ukupnog broja, broj porodičnih poljoprivrednih gazdinstava je 270.590 (122.760 u Republici Srpskoj, 143.920 u Federaciji BiH i 3.910 u Brčko Distriktu) od kojeg je 5.000 pravnih osoba i obrtnika. Pomenuti broj poljoprivrednih gazdinstava predstavlja adresar poljoprivrednih gazdinstava za Popis poljoprivrede i istraživanja u poljoprivrednoj statistici na bazi uzorka.

U sklopu IPA 2014 Višekorisničkog programa - komponente Godišnje statistike usjeva i Statistika animalne proizvodnje, statističke institucije u BiH (Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku i Republički zavod za statistiku RS) su u prosincu 2017. godine sprovele Godišnje istraživanje farmi na uzorku od 10.000 porodičnih poljoprivrednih gazdinstava. Svrha ankete je prikupljanje osnovnih informacija o poljoprivrednoj proizvodnji (biljna i stočna proizvodnja), uporabi poljoprivrednih proizvoda, radnoj snazi na gazdinstvu, te cijenama zemljišta i rente u referentnom razdoblju. Prikupljeni podaci će omogućiti testiranje europske i međunarodne metodologije o strukturi poljoprivrednih gazdinstava. Pored toga, biće moguća usporedba BiH sa zemljama regije i EU s obzirom da se po prvi put primjenjuje način prikupljanja podataka koji je praksa u svim zemljama.

Aktivnosti na pripremi popisa poljoprivrede nisu ni u 2017. godini započete, s obzirom da nije riješeno pitanje zakonskog okvira koji regulira ovu oblast.

U Republici Srpskoj i u 2017. godini su sprovedene aktivnosti obnove registracije i razvrstavanja poljoprivrednih gazdinstava. Broj registriranih gazdinstava u Republici Srpskoj zaključno sa prosincem 2017. godine je iznosio 38.781, a površina poljoprivrednog zemljišta koje se koristi na tim imanjima je 174.024 hektara. Sakupljanje računovodstvenih podataka na poljoprivrednim gazdinstvima je sprovedeno na 106 porodičnih poljoprivrednih imanja.

Ostale aktivnosti koje su sprovedene u Republici Srpskoj odnose se na:

- Kontinuirano jačanje sustava protivgradne zaštite Republike Srpske, kroz realizaciju dijela Projekta „Uspostavljanje tehničko - meteorološkog servisa i modernizacija sustava protivgradne zaštite Republike Srpske” i izradu nove Metodologije protivgradne zaštite, kojom treba da se poveća učinkovitost i ekonomičnost zaštite od grada u Republici Srpskoj, odnosno da se kroz realizaciju ovog velikog Projekta, obezbijedi efikasniji sustav protivgradne zaštite na cijelom teritoriju Republike Srpske.
- U oblasti pčelarstva nastavljen je rad i ažuriranje registra pčelara i pčelinjaka te izdavanje rješenja i distribucija identifikacijskih pločica. U 2017. godini registrirano je 150 novih pčelara. Pored izdanih rješenja za upis u registar pčelara i pčelinjaka u Republici Srpskoj, izdano je i 25 rješenja o obustavi postupka. Započete su aktivnosti u oblasti uzgojno selekcijskog rada u pčelarstvu, formirana je radna skupina i završen obilazak pčelara koji su Ministarstvu podnijeli zahtjev za osnivanje repro centara i testnih stanica.
- Mjere potpore razvitku poljoprivrednog zadrugarstva sprovode se kroz Zadružne saveze i zadruge u cilju rješavanja pitanja zadržnog imetka, inventarizaciju zadruga i zadržnog imetka te usmjeravanje potpore samo na aktivne zadruge, sufinansiranje poslovnih aktivnosti zadruga, provedbu zadržne revizije, potpora u održavanju sajma ruralnog stvaralaštva u selu Tarevci, općina Modriča, praćenje realizacije Programa razvitka poljoprivrednog zadrugarstva.
- Plasman kredita i zajmova - Putem Investiciono razvojne banke RS zaključno sa 7. prosincem 2017. godine realizirani krediti u agrarnom sektoru iznosili su 9 milijuna KM a za unapređenje poljoprivredne proizvodnje iz Fonda Partner putem Razvojne banke 565.000 KM.
- U oblasti zemljišne politike - podaci o izvršenim pedološkim analizama poljoprivrednog zemljišta u 2017. godini su uneseni u digitalnu bazu podataka Osnova zaštite, uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta Republike Srpske. Ministarstvo je, uz aktivno sudjelovanje Pravobraniteljstva RS i Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, izvršilo uknjižbu prava raspolaganja na poljoprivrednom zemljištu na području općine Kozarska Dubica, sa korisnika ODAIP "Poljoprivreda" Draksenić u korist Republike Srpske. Putem Pravobraniteljstva RS pokrenuti su postupci uknjižbe prava raspolaganja i na poljoprivrednom zemljištu na području općina Nevesinje i Srbac. Kontinuirano praćenje i sudjelovanje u sudskim postupcima, pokrenutim protiv bespravno upisanih korisnika na poljoprivrednom zemljištu (AD „Ratar” Prnjavor, AD „Ratarstvo” Nova Topola u stečaju i AD „Ivanjsko polje” u stečaju Brod. Realizirani svi zahtjevi Općina, Gradova i drugih Institucija koji su ispunjavali uvjete za donošenje Odluke Vlade Republike Srpske o prijenosu prava svojine na nepokretnostima (općine Laktaši, Milići, grad Prijedor i JP „Protivgradna preventiva Republike Srpske”). Raspisani javni pozivi za dodjelu u zakup poljoprivrednog zemljišta ukupno 2.951,553 ha, od čega na općinama i gradovima: Srbac 773,4041 ha, Brod 446,9331 ha, Šamac 721,0421 ha, Derventa 258,3076, Prijedor 600,4886 ha, Trebinje 188,9669 ha i Šipovo 2,4129 ha. Postupak za dodjelu koncesije okončan i ukupno dodijeljen površina 335,8115 ha, od čega na općinama i gradovima: Trebinje 202,5976 ha, Laktaši 49,9633 ha i Bijeljina 83,2506 ha. Pored okončanih, u toku su postupci dodjele koncesije za ukupno 398 ha, od čega na općinama i gradovima: Bijeljina 150 ha, Nevesinje 65 ha, Prijedor 60 ha, Berkovići 65 ha i Modriča 58 ha. Kontinuirano je vršeno davanje suglasnosti i mišljenja na prostorno-plansku dokumentaciju, dokumentaciju iz oblasti zaštite okoliša studije izvodljivosti koncesionih i drugih projekata, smjernice za izdavanje poljoprivredne suglasnosti kao i mišljenja na primjenu odredbi Zakona o poljoprivrednom zemljištu, postupaka zamjene poljoprivrednog zemljišta u svojini Republike Srpske. Uspostava

registra korisnika poljoprivrednog zemljišta u svojini Republike Srpske (zakupaca i koncesionara), sa svim elementima izvršavanja ugovornih obveza u odgovarajućem programu, bila je usko vezana za obuke službenika i nabavu softvera. Budući da su obuke završene u tijeku prosinca mjeseca, aktivnost nabavke softvera će se realizirati u narednoj godini. Po pitanju uspostave koordinacije sa inspekcijskim organima, u cilju utvrđivanja prioriteta kontrole i nadzora nad izvršenjem Zakona o poljoprivrednom zemljištu, rješavani su pojedinačni slučajevi i obavljane konzultacije sa nadležnom inspekcijom.

- Međunarodnu suradnju koja se ogledala u implementaciji projekta koji je financirala JICA, zatim u provedbi aktivnosti u okviru programa poboljšanja poslovnog okruženja i jačanja konkurentnosti (IFC), povezivanja agrarnih subjekata RS i Republike Italije, UN WOMEN i Džender centrom Republike Srpske u provedbi programa „Formiranje džender tima i iniciranje inovativne džender akcije za rodno odgovorno budžetiranje na regionalnoj razini“.

Realizacija aktivnosti definiranih u Mapi puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla

Aktivnost koja je označena kao prioritetna u ovom dokumentu je usklađivanje uloge i nadležnosti Institucija u mreži hrane a sprovodi se kroz izradu i usvajanje adekvatnog zakonodavstva iz ove oblasti, gdje se jasno definiraju nadležnosti Institucija u sektoru sigurnosti hrane. S tim u vezi Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je kao nosilac aktivnosti izmjene tri zakona: Zakona o hrani, Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini i Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvitku Bosne i Hercegovine formiralo i koordiniralo rad Interresorne radne skupine za izradu pomenutih Zakona. Interresorna radna skupina, sastavljena od predstavnika svih relevantnih institucija iz ove oblasti, pripremila je tekstove prednacrtu navedenih zakona. U 2017. godini nije bilo značajnijeg napretka u pogledu usaglašavanja konačnog teksta i usvajanja Nacrta Zakona o vinu Bosne i Hercegovine. Iako su izrađeni i usklađeni tekstovi Nacrta Zakona o hrani, Nacrta Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini i Nacrta Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, zbog nedostavljanja potrebnih mišljenja od svih entitetskih nadležnih institucija, isti još uvijek nisu upućeni u proceduru razmatranja.

Pored ovih aktivnosti, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa radilo je i na uspostavi i osiguravanju novih tržišta i izvoza proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla na tržišta izvan EU. Najznačajnije aktivnosti koje su provođene u izvještajnom razdoblju odnosile su se na pripreme za dolazak više inspekcijskih timova (Direkcije za zdravlje i hranu, revizije i analize Europskog povjerenstva, inspekcija Ruske Federacije i inspekcija iz Republike Turske).

Inspekcijski tim Europskog povjerenstva je proveo evaluaciju sustava za izvoz mesa peradi i proizvoda od mesa peradi na tržište Europske unije u razdoblju od 26.09 - 06.10.2017. godine. Posjeta ove inspekcije obavljena je na način da su inspektori Direkcije za zdravlje i hranu, revizije i analize Europskog povjerenstva izvršili audit sustava službenih kontrola u sektoru peradarstva koji se implementira u Bosni i Hercegovini. Nakon uvodnog sastanka inspekcijski tim iz EU je, u svrhu provjere funkcioniranja sustava službenih kontrola u sektoru peradarstva i realizacije 12 preporuka koje su nadležna tijela u BiH dobila prilikom prethodne FVO misije iz 2012. godine, izvršio obilazak nadležnih tijela na svim razinama (Ured za veterinarstvo, nadležna entitetska ministarstva poljoprivrede i entitetske uprave za inspekcijske poslove), kao i dva laboratorija koje obavljaju različite vrste laboratorijskih analiza u sektoru peradarstva (laboratorij Veterinarskog fakulteta u Sarajevu i Veterinarskog Instituta „Dr Vaso Butozan“ u Banja Luci), te četiri kandidirana objekta za izvoz (dvije klanice peradi: „Brovis“ d.d Visoko i „Madi“ doo Tešanj, i dva objekta za preradu mesa peradi „Ovako“ doo Sarajevo i „Argeta“ doo Sarajevo). Po okončanju obilaska terena inspekcijski tim iz EU je 06. listopada 2017. godine održao i završni sastanak kojim prilikom je predstavio preliminarne nalaze do kojih je došao tijekom misije. Generalno, audit tim je primijetio značajna poboljšanja u sustavu službenih kontrola uključujući i akreditaciju službenih laboratorija i uvjete u objektima koji su posjećeni, u odnosu na prethodni audit iz 2012. godine koji je obuhvatio isto područje. U narednom

razdoblju, u skladu sa procedurama rada inspekcije iz EU, nakon dobivanja preliminarne izvješća o obavljenoj misiji na koji će Ured za veterinarstvo BiH moći dati svoje komentare, konačno izvješće će biti i službeno objavljeno na stranici Direkcije za zdravlje i hranu, revizije i analize Europskog povjerenstva.

Jedan od značajnijih rezultata ostvarenih realizacijom aktivnosti iz Mape puta je zabilježen u oblasti izvoza proizvoda animalnog podrijetla. U 2017. godini je za izvoz mesa u R. Tursku odobren koridor, odnosno prijevoz mesa i prerađevina od goveđeg mesa preko teritorije EU, što je potvrđeno objavljivanjem Provedbene odluke Evropskog povjerenstva o izmjeni Priloga II. Odluke 2007/777/EZ u pogledu popisa trećih zemalja ili njihovih dijelova iz kojih je odobreno unošenje u Uniju mesnih proizvoda i obrađenih želudaca, mjehura i crijeva (Odluka 2017/1461 EZ od 8. kolovoza 2017.godine). Praktično, ovom odlukom Europskog povjerenstva znatno je olakšan i pojeftinjen transport proizvoda animalnog podrijetla u Tursku, a otvorile su se mogućnosti za izvoz ovih proizvoda i u druge zemlje, posebno zemlje Srednjeg Istoka i Ruske Federacije.

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je u 2017. godini sprovodila aktivnosti koje se odnose na upis novih sorti u Sortnu listu Bosne i Hercegovine. Uprava za zaštitu zdravlja bilja je pokrenula proceduru za izvršenje zaključaka Vijeća ministara BiH donošenjem određenih Odluka Uprave po hitnom postupku: Pravilnik o dopuni Pravilnika o priznavanju sorti u BiH; („Službeni glasnik BiH“ br.29/17) i Pravilnik o dopuni Pravilnika o upisu sorti u Sortnu listu BiH: („Službeni glasnik BiH“ br. 29/17). Ponovna uspostava upisa sorti u Sortnu listu Bosne i Hercegovine, omogućila je korištenje novih sorti koje imaju veće i stabilnije prinose, a samim tim domaća poljoprivredna proizvodnja postaje konkurentnija. Aktiviranjem rada Povjerenstva za sorte, u Sortnu listu Bosne i Hercegovine je u kratkom roku upisano preko 200 novih sorti i hibrida.

U tijeku 2017. godine nastavljen je rad nadležnih institucija na određivanju i provedbi nacionalnih programa monitoringa: bolesti bilja, bolesti životinja, bolesti prouzrokovanih hranom, monitoringa pesticida, mineralnih đubriva, veterinarskih lijekova i zdravstvene ispravnosti hrane. Ovaj proces je neophodno i dalje kontinuirano izvršavati i sprovoditi svake godine. Uprava za zaštitu zdravlja bilja u suradnji sa nadležnim tijelima entiteta, kantona i Brčko Distrikta BiH, godinama sprovodi Program posebnog nadzora (sustavne kontrole) nad karantinskim štetnim organizmima na krumpiru u BiH. Provedba programa posebnog nadzora nad krumpirom je kontinuiran proces koji je neophodno sprovoditi i nakon dobivanja suglasnosti za izvoz u EU. Kako bi se u cilju zaštite zdravlja potrošača utvrdila razina rezidua pesticida u proizvodima biljnog podrijetla na tržištu Bosne i Hercegovine, urađene su kontrole da li isti odgovara važećim propisima, te poduzete odgovarajuće mjere. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine je u suradnji sa nadležnim entitetskim, kantonalnim, gradskim, općinskim, te inspeksijskim tijelima Brčko Distrikta BiH u razdoblju od 30.05 – 28.09.2017. godine provela Program kontrole rezidua pesticida u i na hrani biljnog podrijetla u BiH za 2017. godinu.

Program mjera zdravstvene zaštite životinja i njihove provedbe u 2017. godini kao godišnji plan mjera kontrole zaraznih bolesti životinja je također aktivnost koja je realizirana. Program definira set mjera koje je potrebno sprovesti sa pripadajućim uputama i dodatnim odlukama. U skladu sa navedenim, u 2017. godini je nastavljena implementacija mjera kontrole bruceloze kod malih preživara kroz provođenje cijepljenja, te oralne vakcinacije lisica protiv bjesnila. Oba ova programa su sprovedena u sklopu IPA 2012 projekta „Jačanje kapaciteta za kontrolu zdravlja životinja i nusproizvoda životinjskog podrijetla“.

Institut za akreditiranje BiH je nastavio sa realizacijom ključne aktivnosti jačanja tijela za ocjenu usklađenosti obveza. S tim u vezi, u razdoblju svibanj 2017 - studeni 2017. godine, Institut za akreditiranje BiH je akreditirao šest novih ispitnih laboratorija, uključujući jedan medicinski laboratorij, od kojih su tri laboratorija za ispitivanje proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla.

7. ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA, VETERINARSTVO I SIGURNOST HRANE

7.1. Zaštita zdravlja bilja

Jedna od najznačajnijih aktivnosti koju je u suradnji sa nadležnim institucijama entiteta i BD sprovodila Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja u 2017. godini je provedba aktivnosti koje proizilazile na temelju potpisanog Protokola za osiguranje fitosanitarnih zahtjeva između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Federalne službe za veterinarski i fitosanitarni nadzor (Ruska Federacija) prilikom međusobnih isporuka proizvoda visokog fitosanitarnog rizika. U vezi sa navedenim registracija proizvođača i izvoznika proizvoda visokog fitosanitarnog rizika u Rusku Federaciju se odvijala nesmetano i u 2017. godini. Ukupan broj registriranih izvoznika voća i povrća u Rusku Federaciju je povećan na 30 poduzeća. Podaci o registriranim izvoznicima i proizvođačima su dostupni na web stranici Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja. O svakoj izmjeni i dopuni registracije, Uprava je obavještavala Federalnu službu za veterinarski i fitosanitarni nadzor (Rossel'hoznadzor). Uspostavljen sustav sa Federalnom službom za veterinarski i fitosanitarni nadzor Ruske Federacije, putem kojeg se svaka pošiljka voća i povrća iz Bosne i Hercegovine najavljuje Ruskoj Federaciji je i u 2017. godini bio obavezujući. Uprava putem službenih e-mail adresa Federalnoj službi za veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu Ruske Federacije, verificira svaki fitosanitarni certifikat izdan od stranke fitosanitarnih inspektora Inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH. Također, između Uprave i Federalne službe za veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu uspostavljen je i sustav dodatne provjere fitosanitarnog certifikata putem kojeg je Upravi dodijeljen pristup serveru sa jedinstvenim kodom za svaki fitosanitarni certifikat za koji se traži dodatna provjera. Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja sa Federalnom službom za veterinarski i fitosanitarni nadzor je načelno dogovorila posjetu predstavnika navedene institucije Bosni i Hercegovini sa ciljem održavanja predavanja za ciljane skupine (fitosanitarni inspektori, izvoznici i ovlaštena lica). Osnovni cilj obuke je: obučiti inspektore da izvrše fitosanitarni pregled voća i povrća namijenjenog izvozu u Rusku Federaciju u skladu sa zahtjevima važeće zakonske regulative Ruske Federacije. U vezi sa naprijed navedenom problematikom, Uprava je hitnoj proceduri izvršila izmjenu i dopune Pravilnika o formi i sadržaju fitosanitarnog certifikata i fitosanitarnog certifikata za reeksport. Uspostavljena je centralizirana baza podataka izdanih fitosanitarnih certifikata kao i njihovih elektroničkih kopija, što samim tim olakšava provjeru u smislu proizvoda koji se izvoze za Rusku Federaciju, tako da postoji jedna adresa u Bosni i Hercegovini kada se govori o provjerama izdanih certifikata, a to je državno odgovorno tijelo za zaštitu zdravlja bilja, tj. Uprava. Uspostavom i vođenjem objedinjene središnje baze podataka o izdanim certifikatima kao i podacima koje oni sadrže, a koji se elektronički dostavljaju od strane nadležnih Inspektorata možemo konstatirati da se izvoz u Rusku Federaciju u 2017. godini odvijao nesmetano.

Na 30. izvanvanrednoj sjednici Vijeća ministara BiH održanoj u ožujku 2017. godine doneseni su zaključci kojima je Uprava zadužena da po hitnom postupku donese izmjene Pravilnika o upisu sorti na Sortnu listu i Pravilnika o priznavanju sorti poljoprivrednog bilja u Bosni i Hercegovini, kao i da donese Poslovnik o radu zajedničkog Povjerenstva za sorte, kako bi počeo upis sorti u Sortnu listu Bosne i Hercegovine. S tim u vezi Uprava je izvršila sve obveze po Zaključcima Vijeća ministara BiH, tako da su stvoreni uvjeti za upis sorti u Sortnu listu Bosne i Hercegovine i proces upisa je otpočeo i kontinuirano se obavlja. Do kraja 2017. godine u Sortnu listu Bosne i Hercegovine upisano je ukupno 272 sorte.

Tijekom 2017. godine BiH je ratificirala UPOV Konvenciju („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, broj 4/17), čime je ovaj dugotrajni proces doveden do kraja, a BiH je zvanično postala 75. članicom UPOV-a. Ovo je bila posljednja multilateralna obveza Bosne i Hercegovine u Legislativnom akcijskom planu za pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO). U skladu sa zahtjevom UPOV-a imenovani su predstavnici BiH u UPOV-u.

Tijekom 2017. godine na razini BiH usvojeni su i stupili na snagu:

- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o formi i sadržaju fitosanitarnog certifikata i fitosanitarnog certifikata za reeksport („Službeni glasnik BiH“, broj 06/17)
- Program posebnog nadzora (sustavne kontrole) karantinskih štetnih organizama na krumpiru u Bosni i Hercegovini za 2017. godinu. („Službeni glasnik BiH“, broj 36/17)
- Pravilnik o prostornoj stručnoj i tehničkoj osposobljenosti Tijela za potvrđivanje; („Službeni glasnik BiH“ br. 53/17)
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o upisu sorti u Sortnu listu BiH („Službeni glasnik BiH“ br. 29/17)
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o priznavanju sorti u BiH „Službeni glasnik BiH“ br.29/17)
- Odluka o izmjenama Odluke o formiranju Zajedničkog povjerenstva za sorte poljoprivrednog bilja u BiH („Službeni glasnik BiH“ br. 44/17,53/17)
- Izmjene i dopune popisa aktivnih materija dozvoljenih za uporabu u fitofarmaceutskim sredstvima u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 48/17)
- Odluka o davanju ovlaštenja Federalnom zavodu za poljoprivredu za obavljanje analiza u svrhu službenog ispitivanja kvalitete mineralnih đubriva („Službeni glasnik BiH“, broj 54/17)

Za bolju implementaciju podzakonskih akata kroz Twinning projekt IPA 2012 "Dalje jačanje kapaciteta u fitosanitarnom sektoru iz oblasti sredstava za zaštitu bilja, zdravlja bilja, sjemena i sadnog materijala, uključujući fitosanitarni laboratorij i fitosanitarnu inspekciju", Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je u suradnji sa nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH izradila Smjernice za certifikaciju sjemena žitarica prema OECD šemi i devet Smjernica za integralnu zaštitu i to za: breskvu, jabuku, krastavac, krumpir, Solanaceae, vinovu lozu, višnju, šljivu, kao i generalne smjernice.

Kada je riječ o Republici Srpskoj usvojeni su i stupili na snagu:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima koje moraju da ispunjavaju pravne osobe koje se bave proizvodnjom sredstava za zaštitu bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 18/17),
- Pravilnik o normama kvalitete, pakiranju, plombiranju i deklariranju sadnog materijala („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 21/17)
- Program posebnog nadzora karantinskih štetnih organizama na krumpiru u Republici Srpskoj u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 42/17)
- Pravilnik o načinu i uvjetima korištenju sredstava za sufinansiranje JU Poljoprivrednog instituta Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 43/17).
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog štetnog organizma *Erwinia amylovora* (Burrill) Winslow et al. prouzrokovala bakteriozne plamenjače jabučastih voćaka na području Republike Srpske u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 61/17),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Xylella fastidiosa* Wells et al. - prouzrokovala pirove bolesti na području Republike Srpske u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 62/17),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskih štetnih organizama u registriranim rasadnicima u Republici Srpskoj u 2017. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske, broj 65/17“),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom kestenove ose šiškariče – *Dryocosmus kuriphilus* Yasumatsu u Republici Srpskoj za 2017. godinu, („Službeni glasnik Republike Srpske, broj 70/17“),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma zlatopjegasti krasnik - *Agrilus auroguttatus* u Republici Srpskoj u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 70/17),

- Pravilnik o vođenju registara proizvođača, dorađivača, prometnika i uvoznika sjemena poljoprivrednog bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 76/17)
- Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o načinu dostavljanja sjemena za priznavanje sorte, metodama ispitivanja i zahtjevu za priznavanje sorte („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 76/17),
- Pravilnik o izmjenama i dopuni pravilnika o uvjetima koji obezbjeđuju očuvanje kvalitete sjemena u prodajnom objektu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 76/17),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskih štetnih organizama na koštičavom voću na području Republike Srpske u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 76/17),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog štetnog organizma *Monilinia fructicola* (Winter) Honey - prouzrokovala američke smeđe truleži plodova jabučastih i koštičavih voćaka na području Republike Srpske u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 76/17)
- Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnog organizma *Candidatus Phytoplasma vitis/Grapevine flavescence dorée phytoplasma FD* u Republici Srpskoj u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 76/17),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom azijske voćne mušice *Drosophila suzukii Matsumura* na području Republike Srpske u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 76/17),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma krasac jasena – *Agrilus planipennis* u Republici Srpskoj u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 76/17),
- Pravilnik o otkrivanju, sprečavanju širenja i suzbijanja štetnog organizma *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al., prouzrokovala smeđe truleži krtola krumpira i bakterijskog uvenuća krumpira i rajčice („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 81/17),
- Pravilnik o mjerama za otkrivanje, sprečavanje širenja i suzbijanje štetnog organizma *Synchytrium endobioticum* (Schilb.) Pere., prouzrokovala raka krumpira, i načinu obavještanja o poduzetim mjerama („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj " - broj 86/17).
- Rješenje o utvrđivanju Liste registriranih sredstava za zaštitu bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 94/17).
- Rješenje o utvrđivanju Spiska ovlaštenih laboratorija koje organiziraju i sprovode poslove od javnog interesa u oblasti dijagnostike štetnih organizama i zaštite zdravlja bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 95/17).

Također, u izvještajnom razdoblju nakon što je razmatrala „Informaciju o zakonskoj regulativi BiH i Republike Srpske u oblastima sjemena i sadnog materijala i problematici uvoza sorti sjemena“, Vlada Republike Srpske usvojila je Zaključak kojim od institucija BiH zahtijeva da pokrenu proceduru izmjena i dopuna Zakona o sjemenu i sadnom materijalu poljoprivrednih biljaka BiH, te da izmijene Odluku o klasifikaciji roba na režime izvoza i uvoza, kako bi se omogućio uvoz sorti sjemena koje su registrirane u Republici Srpskoj.

Na razini Federacije BiH u izvještajnom razdoblju nisu donošeni propisi iz oblasti zaštite zdravlja bilja. S obzirom da na razini BiH nije donesen zajednički program nadzora štetnih organizama, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva je za potrebe poljoprivredne izvještajno-prognozne službe u Federaciji BiH izradilo i svim kantonalnim službama dostavilo smjernice za pregled bilja na određene štetne organizme. Smjernicama je dat opis desetak štetnih organizama po fazama razvića, navedene su biljke domaćini svakog od njih, te opisana mjesta pregleda, broj, vrijeme i način

vršenja pregleda, metode prikupljanja uzoraka organizama za determinaciju i određene preporuke za rad.

U Brčko Distriktu BiH primjenjuju se propisi Bosne i Hercegovine u ovoj oblasti.

Kada je u pitanju inspekcijski nadzor, u fitosanitarnoj oblasti kroz Twinning projekt IPA 2012 "Daljnje jačanje kapaciteta u fitosanitarnom sektoru iz oblasti sredstava za zaštitu bilja, zdravlja bilja, sjemena i sadnog materijala, uključujući fitosanitarne laboratorije i fitosanitarnu inspekciju", Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je u suradnji sa nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH izradila Priručnik „Procedure za rad fitosanitarne inspekcije“. Ovaj Priručnik je urađen s ciljem poboljšanja aktivnosti Institucija koje su uključene u fitosanitarni sustav Bosne i Hercegovine, kao i da procedure koje su navedene u priručniku pomognu u standardizaciji rada fitosanitarnih inspektora u obavljanju svakodnevnih aktivnosti i da na taj način potaknu razvitak međunarodne trgovine i smanjenje rizika od uvođenja novih štetnih organizama. Kao sastavni dio Priručnika urađene su Procedure uzorkovanja za kvalitetu fitofarmaceutskih sredstava i mineralnih đubriva i ostataka fitofarmaceutskih sredstava. U okviru istog projekta, a kao pomoć pri radu fitosanitarnih inspektora urađene su: Smjernice za pregled i uzimanje uzoraka za laboratorijska ispitivanja radi posebnog nadzora štetnih organizama za: *Anoplophora glabripennis*, *Anoplophora chinensis*, *Erwinia amylovora*, *Bursaphelenchus xylophilus*; *Gibberella circinata*, Plum pox virus, *Xylella fastidiosa*, *Flavescence Doree*, *Candidatus Phytoplasma vitis* i *Candidatus phytoplasma solani*.

Kada je u pitanju Federalna uprava za inspekcijske poslove važno je istaći da je Vlada Federacije BiH na 118. sjednici održanoj dana 7. 9. 2017 godine, između ostalih, donijela Odluku o Usvajanju Pravilnika o izmjeni i dopuni Pravilnika o unutarnoj sistematizaciji Federalne uprave za inspekcijske poslove, kojom je u značajnoj mjeri promijenjena organizacija fitosanitarnih inspektora, na način da su isti iz Sektora granične inspekcije gdje su bili sistematizirani prije ovih izmjena, sada vraćeni u Federalni poljoprivredni Inspektorat Federalne uprave za inspekcijske poslove.

Projekti koji su implementirani u 2017. godini u fitosanitarnoj oblasti su:

- Twinning projekt IPA 2012 – „Daljnje jačanje kapaciteta fitosanitarnog sektora u oblasti fitofarmaceutskih sredstava, zdravlja bilja, sjemena i sadnog materijala, uključujući fitosanitarne laboratorije i fitosanitarne inspekcije“ – završen travanj 2017
- Projekt "Institucionalna potpora za certificiranje i kontrolu sadnog materijala" tehnički podržan od Češke razvojne agencije koja se implementira sa središnjim institutom za nadzor i testiranje u poljoprivredi iz Republike Češke. Opći cilj projekta je sposobnost da se ispune zahtjevi standarda EU, uključujući usvajanje učinkovitog sustava certificiranja sadnog materijala, uključujući jačanje službene kontrole u BiH.

Pored prethodno navedenih projekata, korišteni su i instrumenti tehničke pomoći i to TAIEX, BTSF (Better Training for Safer Food), treninga u organizaciji Europske povjerenstva.

U 2017. godini održan je sedmi sastanak ugovornih strana Roterdamske konvencije. Na Konferenciji je sudjelovalo više od 1.600 sudionika iz 188 država potpisnica zajedno sa promatračima, predstavnicima NVO, te industrije u oblasti upravljanja kemikalija i otpada. Ostvarena je značajna suradnja i koordinacija na međunarodnom planu u okviru aktivnosti vezanih za IPPC (International Plant Protection Convention) i EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organization, kao i sa CPVO (Community Plant Variety Office), a nastavljena je i dobra suradnja i koordinacija sa fitosanitarnim službama država u regiji.

Tijekom 2017. godine, na temelju podataka iz izvješća dostavljenih od strane fitosanitarne inspekcije inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH, zabranjen je uvoz i naređeno vraćanje ukupno 12 pošiljaka i to:

- 9 pošiljaka sjemenskog krumpira podrijetlom iz zemalja EU (5 iz Holandije, 1 iz Danske, 1 iz Njemačke, 1 iz Luksemburga, 1 iz Francuske) zbog utvrđenog prisustva štetnog organizma *Fusarium sp.*,
- Jedne pošiljke sadnog materijala jabuke podrijetlom iz Francuske zbog utvrđenog prisustva štetnog organizma *Agrobacterium tumefaciens*,
- Jedne pošiljke sjemenskog kukuruza iz Slovenije zbog toga što utvrđena kvaliteta ne odgovara propisanom,
- Jedne pošiljke mineralnog đubriva zbog neuredne dokumentacije.

7.2. Veterinarstvo

U oblasti zakonodavstava na razini BiH usvojeni su i stupili na snagu:

- Pravilnik o dopunama Pravilnika o službenim kontrolama koje se provode radi verifikacije postupanja u skladu s odredbama propisa o hrani i hrani za životinje te propisa o zdravlju i dobrobiti životinja („Službeni glasnik BiH“, broj 62/17 od 29. 08. 2017.godine) - na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine u suradnji s Uredom za veterinarstvo Bosne i Hercegovine i nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
- Odluka o uvođenju preventivnog cijepljenja goveda protiv bolesti kvrgave kože („Službeni glasnik BiH“, broj 24/17),
- Odluka o odobravanju provedbe cijepljenja protiv bolesti plavog jezika u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 29/17);
- Odluka o usvajanju Plana službenih kontrola mlijeka i proizvoda od mlijeka za izvoz u Europsku uniju za 2017. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 06/17),
- Program mjera zdravstvene zaštite životinja i njihove provedbe u 2017. godini („Službeni glasnik BiH“, broj 19/17 od 17.03.2017. godine, 50/17),
- Odluka o usvajanju programa kontrole salmoneloze kod peradi vrste *Gallus gallus* u Bosni i Hercegovini za 2017. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 29/17),
- Odluka o provedbi Plana praćenja i kontrole rezidua za 2017. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 35/17),
- Odluka o izmjeni i dopuni Programa mjera zdravstvene zaštite životinja i njene provedbe u 2017. godini („Službeni glasnik BiH“, broj 50/17),
- Uputa o provedbi postupka certifikacije pošiljki mesa goveda u svrhu izvoza u Republiku Tursku („Službeni glasnik BiH“, broj 57/17),

Kada je riječ o Republici Srpskoj usvojeni su i stupili na snagu:

- Zakon o veterinarstvu u Republici Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 75/17)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarsko-medicinskim proizvodima („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 75/17)
- Naredba o mjerama za sprečavanje pojave i širenja bolesti influence ptica u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 15/17)
- (Program kontrole salmoneloze kod pilića vrste *Gallus Gallus* uzgajanih za proizvodnju mesa (tovnih brojlera) u Republici Srpskoj u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/17)
- Program kontrole salmoneloze kod odraslih rasplodnih jata (rasplodna jata u proizvodnji) vrste *Gallus Gallus* u Republici Srpskoj u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/17)

- Program kontrole salmoneloze u jatima koka nosilja i proizvodnje konzumnih jaja vrste Gallus Gallus u Republici srpskoj u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 37/17)
- Pravilnik o načinu i kriterijima raspodjele sredstava Fonda za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 39/17)
- Pravilnik o izmjenama i dopuni pravilnika o načinu i kriterijima raspodjele sredstava fonda za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti (Službeni glasnik Republike Srpske broj 51/17)
- Naredbe o provedbi mjera zaštite životinja od zaraznih i parazitskih bolesti u Republici Srpskoj u 2017. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 52/17)
- Pravilnik o uvjetima za rad veterinarskih organizacija („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 98/17)
- Pravilnik o uvjetima i načinu dodjele ovlaštenja za provedbu programa mjera i upisa u registar ovlaštenih veterinarskih organizacija („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 98/17)

Donošenjem novog Zakona o veterinarstvu u Republici Srpskoj uvode se nove, suvremene mjere kontrole bolesti životinja koje omogućavaju njihovo rano otkrivanje putem propisanih programa kontrole i nadziranja, kao i brzo suzbijanje i iskorjenjivanje primjenom mjera propisanim posebnim programima. Provedbom propisanih mjera i utvrđivanjem zdravstvenog statusa životinja na razini stada, imanja, kompartmenta, regije ili države u odnosu na određenu bolest prema jasno određenim kriterijima, omogućuje se vlasnicima životinja zadovoljavanje veterinarskih uvjeta za stavljanje životinja u unutarnji i međunarodni promet bez ograničenja. Novi sustav sigurnosti hrane (tzv. „higijenski paket“), odgovornost za sigurnost hrane i hrane za životinje prebacuje na subjekte u poslovanju sa hranom odnosno hranom za životinje i vlasnike životinja. Uvode se sustavi samokontrole i u skladu sa procjenom rizika određuju se načini i frekvencije kontrola. Stvaraju se pretpostavke da se službene kontrole obavljaju na učinkovitiji i racionalniji način. Republika Srpska je izradila Veterinarski informacijski sustav Republike Srpske i nakon sprovedenih obuka, od 08. 06. 2017. godine počela sa njegovom primjenom. Prioritet je dat na unosu podataka i praćenju cijepljenih životinja protiv bolesti kurgave kože, klasične kuge svinja i cijepljenja protiv antraksa u distriktima gdje se bolest javljala u prethodnom razdoblju.

U Brčko Distriktu BiH primjenjuju se propisi Bosne i Hercegovine u ovoj oblasti.

Praćenje revizijskih misija Direkcije za zdravlje i reviziju hrane DG SANTE-a i buduće revizijske posjete (perad, konzumna jaja i drugo)

U izvještajnom razdoblju još dvije mljekare su odobrene za izvoz u EU i uvrštene na listu DG SANTE. Trenutačno se na toj listi nalazi 10 objekata iz BiH iz kojih je odobren izvoz termički obrađenog mlijeka i mliječnih proizvoda u EU.

Nakon revizije iz ožujka 2016. godine koja je u sektoru mljekarstva obavljena od strane inspektora Direkcije za zdravlje i hranu, reviziju i analize - DG SANTE nadležna tijela iz BiH su dobila 3 preporuke koje je trebalo riješiti. Akcijski plan za 2017. godinu koji je Ured za veterinarstvo BiH u suradnji sa nadležnim tijelima entiteta napravio u cilju rješavanja ove tri preporuke odobren je od stranke pomenute Direkcije u lipnju 2017. godine. Dvije od pomenute tri preporuke su već uspješno riješene i završene, dok je za treću preporuku koja se odnosi na sustav identifikacije i kontrole kretanja životinja kao krajnji rok za njen završetak postavljen 31.12.2017. godine. Međutim, ova aktivnost je još uvijek u fazi realizacije.

U izvještajnom razdoblju Ured za veterinarstvo BiH je od strane Direkcije za zdravlje i hranu, revizije i analize Europskog povjerenstva dobio termin provedbe misije u sektoru peradarstva, koji je zatražen u rujnu 2016. godine, tako da su u razdoblju od 26.09.2017 – 06.10.2017. godine dva inspektora iz ove

Direkcije obavili inspekciju u BiH. Ured za veterinarstvo BiH je u suradnji sa nadležnim tijelima, u svrhu izvoza u EU odobrio do sada dvije klanice peradi i dva objekta za preradu mesa peradi.

U cilju poboljšavanja sustava službenih kontrola u sektoru peradarstva Ured za veterinarstvo BiH je izradio Upute koje su objavljene na službenoj stranici Ureda i distribuirane na teren, nadležnim veterinarskim inspektorima, i to:

- Uputa o metodologiji određivanja minimalne frekvence službenih veterinarskih kontrola u objektima odobrenim za izvoz,
- Uputa o postupanju kod službenih veterinarskih kontrola farmi za držanje peradi
- Uputa o postupanju kod službenih veterinarskih kontrola objekata za preradu jaja i centara za pakiranje jaja,
- Uputa o postupanju kod službenih veterinarskih kontrola klanica peradi, rasjekaonica i objekata za preradu mesa peradi,
- Smjernice za uzorkovanje kožica trupova nakon klanja za mikrobiološka ispitivanja i interpretacija dobivenih rezultata.

U Republici Srpskoj su nastavljene aktivnosti u cilju realizacije gore navedenih preporuka koje se tiču inspeksijskog nadzora i nakon odobravanja izvoza mlijeka i proizvoda od mlijeka na tržište EU. Trenutačno, u RS je odobreno 60 farmi muznih grla za proizvodnju mlijeka namijenjenog EU tržištu, sa ukupnim kapacitetom oko 19.103.266 l godišnje. Također, u RS su odobrena dva objekta za preradu mlijeka i izradu proizvoda od mlijeka namijenjenog EU tržištu. Prioritet u radu Veterinarske inspekcije RS stavljen je na kontrole objekta i farmi koje su odobrene za izvoz u EU. Provedene su službene kontrole i supervizije objekta za preradu mlijeka i primarnih proizvođača i druge aktivnosti koje su prethodile dolasku inspektora EC. Inspektorima EP Veterinarska inspekcija RS stavila je na uvid dokumentaciju o provedenim službenim kontrolama i prezentirala svoje postupke i procedure u skladu sa zahtjevima inspektora koji su provodili audit.

U sklopu priprema za misiju Direkcije za zdravlje i hranu, reviziju i analize - DG SANTE u Bosni i Hercegovini (Proizvodnja mesa peradi i proizvoda od mesa peradi namijenjenih izvozu u EU – DG(SANTE)/2017-6225) koja je planirana od 26. rujna do 06. listopada 2017. godine, Republika Srpska je intenzivno radila na pripremi i edukaciji kako primarnih proizvođača - farmera, tako i prerađivačkih kapaciteta.

MPŠV Republike Srpske je donijelo Plan službenih kontrola za kontrolu salmonela i drugih određenih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom (14.12.2016. godine) sa ciljem provedbe adekvatnih i učinkovitih mjera radi otkrivanja i kontrole salmonela i drugih uzročnika zoonoza u svim relevantnim fazama proizvodnje, prerade i distribucije, a posebno na razini primarne proizvodnje, uključujući hranu za životinje, kako bi se smanjila njihova raširenost i rizik koji predstavljaju za javno zdravstvo. U skladu sa navedenim planom izvršena je obuka nadležnih veterinarskih inspektora. Nakon implementacije gore navedenog plana izvršena je korekcija istog u skladu sa preporukama, donesen je Plan službenih kontrola /službenog uzorkovanja za kontrolu salmonela i drugih određenih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom za 2017. godinu (15.09.2017. godine).

7.3. Sigurnost hrane

Agencija za sigurnost hrane BiH i nadležna tijela entiteta i Distrikta Brčko BiH su tijekom 2017. godine sprovodili aktivnosti vezane za: procjenu rizika u oblasti sigurnosti hrane, monitoring hrane, istraživanje kvalitete soli na BH tržištu, monitoring kvalitete meda na tržištu, suradnju sa laboratorijama za kontrolu hrane, Prehrambene navike stanovništva, izrade propisa usaglašenih sa legislativom Europske unije, oblast genetički modificiranih organizama, priznavanje prirodnih

mineralnih i prirodnih izvorskih voda, Implementacija propisa iz oblasti sigurnosti hrane i međunarodnu suradnju

Pravni akti koji su usvojeni u oblasti sigurnosti hrane na razini BiH su:

- Pravilnik o metodama uzorkovanja i analitičkim metodama za kontrolu količina dioksina, dioksinima sličnim PCB-a i PCB-a koji nisu slični dioksinu u određenoj hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 62/17);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o metodama uzorkovanja i analiza za službenu kontrolu količine mikotoksina u hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 62/17);
- Pravilnik o dopunama pravilnika o službenim kontrolama koje se provode radi verifikacije postupanja u skladu s odredbama propisa o hrani i hrani za životinje te propisa o zdravlju i dobrobiti životinja („Službeni glasnik BiH“, broj 62/17);
- Pravilnik o utvrđivanju metoda za uzorkovanje i kriterija učinkovitosti za metode analize za službenu kontrolu razine eruka kiseline u hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 62/17);
- Pravilnik o izmjenama pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik BiH“, broj 62/17);
- Pravilnik o plastičnim materijalima i predmetima namijenjenim za kontakt s hranom („Službeni glasnik BiH“, broj 66/17).

Procjena rizika u oblasti sigurnosti hrane - Agencija je poduzela pripremne radnje u cilju formiranja Savjetodavnog vijeća, Znanstvenog vijeća i znanstvenih odbora. U okviru ovog objekta, u izvještajnom razdoblju, a na temelju zaprimljenih EU RASFF obavijesti o rizicima podrijetlom iz hrane, obavijesti izvan EU RASFF sustava i INFOSAN obavijesti, pripremljeno je ukupno 14 inicijalnih procjena rizika koje imaju za cilj da na pravovremen način daju smjernice nadležnim tijelima za poduzimanje odgovarajućih mjera, kao i informacije potrošačima i drugim zainteresiranim strankama o rizicima podrijetlom iz hrane.

EU RASFF sustav – Agencija je zaprimila ukupno 21 EU RASFF obavijest o rizicima podrijetlom iz hrane. Izvršena je evaluacija obavijesti, pripremanje i dostavljanje obavijesti nadležnim tijelima u nacionalnom sustavu, zaprimanje povratnih informacija, te sačinjavanje povratnih informacija za upućivanje nadležnoj službi EC putem EU RASFF. Agencija redovito dostavlja izvješće Europskom povjerenstvu o poduzetim mjerama od strane nadležnih tijela u BiH koja se putem RASFF WINDOW, SANTE RASFF EC čini dostupnim svim članicama RASFF mreže. Obavijesti izvan EU RASFF sustava – Agencija je zaprimila ukupno 28 obavijesti izvan EU RASFF sustava koje su na daljnje postupanje i poduzimanje odgovarajućih mjera dostavljene nadležnim tijelima. WHO/FAO INFOSAN mreža – Od strane INFOSAN kontakt točke za hitne slučajeve za BiH, u 2017. godini zaprimljene su dvije informativne note koje nisu zahtijevale postupanje nadležnih tijela u BiH.

Monitoring hrane – Agencija je u suradnji sa nadležnim inspeksijskim organima u BiH u 20 gradova i općina provela Program praćenja (monitoring) ostataka pesticida u i na hrani biljnog podrijetla u 2017. godini za koje su osigurana financijska sredstva u proračunu Agencije. U okviru programa praćenja (monitoringa) ostataka pesticida u i na hrani biljnog podrijetla u 2017. godini, izvršeno je uzorkovanje 195 proizvoda od kojih su u četiri uzorka bili sadržani ostatci pesticida u koncentraciji iznad propisane MRL vrijednosti što ukupno čini 2 %. Od ukupnog broja uzoraka kod 60 su pronađeni ostaci ispod MRL vrijednosti (u dozvoljenim granicama), dok kod 131 (67%) uzorka ostaci pesticida nisu detektirani. Kod 28 uzoraka identificirana je jedna aktivna materija, dok je kod 32 uzorka identificirano više od jedne aktivne materije. Kada je u pitanju podrijetlo uzoraka 109 ili 56% analiziranih uzoraka je podrijetlom iz BiH, dok je 86 ili 44% analiziranih uzoraka iz uvoza. Tijekom 2017. godine Agencija je uputila nadležnim inspeksijskim tijelima informacije o provedenom uzorkovanju hrane, izvješća o laboratorijskom ispitivanju analiziranih uzoraka i preporuke za poduzimanje odgovarajućih radnji, s obzirom na utvrđene rizike kod uzoraka sa utvrđenim vrijednostima iznad propisanog MRL za određene aktivne

supstance. Nakon provedenog Programa praćenja (monitoring) ostataka pesticida u i na hrani biljnog podrijetla u 2017.godini, a što se tiče pet ključnih izvoznih proizvoda iz BiH, jedino je utvrđena vrijednost ostataka pesticida iznad maksimalno dozvoljene količine u šljivi (Acetamiprid 0,088 mg/kg). Metode za određivanje ostataka pesticida u okviru navedenog Programa su akreditirane u skladu sa standardom ISO 17025.

Istraživanje kvalitete soli na tržištu Bosne i Hercegovine - Agencija je u suradnji i uz finansijsku potporu UNICEF-a BiH, provela istraživanje kvalitete soli na tržištu Bosne i Hercegovine koje je za cilj imalo prikupljanje podataka o kvaliteti soli koji će poslužiti za izradu strateških dokumenata ili znanstveno/stručnih studija u formi izvješća, preporuka, obavijesti ili savjeta u skladu sa dobivenim rezultatima istraživanja. U okviru navedenog istraživanja, od ukupno 200 analiziranih uzoraka 64 uzorka odgovarala su važećim propisima, dok 136 (68% od analiziranih) uzoraka nije odgovaralo važećim propisima. Od ukupnog broja neodgovarajućih uzoraka 23 uzorka soli (16,9% od ukupnog broja neodgovarajućih) su podrijetlom iz domaće proizvodnje, dok je 113 uzoraka (83,1% od ukupnog broja neodgovarajućih) uzoraka podrijetlom iz uvoza. Na temelju provedenog istraživanja, Agencija je pripremila Izvješće o provedenom istraživanju kvalitete soli na tržištu BiH, koji je Vijeće ministara BiH usvojilo. Agencija je nadležnim inspekcijskim tijelima u BiH uputila preporuke koje su se odnosile na pojačanu kontrolu svih vrsta soli na tržištu u BiH, kao i primjenu važećih propisa za sve vrste soli prilikom uvoza u BiH. Također, preporuke su dostavljene i proizvođačima i uvoznicima, te su se iste odnosile na to da je u procesu proizvodnje potrebno primjenjivati postupke koji isključuju prisustvo stranih tijela ili ih svode na minimum kao i da se kod tehnološkog procesa jodiranja soli namijenjene za ljudsku ishranu koja se stavlja na tržište BiH, kao i kod soli koja se uvozi i koja je namijenjena tržištu BiH treba pridržavati odredbi Pravilnika o soli za ljudsku ishranu („Službeni glasnik BiH“, broj 39/09 i 30/12) i Pravilnika o pružanju informacija potrošačima o hrani („Sl. Glasnik BiH“, broj 68/13). U okviru ove aktivnosti, izdana je Brošura o istraživanjima kvalitete soli, i održana je konferencija na temu „Prezentacija rezultata istraživanja kvalitete soli na tržištu BiH“, na kojoj je učešće uzelo 65 sudionika. Metode korištene u okviru navedenog istraživanja su akreditirane u skladu sa standardom ISO 17025.

Monitoring kvalitete meda na tržištu Bosne i Hercegovine - Monitoring meda je proveden na području cijele BiH i ukupno je izvršeno uzimanje 100 uzoraka meda. Monitoring je pripremila i sprovela Agencija u suradnji sa nadležnim inspekcijskim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH. Ukupan broj izvršenih analiza na 100 uzetih uzoraka iznosio je 900. Rezultati laboratorijskih analiza su pokazale da 47 uzoraka nije bilo u skladu s Pravilnikom o medu i drugim pčelinjim proizvodima („Sl. Glasnik BiH“, broj 37/09 i 25/11). Razlozi neusklađenosti su bili povećan sadržaj HMF-a, aktivnost diastaze, smanjen sadržaj reduciranih šećera, električna provodljivost, sadržaj saharoze, mineralnih materija i sadržaj materija nerastvorljivih u vodi. Agencija je pripremila preporuke za nadležna inspekcijska tijela u BiH kako bi se pojačala kontrola meda u skladu sa odredbama važećih propisa na tržištu u BiH, kao i kontrola određenih vrsta meda kod kojih su utvrđena najveća odstupanja u pogledu praćenih i analiziranih parametara, te primjenjivale odredbe važećih propisa prilikom uvoza meda u BiH. Metode korištene u okviru navedenog istraživanja su akreditirane u skladu sa standardom ISO 17025.

Suradnju sa laboratorijama za kontrolu hrane - Agencija je i u 2017. godini nastavila suradnju sa laboratorijama za kontrolu hrane u BiH. Na temelju obrađenih podataka o laboratorijskim analizama hrane do dana 10. 01. 2018. godine, u BiH je u 2017.godini, uzeto 18,411 uzoraka hrane, pri čemu su urađene 42.902 analize hrane. Od tog broja neodgovarajućih je bilo 242 ili 1,31% uzoraka, odnosno 790 ili 1,84% analiza. Na temelju podataka o laboratorijskim analizama vode, u BiH je u 2017. godini uzet 4.001 uzorak vode. Od tog broja neodgovarajućih je bilo 924 ili 23,09% uzoraka. U suradnji sa Institucijama javnog zdravstva, nastavljene su aktivnosti na praćenju, prikupljanju i analizi podataka o pojavi i kretanju oboljenja koja se prenose putem hrane. Na području BiH u 2017. godini registrirano je ukupno 617 slučajeva obolijevanja, gdje je hrana potvrđena kao uzrok /put prijenosa. Registrirana je i jedna epidemija toxiinfectio/intoxicatio alimentaris sa sedam oboljelih.

Prehrambene navike stanovništva – Agencija je u 2017. godini započela sa implementacijom projekta prehrambenih navika stanovništva BiH koji je podržan od strane Europskog autoriteta za hranu koji je i osigurao neophodna finansijska sredstva. Projekt će se provoditi u skladu s EU Menu tehnologijom, što garantira da su prikupljeni podaci u BiH harmonizirani s podacima i drugih zemalja članica EU i dio su opće europske baze podataka o prehrambenim navikama stanovnika Europe. U drugoj polovini 2017. godine započeto je sa pilot projektom na uzorku od 10% ukupnog broja ispitanika u cilju testiranja upitnika i protokola anketiranja i unosa podataka u softver. Izvršena je obuka trenera koji će obučiti anketare, kao i izrada baze receptura nacionalnih jela za potrebe izrade knjige veličine porcija koja je potrebna za potrebe procjena unosa hrane i izračuna kvaliteta prehrane. Krajnji korisnici su institucije BiH, te entitetske institucije i akademska zajednica. Agencija je u 2017. godini u segmentu komunikacije sa potrošačima posredstvom sredstava javnog priopćavanja evidentirala ukupno 158 aktivnosti, među kojima su priopćenja za javnost, izjave za medije, te pismeni odgovori na upite medija. Potrošači su i putem službene web stranice redovito izvještavani o rizicima podrijetlom iz hrane, te aktivnostima Agencije o čemu su u 2017. godini objavljena 63 teksta.

Koordinacija izrade propisa usaglašenih sa legislativom Europske unije kako bi se osigurao izvoz hrane i hrane za životinje, te zaštitili interesi potrošača i proizvođača - U 2017. godini u Službenom glasniku BiH objavljeno je devet propisa o hrani, koji su doneseni na prijedlog Agencije u suradnji sa nadležnim tijelima, od strane Vijeća ministara BiH i to :

- Ispravka pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o maksimalno dozvoljenim količinama za određene kontaminante u hrani („Sl. Glasnik BiH“, broj 9/17),
- Pravilnik o utvrđivanju metoda za uzorkovanje i kriterija efikasnosti za metode analize za službenu kontrolu razine eruka kiselina u hrani („Sl. Glasnik BiH“, broj 62/17).
- Pravilnik o uzorkovanju i analitičkim metodama za kontrolu količina dioksina, dioksimina sličnim PCB- a, PCB- a koji nisu slični dioksinu u određenoj hrani („Sl. glasnik BiH“, broj 62/17),
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o metodama uzorkovanja i analiza za službenu kontrolu količine mikotoksina u hrani („Sl. glasnik BiH“, broj 62/17),
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Sl. glasnik BiH“, broj 62/17),
- Pravilnik o dopunama Pravilnika o službenim kontrolama koje se provode radi verifikacije postupanja u skladu sa odredbama propisa o hrani i hrani za životinje, te propisa o zdravlju i dobrobiti životinja („Sl. glasnik BiH“, broj 62/17),
- Pravilnik o plastičnim materijalima i predmetima namijenjenim za kontakt sa hranom („Sl. glasnik BiH“, broj 66/17),
- Pravilnik o postupku ocjenjivanja i ovlašćivanja laboratorija za ispitivanje, kontrolu i praćenje GMO- a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potiču od GMO-a („Sl. glasnik BiH“, broj 73/17) i
- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o maksimalnoj razini pesticida u i na hrani za životinje biljnog i životinjskog podrijetla („Sl. glasnik BiH“, broj 92/17).

Navedeni pravilnici predstavljaju nastavak već započetih aktivnosti iz ranijih godina.

Na temelju Programa rada Agencije za 2017. godinu, Agencija je u suradnji sa nadležnim tijelima realizirala slijedeće aktivnosti :

- Pravilnik o hrani za dojenčad i malu djecu, hranu za posebne medicinske potrebe i zamjeni za cjelodnevnu prehranu pri redukciskoj dijeti,
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o prehrambenim aditivima su u fazi dostavljanja na odobravanje Upravnom odboru, i

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika usitnjenom mesu, poluproizvodima i proizvodima od mesa donesen od strane Vijeća ministara BiH i objavljen je u Sl. glasniku BiH, broj 84/17. Imajući u vidu izmjene i dopune EU zakonodavstva.

Agencija je u 2017. godini pripremila i Pravilnik o sustavima kvalitete za prehrambene proizvode koji je također odobren od strane Upravnog odbora i bit će upućen u daljnju proceduru donošenja. Agencija je nakon niza održanih konzultacija i sastanaka sa nadležnim tijelima BiH, entiteta i Brčko Distrikta BiH pripremila Nacrt višegodišnjeg programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog podrijetla, koji je zasnovan na procjeni rizika i usmjeren posebno na procjenu izloženosti potrošača i usklađenosti s važećim zakonodavstvom BiH i relevantnom legislativom na razini Europske unije, a prije svega sa Provedbenom Uredbom Povjerenstva (EU) 2017/660 od 6. travnja 2017. godine o koordiniranom višegodišnjem programu kontrole Unije za 2018, 2019. i 2020. godinu za osiguranje usklađenosti s maksimalnim razinama ostataka pesticida i ocjenu izloženosti potrošača ostacima pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog podrijetla.

Oblast genetički modificiranih organizama – Vijeće za GMO, u izvještajnom razdoblju, održalo je ukupno 12 sjednica na kojima je doneseno šest Mišljenja po zahtjevima subjekata u poslovanju sa hranom za životinje za izdavanje Rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje, sedam stručnih mišljenja sa preporukama i jedno saopćenje za javnost. Agencija je shodno Mišljenjima Vijeća za GMO, donijela šest rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje, koja sadrži GMO odobren u skladu s važećim propisima Europske unije.

Povjerenstvo za priznavanje prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini – U izvještajnom razdoblju Povjerenstvo je održalo pet sjednica na kojima je rješavalo 18 predmeta za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda. Povjerenstvo je okončalo 11 predmeta i donijelo Mišljenje o priznavanju, na temelju kojih je Agencija donijela 11 rješenja, dok je 7 predmeta u postupku rješavanja. U navedenom razdoblju je objavljena ažurirana Lista priznatih prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u BiH, kao i Popis stonih voda, te su iste objavljene u "Sl. glasniku BiH", broj 72/17, i na web stranici Agencije. Sve priznate vode upisane su u Registar Agencije.

Upravni odbor Agencije – je u izvještajnom razdoblju održao 12 sjednica na kojima je razmatrao više informacija i izvješća iz pojedinih oblasti iz sigurnosti hrane, kao i Program rada Agencije, te propise iz oblasti sigurnosti hrane, kao i program rada Agencije, te propise iz oblasti sigurnosti hrane koje na prijedlog Agencije u suradnji sa nadležnim tijelima donosi Vijeće ministara BiH. Upravni odbor je u izvještajnom razdoblju usaglasio i odobrio Odluku o izmjenama odluke o imenovanju članova Upravnog odbora i Odluku o izmjenama i dopuni Statuta Agencije, kojom se omogućava jasnije definiranje procedure imenovanja Znanstvenih odbora i Znanstvenog vijeća, kao stručnih tijela predviđenih Zakonom o hrani za utvrđivanje znanstvenih mišljenja u okviru djelokruga rada Agencije. Vijeće ministara BiH je na 125. sjednici održanoj dana 22. 12. 2017. godine dalo suglasnost na Odluku o izmjenama i dopunama Statuta Agencije.

Realizacija obuka za provedbu propisa iz oblasti sigurnosti hrane iz nadležnosti Agencije

U cilju što efikasnije primjene propisa iz oblasti sigurnosti hrane i osposobljavanja osoblja nadležnih tijela i svih zainteresiranih stranaka, a da bi se unaprijedio postojeći sustav i isti uskladio sa propisima i standardima Europske unije, Agencija je u izvještajnom razdoblju, u suradnji sa međunarodnim organizacijama organizirala i osigurala sudjelovanje predstavnika iz BiH na različitim obukama. Agencija je u 2017. godini, uz tehničku potporu TAIX- a organizirala slijedeće ekspertske misije i radionice : „Službene kontrole GMO“, i „Zaštita oznake originalnosti, oznake zemljopisnog podrijetla i tradicionalnog ugleda hrane“. Na navedenim događajima sudjelovalo je ukupno 100 predstavnika nadležnih tijela BiH , entiteta i Brčko Distrikta BiH, subjekata u poslovanju s hranom i udruženja potrošača. Agencija je u izvještajnom razdoblju nastavila i veoma uspješnu suradnju sa USAID/SIDA

FARMA II Projektom u okviru koje su realizirane slijedeće obuke : „Kontrole prisustva pesticida“, „Prikupljanje podataka o potrošnji hrane“, i „Izgradnja kapaciteta procjene rizika u području hrane i hrane za životinje i razvitak nacionalne baze podataka za prikupljanje podataka o kemijskim pojavama“. Koordinacija aktivnosti sa DG NEAR – realizirano je sudjelovanje predstavnika BiH na devet treninga u sklopu „Better training for safer food“.

Međunarodna suradnja – Suradnja sa Europskim autoritetom za sigurnost hrane (EFSA) – Agencija je u protekloj godini potpisala Sporazum sa EFSA-om. Na temelju potpisanog Sporazuma, Agencija je ispoštovala slijedeće obveze : Imenovanje predstavnika kao nacionalnih organizatora, odnosno imenovanje predstavnika Znanstvenog odbora i Imenovanje Kontakt točke ispred BiH za EFSA-u, održavanje dvije ekspertske misije vezano za prikupljanje podataka o zoonozama i uzročnicima zoonoza, antimikrobnoj rezistenciji i epidemijama uzrokovanim hranom (zoonoses, FBO i AMR), i održavanje radionice na temu: „Procjena rizika zasnovana na dokazima i o bazama podataka za procjenu rizika“. Uspostavljen je sustav za prikupljanje i izvještavanje o zoonozama i uzročnicima zoonoza, antimikrobnoj rezistenciji i epidemijama uzrokovanim hranom u koji su uključene nadležne institucije BiH, entiteta i Brčko Distrikta BiH, te je dostavljeno izvješće o zoonozama i uzročnicima zoonoza, antimikrobnoj rezistenciji i epidemijama uzrokovanim hranom, koji je i zvanično publiciran od strane EFSA-e. Započete su aktivnosti vezano za prikupljanje podataka o reziduama pesticida i ostacima veterinarskih lijekova. Imenovano je devet predstavnika BiH u znanstvene mreže EFSA-e. Agencija je pripremila i devetomjesečno izvješće o realizaciji aktivnosti koji je dostavljeno EFSA-i , te je isto upućeno Europskom povjerenstvu na uvid.

Na temelju realizacije obveza iz potpisanog Sporazuma, potpisan je novi Ugovor o međusobnoj suradnji na razdoblje od 18 mjeseci.

Kada je riječ o sigurnosti hrane, u Republici Srpskoj na temelju Zakona o hrani RS donesen je Pravilnik o vođenju Središnjeg registra objekata koji posluju sa hranom („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 78/17). Osim toga, pripremljeni su i u daljnju proceduru upućeni Pravilnik o pružanju informacija potrošačima o hrani i Pravilnik o higijeni hrane.

Što se tiče aktivnosti koje su sprovedene u oblasti sigurnosti hrane u Republici Srpskoj radilo se na pronalaženju strateških partnera za revitalizaciju kapaciteta koji nisu u funkciji. Vršen je upis i vođenje Središnjeg registra objekata koji posluju sa hranom u skladu sa Zakonom o hrani („Službeni glasnik Republike Srpske", broj 19/17) i Pravilnikom o vođenju Središnjeg registra objekata koji posluju sa hranom („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 78/17) - doneseno 63 rješenja o upisu u Središnji registar objekata koji posluju sa hranom. Također, vršen je upis i vođenje Registara proizvođača jakih alkoholnih pića u skladu sa Zakonom o jakim alkoholnim pićima („Službeni glasnik Republike Srpske", broj 81/15) i Pravilnikom o Registru proizvođača jakih alkoholnih pića, sadržaju proizvođačke specifikacije, obilježavanju posuda i vođenju podrumске evidencije („Službeni glasnik Republike Srpske", broj 103/16) - upisano je 48 proizvođača jakih alkoholnih pića;

Na temelju Zakona o vinu RS donesen je Pravilnik o minimalno tehničko-tehnološkim uvjetima u pogledu stručnog kadra, objekata, prostorija, opreme i uređaja za proizvodnju vina („Službeni glasnik Republike Srpske", broj 56/17). Tako, na temelju pomenutog zakona je pripremljen i Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Vinogradarskog registra i Vinarskog registra ali nije objavljen u Službenom glasniku RS do kraja 2017. godine.

Vršen je upis i vođenje Vinarskog registra u skladu sa Zakonom o vinu („Službeni glasnik Republike Srpske", broj 80/15) i Pravilnikom o minimalnim tehničko - tehnološkim uvjetima u pogledu stručnog kadra, objekata, prostorija, opreme i uređaja za proizvodnju vina („Službeni glasnik Republike Srpske", broj 56/17) - upisano je 26 proizvođača vina.

Vršena koordinacija sa inspeksijskim tijelima u cilju kontrole kvalitete poljoprivrednih proizvoda radi zaštite zdravlja ljudi - Zakonom o hrani izvršena je podjela i detaljno razgraničenje nadležnosti između

inspekcije za hranu, veterinarske i poljoprivredne inspekcije, čime se ostvaruje bolja koordinacija rada ovih inspekcija i efikasniji nadzor subjekata u poslovanju sa hranom.

U skladu sa Pravilnikom o postupku utvrđivanja i ispunjenosti uvjeta za rad ispitnih laboratorija („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 106/10) ovlaštena su dva laboratorija za analizu hrane.

8. ORGANSKA PROIZVODNJA, PRAVNI OKVIR I UVJETI ZA IZVOZ ORGANSKIH PROIZVODA

Organska proizvodnja je sustav održive poljoprivrede koji se bazira na visokom poštivanju ekoloških principa putem racionalnog korištenja prirodnih resursa, uporabe obnovljivih izvora energije, očuvanja prirodne raznolikosti i zaštite okoliša. Proizvodnja i plasman organski proizvedene hrane, predstavlja jedan od glavnih ciljeva Europske unije, a u Bosni i Hercegovini postaje sve zastupljenija i ekonomski značajnija. Prednosti za ovaj vid proizvodnje ogledaju se kako u usitnjenim posjedima kao i zemljištu koje dugo ili uopće nije bilo u sustavu intenzivne proizvodnje i time kontaminirano štetnim materijama. Iako u Bosni i Hercegovini postoje prirodni resursi koji su pogodni za razvitak organske proizvodnje, broj proizvođača koji se bave tom proizvodnjom je mali, a količine proizvedene organske hrane u odnosu na konvencionalnu proizvodnju, još uvijek skromne.

Na temelju nezvaničnih informacija na području FBiH postoji oko 70 organskih proizvođača. Ne postoji nijedna certificirana organska stočarska farma, a dvije su u fazi konverzije. U Republici Srpskoj je identificirano 26 proizvođača koji se bave organskom poljoprivrednom proizvodnjom, a trenutačno ih je najviše u oblasti ljekovitog bilja i bobičastog voća.

Prema izvješću FIBL Instituta (Research Institute of Organic Agriculture), organska proizvodnja u BiH u 2016. godini je bila zastupljena na 659 ha što čini malo više od 0,03% ukupno obradivog zemljišta, dok se sakupljanje samoniklih biljnih vrsta odvijalo na površini od 50.250 ha. Na temelju podataka koji su prikazani u tablici u nastavku evidentno je da se u razdoblju od 2013. do 2016. godine znatno povećale površine za uzgoj organskih usjeva i to sa 292 na 659 hektara ili za 126%.

Tablica 32. Površina pod organskom proizvodnjom u Bosni i Hercegovini (ha)

2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
343	343	292	353	576	659

Izvor podataka: The world of organic production, Statistics and emergine trends FIBL&IFOAM-Organics International (2017); Frick and Bonn, 2017-02-20

Vrijednost izvezenih organskih proizvoda iz BiH na inozemno tržište u 2017. godini je iznosila 4 milijuna eura što je u usporedbi sa vrijednosti izvoza iz prethodne godine više za 14%, a u usporedbi sa vrijednosti izvoza iz 2015. udvostručena. Države u koje se pretežno izvoze organski proizvodi su Njemačka, Holandija, Danska, Italija, Švedska i Švicarska.

Zakonodavstvo u oblasti organske proizvodnje - U skladu sa nadležnostima u oblasti poljoprivrede entiteti su donijeli ili su procesu donošenja zakonskih i podzakonskih akata za organsku proizvodnju dok Brčko Distrikt BiH ovu oblast nema uređenu. Relevantno zakonodavstvo se usklađuje za zakonodavstvom EU.

U Republici Srpskoj na snazi je Zakon o organskoj proizvodnji Republike Srpske („Službeni Glasnik RS“, broj 12/13) kao i slijedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o uvjetima za izdavanje certifikata za organske proizvode;
- Pravilnik o uvjetima za rad kontrolnih organizacija i načinu vršenja kontrole u postupku organske proizvodnje;
- Pravilnik o tehnološkim postupcima prerade u organskoj proizvodnji;
- Pravilnik o metodama organske, biljne i stočarske proizvodnje i razdoblju konverzije;
- Pravilnik o sadržini, obrascu i načinu vođenja evidencije u organskoj proizvodnji.

U Federaciji BiH na snazi je Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji („Službene novine F BiH“ broj 72/16) dok su pravilnici u procesu izrade.

Certifikacija i uslovi izvoza – Temeljne EU uredbe za organsku poljoprivrednu proizvodnju i stavljanje u promet organski proizvedenih roba u Europskoj uniji su:

- Uredba Vijeća (EC) br. 834/2007 o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda
- Uredba Povjerenstva (EC) br. 889/2008 - o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda s obzirom na organsku proizvodnju, označavanje i kontrolu (obje na snazi od 2009)
- Uredba Povjerenstva (EC) br. 1235/2008, o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 s obzirom na režime za uvoz organskih proizvoda iz trećih zemalja
- Uredba Povjerenstva (EC) br. 271/2010 o izmjeni Uredbe (EZ) br. 889/2008 o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EC) br. 834/2007 u pogledu oznaka organske proizvodnje Europske unije

Organski proizvodi iz zemalja koje nisu članice EU mogu se distribuirati na tržište EU samo ako su proizvedeni i ako je inspekcija provedena pod uvjetima koji su identični ili ekvivalentni onima koji se primjenjuju na organskim proizvođačima u EU. Pravila uvedena 2007. godine su fleksibilnija u odnosu na uredbu koja joj je prethodila a po kojoj su organski proizvodi mogli biti uvezeni u EU samo ako su imali EU-certifikat i ukoliko je njihova proizvodnja bila nadgledana od strane članica zemalja EU. Tada je postupak izdavanja dopuštenja zamijenjen novim pravilima uvoza i kontrolnim tijelima (certifikacijskim organizacijama) iz zemalja koje nisu članice EU, omogućeno je da budu izravno nadležne za izdavanje certifikata i nadgledane od strane Europskog povjerenstva i zemalja EU. Ovim je omogućeno Europskom povjerenstvu da vrši nadzor i praćenje uvoza organskih proizvoda. Istom regulativom postavljen je temelj za pravila EU o organskoj proizvodnji uključujući vina, proizvode akvakulture i morske trave.

Bilateralni sporazum je uobičajeni način priznavanja trećih zemalja od strane Europskog povjerenstva u suradnji sa državama članicama. Pri tome, Povjerenstvo uz potporu država članica vrši nadzor postupaka tijekom proizvodnje i kontrole organskih proizvoda da sve bude u skladu sa ciljevima i načelima EU legislative za ovu oblast.

Bosna i Hercegovina nije potpisnica bilateralnog sporazuma o priznavanju trećih zemalja od strane Europskog povjerenstva ali EU propisi dozvoljavaju da se mogu uvoziti organski proizvodi i iz trećih zemalja koje još nisu postigle bilateralni sporazum sa EU čime je i organskim poljoprivrednim proizvođačima iz Bosne i Hercegovine omogućeno da izvoze na europsko tržište. Europsko povjerenstvo je propisalo da proizvod koji se proizvodi i kontrolira na isti način kao u Europskoj uniji može imati slobodan pristup na zajedničko EU tržište. Kontrolna tijela koja namjeravaju poduzeti takve kontrole moraju biti odobrena od strane Europskog povjerenstva i država članica, a njihov nadzor je izravna dužnost Povjerenstva u suradnji sa državama članicama. Dodatno, a budući da se uvjeti proizvodnje u trećim zemljama ponekad razlikuju od onih u Europi, nije uvijek moguće primijeniti potpuno ista pravila za proizvodnju ili kontrolu. Zbog toga je moguće i postojanje sličnih pravila a koja su u skladu sa ciljevima i načelima EU legislative za ovu oblast.

Postoje posebne upute Europskog povjerenstva koje propisuju kako kontrolna tijela apliciraju za odobrenja, kako se nadgledaju i koje druge mjere treba poduzeti u vezi sa uvozom organskih proizvoda i njihovom kontrolom. Propisi o uvozu olakšavaju uvoz organske hrane u EU dok u isto vrijeme promoviraju bolji monitoring i na taj način se bore protiv obmana i prevara. Uvoz iz trećih zemalja je propisan Uredbom (EC) br. 834/2007, gdje se navodi da se proizvod uvezen iz treće zemlje može staviti na tržište Zajednice kao organski proizvod pod uvjetom da:

- Je proizvod proizveden u skladu sa pravilima koja proizvodnje koja su ekvivalentna pravilima proizvodnje i označavanja navedene Uredbe
- da su subjekti podvrgnuti mjerama kontrole koje su jednako učinkovite kao i mjere kontrole propisane navedenom Uredbom i da su se te mjere primjenjivale neprekidno i učinkovito;
- da su subjekti svoje aktivnosti u svim fazama proizvodnje, pripreme i distribucije u trećim zemljama podvrgnuli sustavu kontrole kako je propisano u navedenoj Uredbi;
- da je za proizvod izdata potvrda o inspekciji koju su izdali nadležno tijelo, kontrolno tijelo ili kontrolna ustanova iz treće zemlje, priznata kako je propisano navedenom Uredbom.

Aneks III Uredbe 1235/2008 sadrži listu trećih zemalja koje su priznate od stranke EU da imaju ekvivalentna pravila organske proizvodnje i kontrole. Aneks IV iste Uredbe sadrži listu kontrolnih tijela i institucija priznatih i ovlaštenih da verificiraju da su proizvodi koji se stavljaju na tržište EU kontrolirani od stranke tijela ovlaštenih u skladu sa Uredbom 834/2007.

Za akreditaciju uvoza u Europsku uniju postoji 6 skupina proizvoda koje jedna kontrolna agencija može kontrolirati, a to su: neprerađeni biljni proizvodi, žive životinje ili neprerađeni životinjski proizvodi, proizvodi akvakulture i alge, prerađeni poljoprivredni prehrambeni proizvodi, prerađeni poljoprivredni proizvodi za uporabu kao stočna hrana, i vegetativni sadni materijal i sjemeni za uzgoj. Sva kontrolna tijela priznata od EC nalaze se u Aneksu IV Uredbe 1235/2008., a za Bosnu i Hercegovinu su navedeni:

1. "Agreco R.F. Göderz GmbH", Mündener Straße 19, 37218 , Witzenhausen, Germany
2. "Bio.inspecta AG", Ackerstrasse, 5070, Frick, Switzerland
3. "Ecocert SA", BP 47, 32600, L'Isle-Jourdain, France
4. "IMOSwiss AG", Weststrasse 1 , 8570, Weinfelden, Switzerland
5. "LACON GmbH", Moltkestrasse 4, 77654, Offenburg, Germany
6. "ORSER", Paris Caddesi No: 6/15, 06540, Ankara, Turkey
7. "Organic Control System", Trg cara Jovana Nenada 15, 24000, Subotica, Srbija
8. "Organska kontrola", Džemala Bijedića br.2, 71000, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Aneksom V Uredbe (EC) 1235/2007 propisan je Certifikat o inspekciji koji se izdaje za svaku pojedinačnu pošiljku a sadrži podatke o certifikacijskom tijelu, Izvozniku, proizvođaču, uvozniku, količinama, CN kodovima i sl.

„Organska kontrola” je jedina kontrolna agencija sa sjedištem u Bosni i Hercegovini i ona osim teritorija BiH, može kontrolirati i proizvodnju organskih proizvoda na području Srbije i Crne Gore. Priznata je od strane Europskog povjerenstva kao ovlašteno kontrolno tijelo za certifikaciju organskih proizvoda namijenjenih izvozu na tržište Europske unije i za kontrolu neprerađenih biljnih proizvoda i prerađenih poljoprivredno prehrambenih proizvoda.

Iako je još od 2010. godine bilo pokrenuto pitanje i isticana potreba usvajanja zakonodavstva o organskoj proizvodnji na razini BiH, ipak ni do danas nije postignuta suglasnost da se ta aktivnost i realizira. Naime, Ustavom Bosne i Hercegovine poljoprivreda ne spada u nadležnost institucija Bosne i Hercegovine gdje je također propisano i da BiH može preuzeti nadležnosti u onim stvarima u kojima se o tome postigne suglasnost entiteta. Zakonom o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku Bosne i

Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08) propisano je da je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nadležno za osiguranje uspostave koordinacije svih neophodnih institucija i drugih tijela, koordiniranje razvitka neophodnih mjera i procedura za ispunjavanje međunarodnih obveza i trgovinskih standarda u onome što se odnosi na sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvitka u Bosni i Hercegovini. Ministarstvo, a što je propisano istim zakonom, obezbjeđuje da se sve odluke u vezi sa planiranjem na svim razinama vlasti, budu donesene u dogovoru, koordinaciji i suradnji, te uz aktivno sudjelovanje predstavnika svih odgovornih institucija i zainteresiranih stranaka koje su uključene u ruralni razvitak, a u skladu sa dobrim praksama EU.

Sa svim navedenim, a uzimajući u obzir da je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, vođeno preporukama EU kao i zahtjevima tržišta organskih proizvoda, pokretalo proceduru za donošenja zakona o organskoj proizvodnji na razini BiH, nije došlo do dogovora i suglasnosti oba entiteta da se uđe u proceduru izrade jednog okvirnog propisa. Kako je u međuvremenu, prvo u Republici Srpskoj 2013. godine usvojen Zakon o organskoj proizvodnji Republike Srpske (uključujući i naknadno donesene podzakonske akte) a nakon toga je i u Federaciji BiH 2016. godine usvojen Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji (podzakonski akti su u fazi usvajanja), smanjeno je i interesiranje uključenih i zainteresiranih stranaka da se nastavi sa izradom okvirnog propisa o organskoj proizvodnji. Također, usvajanje zakona i podzakonskih akata na razini entiteta u značajnoj mjeri je doprinijelo da se ova oblast uredi u skladu sa EU zakonodavstvom čime su dodatno obezbijeđeni bolji uvjeti za proizvodnju i izvoz organskih proizvoda a koji, kako statistike pokazuju, imaju trend stalnog porasta. Međutim, uočavajući neophodnost dodatne promocije i dizanja svijesti o mogućnostima koje pruža proizvodnja i prodaja/izvoz organskih proizvoda, neophodan je dodatni angažman svih nadležnih institucija na pružanju potpore i promoviranju organske proizvodnje kod domaćih proizvođača i konzumenta a posebno promocija na izvoznim tržištima.

Strateškim planom ruralnog razvitka BiH je prepoznat značaj organske proizvodnje te je definirana i posebna mjera – Potpora organskoj proizvodnji, zaštita životne sredine (okoliš), smanjenje utjecaja klimatskih promjena; a u okviru ove mjere zasebna podmjera – Potpora proizvodnji, certifikaciji i kontroli organske proizvodnje u skladu sa najboljim praksama EU zahtjevima tržišta.

9. RIBARSTVO

9.1. Proizvodnja/uzgoj ribe

Ukupna proizvodnja slatkovodne ribe u 2017. godini u Federaciji BiH iznosi 1.833 tona, što je za 8,9% više u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja pastrve iznosi 1.803 tone i u odnosu na prošlu godinu porasla je za 8,8%, ostale ribe iznosi 30 tona i veća je za 18,7% u usporedbi sa prethodnom godinom. Ostvarena ukupna proizvodnja morske ribe iznosi 177 tone i veća je za 1,9% u usporedbi sa 2016. godinom.

Tablica 33. Uzgoj/proizvodnja ribe u Federaciji BiH (u tonama)

	2016.	2017.	Indeks 2017/2016.
Uzgoj/proizvodnja slatkovodne ribe			
Pastrmka/pastrva	1.657	1.803	109
Ostala riba*	25	30	119
Ukupno	1.683	1.833	109
Uzgoj/proizvodnja morske ribe			
Orada	94	96	102
Lubin	80	81	102
Ukupno	174	177	102

Izvor: Federalni zavod za statistiku BiH

*Ostala riba (šaran, zlatovčica, itd.)

U Republici Srpskoj proizvodnja konzumne ribe u ribnjacima u 2017. godini smanjena je za 35,3% u odnosu na 2016. godinu. Proizvodnja konzumne ribe u šaranskim ribnjacima u 2017. godini manja je za 46,7%, dok je u pastrvskim ribnjacima manja za 29,0%. Proizvodnja šarana čini 25,5% od ukupno proizvedene ribe, proizvodnja pastrve 70,5%, a proizvodnja ostale ribe čini 4,0% od ukupno proizvedene ribe. Ovaj vidljivi pad proizvodnje isključivo je vezan za izuzetno nepovoljne vremenske prilike (nedostatak padavina i velike vrućine), posebno za slatkovodno ribarstvo. Smanjenje proizvodnje se odrazilo i na cijenu ribe na tržištu, tako da su u tijeku 2017. godine zabilježene cijene koje su bile značajno veće (u nekim slučajevima i do 50%) u odnosu na prethodne godine.

Tablica 34. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj (u tonama)

	2016.	2017.	Indeks 2017/2016.
Šaran	769	446	58
Pastrva	1.738	1.234	71
Ostala riba	201	71	35
Ukupno	2.708	1.751	65

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

9.2. Usklađivanje zakonodavstva u BiH sa EU zakonodavstvom u oblasti ribarstva

Bosna i Hercegovina još uvijek nije ugovorna stranka u međunarodnim, multilateralnim ili bilateralnim ugovorima u oblasti ribarstva. Sa FAO Općim povjerenstvom za ribarstvo Mediterana (FAO GFCM) surađuje u svojstvu neugovorne članice. Generalno, suradnja sa FAO GFCM i članstvo u FAO AdriaMed projektu otvara mogućnost da Institucije u Bosni i Hercegovini ostvare tehničku pomoć koja će prije svega pomoći razvitku i harmonizaciji domaćeg zakonodavstva sa zahtjevima FAO Općeg povjerenstva za ribarstvo Mediterana (GFCM) a koji su konzistentni sa zakonodavstvom Europske unije.

Europsko povjerenstvo je putem zaključaka sa sastanaka Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo podržala suradnju BiH i FAO GFCM, koja će BiH prije svega pomoći u bržoj provedbi obveza predviđenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju u oblasti ribarstva, između ostalog i usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa pravnom stečevinom Europske unije u ovoj oblasti.

Kada je riječ o konkretnim aktivnostima koje su sprovedene po pitanju suradnje s GFCM, predstavnici nadležnih institucija Bosne i Hercegovine uključeni su i sudjeluju u radu radnih tijela GFCM. S tim u vezi, tijekom redovitog sastanka Odbora za usklađenost održanog u siječnju 2017. godine, analizirani su odgovori i pojašnjenja ugovornih članica kao i neugovornih članica u pogledu statusa provedbe odluka GFCM-a te razmjene relevantnih podataka i informacija koje je prethodno zatražilo Tajništvo GFCM-a. Istodobno se na sastanku razgovaralo o operacionalizaciji tehničke pomoći u svjetlu različitih zahtjeva koje je zaprimilo Tajništvo GFCM-a, a čiji cilj je rješavanje postojećih praznina u pogledu zakonodavnog usklađivanja. Kada je u pitanju Bosna i Hercegovina u izvješću sa sastanka Odbora za usklađenost navedeno je da je status provedbe preporuka GFCM-a u proteklom razdoblju ohrabrujući. Budući da je Bosna i Hercegovina stekla status za suradnju izvan Ugovornog odnosa tek 2016. godine, razumljivo je da novoj članici treba vremena kako bi u pogledu harmonizacije sustigla druge zemlje članice. Evidentno je da uspoređujući regulativu koju imaju druge sudionice AdiaMed programa, a koja je usklađena sa EU regulativom, Bosna i Hercegovina bi trebala izraditi i usvojiti novo okvirno zakonodavstvo u oblasti ribarstva i akvakulture. S tim u vezi, iskazan je poseban interes za osiguranje, uz potporu GFCM, progresivne harmonizacije sa propisima EU u oblasti ribarstva.

S obzirom da GFCM također ima razvijene kapacitete za potporu zajedničkim projektima na sub-regionalnoj i regionalnoj razini koji unapređuju znanstvenu suradnju i izgradnju kapaciteta u zemljama korisnicama, a sve u skladu sa GFCM prioritetima i strateškim ciljevima, BiH je pokrenula preliminarne aktivnosti uključivanja u aktivnosti FAO AdriaMed projekta. S tim u vezi, započet je postupak potpisivanjem projektnog ugovora (u skladu sa važećim propisima u BiH). Vijeće ministara BiH utvrdilo je Prijedlog za zaključivanje Projektnog sporazuma „Znanstvena suradnja za potporu odgovornom

ribarstvu na Jadranu/potpore za uspostavu podregionalnog sustava za praćenje ribarstva“ – AdriaMed između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO). Procedura zaključivanja Ugovora je u tijeku, a Bosna i Hercegovina će se potpisivanjem projektnog sporazuma uključiti u sve aktivnosti AdriaMed projekta u oblasti znanstvene suradnje u jadranskim zemljama (Albanija, Hrvatska, Italija, Crna Gora i Slovenija), a sve u skladu s Kodeksom o odgovornom ribarstvu koji je usvojio UN FAO. Projekt financiraju Europsko povjerenstvo, Republika Italija i Republika Hrvatska. Dugoročni cilj projekta je davanje potpore jadranskim državama u ostvarenju programa zajedničkog upravljanja ribarstvom, uz punu i koordiniranu suradnju državnih uprava za ribarstvo, istraživačkih struktura, riboprerađivačkih poduzeća i profesionalnih ribara. Prijedlog ovog sporazuma biće dostavljen Predsjedništvu BiH u dalju proceduru, a za potpisnika projektnog sporazuma predložen je ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa. Formalni rad u ovom projektu, Bosna i Hercegovina će ostvariti nakon potpisivanja Sporazuma o implementaciji projekta. Time će doprinijeti sveukupnom ispunjavanju prioriteta i strateških ciljeva FAO GFCM-a i prioriteta zajedničke ribarske politike EU.

Na temelju prijedloga DG MARE, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine pokrenulo je i okončalo postupak za potpisivanje teksta Malteške ministarske deklaracije MedFish4Ever koja je prepoznata kao korak ka postizanju održivog korištenja ribljih resursa, zaštiti morskog okoliša i regionalnoj suradnji u Mediteranu. Potpisivanje ove deklaracije predstavlja još jedan doprinos u ispunjenju međunarodnih obveza EU, u okviru ciljeva održivog razvitka, a omogućit će pristup značajnim fondovima EU za očuvanje i održivi razvitak ribljeg fonda.

U kontekstu izgradnje kapaciteta u oblasti ribarstva u 2017. godini održane su dvije TAIEX ekspertske misije na kojima su sudjelovali predstavnici nadležnih institucija svih razina vlasti u oblasti ribarstva u BiH, i to: Tehnička pomoć za izradu akcijskog plana u oblasti ribarstva s aspekta približavanja Bosne i Hercegovine europskim integracijama, i ekspertska misija Održivo ribarstvo (akvakultura) – proširenje znanja iz relevantnih aspekata iz oblasti akvakulture s aspekta približavanja Bosne i Hercegovine Europskoj uniji.

U Republici Srpskoj sprovodi se Zakon o slatkovodnom ribarstvu Republike Srpske i važeći podzakonski akti. Na temelju Zakona o ribarstvu pripremljen je nacrt Pravilnika o lovostaju, alatima, opremi i sredstvima za ribolov i zabrani lova riba koje nemaju propisanu veličinu i Pravilnika o obliku, sadržaju i obrascu dopuštenja za obavljanje ribolova, te su dostavljeni zainteresiranim akterima na sugestije i komentare. U tijeku godine izdano je jedno rješenje kojim se daje odobrenje za obavljanje djelatnosti akvakulture gospodarskom društvu, osam rješenja kojim se odobrava elektroribolov za znanstvena i stručna istraživanja. Potpisan je 51 Ugovor o privremenom korištenju ribarskih područja sa korisnicima istih, kontinuirano se vršilo praćenje provedbe odredbi Ugovora i Zakona, realizacije planova rada i poribljavanja ribolovnih voda od strane korisnika, distribucija dopuštenja i uplate naknada za korištenje ribarskih područja od strane korisnika.

Nadležnim inspekcijama upućeno je šest zahtjeva za izvanvanrednu inspekcijsku kontrolu subjekata koji obavljaju djelatnost akvakulture i korisnika ribarskih područja.

U Federaciji BiH na snazi je Zakon o slatkovodnom ribarstvu FBiH i u skladu sa njim usvojeni podzakonski akti. Nadležna tijela za provedbu Zakona o slatkovodnom ribarstvu FBiH su Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva, kantonalna ministarstva poljoprivrede, Federalna uprava za inspekcijske poslove i tijela inspekcijskog nadzora kantona (poljoprivredni i veterinarski inspektori). U dva od deset kantona u ovom entitetu usvojeni su kantonalni zakoni o slatkovodnom ribarstvu, i to u Hercegovačkom neretvanskom kantonu i Kantonu 10. Pored toga, u Hercegovačko neretvanskom kantonu na snazi je Zakon o morskom ribarstvu HNK. U postupku donošenja je Zakon o slatkovodnom ribarstvu u Zapadno-hercegovačko kantonu.

U Brčko Distriktu BiH u primjeni je Zakon o slatkovodnom ribarstvu Brčko Distrikta BiH i konkretnih aktivnosti u ovoj oblasti nije bilo tijekom 2017. godine.

10. EUROPSKE INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SURADNJA

Kako bi se odgovorilo brojnim izazovima poput globalizacije, europskih integracija, liberalizacije tržišta nadležne institucije u BiH preuzimaju brojne aktivnosti kako na multilateralnom tako i bilateralnom planu kao i planiranju međunarodne razvojne pomoći. Iako je BH poljoprivredno-prehrambeni sektor u zadnjih nekoliko godina ostvario određeni napredak u pozicioniranju na međunarodnom tržištu njegov dalji razvitak podrazumijeva prihvaćanje i primjenu međunarodnih standarda u trgovini, kako EU tako i drugih tržišta koja se odnose na sigurnost hrane, dobrobit životinja, zdravlja bilja i životinja, i javno zdravlje. Kroz uspostavu multilateralnih i bilateralnih odnosa nastoji se da sektor poljoprivrede čini značajan dio ukupnog izvoza BiH te da bude sektor gospodarstva koji ostvaruje suficit u robnoj razmjeni sa svijetom.

10.1. Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Dodatnog protokola

Drugi sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo između predstavnika Europskog povjerenstva i Bosne i Hercegovine održan je u Sarajevu 25. 10. 2017. godine i na ovom sastanku se razgovaralo o provedbi SSP-a i približavanju propisa u Bosni i Hercegovini sa pravnom stečevinom Europske unije u oblasti poljoprivrede i ribarstva, uključujući sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna pitanja. Konstantirano je da u oblasti poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka nije ostvaren očekivani napredak kada je riječ o ključnim prioritetima definiranim na prethodnom sastanku Pododbora. Povjerenstvo je ponovilo da BiH mora intenzivnije raditi na jačanju Institucijskih kapaciteta i koordinacije usklađivanja pravnog okvira u ovoj oblasti *acquis*-a. Povjerenstvo je pozdravilo zajednički rad nadležnih institucija na izradi nacrtu Strateškog plana ruralnog razvitka za cijelu BiH te pozvalo sva odgovorna tijela vlasti da ubrzaju proces njegovog usvajanja. Povjerenstvo je skrenulo pažnju na činjenicu da će za ovaj sektor biti dostupna značajna sredstva EU, uključujući za oblast sigurnosti hrane, veterinarska i fitosanitarna pitanja, pod uvjetom da strateški dokument bude usvojen do kraja 2017. godine. Povjerenstvo je ponovo pozvalo BiH da prevaziđe zastoje i unaprijedi pripreme po pitanju poljoprivrednog popisa koji je u zastoju već nekoliko godina. Pozdravilo je i finalizaciju državnog zakona o vinu, te izrazilo očekivanja da će zakon biti uskoro usvojen, a da će entitetski zakoni o vinu uskoro biti usaglašeni sa državnim. Povjerenstvo je pozdravilo napredak postignut u vezi sa pravilnikom o zemljopisnim oznakama te pozvalo BiH da završi proces usvajanja. Također je pozvalo na usvajanje državnog zakona o organskoj poljoprivrednoj proizvodnji, te podsjetilo da je preostalo da se usaglase informacijski sustavi u poljoprivredi širom BiH.

U oblastima sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih pitanja, Povjerenstvo je ponovo pozvalo BiH da usvoji paket državnih zakona o sigurnosti hrane i veterinarstvu. Povjerenstvo je primilo k znanju da BiH namjerava podnijeti zahtjev za dopuštenje za izvoz pasteriziranog svježeg mlijeka i mliječnih proizvoda u EU. Povjerenstvo je pozdravilo generalno dobru razinu cijepljenja protiv bolesti kurgave kože u BiH. Povjerenstvo je također pozdravilo pristupanje BiH Međunarodnoj konvenciji o zaštiti novih biljnih sorti (Konvencija UPOV).

Politike ribarstva također se moraju uskladiti širom zemlje, te sa *acquis*-em u cilju povećanja potencijala proizvođača iz BiH za izvoz u EU. Povjerenstvo je pozvalo BiH na potpisivanje Malteške deklaracije *MedFish4Ever* o suradnji i održivom razvitku ribarstva za sve priobalne države na Mediteranu, koje je ranije najavljeno.

Primjena Dodatnog protokola

Nadležne institucije u BiH su u redovitoj proceduri pripremile i objavile Carinsku tarifu za 2017. godinu čiji su sastavni dio Carinske kvote otvorene Protokolom uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Primjena carinskih kvota je počela 1. veljače 2017. godine, a Carinska tarifa za 2017. godinu obuhvaća nomenklaturu roba koja je u skladu sa Harmoniziranim sustavom i sa Kombiniranom nomenklaturom koju koristi Europska unija, oznake za posebne zahtjeve države i dodatne šifarske oznake, carinske

stope koje se primjenjuju na robu obuhvaćenu nomenklaturom, preferencijalne carinske stope u skladu sa međunarodnim sporazumima koje je BiH zaključila sa određenim zemljama ili skupinama zemalja i tarifne kvote.

Primjena Dodatnog protokola uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju kako bi se uzelo u obzir pristupanje Hrvatske je jedan od najznačajnijih događaja za poljoprivredno prehrambeni sektor u Bosni i Hercegovini, s obzirom na dodatnu razinu liberalizacije koja je omogućena za proizvode iz EU. U isto vrijeme Europsko povjerenstvo je Bosni i Hercegovini povratilo povlašten status u izvozu voća i povrća ponovnim vraćanjem autonomnih trgovinskih mjera. Također, povećane su i kvote za izvoz vina, šećera i ribe podrijetlom iz Bosne i Hercegovine. Otvaranje tržišta u principu ima pozitivan utjecaj na obujam trgovine i stabilizacije cijena na tržištu, mada će efekte liberalizacije i primjene dodatnog Protokola biti moguće relevantno ocijeniti tek u razdoblju koje predstoji, s obzirom da je 2017. godina prva godina njegove primjene. Generalno promatrajući, kvote koje su dogovorene Dodatnim protokolom u 2017. godini su uglavnom samo djelimično iskorištene i nisu imale utjecaj na količinsko povećanje uvoza tih proizvoda, već se u suštini desilo da se uvozi ista količina proizvoda, ali nakon izmjene uvjeta bez carine, a sve u okviru dogovorene količine.

U nastavku je dat pregled iskorištenosti kvota za poljoprivredne proizvode obuhvaćene Dodatnim protokolom kako slijedi:

Mlijeko i mliječni proizvodi - U prvoj godini primjene Dodatnog protokola tj. 2017. godini ukupna kvota za uvoz mlijeka i mliječnih proizvoda iz EU na BH tržište bez carina iznosila je 13.975 tona od čega za: mlijeko 6.152 tona, jogurt i ostale mliječno-kisele proizvode 6.808 tona, sir 520 tona, maslac 360 tona, pavlaku/vrhnje 110 tona i mlijeko u prahu 25 tona. Količina mlijeka koja je uvezena iz EU bez carina iznosila je 3.427 tona što ukazuje da je kvota iskorištena oko 56%, jogurta 65%, ostalih mliječno-kiselih proizvoda oko 63%, sira 77% od ukupne kvote, maslaca 53%, pavlake 100%, a mlijeka u prahu nije uopće korištena u 2017. godini.

Živa goveda - Dodatnim protokolom dati su carinski ustupci za uvoz živih goveda za klanje i krave za klanje mase veće od 300 kg u količini od 1.935 tona i ostale krave za klanje u količini od 190 tona. Količina goveda za klanje mase veće od 300 kg koja su uvezena u 2017. godini bez carine u BiH iznosila je 940 tona što je iskorištenost kvote za bescarinski uvoz od 49%. Što se tiče druge kategorije živih goveda za klanje – ostalo, bez carine je uvezeno samo 10 tona što čini oko 5% od ukupne kvote za bescarinski uvoz.

Žive svinje - Ukupna kvota za uvoz živih svinja bez carine iznosi 2.525 tona od koje je 1.755 tona namijenjeno za uvoz ostalih svinja, 575 tona za uvoz svinja koje su se bar jednom prasile mase ne manje od 160 kg, i također ostale svinje u količini od 195 tona. Od navedenih kategorija jedino je korištena kvota za bescarinski uvoz kategorije svinja kategorije ostale za koje je data najveća kvota od 1.755 tona s tim što je uvezeno 375 tona živih svinja što ukazuje na iskorištenost kvote u iznosu od 21%. Za preostale dvije kategorije svinja nije bilo zainteresiranih za bescarinski uvoz tako da nisu bile ni korištene.

Perad - Dodatnim protokolom predviđen je uvoz žive peradi odnosno kokoši bez carine u količini od 1.455 tona s tim što ova kategorija kokoši nije uopće bila zastupljena u ukupnom uvozu niti je korištena povlastica uvoza bez carine.

Meso peradi - Ukupna godišnja kvota za uvoz mesa peradi iz EU u BiH bez carine iznosi 780 tona od kojih je u prvoj godini primjene Dodatnog protokola iskorišteno samo 25 tona ili 3%. Naime, od ukupno osam kategorija pilećeg mesa za koje su dazi carinski ustupci, bez carine se uvozi samo jedna kategorija i to ostali klanički pileći proizvodi za koje je propisana kvota od 50 tona s tim što je ona iskorištena oko 50% u prvoj godini primjene Dodatnog protokola.

OMed - Med je još jedan od proizvoda za koji je dat carinski ustupak za uvoz bez carine ali u količinu od 165 tona. Količina meda koja uvezena u BiH bez carine iznosi 56 tona što ukazuje na nizak stepen iskorištenosti kvote od 34%.

Povrće - Kvota za uvoz krumpira bez carine iznosi 1.315 tona od čega 50 tona za uvoz mladog krumpira i 1.265 tona za uvoz ostalog krumpira. Kvota za uvoz mladog krumpira je iskorištena 100%. a ostalog krumpira 7,7%. Kvota za uvoz kupusa na BH tržište bez carine iznosi 280 tona i iskorištena je u iznosu od 12%. Kvota od 50 tona za uvoz mrkve bez carine je iskorištena u potpunosti, odnosno 100%.

Voće - Bescarinski uvoz višanja je omogućen za uvoz svježih višanja i to u količini od 410 tona s tim što kvota nije nikako korištena. Za prerađene višnje je također data kvota za uvoz i to u količini od 70 tona i iskorištena je 64%.

Stono grožđe - Kod stonog grožđa kvota za bescarinski uvoz je iskorištena 100%, odnosno u dogovorenoj količini od 45 tona.

Kobasice i mesne prerađevine

Kobasice suve ili za mazanje – Za ovu kategoriju proizvoda je data kvota za bescarinski uvoz u količini od 285 tona i kvota za bescarinski uvoz kobasica je iskorištena oko 79%.

Ostale kobasice - Za ovu kategoriju kobasica kvota u prvoj godini primjene Dodatnog protokola iznosi 1.693 tone. Količina ove kategorije proizvoda koja je uvezena bez carine iznosila je 939 tona što znači da je iskorištenost kvote bila oko 55%.

Ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi

Homogenizirani proizvodi - Kvota za uvoz homogeniziranih proizvoda bez carine iznosi 75 tona i kvota je iskorištena 8%, pripremljeni ili konzervirani proizvodi od džigerice/ostali stepen iskorištenosti kvote je 90%.

Pripremljeni ili konzervirani proizvodi od mesa ćurki-ostalo – Kvota za bescarinski uvoz ovog proizvoda iznosi 40 tona i iskorištena je oko 7%.

Pripremljeni ili konzervirani proizvodi od kokošijeg mesa-ostalo – Kvota za bescarinski uvoz ove kategorije mesa iznosi 30 tona od kojih je iskorišteno oko 93% odnosno uvezeno je 28 tona.

Pripremljeni ili konzervirani proizvodi sa sadržaj do 25% kokošijeg mesa - Pogodnost uvoza većih količina ove kategorije mesa bescarinskog uvoza nisu u potpunosti iskorištene s obzirom da je od dozvoljene kvote koja iznosi 170 tona, iskorišteno više od pola odnosno 79%.

Pripremljeni ili konzervirani proizvodi od butova i komada od svinja – Kvota za bescarinski uvoza ove kategorije mesa iznosi 360 tona i iskorištena je oko 13% u 2017. godini.

Pripremljeni ili konzervirani proizvodi sa sadržajem od 40% do 80% svinjskog mesa ili drugih klaničkih proizvoda – Kvota za uvoz ove kategorije mesa bez carine iznosi 445 tona i u prvoj godini je iskorištena 70%.

Konzervirana govedina – Kvota za uvoz ove vrste proizvoda bez carine iznosi 70 tona. Na temelju raspoloživih podataka o iskorištenosti kvota evidentno je da je bez carine uvezeno 14 tona što ukazuje na iskorištenost kvote u iznosu od 20%.

Ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od goveda – Kvota za uvoz ove kategorije mesa bez carinskog opterećenja iznosi 295 tona i u 2017. godini je iskorištena oko 55%.

Ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od kokošijeg mesa nekuhani za koje je data kvota za bescarinski uvoz u količini od 130 tona i iskorištena je oko 2% tijekom 2017. godine.

Preostala tri proizvoda (16023290, 160249 15 i 16024950) za koje je data kvota u količini od 230, 150 i 60 tona nisu zabilježeni u uvozu, a ujedno nisu iskorištene ni kvote za njihov bescarinski uvoz u 2017. godine.

Šećer – Kvota za bescarinski uvoz šećera u 2017. godini iznosi 3.525 tona od kojih je 3.470 tona namijenjeno za uvoz bijelog šećera i 55 tona za uvoz šećera sa dodatim aromama ili materijama za bojenje. Ukupna kvota za uvoz šećera bez carine iskorištena je 35% s obzirom da je uvezeno 1.221 tona.

Prerađevine od povrća - Ukupna kvota za uvoz prerađevina od povrća iznosi 620 tona od kojih je 265 tona namijenjeno za uvoz kornišona, 245 tona za miješano povrće, slatke paprike 70 tona i kiseli kupus 40 tona.

Oko 16 tona ili 59% uvoza krastavaca i kornišona je uvezeno bescarinski u okviru kvote.

Bescarinski uvoz slatke paprike je omogućen u količini od 70 tona, ali ova pogodnost nije korištena u 2017. godini.

Kvota za bescarinski uvoz mješavina povrća iznosi 245 tona i iskorištena je oko 28% s obzirom da je uvezeno 68 tona tijekom 2017. godine.

Kvota za bescarinski uvoz kiselog kupusa iznosi 40 tona i iskorištena je 38%.

Keks i njima slični proizvodi, slatki vafli i oblande - Kvota za bescarinski uvoz keksa i njima sličnih proizvoda iznosi 1.300 tona od kojih je u 2017. godini iskorišteno 35% s obzirom da je uvezeno 454 tone ovih proizvoda.

Alkoholna pića-lozovača i komovica- Kada je riječ o bescarinskom uvozu alkohola carinski ustupak je dat za uvoz 85 tona lozovače i komovice. Na temelju izvješća o iskorištenosti kvota ista nije korištena za bescarinski uvoz loze i komovice i ostala je neiskorištena iako su oba proizvoda zastupljena u uvozu. Naime, ukupan uvoz lozovače i komovice u 2017. godini je iznosio 13 tona u vrijednosti od 78 tisuća KM te je zabilježio smanjenje od 16% količinski, odnosno 19% vrijednosno u odnosu na prethodnu godinu.

Vino - Dodatnim protokolom je omogućen uvoz pjenušavog vina i vina od svježeg grožđa bez carine za 2017. godinu u količini od 13.765 hektolitara. Na temelju podataka o iskorištenosti kvota tijekom 2017. godine, uvezeno je 12.707 hektolitara vina, što znači da je kvota za bescarinski uvoz vina iskorištena skoro u potpunosti, odnosno 92%.

Cigarete - Dodatnim protokolom je omogućen uvoz 3.200 tona cigareta. U prvoj godini primjene protokola uvezeno 814 tona cigareta za koje je dat carinski ustupak te je kvota iskorištena oko 25%.

10.2. Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Pod predsjedavanjem Republike Srbije u Beogradu je 23. studenog 2017. godine održan jedanaesti sastanak CEFTA Zajedničkog odbora. Kao predsjedavajuće CEFTA strukturama u 2017. godini, Srbija, Albanija i Kosovo* su podnijele izvješća o implementaciji njihovih programa predsjedavanja i preglede najvažnijih aktivnosti na kojima se radilo unutar formiranih CEFTA struktura u razdoblju između siječnja i prosinca 2017. godine.

Pododborom za poljoprivredu i SPS u 2017. godini predsjedavala je Albanija, od koje naredne godine Bosna i Hercegovina preuzima predsjedavanje.

Kao nastavak aktivnosti iz 2016. godine, Dodatni protokol 5 CEFTA 2006 Sporazuma usvojen je u Beogradu, 26. svibnja 2017. Usvajanje Dodatnog protokola 5 predstavlja znak spremnosti CEFTA stranaka da poduzmu sve napore na unapređenju regionalne trgovine kroz pojednostavljivanje i olakšavanje carinskih procedura, smanjenje formalnosti u trgovini, elektroničku razmjenu podataka kao i međusobno priznavanje ovlaštenog ekonomskog operatera (AEO). Dodatni protokol 5 se sastoji

Iz dva dijela, prvi dio je u cjelosti normativne naravi, dok se u drugom dijelu govori o tehničkom aneksu. Važno je napomenuti da ova dva dijela Dodatnog protokola 5 predstavljaju cjelinu i nemoguće ih je primjenjivati odvojeno.

Puna implementacija Dodatnog protokola 5 će doprinijeti naporima regiona na stvaranju regionalnog ekonomskog područja kako je to predviđeno Višegodišnjim akcijskim planom (MAP) usvojenim tijekom Samita za Zapadni Balkan u Trstu zasnovanom na pravnom okviru CEFTA i SAA.

U tijeku 2017. godine, svaka CEFTA Stranka je među-institucionalno sačinila Memorandum o razumijevanju koji proizilazi kao obveza iz Dodatnog protokola 5. Memorandum o međusobnoj suradnji potpisan je između devet institucija u Bosni i Hercegovini: Uprave za neizravno oporezivanje BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Agencije za nadzor nad tržištem BiH, Ureda za veterinarstvo BiH, Federalne uprave za inspeksijske poslove i Republičke uprave za inspeksijske poslove RS, uključenih u proces olakšavanja trgovine i stupio je na snagu 25. 08. 2017. godine. Memorandum će biti uvršten u Aneks II CEFTA Dodatnog protokola 5.

Konceptna nota o Izradi odredbi o provedbi postupaka validacije za međusobno priznavanje graničnih dokumenata i procedura predstavljena je na jedanaestom sastanku Pododbora za poljoprivredu i SPS, održanom u Tirani u listopadu 2017. godine. Pomoć je osigurana kroz Komponentu 3 Akcije "Podrška olakšavanju trgovine između CEFTA Strana". Na ovom sastanku je također predstavljen razvitak nove statističke baze podataka u poljoprivrednoj trgovini u CEFTA regionu. Dodatno, predstavnici GIZ-a obavijestili su CEFTA Stranke da su odabrana dva sektora za analizu lanca snabdijevanja - jestivo povrće i određeni korijeni i gomolji, a za industrijske proizvode - gvožđe i čelik, sve u okviru analize novih lanaca snabdijevanja u CEFTA-i s ciljem promocije trgovine.

Ministarska konferencija je održana u studenom 2017. godine, uz prisustvo ministara CEFTA Stranaka/njihovih ovlaštenih predstavnika, predstavnika Europskog povjerenstva i Vijeća za regionalnu suradnju. Glavni fokus konferencije je bio na suradnji CEFTA Stranaka, usmjeravanju prema regionalnom ekonomskom području.

CEFTA Tjedan 2017 - Tjedan poslovnih, trgovinskih i investicijskih mogućnosti je održan također u studenom kroz tri sesije:

- Sesija I: Olakšavanje slobodne trgovine robama i uslugama i harmonizacija CEFTA tržišta sa EU
- Sesija II: Regionalna investicijska agenda
- Sesija III: CEFTA-LSEE okrugli sto o analizi podataka.

Sudionici CEFTA Tjedna su bili predstavnici CEFTA Stranaka, međunarodnih organizacija, ambasada, akademske zajednice i gospodarstva.

U 2018. godini će CEFTA 2006 Sporazumom i pojedinim njegovim strukturama predsjedavati Kosovo*. Albanija će predsjedavati Pododborom za carine i pravila podrijetla, dok će Bosna i Hercegovina biti zemlja predsjedavajuća Pododborom za poljoprivredu i SPS.

10.3. Međunarodni sporazumi/Memorandum o suradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka

Primarni cilj pokretanja procedura i zaključivanje Sporazuma/Memoranduma je potreba za unapređenje i proširenje sveukupne međusobne suradnje, povećanja obujma trgovine, a sa zemljama sa kojima se dijeli zajednički cilj, pridruživanje Europskoj uniji, suradnja i razmjena iskustava na području usklađivanja zakonodavstva sa pravnom stečevinom Europske unije, te korištenja fondova Europske unije za poljoprivredu i ruralni razvitak.

- **Memorandum o razumijevanju (MOR) između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Makedonije o suradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka zaključen je u Sarajevu, 23. srpnja 2017. godine**

Ovim Memorandumom o razumijevanju su predviđene aktivnosti vezane za promociju trgovine poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima značajnim za dvije zemlje, suradnja u procesima europskih integracija u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, kao i u oblasti ribarstva i akvakulture, kroz razmjenu iskustava i tehničke pomoći, s ciljem jačanja administracijskih i institucijskih kapaciteta obiju zemalja, također, predviđena je razmjena znanstvenih i tehničkih informacija i unapređenje neposredne međunarodne suradnje između institucija obiju zemalja u oblasti poljoprivrede i srodnim sektorima kao i razmjena iskustva u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, oblasti upravljanja šumama i drugo. Implementacija MOR se očekuje u narednom razdoblju kroz postupak formiranja Odbora čiji zadatak je praćenje i poticanje implementacije suradnje definirane Memorandumom.

- **Sporazum između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Ministarstva poljoprivrede NR Kine o suradnji u oblasti poljoprivrede zaključen u Budimpešti 27. 11. 2017. godine**

Zaključivanjem ovog Sporazuma otvara se proces intenzivne komunikacije institucija kao i biznis zajednice u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka u obje zemlje, uz promoviranje ekonomske, znanstvene i tehnološke suradnje između dvije zemlje u ovim oblastima. Sporazum pruža mogućnost za razmjenom informacija u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, fitosanitarnim, veterinarskim pitanjima, pitanjima sigurnosti hrane, te pruža uvjete za potporu uspostave kontakata među poduzetnicima i uspostavi naučnih kontakata u različitim oblastima sektora poljoprivrede i ruralnog razvitka. Sporazumom je također predviđen nastavak jačanja komunikacije i koordinacije u okviru "16 + 1" mehanizma suradnje između Kine i zemalja Središnje i Istočne Europe, te zajedničko promoviranje "16 + 1" suradnje u oblasti poljoprivrede i u okviru Udruženja za promociju poljoprivredne suradnje između Kine i zemalja Središnje i Istočne Europe. Jedan od značajnijih napredaka koji je ostvaren ovim Sporazumom se ogleda u unapređenju suradnje u okviru 21. međunarodnog sajma gospodarstva održanog u Mostaru 10. travnja na kojem su poljoprivredni proizvođači imali priliku ostvariti suradnju sa kineskim kompanijama.

Implementacija međunarodnih projekata

Regionalni Projekt UN FAO – TCP/RER/3502 „Tehnička potpore za korištenje drvne energije u cilju unapređenja ekonomski održivo ruralnog razvitka i ispunjavanja ciljeva obnovljivih izvora 2020 za Zapadni Balkan“, zaključen u svibnju 2015. godine.

Glavni cilj projekta je da pruži potporu nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine, Albanije, te Republike Makedonije kako bi se poboljšale stručne sposobnosti osoblja u šumarstvu u vezi sa energijom na bazi drva, kako bi se prevazišli nedostaci u postojećim podacima i informacijama o potencijalima drvne biomase i potrošnji drvnog ogreva, te doprinijelo ostvarivanju nacionalnih ciljeva u vezi sa sudjelovanjem obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji finalne energije do 2020. godine. Projekt je implementiran u razdoblju od 1. travnja 2015. do 20. prosinca 2017. godine. Ostvareni su rezultati u vidu različitih tehničkih izvješća i prikupljenih baza podataka. Implementirajuća institucija ispred BiH je bio Šumarski fakultet, Univerzitet u Banja Luci.

Projektni sporazum „Potpora planiranju razvitka pod vođstvom lokalne zajednice i provedbi pilot projekta na području Livna (kanton 10)“ između Vijeća ministara BiH i UN FAO, zaključen u svibnju 2017. godine

Glavni cilj FAO projekta je potpora održivom razvitku ruralnih područja u Bosni i Hercegovini na temelju pristupa lokalnog razvitka pod vođstvom zajednice. Aktivnosti su se odvijale na području Kantona 10 (Livanjski kanton) i uključeno je 5 općina: Bosansko Grahovo, Glamoč, Livno, Kupres i

Tomislavgrad. Izbor područja potkrepljuje se raznolikošću i agroekološkom specifičnošću područja. Područje sačinjava međusobno povezani dio ne samo u ljudskom, zemljopisnom, povijesnom i ekonomskom smislu, nego i uglavnom zbog hidro potencijala koji je glavni izvor vode za stanovništvo i navodnjavanje kao i proizvodnju energije za Bosnu i Hercegovinu.

Projekt je imao četiri specifična cilja:

- Sveobuhvatni pristup: poboljšani kapaciteti programiranja, koordinacije i provedbe za održivi ruralni razvitak Livanjskog polja koristeći participacijske pristupe od dna do vrha,
- Upravljanje prirodnim, kadrovskim i kulturnim resursima u cilju osiguranja dugoročnog očuvanja bioraznolikosti
- Razvitak učinkovitih, integriranih vrijednosnih prehrambenih lanaca za kvalitetne proizvode uključujući proizvode sa jasnim zemljopisnim identitetom
- Potpora održivom i pravičnom povećanju prihoda za ruralne zajednice u cilju diverzifikacije poljoprivrednih imanja.

Rezultati projekta: Izrađena Strategija ruralnog razvitka Kantona 10, te lokalne strategije, odnosno Planovi ruralnog razvitka za Livno i Bosansko Grahovo i Studija izvodljivosti za glavni plan ruralnog turizma.

Formirani su: planski i implementacioni odbori, povjerenstva ili drugi oblici formalnog/neformalnog organiziranja, kao i konzorciji koji zajednički upravljaju marketingom i promocijom tradicionalnih označenih proizvoda u robnom lancu. Veliki broj farmera je prisustvovao radionicama i obukama o diverzifikaciji, dobrobiti životinja, higijenskim i drugim EU standardima.

Projektni sporazum „Jačanje kapaciteta za upravljanje i smanjenje rizika od katastrofe (DRRM) i uvođenje praksi prilagođavanja klimatskim promjenama (CCA) u sektoru poljoprivrede na Zapadnom Balkanu“ između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i UN FAO zaključen u listopadu 2017. godine

Projekt je lansiran u cilju povećanja otpornosti poljoprivrednih zajednica na prirodne nepovoljnosti, a projektnim aktivnostima da se ojačaju institucijski mehanizmi i unapređenje tehničkih kapaciteta, alata i metoda u ministarstvima poljoprivrede zemalja Zapadnog Balkana.

Očekivani rezultati projekta:

- Poboljšani tehnički kapaciteti i alati za bolje planiranje i implementaciju mjera za smanjenje rizika u poljoprivredi (razvijeni i institucionalizovani);
- Ojačani tehnički kapaciteti regionalnih i državnih institucija u pružanju pravovremenih, točnih i sveobuhvatnih informacija ranog upozoravanja relevantnih aktera u poljoprivrednom sektoru;
- Harmonizacija institucionalnih kapaciteta u djelotvornoj procjeni štete i gubitaka i procjeni potreba u poljoprivredi nakon katastrofe;
- Jačanje kapaciteta za lokalno upravljanje i smanjenje rizika od katastrofe i uvođenje praksi prilagodbe klimatskim promjenama, planiranjem i provedbom obuka iz dobrih praksi radi jačanja znanja, vještina i svijesti o mjerama smanjenja rizika od katastrofe u svih pet zemalja.

10.4. Planiranje i koordinacija donatorske pomoći

Koordinacione sastanke donatora u sektoru poljoprivrede organizira i njima koordinira Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. U cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioritetnog područja Operativnog programa Bosne i Hercegovine za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvitak u BiH, formirana je Radna skupina za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvitka. Radna skupina se rukovodi preporukama iz godišnjeg Izvješća o napretku Bosne i Hercegovine kojeg priprema Europsko povjerenstvo, ključnim principima iz Pariške deklaracije o djelotvornoj pomoći, koju je Bosna i Hercegovina potvrdila 2010. godine, strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine i principima širokog sektorskog pristupa koji se primjenjuje kod programiranja u

okviru EP Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA II). Radna skupina ima zadatak da sustavno prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavници Institucija imaju značajnu ulogu u programiranju i implementaciji projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno sudjelovanje u radu upravnih odbora projekata imaju i upravljačku ulogu. Tijekom 2017. godine Radna skupina je održala dva sastanka.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je organizator desetog po redu, godišnjeg sastanka informiranja donatora za sektor poljoprivrede, prehrane, i ruralnog razvitka u BiH koji je održan u travnju 2017. godine. Sastanku su, uz predstavnike nadležnih institucija iz BiH, prisustvovali najznačajniji donatori u ovom sektoru u BiH i to: Europska unija, Japan, Holandija, Švedska, Češka, Njemačka, Italija, Poljska, Sjedinjene Američke Države, Švicarska i specijalizirane organizacije pri Ujedinjenim narodima: UNDP i FAO. Isto tako Bosna i Hercegovina, za ostvarivanje svojih strateških ciljeva, koristi sredstava međunarodnih financijskih institucija kao što su IFAD i Svjetska banka, čiji su predstavnici, također, članovi foruma donatora u sektoru poljoprivrede. Prioriteti djelovanja za donatore bi i ubuduće trebalo da budu usklađeni sa prioritetima Bosne i Hercegovine i međusobno usklađeni, a kroz takav angažman će se pomoći Bosni i Hercegovini u provedbi reformi i ispunjavanju uvjeta za članstvo u EU u oblasti poljoprivrede.

Osnovni pravci djelovanja donatora u predstojećem razdoblju usmjereni su u oblasti:

- nadogradnje i jačanje administracijskih kapaciteta (kadrovski i materijalno), koordinacija i jačanje suradnje između relevantnih institucija ključnih za poljoprivredu, razvitak ruralnih područja i međunarodnu trgovinu, a posebno u oblasti standardizacije, akreditacije, veterinarstva, zaštite bilja, sigurnosti hrane, statistike i nadzora nad tržištem;
- usvajanje zakonodavstva u oblasti proizvodnje hrane, unapređenje i usklađivanje sustava službenih kontrola sa europskim standardima;
- uspostave sveobuhvatne strukture za dobivanje pretpristupne pomoći u sektoru poljoprivrede kroz Instrument za pretpristupnu pomoć Europske unije;
- unapređenja poljoprivredne statistike kroz razvitak Poljoprivrednog Informatičkog sustava.

Bez obzira na to što Bosna i Hercegovina nije mogla koristiti sredstva iz IPA II, tijekom 2017. godine, ipak je bila na raspolaganju Tehnička pomoć Europskog povjerenstva i Instrument za razmjenu informacija (*Technical Assistance and Information Exchange – TA/IE*) koja je dostupna u okviru Generalnog direktorata za susjedstvo pregovaranje proširenja Europskog povjerenstva (DG NEAR). Korištenjem ovog instrumenta tehničke pomoći, organizirano i održano, osam radionica, šest ekspertskih misija, a predstavnici Bosne i Hercegovine su imali priliku i uzeli sudjelovanje u pet studijskih posjeta u zemljama Europske unije kao i jednoj međunarodnoj, višenamjenskoj radionici.

11. MJERE I PRIORITETI U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA ZA 2018. GODINU

Mjere i prioriteti u oblasti poljoprivrede, ishrane, i ruralnoga razvitka za 2018. godinu vezani su za aktivnosti koje su ključne za napredak BiH u kontekstu europskih integracija i provedbe reformi, međunarodnu suradnju, usvajanje i implementaciju strateških dokumenata, poboljšanje i unapređenje politike poticaja, ubrzanje procesa usklađivanja regulative sa Europskom unijom i implementacije već harmoniziranih propisa, razvitak poljoprivredne politike i politike razvitka ruralnih sredina.

Prioriteti i mjere politike u oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvitka za 2018. godinu

Ostvarivanje uvjeta za napredak Bosne i Hercegovine u približavanju Evuopskoj uniji, predstavlja, u stvari, ispunjavanje prioritetnih uvjeta i provedbu neophodnih planiranih reformi. Zbog toga i ciljevi rada Institucija na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini, koje su nadležne za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvitak su u narednom razdoblju usmjereni na brži i učinkovitiji razvitak i integriranje poljoprivrede u europsko i svjetsko tržište. Reformski procesi su usmjereni na:

- pravno usklađivanje, odnosno poduzimanje i implementaciju propisa sa pravnom stečevinom Europske unije,
- dostizanje potrebne razine standarda kvalitete i sigurnosti hrane za nesmetanu trgovinu poljoprivrednim robama i izvoz svih roba životinjskog podrijetla na tržište Europske unije
- ispunjavanje uvjeta za korištenje pretpristupnih fondova EU za poljoprivredu i ruralni razvitak
- poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka.
- Izgradnju i jačanje institucijskih kapaciteta

U oblasti **ZAKONODAVSTVA** kao jednog od prioritetnih područja za provedbu reformi u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvitka, planirano je usvajanje:

- Plana usklađivanja-usvajanja pravne tekovine Europske unije u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, veterinarstva, sigurnosti hrane i zaštite zdravlja bilja.
- Zakona o hrani Bosne i Hercegovine;
- Zakona o veterinarstvu Bosne i Hercegovine;
- Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku Bosne i Hercegovine;
- Zakona o vinu Bosne i Hercegovine,
- Unapređenje zakonodavnog okvira za razvitak i jačanje organske proizvodnje u Bosni i Hercegovini;
- Poboljšanje regulatornog okvira za kontrolu uvoza hrane koja nije životinjskog podrijetla.

Pored navedenog, potrebno je nastaviti implementaciju i realiziranje obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i raditi na postizanju dogovora sa svim razinama vlasti oko uspostave zakonodavnog okvira za provedbu poljoprivrednog popisa.

U dijelu koji se odnosi na **POLITIKE POLJOPRIVREDE I POLITIKE RURALNOG RAZVITKA** potrebno je:

- Realizacija Strateškog plana ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine (2018-2021.),
- Postepeno harmonizirati mjere pomoći u poljoprivredi,
- Uskladiti mjere ruralnog razvitka u okviru postojećeg programa subvencija u entitetima i Brčko Distriktu BiH i razviti mjere ruralnog razvitka u skladu sa EU mjerama,

- Poticati usvajanje standarda kvalitete i jačanje konkurentnosti proizvođača kroz usklađivanje mjera potpore na razini zemlje bilo da su to subvencije za proizvođače ili grantovi za investicije,
- Poboljšati učinkovitost korištenja i razinu zaštite raspoloživih poljoprivrednih resursa,
- Inicirati potpisivanje i realiziranje bilateralnih sporazuma za unapređenje suradnje i trgovine, a posebno sporazuma koji se odnose na unapređenje i proširenje međusobne suradnje u okviru procesa pristupanja Europskoj uniji u dijelu usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i korištenje fondova europskih fondova za poljoprivredu i ruralni razvitak,
- Poboljšanje uvjeta vanjsko-trgovinskog poslovanja i zaštite domaće proizvodnje, prije svega jačanjem primarne poljoprivrede i prehrambene proizvodnje,
- Izgradnja kapaciteta za suočavanje sa prirodnim katastrofama u cilju povećavanja razine spremnosti za sprečavanje i zaštitu od izvanrednih situacija koje mogu utjecati na poljoprivredni sektor (poplave, suša i drugo).

U cilju ISPUNJAVANJA UVJETA ZA IZVOZ HRANE nužno je:

- Realizirati preporuke Agencije za hranu i veterinarstvo EU (FVO) s ciljem dobivanja odobrenja za izvoz pilećeg mesa i konzumnih jaja na tržište EU;
- Nastaviti aktivnosti na dobivanju dopuštenja za izvoz pasteriziranog mlijeka i proizvoda od pasteriziranog mlijeka;
- Realizirati u potpunosti sve aktivnosti definirane u Mapi puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda životinjskog i biljnog podrijetla,
- Izraditi i usvojiti propise i mjere za uvođenje tržišnih standarda kvalitete u skladu sa europskim i OECD standardima (tržišni standardi za voće i povrće, žitarice, meso i mlijeko...) odnosno sa standardima organizacije zajedničkog tržišta EU,
- Ojačati lanac upravljanja i sustav službene kontrole hrane i hrane za životinje, koji je usklađen sa europskim standardima, središnju bazu podataka,
- Organizirati i sprovesti niz obuka za subjekte u poslovanju sa hranom po standardima EU o kontroli kvalitete,
- Dodatno uskladiti sustave službenih veterinarskih i fitosanitarnih kontrola sa europskim standardima,
- U oblasti ribarstva ubrzati aktivnosti na usklađivanju domaćeg zakonodavstva koje uređuje ovu oblast i uložiti dodatne napore u provedbi *acquisa* za oblast akvakulture.

Za IZGRADNJU I JAČANJE INSTITUCIJSKIH KAPACITETA u sektoru poljoprivrede, prehrane, ruralnog razvitka, potrebno je:

- unaprijediti poljoprivrednu statistiku kroz razvitak Poljoprivrednog Informacijskog sustava, tako što će se: ubrzati proces harmoniziranja Registara poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata; nastaviti aktivnosti na uspostavi sustava zemljišnih registara (LIPS-a), nastaviti aktivnosti na uspostavi i razvitku Mreže računovodstvenih podataka poljoprivrednih gazdinstava, i započeti aktivnosti na uspostavi Poljoprivredno-tržišnog Informacijskog sustava
- Institucijski i administracijski ojačati kapacitete sustava službene kontrole hrane i inspekcije, posebno na određenim graničnim kontrolnim točkama,
- ojačati Institucijske i administracijske kapacitete, posebno kapacitete fitosanitarnih inspektora za službene kontrole unutarnjeg tržišta,
- unaprijediti Integrirano upravljanje štetocinima kroz provedbu obuka o zahtjevima i standardima za korištenje sredstava za zaštitu bilja,

- ojačati sposobnosti za analitiku sprovedenih politika, strategija, programa i mjera,
- Intenzivirati aktivnosti na uspostavi sustava monitoringa i evaluacije u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvitka,
- intenzivirati napore u pronalaženje modela za IPARD operativne sustave u skladu sa EU zahtjevima i ustavnim nadležnostima u BiH,
- Izraditi i usvojiti:
 - Smjernice za uspostavu i razvitak Poljoprivrednog Informacijskog sustava sa ciljem objedinjavanja podataka, boljih analiza utjecaja i boljeg ciljanja politika;
 - Strateški okvir za upravljanje životinjskim nusproizvodima u skladu sa *acquis-om*

Pred poljoprivredom u Bosni i Hercegovini u predstojećem razdoblju važan prioritet ostaje potreba kreiranja agrarne politike i uvođenje onih instrumenata koji će omogućiti dinamičko restrukturiranje poljoprivrednog sektora, modernizaciju, a ujedno i učinkovito približavanje EU integracijama. Aktivnim uključivanjem i angažmanom nadležnih institucija na svim razinama vlasti u BiH kao i ostalih zainteresiranih sudionika u poljoprivrednom sektoru u BiH, može se odgovoriti na tržišne i konkurentske izazove, ali i velike zahtjeve u procesu integracija i stjecanja članstva Europske unije.

✓

✓

4-270

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA
SARAJEVO

PRIMLJENO: 26. 04. 2018			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
12	28-	155-	4/18

01
02
03

12-1

27/04/18

РЕПУБЛИКА СРПСКА

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ

Трг Републике Српске бр. 1, Бања Лука, тел: 051/338-415, факс: 051/338-865, 338-866,

E-mail:mps.mps.vladars.net

Број:12.03.1-330-1388/18

Датум: 24.04.2018. године

МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА БИХ

Мусала 9,

71000 Сарајево.

ПРЕДМЕТ: Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја,
доставља се

Поштовани,

Вашим дописом број 12-1-28-155-1/18 од 10.04.2018. године, обратили сте се Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске са захтјевом да Вам се, у циљу израде годишњег извјештаја о стању у сектору пољопривреде, исхране и руралног развоја за БиХ, за претходну годину, достави годишњи извјештај Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

У прилогу дописа, достављамо Вам Извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2017. годину.

С поштовањем,

ДОСТАВЉЕНО:

1. Наслову,
2. Архива.

ПОМОЋНИК МИНИСТРА
др Зоран Малетић

**МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ**

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
ЗА 2017. ГОДИНУ**

Бања Лука, децембар 2017. године

САДРЖАЈ

УВОД.....	3
I.РЕАЛИЗАЦИЈА АКТИВНОСТИ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ПРЕХРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	3
II РЕАЛИЗАЦИЈА АКТИВНОСТИ РЕСОРА ЗА ПРУЖАЊЕ СТРУЧНИХ УСЛУГА У ПОЉОПРИВРЕДИ.....	15
III РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ У ОБЛАСТИ ВЕТЕРИНАРСТВА	17
IV РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ У ОБЛАСТИ ВОДОПРИВРЕДЕ.....	19
V РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ У ОБЛАСТИ ШУМАРСТВА	23
VI РЕАЛИЗАЦИЈА МЕЂУНАРОДНИХ ПРОЈЕКТА	28
VII СЕКРЕТАРИЈАТ МИНИСТАРСТВА.....	32

УВОД

Активности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде у 2017. години реализоване су у складу са Програмом рада Министарства за 2017. годину, задацима дефинисаним Економском политиком Републике Српске за 2017. годину, те у складу са процесом одвијања пољопривредне производње који је и ове године обиљежен утицајем временских прилика.

I РЕАЛИЗАЦИЈА АКТИВНОСТИ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ПРЕХРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

1. Управно-правни послови и законодавство:

Донесено је низ закона и подзаконских аката:

- Усвојен Закон о храни („Службени гласник Републике Српске“ број 19/17)
 - Нацрт Закона о измјенама и допунама Закона о дувану – материјал упућен у Народну скупштину Републике Српске,
 - Припремљен текст Закона о измјенама и допунама Закона о пољопривредном земљишту. (Нацрт Закона није упућен у даљу процедуру из разлога јер су измјене и допуне укључиле и чланове Закона којима се регулише упис права Републике Српске на пољопривредном земљишту, а које морају бити усаглашене са Законом о ствараним правима, који је требао бити претходно предложен у форми нацрта, у I кватралу, односно фебруру 2017.године. Будући да текст Закона о ствараним правима није упућен у процедуру, доношење Измјене и допуне Закона о пољопривредном земљишту би се требао одгодити за наредну годину).
 - Припремљен текст новог Закона о пољопривреди. (Нацртом Закона о пољопривреди дефинисане су Политике подршке пољопривредној производњи које чини скуп мјера којима се подстиче повећање обима и продуктивности пољопривредне производње, стабилности дохотка и компензације изгубљеног дохотка пољопривредника. Директна плаћања су једна од мјера подршке пољопривредној производњи, за чију реализацију је, у циљу плаћања по јединици површине и по грлу стоке, неопходно успоставити систем за идентификацију земљишних парцела (LPIS), те спровести процес идентификације животиња кроз усавршавање система контроле кретања животиња. С обзиром да ове активности нису још реализоване, Нацрт Закона о пољопривреди није упућен у даљу процедуру).
 - Припремљен текст Нацрта Закона о комори инжињера пољопривреде. (С обзиром да су Законом о пољопривреди дефинисана одређена питања везана за Закон о комори инжињера пољопривреде, исти, такођер, није упућен у даљу процедуру).
 - Низ Правилника из области пољопривредне политике, фитосанитарне области, биљне и сточарске производње, земљишне политике и прехранбене индустрије и сигурности хране. У области пољопривредне политике донесено је више правилника.
 - У циљу дефинисања мјера новчаних подстицаја, те њихову реализацију у 2017. години, у укупном износу од 60 милиона КМ, донесен је „Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села“ („Службени гласник Републике Српске“ бр. 31/17, 51/17, 76/17, 93/17 и 102/17).
- На основу анализе Министарства о процјени утицаја суше, у јулу 2017. године, укупна штета је процијењена на преко 196 милиона КМ. У циљу ублажавања посљедица суше у 2017. години, Министарство је креирало и усвојило сљедеће правилнике:
- „Правилник о усмјеравању средстава за подршку новом циклусу пољопривредне производње“ („Службени гласник Републике Српске“ бр. 91/17).
- Средства подршке новом циклусу пољопривредне производње реализована су у складу са Одлуком Владе Републике Српске и дефинисана су у укупном износу од 5.000.000 КМ, а

узмјерена су за регресирање дизел горива и новчану подршку по хектару. Средства подршке за регресирање дизел-горива за заснивање новог производног циклуса у производној 2017/2018. години, утврђују се у износу од 0,60 КМ/л за куповину дизел-горива у количини од 20 литара горива по хектару. Средства за подршку по хектару, утврђују се у износу од 28 КМ/ха и одобравају се за површине које су у званичној евиденцији катастра уписане као обрадиве катастарске културе.

- Правилник о условима и начину коришћења средстава за набавку опреме за наводњавање („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ бр. 101/17)

Одлуком Владе Републике Српске о узмјеравању средстава за набавку опреме за наводњавање узмјерена су средства за ту сврху у укупном износу од 5 милиона КМ. Правилником су прописани услови које су дужни да испуне физичка лица, пословни субјекти и удружења корисника вода за наводњавање, поступак за додјелу средстава, начин коришћења додијељених средстава и обавезе корисника након примања средстава.

У области биљне производње и фитосанитарне области у 2017. години донесен је сет правилника који се односе на област сјемена и садног материјала, правилници из области средстава за заштиту биља, као и програми и правилници који се односе на заштиту здравља биља и то:

1. Рјешење о измјени и допуни Рјешења о утврђивању Листе регистрованих средстава за заштиту биља („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 06/17).

2. Правилник о измјенама и допунама Правилника о условима које морају да испуњавају правна лица која се баве производњом средстава за заштиту биља („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 18/17).

3. Правилник о нормама квалитета, паковању, пломбирању и декларисању садног материјала („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 21/17).

4. Програм посебног надзора карантинских штетних организама на кромпиру у Републици Српској у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 42/17).

5. Правилник о начину и условима кориштења средстава за суфинансирање ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 43/17).

6. Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма *Erwinia amylovora* (Burrill) Winslow et al. њ проузроковача бактериозне пламењаче јабучастих воћака на подручју републике српске у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 61/17).

7. Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Xylella fastidiosa* Wells et al. - проузроковача пирсове болести на подручју републике српске у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 62/17).

8. Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама у регистрованим расадницима у Републици Српској у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 65/17).

9. Програм посебног надзора над присуством кестенове осе шишкарнице – *Dryocosmus kuriphilus* Yasumatsu у Републици Српској за 2017. годину („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 70/17).

10. Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма златопјегасти красник - *Agrilus auroguttatus* у Републици Српској у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 70/17).

11. Правилник о вођењу регистара произвођача, дорађивача, прометника и увозника сјемена пољопривредног биља („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

12. Правилник о измјени и допуни правилника о начину достављања сјемена за признавање сорте, методама испитивања и захтјеву за признавање сорте („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

13. Правилник о измјенама и допуни правилника о условима који обезбјеђују очување квалитета сјемена у продајном објекту („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

14. Правилник о престанку примјене правилника о квалитету сјемена пољопривредног биља („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

15. Правилник о престанку примјене правилника о нормама квалитета, паковању, пломбирању и декларисању садног материјала пољопривредног биља („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

16. Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама на коштичавом воћу на подручју Републике Српске у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

17. Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма *Monilinia fructicola* (Winter) Honey - проузроковача америчке смеђе трулежи плодова јабучастих и коштичавих воћака на подручју Републике Српске у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

18. Програм посебног надзора над присуством штетног организма *Candidatus Phytoplasma vitis / Grapevine flavescence dorée phytoplasma FD* у Републици Српској у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

19. Програм посебног надзора над присуством азијске воћне мушице *Drosophila suzukii Matsumura* на подручју Републике Српске у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

20. Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма красац јасена – *Agilus planipennis* у Републици Српској у 2017. години („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 76/17).

21. Правилник о откривању, спречавању ширења и сузбијања штетног организма *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al., проузроковача смеђе трулежи кртола кромпира и бактеријског увенућа кромпира и парадајза („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 81/17).

22. Правилник о мјерама за откривање, спречавање ширења и сузбијање штетног организма *Synchytrium endobioticum* (Schilb.) Perc., проузроковача рака кромпира, и начину обавјештавања о предузетим мјерама („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 86/17).

23. Рјешење о утврђивању Листе регистрованих средстава за заштиту биља („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 94/17).

24. Рјешење о утврђивању Списка овлашћених лабораторија које организују и спроводе послове од јавног интереса у области дијагностике штетних организама и заштите здравља биља („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ - број 95/17).

Доношењем наведених прописа у области сејемена и садног материјала, здравља биља, средстава за заштиту биља, као и доношењем програма посебног надзора над карантински штетним организмима уређују се наведене области. Активним учешћем у раду радних група потпомогнута је реализација пројеката на регионалном и међународном нивоу као и низ активности на основу Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), усклађивању прописа са *acquis-ет* у фитосанитарној области, као и TAIEX радионица.

Реализација програмских активности

1. Континуирано је рађено на јачању система противградне заштите Републике Српске, кроз реализацију дијела Пројекта „Успостављање техничко - метеоролошког сервиса и модернизација система противградне заштите Републике Српске“ и изради нове Методологије противградне заштите, којом треба да се повећа ефикасност и економичност заштите од града у Републици Српској, односно да се кроз реализацију овог великог Пројекта, обезбједи ефикаснији систем противградне заштите на цијелој територији Републике Српске.

2. Покренута иницијатива у 2015. години настављена је и у 2017. години за измјену Одлуке о класификацији роба на режиме извоза и увоза, код Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, а у складу са захтјевима привредника и пословне заједнице за смањење оптерећења пословања.
3. Пројекат „Институционална подршка у сертификавању и контроли садног материјала“, финансиран од стране Чешке развојне агенције и USAID-FARMA има за циљ да унаприједи систем производње сертификованог садног материјала, начин и поступке контроле и рад инспекцијских органа у овој области као и јачање капацитета лабораторија и обуке особља. С обзиром да је Пројекат у завршној фази, у наредном периоду финализираће се активности на успостављању матичњака племки базног репродукционог материјала.
4. Реализован је пројекат „Дунав-соја“ који је имао за циљ подршку у производњи соје без присуства ГМО, те на тај начин да допринесе унапређењу законодавног оквира, едукацији произвођача и унапређењу научно-истраживачког и стручног рада кроз постављање огледа.
5. Завршен је пројекат „Даљње јачање капацитета фитосанитарног сектора у области фитофармацеутских средстава, здравља биља, сјемена и садног материјала, укључујући фитосанитарне лабораторије и фитосанитарне инспекције“ финансираног од стране ЕУ, који је у БиХ спроводило Министарство пољопривреде, шумарства и хране Италије (водећи партнер), Државни инспекторат за заштиту здравља биља и инспекцију сјемена Пољске (други партнер) у сарадњи са надлежним органима у БиХ.
6. У области органске производње у сарадњи са IFC (по пројекту уговореном између Владе Републике Српске и Међународне финансијске корпорације) предложене су одређене пројектне активности као што су јачање савјетодавне службе Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и едукација потрошача и промоција органске хране (маркетинг органских производа), као и обука надлежних инспекцијских органа чија би реализација требала бити у децембру 2017. године.
7. Започете су и активности око измјена и допуна Закона о генетички модификованим организмима и Закона о заштити здравља биља.
8. Током 2017. године настављено је са рјешавањем захтјева привредних субјеката који проистичу као обавеза по основу важећих Закона и подзаконских аката из биљне производње и фитосанитарне области, као и израда Закона и подзаконских аката из области биљне и органске производње као и фитосанитарне области.
9. Такође, и даље се врши упис у фиторегистар пољопривредних произвођача који подлијежу упису, те у остале регистре које води ово одјељење.

У области сточарске производње, у 2017. години, на основу Закона о сточарству (Службени Гласник РС број: 44/15), написано је 6 подзаконских аката, а у Службеном гласнику објављена су 3 подзаконска акта. Поред правилника написана су и два програма и то:

- Програм узгоја оваца у Републици Српској
Програм је урађен и налази се даљој процедури до објаве у Службеном гласнику.
- Програм заштите генетичких реурса из области сточарства
Програм у завршници израде
- Правилник о поступку разврставања и оцјењивања говећих трупова и полутки
Правилник је објављен у (Службени Гласник РС 69/17)
- Правилник о поступку разврставања и оцјењивања свињских трупова и полутки
Правилник у изради
- Правилник о поступку разврставања и оцјењивања овчијих трупова и полутки
Правилник је урађен, а објава је предвиђена за децембар 2017. године
- Правилник о начину и условима за одобравање организовања узгоја квалитетно приплодних животиња
Правилник је објављен у (Службени Гласник РС 76/17)
- Правилник о облику, садржају и начину вођења регистра организација за узгој
Правилник објављен („Службени гласник Републике Српске“, 76/17)

- Правилник о квалитету јаја
Правилник је урађен и налази се у даљој процедури до објаве у Службеном гласнику.
- Правилник о садржају пријаве и поступак признавања нове расе, соја или хибрида
Правилник је планом предвиђен за крај 2017.године
- Правилник о измјени и допуни правилника о квалитету свјежег сировог млијека и рад овлашћене лабораторије
Измјена правилника је урађена и послана у правну службу на даље поступање.
- Правилник о условима за производњу генетског материјала и пренос јајних ћелија и ембриона
Правилник је урађен и послан у правну службу на даље поступање.

На основу Закона о пчеларству (Службени Гласник РС број: 52/10) није донесен нити један подзаконски акт, а остао је да се уради Правилник о катастру пчелиње паше. Овај правилник ће се радити када се обезбиједи финансијска средства.

Реализација програмских активности

1. Издата су укупно 37 рјешења за увоз и стављање у промет генетског материјала, односно квалитетно приплодних животиња, сјемена за вјештачко осјеменавање гајених животиња као и ембриона и јајних ћелија и то: приплодне овце 65 грла, приплодни јарчеви 15, једнодневни пилићи 293.000 кљунова, једнодневни родитељски парови 25.265 кљунова, коке носиле 85.000 кљунова, 181 квалитетно приплодних јуница, 5 квалитетно приплодних бикова, и 45.445 доза дубоко смрзнутог сјемена.
2. Поред издатих рјешења, издато је и рјешење о сагласности на План производње и пласмана дубоко смрзнутог сјемена у говедарству за 2017.годину за корисника „Ветеринарско – сточарски центар“ а.д. Бања Лука.
3. У фебруару 2017. године је почела примјена ССП, са додатним квотама за производе из Европске Уније, а односе се на сектор пољопривреде и прехранбене индустрије.
4. Према Правилнику о квалитету свјежег сировог млијека и рад овлашћене лабораторије, а на основу захтјева откупљивача млијека издато је 462 рјешења која се односе на овлашћене узимаче узорака млијека на сабирним мјестима.

462 рјешења односе се на сљедеће откупљиваче млијека:

Табела: Преглед рјешења по откупљивачима

Р.бр.	Откупљивач	Рјешења
1	Млијекопродукт	230
2	Млијечна индустрија 99	18
3	ММ Агродворови	25
4	Пађени	16
5	Подриње комерц	27
6	Пољоподрашница	22
7	Ракић комерц	1
8	ГД Семберија	1
9	Симентал центар	2
10	Црвена звијезда	1
11	Агротим	6
12	Драгуљ	1
13	Еко сир Пуђа	3

14	1Инмер Градачац	60
15	СС Бијељина	1
16	ЗЗ Којчиновац	22
17	Микан пром	13
18	АД Милкос	14
УКУПНО:		463

5. У 2017. години је извршена расподијела квота одобрених кроз Царинску тарифу БиХ за сва 4 квартала, а која се односи на производе сточарства (живе животиње и месо), а коначан извјештај о кориштењу квота ће бити доступан у фебруару мјесецу 2018. године. Прве процјене говоре да је искорштеност мања за 10% у односу на претходне године (не рачунајући посљедњи квартал), а један од разлога може бити слободнији увоз готових производа, кроз квоте у оквиру ССП, а које су одобрене након адаптације споразума по уласку Републике Хрватске у ЕУ.
6. У областу пчеларства настављен је рад и ажурирање регистра пчелара и пчелињака те издавање рјешења и дистрибуција идентификацијских плочица. У 2017. години регистровано је 150 нових пчелара. Поред издатих рјешења за упис у регистар пчелара и пчелињака у Републици Српској, издато је и 25 рјешења о обустави поступка. Започете су активности у области узгојно селекцијског рада у пчеларству, формирана је радна група и завршен обилазак пчелара који су Министарству поднијели захтјев за оснивање репро центара и тестних станица.
7. У области аквакултуре, а на основу Закона о рибарству („Службени гласник Републике Српске“ број: 72/12) припремљен је нацрт Правилника о ловостају, алатима, опреми и средствима за риболов и забрани лова риба које немају прописану величину и Правилника о облику, садржају и обрасцу дозволе за обављање риболова, исти су достављени заинтересованим актерима на сугестије и коментаре. У току године издато је једно рјешење којим се даје одобрење за обављање дјелатности аквакултуре привредном друштву, осам рјешења којим се одобрава електрориболов за научна и стручна истраживања.
8. Потписан је 51 Уговор о привременом коришћењу рибарских подручја са корисницима истих, континуирано се вршило праћење провођења одредби Уговора и Закона, реализације планова рада и порибљавања риболовних вода од стране корисника, дистрибуција дозвола и уплате накнада за коришћење рибарских подручја од стране корисника.
9. Надлежним инспекцијама упућено је шест захтјева за ванредну инспекцијску контролу субјеката који обављају дјелатност аквакултуре и корисника рибарских подручја.
10. Такође, упућен је допис Правобранилаштву Републике Српске, канцеларија замјеника у Добоју којим је тражено покретање поступка за преиспитивање уписа у корист ПД „Напреда“ ад Пелагићево на некретнинама из ЗК 603, историјат уписа за предметне парцеле од Општинског суда у Градаццу, као и идентификација истих по старом и новом премјеру од Републичке Управе за геодетске и имовинско-правне послове Републике Српске.

У области земљишне политике, у 2017. години:

1. Подаци о извршеним педолошким анализама пољопривредног земљишта у 2017. години су унесени у дигиталну базу података Основа заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта Републике Српске.
2. ЈУ „Пољопривредни институт Републике Српске“ Бања Лука доставио је Министарству извјештај о извршеним анализама, резултатима и запажањима.

3. Министарство је, уз активно учешће Правобранилаштва РС и Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове, извршило укњижбу права располагања на пољопривредном земљишту на подручју општине Козарска Дубица, са корисника ОДАИП "Пољопривреда" Драксенић у корист Републике Српске.
4. Путем Правобранилаштва РС покренути поступци укњижбе права располагања и на пољопривредном земљишту на подручју општина Невесиње и Србац.
5. Континуирано праћење и учешће у судским поступцима, покренутим против бесправно уписаних корисника на пољопривредном земљишту (АД „Ратар“ Пријевор, АД „Ратарство“ Нова Топола у стечају и АД „Ивањско поље“ у стечају Брод.
6. Реализовани сви захтјеви Општина, Градова и других институција који су испуњавали услове за доношење Одлуке Владе Републике Српске о преносу права својине на непокретностима (општине Лакташи, Милићи, град Приједор и ЈП „Противградна превентива Републике Српске“).
7. Расписани јавни позиви за додјелу у закуп пољопривредног земљишта укупно 2.951,553 ха, од чега на општинама и градовима: Србац 773,4041 ха, Брод 446,9331 ха, Шамац 721,0421 ха, Дервента 258,3076, Приједор 600,4886 ха, Требиње 188,9669 ха и Шипово 2,4129 ха.
8. Поступак за додјелу концесије окончан и укупно додјељен површина 335,8115 ха, од чега на општинама и градовима: Требиње 202,5976 ха, Лакташи 49,9633 ха и Бијељина 83,2506 ха. Поред окончаних, у току су поступци додјеле концесије за укупно 398 ха, од чега на општинама и градовима: Бијељина 150 ха, Невесиње 65 ха, Приједор 60 ха, Берковићи 65 ха и Модрича 58 ха.
9. Континуирано је вршено давање сагласности и мишљења на просторно-планску документацију, документацију из области заштите животне средине и студије изводљивости концесионих и других пројеката, смјернице за издавање пољопривредне сагласности као и мишљења на примјену одредби Закона о пољопривредном земљишту, поступака замјене пољопривредног земљишта у својини Републике Српске. Сви запримљени захтеви су завршени у року.
10. У новембру текуће године је спроведена едукација и обука службеника МПШВ за коришћење програма AutoCad Map. Успостављање регистра корисника пољопривредног земљишта у својини Републике Српске (закупаца и концесионара), са свим елементима извршавања уговорних обавеза у одговарајућем програму, било је уско везано за обуке службеника и набаву софтвера. Будући да су обуке завршене у току децембра мјесеца, активност набавке софтвера ће се реализовати у наредној години.
11. По питању упостављања координације са инспекцијским органима, у циљу утврђивања приоритета контроле и надзора над извршењем Закона о пољопривредном земљишту, рјешавани су појединачни случајеви и обављане консултације са надлежном инспекцијом.
12. Инвентаризација пољопривредног земљишта у својини Републике Српске, те изградња земљишно-информационог система о пољопривредном земљишту и механизма праћења реализације закључених уговора о закупу и концесије кроз набавку софтвера за обраду, ажурирање алфа-нумеричких података о пољопривредном земљишту као и за праћење и вођења евиденција плаћања закупнине и концесионе накнаде, извршиће се након обезбјеђења неопходних средстава у буџету.

У области прехранбене индустрије и безбједности хране донесени су:

Подзаконски акти на основу Закона о храни:

- Правилник о вођењу Централног регистра објеката који послују са храном („Службени гласник Републике Српске“ број 78/17)
- Правилник о пружању информација потрошачима о храни – чека се мишљење од секретеријата од Јула
- Правилник о хигијени хране - чека се мишљење од секретеријата

Подзаконски акти на основу Закона о вину:

- Правилник о минимално техничко-технолошким условима у погледу стручног кадра, објеката, просторија, опреме и уређаја за производњу вина („Службени гласник Републике Српске“ број 56/17)

Правилник о садржају и начину вођења Виноградарског регистра и Винарског регистра-чека се објава

Реализација програмских активности:

1. У циљу финализације пољопривредних сировина и повећање квалитета прехранбених производа, кроз Правилник о подстицајима, креиране су следеће мјере:
 - Подршку опремања лабораторија
 - Подршка за инвестиција у прераду и складиштење пољопривредних производа на пољопривредном газдинству
2. Спровођене су активности на проналажењу стратешких партнера за ревитализацију капацитета који нису у функцији;
3. Вршен је упис и вођење Централног регистра објеката који послују са храном у складу са Законом о храни („Службени гласник Републике Српске“, број 19/17) и Правилником о вођењу Централног регистра објеката који послују са храном („Службени гласник Републике Српске“ број 78/17) – донесено 63 рјешења о упису у Централни регистар објеката који послују са храном;
4. Вршен је упис и вођење Регистара произвођача јаких алкохолних пића у складу са Законом о јаким алкохолним пићима („Службени гласник Републике Српске“, број 81/15) и Правилником о Регистру произвођача јаких алкохолних пића, садржају произвођачке спецификације, обиљежавању посуда и вођењу подрумске евиденције („Службени гласник Републике Српске“, број 103/16) – уписано је 48 произвођача јаких алкохолних пића;
5. Вршен је упис и вођење Винарског регистра у складу са Законом о вину („Службени гласник Републике Српске“, број 80/15) и Правилником о минималним техничко-технолошким условима у погледу стручног кадра, објеката, просторија, опреме и уређаја за производњу вина („Службени гласник Републике Српске“, број 56/17) – уписано је 26 произвођача вина;
6. Настављена сарадња и координација, у систему контроле увоза и промета хране, са надлежним институцијама у Републике Српске и БиХ – Законом о храни прецизирана је подјела надлежности између Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде и Министарства здравља и социјалне заштите, као органа надлежних за успостављање и спровођење политике безбједности хране унутар поједних подручија;
7. Вршена координација са инспекцијским органима у циљу контроле квалитета пољопривредних производа ради заштите здравља људи - Законом о храни извршена је подјела и детаљно разграничење надлежности између инспекције за храну, ветеринарске и пољопривредне инспекције, чиме се остварује боља координација рада ових инспекција и ефикаснији надзор субјеката у пословању са храном;
8. У складу са Правилником о поступку утврђивања испуњености услова за рад испитних лабораторија („Службени гласник Републике Српске“ број 106/10) овлаштене су двије лабораторије за анализу хране.

1. Обнова регистрације и разврставање пољопривредних газдинстава

Обнова регистрације и разврставање пољопривредних газдинстава је континуиран процес који је настављен током 2017. године. Број регистрованих газдинстава је током 2017. године имао константан раст који у односу на 2016. годину износи 10,91%.

Табела: Број регистрованих газдинстава и укупан регистрован земљишни посјед према типу газдинства

Тип	Стање 07.12.2016.			Стање 20.12.2017.		
	Број 07.12.2016.	Број %	Посјед ха	Број 20.12.2017.	Број %	Посјед ха
Пословни субјекти	608	1.74%	32.858,22	635	1.63%	32.999,60
Комерцијална ППГ	4.096	11.71%	27.729,04	4.009	10.33%	28.734,58
Некомерцијална ППГ	30.261	86.55%	99.972,59	34.137	88.02%	112.289,62
Укупно	34.965	100.00%	160.559,85	38.781	100.00%	174.023,80

2. Средства подстицаја текућег и дугорочног развоја сектора аграра

износе 60 милиона КМ у 2017. години, од чега је, закључно са 21.12.2017. године, исплаћено 38.411.735,06 милиона. Овдје треба напоменути да су сва средства намијењена подстицајима у 2016. години исплаћена у потпуности (60 милиона КМ) и Министарство нема никаквих дуговања из ранијег периода, као што у последње три године нема никаквих прекорачења обима средстава намијењених подстицајима.

3. Мјере подршке развоју пољопривредног задругарства

реализују се кроз подршку Задружном савезу и задругама кроз рјешавање питања задружне имовине, инвентаризацију задруга и задружне имовине те усмјеравање подршке само на активне задруге, суфинансирање пословних активности задруга, провођењу задружне ревизије, подршка 33 Таревци у одржавању сајма руралног стваралаштва у селу Таревци, општина Модрича, праћење реализације Програма развоја пољопривредног задругарства.

4. На основу Правила пласмана по кредитним линијама и зајмовима Инвестиционо-развојне банке Републике Српске, реализовани су сљедећи кредити:

Табела: Преглед пласмана средстава ИРБ РС у аграрни сектор, стање 07.12.2017. године

Кредитна линија	Број корисника	Одобрена средства (КМ)
Кредити за микробизнис у пољопривреди	56	1.245.930,00
Кредити за пољопривреду	6	2.445.000,00
Кредити за предузетнике и предузећа	8	5.350.000,00
Укупно	70	9.040.930,00

- За унапређење пољопривредне производње, до 21.12.2017. године, из Фонда Партнер, путем Развојне банке, пласирано је укупно 6 кредита у укупном износу од 565.000 КМ.

1	Фарма Бркић МГ	Нови Град	35,000.00
2	Драган Јокић	Прњавор	100,000.00
3	Алмаса Омеровић	Модрича	10,000.00
4	Ветеринарско-сточарски центар	Бања Лука	200,000.00
5	Стојан Стевић	Модрича	70,000.00
6	Здравко Гроздановић	Дервента	150,000.00
	Укупно 2017		565,000.00

5. Међународна сарадња

- Комесар Европске уније за политику сусједства и преговоре о проширењу Јоханес Хан је 9. децембра 2016. године БиХ званично уручио Упитник Европске комисије за припрему мишљења о захтјеву за чланство БиХ у Европску унију (Упитник).

Босна и Херцеговина је добила 3242 питања на које треба да достави одговоре у року од шест мјесеци из 37 области.

На основу члана 9. став (5) Одлуке о координације процеса европских интеграција у Бих („Службени гласник БиХ“, бр.72/16) и члана 4. и члана 7. став 1. Одлуке о успостављању радних група за европске интеграције („Службени гласник БиХ“, бр.34/17), након достављених именовања представника ентитета и Брчко дистрикта, Комисија за европске интеграције дана 03.05.2017. године врши коначно обједињавање Листе именованих представника у радним групама за европске интеграције.

На основу члана 6. и члана 9. Одлуке о систему координације процеса европских интеграција у БиХ („Службени гласник БиХ“, бр.72/16), Комисија за европске интеграције, на свом петом састанку, одржаном 8.6.2017. године донијела је Смјернице за рад Радних група за европске интеграције за техничку финализацију одговора на питања из Упитника европске комисије. Овим смјерницама утврђују се основни правци дјеловања радних група, као оперативних тијела у систему координације процеса европских интеграција у БиХ, приликом техничке финализације одговора на питања из Упитника ЕК, начин верификације, обједињених и преведених одговора на Упитник ЕК од стране надлежних институција на свим нивоима власти у БиХ у складу са њиховим интерним процедурама.

Министарство пољопривреде је кординирајућа институција за следећа поглавља: Поглавље 11–Пољопривреда и рурални развој, Поглавље 12–Сигурност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика и Поглавље 13–Рибарство.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске је 27.02.2017. године послало одговоре припремљене по утврђеној методологији, у Министарство за економске односе и регионалну сарадњу на даље поступање.

Одговори су достаљени у електронској и писаној форми.

Влада Републике Српске је дакле, на својој 146. сједници, од 5. октобра 2017. године, Закључком број 04/1-012-2-2393/17 од 5.10.2017. године дала сагласност на технички уређене одговоре на питања из упитника Европске комисије.

JICA

- Општине Сребреница, Братунац и Рогатица су у периоду од 2014-2017. године реализовале пројекат „Изградња повјерења кроз рурални развој“ који је финансирала Јапанска агенција за међународну сарадњу (JICA) на подручју њихових општина. Пројекат је дао значајне резултате за изградњу повјерења међу различитим етничким групама и за развој пољопривреде, као и рурални развој уопште. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске је током пројекта учествовало у раду Управног одбора Пројекта.
- Пројекат је оцијењен као веома успјешан од стране мисије за евалуацију JICA организације из Токија, као и на завршној радионици пројекта у фебруару 2017. године. Том приликом, представници све три општине су презентовали кључне резултате пројекта и истакли да је у оквиру пројекта покренуто низ активности за које би била неопходна даљња подршка, како би започете активности заживјеле у пуном капацитету и како би се обезбиједила одрживост
- У оквиру Сталне радне групе (SWG) за регионални, рурални развој у току 2017. године, представници Министарства су учествовали у раду једанаестог годишњег радног састанка Министара пољопривреде из Југоисточне Европе, који је одржан 17. новембра на Јахорини. Министри пољопривреде и шефови делегација, разговарали су о потенцијалима у развоју пољопривреде и руралних подручја у региону Југоисточне Европе. Поред тога, разговарало се о значају процеса интеграције у Европску Унију земаља Западног Балкана.
- У оквиру Програма побољшања пословног окружења и јачања конкурентности, настављене су активности Министарства и Међународне финансијске корпорације (IFC), чланице Групаације Свјетске банке, на реализацији пројекта промоције инвестиција у Републици Српској. Наведени пројекат се заснива на Споразуму о сарадњи између Владе Републике Српске и IFC-а на основу којег IFC пружа Министарству техничку помоћ у прикупљању података, анализи, упознавању најбољих пракси у области промоције, обукама службеника за презентацију производних ресурса и могућности за улагања. Током

2017. године је, у оквиру наставка пројекта, у два наврата организована обука службеника за презентацију производних ресурса и могућности за улагања. Циљ обука је била припрема теренске посјете и презентације инвестиционих потенцијала приватним компанијама у Њемачкој, за које су анализе података о трговини и тржиштима показале да имају интерес за улагање у Републици Српској/БиХ. Након спроведених припремних активности, делегација Републике Српске, коју су чинили представник Министарства пољопривреде и Министарства за економске односе и регионалну сарадњу, посјетили су пет компанија, те Удружење пољопривредника покрајине Баден Витенберг и Привредну комору ове покрајине.

- Са представницима Пројекта Фарма 2 (USAID/SIDA) успостављена је сарадња у циљу израде Стратешког плана руралног развоја у БиХ 2017-2020. Пројекат је финансирао трошкове израде документа. У складу са уставним надлежностима, именовани представници Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске су учествовали у процесу израде Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ, који је завршен половином године. Током процеса креирања документа, одржано је више састанака са представницима других укључених институција (Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства ФБиХ, Одјељење за пољопривреду БД, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ). Након израде документа, једна од јавних расправа, у којој су учествовали представници заинтересованих научних и образовних институција, пољопривредних удружења, задруга, Привредне коморе Републике Српске, те других министарстава у Влади Републике Српске, је одржана у Бања Луци.
- Делегација Министарства, на челу са министром, је боравила у Равени и Ћезени од 21.05. до 23.05.2017. године и при томе посјетила више привредних субјеката (компанија) из сектора производње и прераде пољопривредних производа, те одржала састанке у Привредној комори Италије на тему повезивања аграрних субјеката Републике Српске и Републике Италије, Регије Емилија - Ромања. Посјета је реализована на иницијативу привредне коморе Италија-БиХ (дјелује у саставу ПК Италије), која је претходно већ успоставила сарадњу са нашим Министарством здравља и социјалне заштите. Делегација Републике Српске је презентовала податке о нашим ресурсима, условима пословања као и о кључним регијама из области производње и прераде пољопривредних сировина, са посебним освртом на секторе воћа и поврћа који би, поред осталих, могли бити повод за пословну сарадњу.
- Са фирмом Карл Кухне д.о.о., која је 2015. године отворила филијалу и регистровала фирму у Козарској Дубици и бави се организовањем производње и откупом краставац корнишона, Министарство одржава сталне контакте. Фирма Кухне жели да на простору Балкана изгради фабрику за производњу конзерви и других производа из њихове палете. Планирани капацитет нове фабрике у региону Западног Балкана је 15 пута већи од капацитета Витаминке (12.000 т x 15 = 180.000 т) и укупан износ планиране инвестиције је двоцифрен у милионима евра. Тренутне опције за локацију нове фабрике су Шабац или Лијевче поље. Са представницима компаније одржавају се контакти у циљу помоћи код куповине грађевинског земљишта за изградњу погона за прераду. Фирма Кухне је у току 2017. године је остварила сарадњу са 300 коопераната, произвођача корнишона, те укупно откупила 1300 тона корнишона. Фирма је купила пословни простор површине 3.000 м² са хладњачом и пратећом опремом у пословној зони на локацији Липова греда, гдје планира до краја године да запосли 12 радника. Такође, на истој локацији планирају опремање лабораторије за вршење педолошких анализа земљишта.
- Свјетска банка је израдила процјену утицаја ССП-а на домаћу пољопривреду, детаљним обрачуном губитака по царинским тарифама, која је завршена у марту ове године. Прије тога, представници министарства су учествовали на више састанака и видео конференција, уз размјену података и опис методологије процјене. На основу резултата презентованих у извјештају Свјетске банке, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде информисало Владу Републике Српске о следећем:

1. Анализа Свјетске банке о утицају адаптираног споразума о стабилизацији и придруживању на пољопривредни сектор у БиХ, ограничена је само на анализу директних ефеката по основу додатно либерализоване трговине;
 2. Анализа не обухвата низ индиректних утицаја на домаћу производњу и приход домаћих пољопривредних произвођача, нити анализира разлике у условима производње, нивоима подршке производњи, царинским и нецаринским баријерама, нивоу примјењене технологије и нивоу стандардизације у БиХ у односу на земље ЕУ;
 3. Анализа је такође непотпуна и ограничена због недостатка адекватних података о производњи, те по мишљењу министарства нетачно идентификује поједине секторе као нарочито угрожене, као што је сектор перадарства и производње меда;
 4. Анализа се само у дијелу процјене директних ефеката губитка прихода од царина подудара са процјенама стручних служби Министарства које износе 50-70 милиона КМ на годишњем нивоу;
 5. Анализа не обухвата индиректне трошкове либерализације трговине по основу притиска увозних производа на домаћу производњу процијењену на око 200 милиона КМ од стране стручних служби министарства;
 6. Анализом су правилно идентификоване поједине мјере за унапређење конкурентности сектора као што су повећање нивоа инвестиција у модернизацију и подизање конкурентности сектора; унапређење пољопривредног информационог система и јачање институционалног оквира;
 7. Анализом се истовремено не препознају ограничења и околности које доводе до спорог напретка у провођењу суклађивања са ЕУ системом, узрокованих одступањем или непризнавањем уставних надлежности у институционалном устројству БиХ.
- UN WOMEN, у сарадњи са Џендер центром Републике Српске, финансира провођење програма „Формирање џендер тима и иницирање иновативне џендер акције за родно одговорно буџетирање на регионалном нивоу“, којег спроводи Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске. Овај Програм се проводи од септембра 2017. до краја септембра 2018. године и има за циљ унапређење положаја жена на селу те успостављени механизми подршке за жене на селу на регионалном нивоу. Кроз овај програм жели се формирати мрежа подршке за жене на селу коју чине представници јавног, пословног и цивилног сектора оспособљени да препознају потребе и предузму активности на унапређењу положаја жена на селу. Министарство жели оснажити подршку на терену за жене на селу које су активне у сфери агробизниса кроз савјетодавне и стручне услуге. Савјетодавне службе Министарства распоређене су у седам регионалних центара и додатно су повезане са стручним службама локалних заједница чинећи на тај начин мрежу подршке која је прва адреса пољопривредницима за савјете и подршку. Како би унаприједили и оснажили наведену мрежу подршке на регионалном нивоу, Министарство је осмислио пакет обука које би провео на примјеру једне регије а чији циљ би био дефинисање иновативних активности за родно одговорно буџетирање на регионалном нивоу. Носиоци иновативних акција биле би жене на селу и мрежа подршку који би чинили савјетодавци и представници локалне управе. Овај програм надопуњује постојећи програм који се односи на суфинансирање капиталних инвестиција у руралном подручју, гдје би се кроз дефинисање иновативних акција за родно одговорно буџетирање осмислили програми и пројекти којим би се привукла додатна средства за финансирање потреба жена на селу, креирали нови производи, потенцијално створили услови за креирање запошљавања и стварања нове вриједности. Такође би се формирала мрежа подршке која је родно освјештена и која би учинила постојеће и нове програме одрживим. Вриједност пројекта је 34.960,00 КМ.

II РЕАЛИЗАЦИЈА АКТИВНОСТИ РЕСОРА ЗА ПРУЖАЊЕ СТРУЧНИХ УСЛУГА У ПОЉОПРИВРЕДИ

Активности Ресора за пружање стручних услуга у пољопривреди реализоване су у складу са Програмом рада Министарства за 2017. годину, а фокус у организовању рада ресора био је усмјерен на три приоритетна задатка.

- провођење сталне едукације и унапређења знања савјетодаваца,
- трансфер стечених знања према пољопривредним произвођачима и другим субјектима у области пољопривреде
- на инвентаризацију производних ресурса и праћење стања у производњи.

1. Едукација савјетодаваца: запослени су присуствовали обукама на 46 различитих тема, а највећи број обука односио се на биљну производњу.

2. Савјетодавни рад на пољопривредним газдинствима односио се на савјете везане уз

- мјере аграрне политике,
- исхрану животиња и балансирање obroка
- проблеме везане за заштиту воћа и поврћа од болести и штетника,
- унапређење анималне производње, прије свега производње млијека,
- вођење евиденција на газдинству,
- елиминацију микотоксина из сточне хране,
- мјере превенције и заштите усјева у сушним годинама.

Кроз индивидуални савјетодавни рад остварена је посјета или контакт са 14400 пољопривредних произвођача.

3. Савјетодавни рад са групама пољопривредних произвођача:

- 205 једнодневних обука, 6867 пољопривредних произвођача
- 55 практичних обука, 1223 пољопривредна произвођача

4. Постављање макро и демо огледа:

- Постављен 51 оглед на 57,7 ha
 - Организовано је девет манифестација дана поља.

5. Организација манифестација:

- *Дани органске малине*, 21.06.2017. Бањалука, манифестација организована с циљем развоја органског малинарства у Републици Српској;
- *Дани силажног кукуруза*, 25.08.2017. Прњавор, манифестација организована с циљем повећања производње силажног кукуруза;
- *Овновијада*, 03.09.2017. Теслић, туристичка манифестација организована с циљем оживљавања сточарске производње на подручју општине Теслић;
- *Сајам привреде Модрича 2017*, 08.09.2017., Модрича, манифестација организована с циљем да се ствара и промовише предузетнички дух, повезују привредни субјекти са различитих подручја, те повећа конкурентност привредног сектора и привредни развој.

6. Рад са медијима и израда стручних штампаних и електронских материјала:

- 235 медијских активности:
 - емисије Плодови рада, Сноп,
 - локална средства јавног информисања и
 - штампани медији.
- веб страница Ресора.

7. Учесће у међународним и домаћим пројектима:

- Пројекат *Генетски немодификована квалитетна соја из Дунавске регије*
- Пројекат развоја пословања на селу (ИФАД)
- *Програм посебног надзора карантинских организама*

8. Институционална сарадња унутар сектора пољопривреде и руралног развоја:

- Пољопривредни институт Републике Српске;
- Хидрометеоролошки завод;
- Ветеринарски институт;
- Ветеринарско сточарски центар;
- Агенција за идентификацију животиња;
- локалне заједнице;
- Задружни савез Републике Српске и удружења пољопривредних произвођача.

9. Контролни и извјештајно прогнозни рад.

- У оквиру активности на развоју прогнозно-извјештајне службе настављене су активности на изради *прогнозно-извјештајног софтвера*. Партнери у пројекту су Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди, Републички хидрометеоролошки завод РС и Противградна превентива РС, а у пројекат је укључен и Пољопривредни факултет у Бањој Луци. Пројекат се до сада одвијао у планираним временским оквирима. Прва радна демо-верзија софтвера објављена је 15. септембра а односила се на израду прва два радна пакета пројекта а то су: увезивање различитих типова станица у јединствен систем и увезивање метеоролошке прогнозе у систем. Систем тренутно садржи 51 метеоролошку станицу. Од тога 28 станица је у власништву Ресора за пружање стручних услуга, 20 станица је власништво Републичког хидрометеоролошког завода Републике Српске, а три станице су приватно власништво. Планирано увезивање у систем станица Противградне превентиве није реализовано због кашњења инсталације њихових станица (укупно 94 планиране станице) али ова могућност и даље стоји.
- Записници у биљној производњи – 66 записника

10. Активности у области контроле квалитета млијека

- узорковано је 16894 комерцијална узорка,
- 6650 селекцијских узорка млијека,
- 682 контролна узорка по налогу Ветеринарског института.

11. Вођење евиденција и регистара:

- регистровано је 216 пољопривредних произвођача, а од тога
 - 136 пољопривредна произвођача који се баве говедарством,
 - 26 овчарством
 - 5 козарством
 - 49 свињарством
- У регистру мушких приплодних грла регистровано је укупно 786 грла, а од чега
 - 166 бикова,
 - 507 овна,
 - 102 нерастова и
 - 11 јарчева

12. Активности на сакупљању рачуноводствених података на пољопривредним газдинствима /ФАДН током 2017. године обухватиле су 106 газдинстава.

III РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ У ОБЛАСТИ ВЕТЕРИНАРСТВА

Реализоване су све програмом предвиђене активности за извјештајни период, с тим да је за активности које се проводе у континуитету реализација у току а оне се односе на провођење мјера здравствене заштите животиња, хармонизацију прописа са EU *acquis*-m, искорјењивање заразних болести и др.

Усвојени законски и подзаконски акти:

У јулу је одржана 18. редовна сједница Народне скупштине Републике Српске, на којој су усвојени Приједлог Закона о ветеринарству у Републици Српској и Приједлог Закона о измјенама и допунама закона о ветеринарско медицинским производима. Објављени у Службеном гласнику Републике Српске, број 75/17.

Од подзаконских аката објављени су:

Одлука о давању сагласности на распоред средстава гранта за ЈУ Ветеринарски институт „Др Васо Бутозан“, за 2017. годину (Службени гласник РС, број:26/17),

Одлука о давању сагласности на распоред средстава Фонда за спречавање заразних болести („Службени гласник Републике Српске“, број 32/17 и 50/17),

Програм контроле салмонелозе у пилића врсте Gallus Gallus узгајаних за производњу меса (товних бројлера) у Републици Српској у 2017. години, (Службени гласник РС, број: 33/17),

Програм контроле салмонелозе код одраслих расплодних јата (расплодна јата у производњи) врсте Gallus Gallus у Републици Српској у 2017. години, (Службени гласник РС, број: 33/17),

Програм контроле салмонелозе у јатима кока носиља и производње конзумних јаја врсте Gallus Gallus у Републици српској у 2017. години (Службени гласник РС, број: 33/17),

Правилник о начину и условима кориштења средстава за суфинансирање ЈУ Ветеринарски институт Републике Српске „Др Васо Бутозан“ Бања Лука за 2017. годину (Службени гласник РС, број: 36/17),

Правилник о начину и критеријумима расподеле средстава Фонда за сузбијање и искорјењивање заразних болести (Службени гласник РС, број: 39/17 и 51/17),

Наредбе о спровођењу мјера заштите животиња од заразних и паразитских болести у Републици Српској у 2017. години (Службеног гласника Републике Српске 52/17),

Правилник о условима за рад ветеринарских организација(Службеног гласника Републике Српске 98/17),

Правилник о условима и начину додјеле овлашћења за спровођење програма мјера и уписа у регистар овлашћених ветеринарских организација (Службеног гласника Републике Српске 98/17), остали подзаконски акти налази се у процедури доношења.

Усвојене информације које су достављене на разматрање Влади Републике Српске: о реализацији Стратегије сузбијања и искорјењивања бруцелозе у Републици Српској у 2016. години, о реализацији Студије класичне куге свиња у Републици Српској у 2016. години; о реализацији Програма сузбијања инфективне анемије копитара (ИАК) у 2016, Извјештај о раду Јавне установе Ветеринарски институт Републике Српске „Др.Васо Бутозан“ у 2016. години, Информација о пријетњи од појаве болести квргаве коже говеда и нове епизоотије болести плавог језика са приједлогом мјера, Одлука о давању сагласности на распоред средстава Фонда за спречавање заразних болести, Одлука давању сагласности на распоред средстава гранта за ЈУ Ветеринарски институт „Др Васо Бутозан“, за 2017. годину, те друге одлуке.

У оквиру здравствене заштите животиња у 2017. години Влада Републике Српске усвојила је Информацију о пријетњи од појаве болести квргаве коже говеда и нове епизоотије болести плавог језика са приједлогом мјера, након чега су донесени закључци којима се Министарство обавезује да против ових болести проведе вакцинацију и све друге неопходне активности.

Вакцинација против заразне болести квргаве коже говеда је потпуно бесплатна за власнике, јер је дио вакцине обезбијеђен из донаторских средстава, а дио средстава потребних за провођење вакцинације обезбиједиће се из Буџета.

Трошкове вакцинације против болести плавог језика сносиће власници, док ће се из Буџета финансирати трошкови других мјера за спречавање појаве и контролу ових заразних болести, што подразумијева дезинсекцију у зараженим двориштима коју ће провести стручна ветеринарска служба, одржавање спремности лабораторија и дијагностику болести плавог језика и болести квргаве коже и набавку ветеринарског информационог програма који је неопходан основни алат за контролу и сузбијање било које заразне болести животиња.

Континуирано се спроводе вакцинација малих преживара против бруцелозе, вакцинација свиња против класичне куге свиња, мјере сузбијања и искорјењивања инфективне анемије копитара, имунизација животиња-вакцинација против антракса у дијеловима Републике који су одређени као „антраксни дистрикти“.

Такође, током овог периода потврђене су следеће заразне болести животиња, те предузете мјере на њиховом сузбијању: Америчка трулеж пчелињег легла, Ноземоза пчела, Вароза пчела, Бруцелоза говеда, Бруцелоза оваца и коза, Лептоспироза говеда, Трихинелоза код домаћих свиња, Трихинелоза код дивљих свиња, Салмонелоза живине, Високо патогена инфлуенца птица H_5N_1 , Артритис и енцефалитис коза, Меди висна, Паратуберкулоза, Заразни ектим оваца, Антракс, Инфективна анемија копитара, Q-грозница говеда оваца и коза, и Болест плавог језика.

Ветеринарски информациони систем Републике Српске (у даљем тексту: ВИС РС)

Ресор за ветеринарство је на основу пројектног задатка о изради информационог система осмислио апликацију ВИС РС као интегрисани скуп компоненти за сакупљање, снимање, чување, обраду и преношење информација, који ће се водити у сврху анализе спровођења ветеринарских мјера ради заштите јавног здравља и добробити животиња.

Приступ овом систему имају све ветеринарске организације Републике Српске које учествују у мјерама заштите здравља животиња, и које уносом података са терена формирају базу података о спроведеним мјерама обиљежавања животиња (говеда, свиње, овце, козе, коњи итд.), вакцинацији животиња и другим мјерама здравствене заштите, организованих на најпогоднији начин за коришћење, и приказивање података кроз разне извјештаје по задатим критеријумима. Потврда о вакцинацији животиња за власника издаје се директно из система.

На овај начин омогућава се и директна контрола исплате подстицајних средстава за мјере заштите здравља животиња контролом спроведених мјера у систему.

Безбједност хране, регистрација и рад објеката за производњу намирница животињског поријекла и регистрација и рад објеката за производњу хране за животиње проводи се као стална активност Министрства.

Регистрација и рад ветеринарских организација, рад ветеринарских лабораторија, акредитације и стандардизација: проводи се као стална активност Министрства.

На основу Закона о ветеринарству у Републици Српској регистрована су 32 субјекта у пословању са храном (клаонице, мљекаре, пунионице меда, складишта хране животињског поријекла и хране за животиње), 8 ветеринарске организације и 64 сабирна мјеста за откуп сировог млијека.

На основу Закона о заштити и добробити животиња регистрована су 3 објекта узгајивачница, прихватилиште и хигијеничарска служба и 72 фарме различитих врста животиња.

На основу Закона о ветеринарско - медицинским производима извршена је регистрација 38 ветеринарско медицинских производа.

Сарадња са инспекцијским органима у смислу контроле квалитета хране животињског поријекла за људе и хране за животиње перманентно се спроводи. Након објављивања Програма контроле салмонелозе у пилића врсте *Gallus Gallus* у Републици Српској у 2017.

години, спроводи се одобравање интерних програма контроле салмонелозе за сваког произвођача. До сада одобрено 35 интерних програма. У сарадњи са Инспекторатом у изради је План службених контрола.

Легислатива - хармонизација прописа са EU *acquis*-ом: ресор је провео низ активности на прилагођавању и имплементирању захтјева безбједности хране у складу са глобално општеприхваћеним системом од „њиве до трпезе“ чиме се уз стварање услова за несметану међународну трговину храном стварају услови за прометовање безбједне хране у Републици Српској, и на тај начин се допринјело максималној заштити здравља потрошача и смањењу економских штета држави и појединцу.

Стручни тим за примарну производњу и безбједност хране, наставио је са својим активностима у циљу побољшања субординације унутар ресора у оквиру Министарства и координације између Министарства, инспекције, научних института и специјалистичких служби, пољопривредне и ветеринарске службе, пољопривредних задруга и самих произвођача и других заинтересованих субјеката и да осигура најбоља могућа научна мишљења и рјешења, у континуитету, по свим актуелним питањима за примарну производњу и безбједност хране са приједлогом мјера којима се негативни утицаји на здравствени статус и финансијски резултат сточарства и прехранбене индустрије, као и производње биља намјењеног производњи хране или хране за животиње, превенирају, санирају и сузбијају. (континуирано).

Континуирано су се проводиле активности на припреми мисије инспектора из Дирекције за здравље и храну, ревизију и анализе - DG SANTE (од 26.09. до 06.10.2017. године). Инспекција је извршена у складу са Регулативе 882/2004, како би се евалуирао систем за управљање производње меса перади и нуспроизводима добијеним од перади намијењених за извоз у Еуропску унију.

У склопу припрема за ову мисију Република Српска је интензивно радила на припреми и едукацији како примарних произвођача - фармера, тако и прерађивачких капацитета. МПШВ Републике Српске је донијело Плана службених контрола за контролу салмонела и других одређених узрочника зооноза који се преносе храном (14.12.2016. године) са циљем провођења адекватних и ефикасних мјера ради откривања и контроле салмонела и других узрочника зооноза у свим релевантним фазама производње, прераде и дистрибуције, а посебно на нивоу примарне производње, укључујући храну за животиње, како би се смањила њихова раширеност и ризик који представљају за јавно здравство. У складу са наведеним планом извршена је обука надлежних ветеринарских инспектора. Након имплементације горе наведеног плана извршена је корекција истог у складу са пропорукама, донешен је План службених контрола /службеног узорковања за контролу салмонела и других одређених узрочника зооноза који се преносе храном за 2017. годину (15.09.2017. године).

IV РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ У ОБЛАСТИ ВОДОПРИВРЕДЕ

- 1. Успостављање рационалне и ефикасне функције ЈУ „Воде Српске“:** Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је редовно пратило реализацију мјера на основу усвојеног динамичког плана. Све мјере које су имале задане рокове су реализоване, а остале мјере се настављају проводити континуирано.
- 2. Доношења измјена и допуна Закона:** Народна скупштина Републике Српске је усвојила Закон о измјенама и допунама Закона о водама у августу 2017. године. Закон је објављен 07.08.2017. године у Службеном гласнику Републике Српске, број 74/17. Измјенама и допунама Закона се омогућава његова потпуна примјена и ефикасније функционисање у области управљања водама. Извршена је и транспозиција ЕУ Директиве о поплавама број 2007/60/EC, којом се регулишу питања поплава и правовременог дјеловања када је

ријеч о овој елементарној непогоди. Уредба о садржају и основним елементима процјене и управљања ризицима од поплава, чије је доношење дефинисано чланом 99з. Закона о водама, је израђена и упућена Влади Републике Српске на доношење.

3. **Планови управљања обласним ријечним сливовима:** Стратешка процјена утицаја на животну средину Планова управљања обласним ријечним сливовима је урађена и одобрена од стране Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију. Обављене су јавне расправе о нацртима планова и сумирани су резултати расправа. Јавна установа „Воде Српске“ је припремила приједлог Планова управљања који је достављен Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде и који се до краја 2017. године упутити Влади Републике Српске на усвајање.
4. **Главни оперативни план одбране од поплаве:** Донесена је Наредба о главном оперативном плану одбране од поплава за 2017. годину која садржи: назив поплавног подручја, имена подручних руководиоца и њихових замјеника за одбрану од поплава, назив организације која врши одбрану од поплава и критеријуме за проглашење редовне и ванредне одбране од поплава.
5. **Надлежност над водопривредним објектима и водотоцима:** На основу Закона о измјенама и допунама Закона о водама (СЛ. Гласник републике Српске бр. 74/17), предвиђена је доношење Одлуке о категоризација водотока. На основу Одлуке водотоци ће бити подијељени на водотоке првог и водотоке другог реда, гдје ће водотоке првог реда одржавати ЈУ „Воде Српске“ а водотоке другог реда локалне заједнице. Одлука је у фази припреме и очекује се да је до краја 2017 године усвоји Влада Републике Српске.
6. **Реализација мјера по пројекту „Хитне помоћи и заштите од поплава“:** Пројекат се финансира из кредита Европске Инвестиционе Банке у износу од 55.000.000,00 еура. Укупна вриједност до сада уговорених радова је 39.016.223,60 евра, а до сада је Фактурисано и плаћено 26.412.966,37 евра. У току је извођење на следећим пројектима: ТГ7 – Надвишење Савског насипа (Дубица и Градишка), ТГ11-Санација пумпних станица, ТГ14-Регулација ријеке Дрињаче у Шековићима, ТГ-17 Регулација Тавије у Костајници и Велике Усоре у Теслићу.
7. **Пројекат „Одбрана од поплава ријеке Дрине“:** Завршена је израда Главног пројекта и ревизија истог, урађени су Елаборати експропријације и Акциони план пресељења за фазу 2. Пошто је Свјетска банка прихватила Акциони план пресељења Град Бијељина може почети са Експропријацијом земљишта и омогућено је да се распише Тендер за одабир Извођача радова, по етапама.
8. **ИПА 2014: Пројекти су подијељени у двије компоненте:**
 - 8.1. **Национална компонента:**
 - Регулација корита ријеке Јање у Угљевику у дужини од 3.5 км, гдје је пројектована вриједност радова 3.579.043,17 еура. Делегација ЕУ је расписала тендер за извођење радова и у току је евакуација понуда.
 - Регулација ријеке Јање (дионица 4) у дужини 3.9 км и заштита „Новог насеља“ у Јањи од брдских и унутрашњих вода у вриједности од 2.642.944,19 еура. Комплетирана је сва документација и очекује се расписивање тендера за извођење радова.
 - 8.2 **Регионална компонента БиХ-СРБИЈА:**

Зворник:

 - Израда лијевог заштитног насипа на подручју општине Зворник (цца 2,0 км), а вриједност радова процијењена је 1.354.923,48 еура.
 - Изградња каналске мреже за одводњу и заштитних насипа у насељу Економија у Зворнику, вриједност радова је процијењена на 434.598,10 еура
 - Изградња десног насипа на ријеци Сапни (1,4 км), вриједност радова је процијењена на 997.019,17 еура
 - Заштита оштећених обала на подручју Зворника (1,85 км), а вриједност радова је процијењена на 1.585.004,83 еура.

За све ове пројекте у 2017 години је комплетирана сва документација и очекује се расписивање тендера за извођење радова.

Братунац:

- Регулација притока ријеке Дрине на подручју Братунца (1,6 км), гдје је вриједност радова процијењена на 884.853,95 еура. Комплетна документација је достављена Делегацији ЕУ у БиХ која спроводи поступак набавке.

9. **Реализација мјера по наредбама Републичког штаба за ванредне ситуације:** У току 2017. године завршене су 3 мјере започете у 2016. години, а такође у 2017. години започета је изградња 6 мјера за које је према Закључцима Фонда Солидарности укупно одобрено 2.710.587,64 КМ (са ПДВ-ом), а потпуна реализација ових 6 мјера очекује се у току 2018. године. За једну мјеру, која је према закључку Фонда Солидарности одобрена у 2017. години, тренутно је у процедури припрема пројектне документације по којој ће се објавити јавна набавка за избор извођача радова, док је за једну мјеру расписана јавна набавка али је иста обустављена због жалбе.
10. **Обилазак локација на којима је обављана експлоатација шљунка 2014, 2015. и 2016. године:** У периоду од 08.04.2017.год. до 05.07.2017.год. Комисија (Представник Министарства, ЈУ „Воде Српске“ и Инспектората РС) је извршила обилазак 76 правних субјеката и за сваки сачинила Записник о контроли. У записнику су евидентирани следећи подаци: уговорене количине, пријављене количине и књиговодствене залихе материјала. Посебно су назначени субјекти гдје су уочене енормно велике залихе које не одговарају исказаном књиговодственом стању.
11. **Рјешавање имовинских односа:** Током 2017.године, у сарадњи са локалним заједницама, Јавном установом „Воде Српске“ и Геодетском управом уз обезбјеђење средстава од стране Фонда солидарности ријешени су имовински односи за реконструкцију савског насипа дужине 15 км у Козарској Дубици и Градишци, за регулацију ријеке Дрињаче у Шековићима и започете су активности на рјешавању имовинских односа за реконструкцију дијела дринског насипа у дужини од 2,8 км. Рјешавање имовинско правних односа је континуиран посао при реализацији пројеката заштите од поплава и у 2018. години се настављају активности у општини Брод и Козарска Дубица за санацију савског насипа, у Бијељини за изградњу дринског насипа и у Модричи и Добоју за изградњу насипа и регулацију ријеке Босне.
12. **Мапирање поплавног ризика:** Пројекат „Карте опасности и карте ризика од поплава у БиХ“, је званично почео 07.04.2017. године. Пројекат се финансира из грант средстава Инвестиционог оквира за Западни Балкан (WBIF), а имплементира га Конзорциј извођача: Програм Подршке за инфраструктурне пројекте Техничка помоћ 5 (IPF5) и WYG (Конзорциј WYG-IPF5). ИПФ5 Уговор финансиран је кроз вишекориснички програм претприступне помоћи (ИПА) II за Западни Балкан којег проводи Европска Инвестициона Банка (ЕИБ). Успостављене су процедуре и организација пројекта те ток прикупљања неопходних картографских, хидрауличких и хидролошких података, података о кориштењу земљишта и обрани од поплава, те доступних информатичких ресурса. Консултант је припремио прелиминарну анализу до сада достављених података и започео потврђивање дионица водотока за које ће се радити мапе опасности и мапе ризика, као и припрему стратегија за потребе хидролошког и хидрауличног моделирања. Расписан је тендер за ЛИДАР снимања и одређене су дионице водотока које ће се снимати.
13. **Извршавање међународних обавеза:** Представници Министарства и ЈУ „Воде Српске“ су учествовали у радним групама Дунавске комисије (ICPDR) и Савске комисије (ISRBC), извршавали међународне обавезе по основу Дунавске и Савске.Осим тога, активности на овоме плану се спроводе кроз разне видове сарадње у оквиру пројеката финансираних од УНЕЦЕ-а, УНДП-а и сличних међународних институција.
14. **Реализација мјера по пројекту „ Водоснабдјевање и санитација“:** Активности рехабилитације, надоградње или изградње инфраструктурних објеката, водоводних система, постројења за третман воде, мјере за водну и енергетску ефикасност, настављене су и током 2017. године, у складу са планираном динамиком. Пројекат је ушао у пету календарску годину извођења. Континуиране су активности на припреми пројектних планова и тендерске документације за општине које су исказале интерес и испуниле услове

за учешће у пројекту. До сада су партиципирале 32 локалне заједнице у Републици Српској, од чега су у 29 имплементирани радови, а у укупна вриједност уговора закључно са новембром 2017. године износи 45.888.440,26 евра. С обзиром на постојећи буџет и исказани интерес локалних заједница, Министарство финансија је покренуло процедуре са ЕИБ ради обезбјеђења и уговарања додатних кредитних средстава.

15. **Регионалне иницијативе за управљање поплавама и сушама у сливу ријеке Дрине:** Пројекат је финансиран из WBIF-а и приводи се крајњој фази реализације. Земље учеснице у пројекту су упознате са нацртом „Кровног извјештаја“ на локалном и енглеском језику, на скупу који је одржан у Београду. Извјештај је постављен и на интернет страници пројекта и представљен заинтересованим странама. Коментари ће се доставити до краја децембра текуће године. Након што се заврши процес консултација на тему нацрта извештаја, одговори и поступање по коментарима ће бити укључени у финални документ „Кровног извјештаја“.
16. **Пројекат управљања водама у сливу ријеке Дрине на Западном Балкану (GEF-SCCF):** Овај пројекат се финансира се из средстава гранта ГЕФ-а и Специјалног фонда за климатске промјене у износу од 8,8 милиона долара за 3 државе кориснице: Србија, Црна Гора и БиХ. Већина предложених активности су заједничке за све три државе, а односе се на мјере јачања капацитета институција за мониторинг и рано упозоравање, куповину опреме за мониторинг и израду прогнозних модела. Банка је у мају 2017. године прогласила ефективност пројекта, те су се у међувремену стекли сви услови за спровођење Одлуке Владе Републике Српске и обавеза из Споразума са Међународном банком за обнову и развој, према којој је предвиђено да компоненте вриједности 1.129.875 USD Јединица за координацију пољопривредних пројеката у сарадњи са Министарством, ЈУ „Воде Српске“ и РХМЗ. Имплементација активности ће отпочети у првој половини 2018. године.
17. **Регионална мрежа за приступање ЕУ у области животне средине и климатских промјена (Environment and Climate Regional Accession Network/ECRAN)*:** Пројекат финансиран од стране Европске Уније којим управља Европска Комисија, а корисници су земље које се припремају за предприступне преговоре са ЕУ. Пројекат представља регионалну сарадњу између чланица ЕУ (Хрватске, Исланд) и потенцијалних кандидата чланица (БиХ, Србија, Косово, Албанија, Македонија, Црна Гора, Турска) у области животне средине и климатских промјена, односно у области преноса и имплементације директива из области животне средине и климе. Министарство је активно учествовало у раду на пројекту чији је наставак био најављен за 2017. годину, али се није остварио.
18. **Јачање Капацитета у Сектору Вода БиХ:** Пројекат је званично завршио 2016. године међутим резултати пројекта су наставили да се користе и у 2017. години, те су користећи документа израђена у току пројекта урађене измјене и допуне Закона о водама и наставило се с радом на доношењу Плана управљања ријечним сливовима.
19. **Пројекат „Интегрисање климатских промјена у смањење ризика од поплава у сливу ријеке Врбас“:** Набављено је и инсталирано 28 хидрометријских уређаја, који хидрометеоролошке податке у сливу ријеке Врбас шаљу у реалном времену. Израђене су и званично прихваћене мапе опасности и мапе ризика од поплава (урађено је *LIDAR* снимање, *DTM*). Ове мапе су, такође, похрањене у геопортал, у којем се налазе и претходно поменути подаци са хидрометријских станица, као и партиципаторни гис (*PGIS*). Геопортал ће бити посебно користан за локалне заједнице у сливу Врбаса, у контексту управљања ризицима од поплава. Обука представника општина је завршена. У наредном периоду ће се са овим представницима активније радити на усавршавању коришћења геопортала. Завршена је и инсталација опреме за комуникацију и узбуњивање у овим општинама. Урађен је модел осјетљивости и појаве бујичних водотока у сливу Врбаса. Такође, урађена је и основа за БиХ систем прогнозирања и раног упозоравања на поплаве, а слив Врбаса је увезан са Системом за прогнозирање слива Саве. Информациони систем вода је надограђен у сегменту водног катастра, те је креирана платформа за размјену података. Израђен је и Зонинг план, у складу са поплавним ризиком.

20. Стални рад стручног тима (којег је на приједлог МПШВ формирала Влада РС) за мониторинг: Редовно се обавља комуникација са свим Институција у овом тиму са циљем усклађивања заједничких активности на реализацији већег броја послова и пројеката

V РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ У ОБЛАСТИ ШУМАРСТВА

Програмом рада ресора за шумарство у 2017. години предвиђена је 21 различита активност од којих је 16 реализовано у потпуности, а 5 активности је у различитим фазама реализације.

Министарство је заједно са ЈПШ наставило са спровођењем Динамичког плана за реализацију Мјера за редефинисање организационо – економске и кадровске позиције ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац.

У 2017. години то је прије свега подразумијевало оперативно дефинисање чвршћег увезивања сектора шумарства са дрвопрерађивачким сектором, нарочито оним са вишим степеном обраде, праћење и контролу рада ЈПШ примјеном одговарајућих теренских и финансијских контролних механизма, стриктну реализацију планова у шумарству који су дефинисани шумско – привредним основама и годишњим плановима газдовања, увођење строге финансијске дисциплине по питању наплате потраживања уз обрачун затезних камата и др.

Дрвна индустрија у РС која је у директној зависности од ЈПШ у посљедњем периоду биљежи значајан раст извоза, са тенденцијом континуитета и раста, гдје се као ограничавајући фактор појавио проблем сигурности снабдијевања сировином. У вези с тим Министарство је предузело низ мјера и обавило консултације са осталим релевантним субјектима, те припремило Одлуку о критеријумима и начину расподјеле шумских дрвних сортимената дрвопрерађивачима у Републици Српској, која је усвојена на Влади РС. Начин расподјеле је конципиран на моделу бодовања сваког прерађивача по јасно утврђеним критеријумима. На овај начин привредна друштва су стимулисана у правцу инвестирања у више фазе обраде дрвета и новим запошљавањима. Ресор је у 2017. години пратио реализацију одлуке, а такође организовано је више тематских састанака релевантних институција, уз присуство највиших органа власти у РС, гдје су донесени одговарајући ставови и закључци који су прослијеђени ЈПШ –у и другим надлежним институцијама на реализацију. О самој реализацији уговора, са акцентом на стратешке купце, Министарство је информисало Владу и Предсједника РС. Са циљем заштите домаћих прерађивача и спречавања препродаје трупца ван граница РС, донесена је Одлука о привременој забрани промета трупца из Републике Српске.

У 2017. години усвојен је нови Статут ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац, а у току је припрема нове систематизације радних мјеста у ЈПШ. Представници Министарства су активно укључени у активности радног тима за израду систематизације.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је паралелно са провођењем Мјера за редефинисање организационо – економске и кадровске позиције ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, је у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, Инспекторатом и Јавним предузећем наставило са провођењем Акционог плана за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета дрвних сортимената.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је у сарадњи са МУП-ом, Инспекторатом и ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац и у 2017. години наставило са активностима на реализацији Акционог плана за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета дрвних сортимената, произашлог из Мјера за редефинисање организационо – економске и кадровске позиције ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац усвојеног 2015. године.

У 2017. години проведена су три заједничке акције. Прва акција је проведена на подручју Теслића и Котор Вароши и у њој није било одузимања дрвних сортимената, али су констатоване значајне неправилности из дјелокруга рада запослених у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац. Друга акција проведена је на подручју Шумског газдинства „Приједор“ Приједор гдје је одузета количина шдс од 52 м³, тржишне вриједности од око 3.000 КМ. Трећа

акција је вођена у близини граничног прелаза Вардиште гдје је извјештајем интерне контроле Јавног предузећа констатован извоз ШДС преко овог граничног прелаза.

Усвојен је производно-финансијски план ЈПШ „Шуме РС“ за 2017. годину, који је сублимација техничких и економских показатеља, настао на бази теренски прикупљених података и који је уједно плански основ рада за ЈПШ „Шуме Републике Српске“ за 2017. годину. Наведени документ, као и Извјештај о пословању ЈПШ за 2016., Влада РС је усвојила у својству Скупштине акционара.

Према расположивим подацима јавног сектора шумарства у Републици Српској због евидентног погоршања здравственог стања шума које може да проузрокује несагледиве еколошке и економске посљедице Министарство је донијело Наредбу о спровођењу мјера заштите шума сјечом стабала случајних ужитака на романијском платоу у 2016. години, којим су заустављене редовне сјече и радови преусмјерени на сјечу случајних ужитака са циљем санације штета на ШПП „Романијском“ и „Ханпјесачком“. Радна група Министарства и ЈПШ је пратило реализацију Наредбе на терену, о чему су редовно подношени одговарајући извјештаји, те је на бази истих у јулу 2017. констатовано да је наредба имала ефекта, те да је активностима ЈПШ извршена санација критичних зона, те је Наредба стављена ван снаге, уз прописану обавезу појачаних мјера заштите шума.

Од подзаконских аката проистеклих из измјена и допуна Закона о шумама, као и реалних потреба у контексту унапређења сектора шумарства донесен је Правилник о Правилник о измјенама и допунама правилника о шумском реду. На основу одредби Закона о ловству донесен је Правилник о измјенама Правилника о облику, садржају, начину издавања дозвола за лов и ловне карте, Правилник о програму и начину полагања испита за оцјењивање ловачких трофеја а припремљен је Правилник о висини концесионе накнаде и банкарској гаранцији за планирани одстрел дивљачи.

Настављене су активности на упису стварних права над шумама и шумским земљиштем на Републику Српску, а проводе се у сарадњи са Републичком управом за геодетске и имовинско правне послове, ЈПШ „Шуме РС“ и Правобранилаштвом РС: дефинисање принципа и рјешавање системских питања која се односе на уписе објеката, грађевинског земљишта, питање зелене линије и др., а посебно је разматрана проблематика уписа стварних права уз ентитетску линију разграничења као и рјешавање проблематике ентитетске линије. До сада је извршено укњижавање Републике Српске у стварни посјед на око 90% површине под шумама и шумским земљиштем, а представници ЈПШ и Правобранилаштва учествују на излагањима непокретности, тј успоставама катастара на подручјима гдје је тај процерс у току. Такође, потребно је нагласити да су представници ресора укључени у доношење Закона о узурпацијама и добровољачким компетенцијама којим је предвиђено системско рјешавање одређених питања из ове области.

Формирана ИДП служба у оквиру ЈПШ „Шуме РС“ наставила је са редовним мјерењима и извјештавањима које се односе на читавање података са биоиндикацијских тачака у РС у циљу праћења здравственог стања шума. Током 2017. године Министарство је наставило са подршком рада ове значајне активности.

Ресор шумарства је током 2015. и 2016. године завршио поступак установљавања ловишта по намјени те у 2016. години спровело конкурсну процедуру додјеле 78 спортско-рекреационих ловишта на коришћење и закључило 6 уговора за посебна ловишта. Привредна ловишта, којих је формирано 15 дата су на привремено коришћење ЈПШ-у. На овај начин створени су услови за повећање економске добити из овог ресурса, кроз додјелу концесија и могућност формирања узгајалишта дивљачи, што уједно отвара простор за даља инвестирања у овој области. Током 2017. у оквиру редовних активности у области ловста, разматране су ловне основе, годишњи планови коришћења, захтјеве за накнаду штете од заштићених врста дивљачи и друге акте везане за управни поступак.

У циљу отклањања посљедица инцидентних ситуација које могу угрозити људе и њихову имовину, као и заштите крупних звијери које се нађу у невољи Министар је формирао Интервентни тим за рјешавање нежељених ситуација и збрињавање крупних звијери у Републици Српској. Потребно је нагласити да је Министарство учествовало у опремању и

обукама Интервентног тима. У 2017. години по први пут је одобрен инвестициони програм за установљивање узгајалишта дивљачи „Wild Boar“ – општина Котор Варош.

Редовне програмске активности Ресора

Редовне теренске контроле утрошка средстава просте и проширене репродукције шума: сталне анализе финансијских извјештаја, извјештаја о извршењу производно-финансијског плана, као и производно-финансијског плана и осталих планских докумената ЈПШ „Шуме РС“, гдје су констатовани системски недостаци и предузете су радње на њиховом отклањању. Такође, представници ресора су активно учествовали у раду Привредне коморе Републике Српске, као и у раду Надзорног одбора ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац.

Ресор је спроводио поступке уговарања закупа шумског земљишта, замјене шума и шумског земљишта и осталим имовинско-правним пословима.

Одјељење за контролу корисника шума, Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде Републике Српске је у 2017.г извршило контролу извршења радова и утрошка средстава просте репродукције шума код 9 (девет) организационих дијелова ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, и то: ШГ „Лисина“ Мркоњић Град, ШГ „Горица“ Шипово, ШГ „Сјемећ“ Рогатица, ШГ „Ботин“ Невесиње, ШГ „Рибник“ Рибник, ШГ „Зеленгора“ Калиновик, ШГ „Јахорина“ Пале, ШГ „Оштрељ-Дринић“ Дринић и ШГ „Панос“ Вишеград. У Шумским газдинствима: „Лисина“, „Горица“, „Ботин“, „Рибник“, „Зеленгора“, „Јахорина“ и „Панос“ контролисано је извршење шумско-узгојних радова. У шумским газдинствима („Горица“, „Рибник“ и „Лисина“) утврђене су неправилности и дати налози за искњижавање. Контролом извршења шумскоузгојних радова код ШГ „Ботин“ (њега природног подмлатка и припрема земљишта за природно подмлађивање) и ШГ „Зеленгора“ (пошумљавање садњом садница) нису утврђене веће неправилности. Код ШГ „Јахорина“ Пале утврђено је да се шумскоузгојни радови квалитетно и у приказаном обиму. Код ШГ „Панос“ Вишеград од шумскоузгојних радова контролисани су радови на њези природног подмлатка и радови на природној обнови састојина, односно припреми земљишта за природно подмлађивање, којом приликом је утврђено да су радови вршени, али да квалитет, односно количине и врсте изведених радова нису на нивоу. Број приказаних дневница у контролисаним објектима не одговара количини и квалитету извршених радова на терену, заправо количина и квалитет тих радова на терену је значајно мањи имајући у виду број исказаних дневница. У ШГ „Рибник“ Рибник контролисано је извршење радова на изградњи шумских камионских путева, којом приликом нису утврђене неправилности. У ШГ „Сјемећ“ Рогатица контролисано је извршење радова на изградњи и реконструкцији шумских камионских путева, којом приликом су утврђене неправилности. У ШГ „Оштрељ – Дринић“ Дринић контролисано је извршење радова на реконструкцији шумских камионских путева, којом приликом су утврђене велике неправилности (испостављене привремене ситуације и рачуни, а да радови на терену нису извршени).

Одјељење за контролу корисника шума, Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде Републике Српске је у 2017. години извршило контролу намјенског утрошка средстава посебних намјена за шуме – проширена репродукција и то: Универзитета у Бањој Луци – Институт за генетичке ресурсе, Удружења приватних шумовласника „Наша шума“ и Владимир Мискин.

Ресор је вршио стално праћење и извјештавање о реализацији Мјера за редефинисање организационо – економске и кадровске позиције ЈПШ, Производно – финансијског плана за 2017. годину, реализације уговора према дрвопрерађивачима, као и активно учешће и у раду Надзорног одбора ЈПШ „Шуме РС“.

На бази Извјештаја о извршењу производно-финансијског плана ЈПШ „Шуме РС“ за 01.01.2017.-30.09.2017. годину констатовано је да је:

- ЈПШ је у првих 9 мјесеци извршило сјече у обиму од 1.515.884 м³, привлачење 1.401.666 м³ и реализација 1.547.061 м³. Остварена сјеча за период је мања од планиране за 5 %, извоз 6 %, а отпрема 3 %.
- Укупне залихе су оптималне и мање су једномјесечне планиране производње (што је изражено кроз коефицијент 0,8).

- У периоду од 01.01.2016. до 30.09.2016. остварена просјечна цијена свих дрвних сортимената (без малопродаје) је 88,82 КМ/м³ и већа је од цијене остварене у истом периоду 2016. године за 0,90 КМ/м³ и од планом предвиђене цијене у 2017. години веће за 3,00 КМ/м³.
 - Анализом финансијских извјештаја је утврђено да је вриједност залиха готових производа мања за 42,59 % и залиха недовршених производа мања 20,3% у односу на 31.12.2016. године док су краткорочна потраживања већа за 21,98 % . Наплата доспјелих потраживања од купаца је 95,72 %. Вријеме везивања потраживања у данима је 22 дана (17 прошле године), а вријеме измирења дуговања према добављачима је 53 дана (било 65 дана), готовина износи 1,00 милиона КМ (само на издвојеном рачуну за средства просте репродукције би требало бити 6,82 милиона КМ) .
 - Јавно предузеће шумарства „Шуме Републике Српске“ у периоду 01.01.-30.09.2017.г. по основу накнаде за експлоатацију шуме има укупну обавезу према локалним заједницама у износу од 29,304 милиона КМ (са почетним стањем и затезном каматом), уплаћено је 25,251 милиона КМ тако да је стање дуга на дан 30.09.2017.г 4,053 милиона КМ.
 - Пословни приходи са 30.09.2017. године су у односу на исти период 2016. године већи за 0,31% и износе 143.187.033 КМ, а пословни расходи су већи за 1,81 % и износе 138.514.407 КМ. Укупни приходи са 30.09.2017. године су у односу на исти период 2016. године већи за 0,97 % и износе 145.010.216 КМ, укупни расходи су већи за 2,06 % и износе 141.275.950 КМ тако да је бруто добит (пребијено стање) текуће године 3.734.266 КМ . У посматраном периоду 10 организационих јединица је пословало са губитком од 3.030.248 КМ, док је осталих 20 пословало са добити од 6.764.514 КМ.
 - Број запослених на дан 30.09.2017.г је 4.852 а 30.09.2016.г је 4846 што је више за 6 запослених.
 - Показатељ финансијске стабилности због неповољне структуре пасиве и активе није достигао потребне вриједности. Боља је покривеност имовине изворима средстава и капитал је увећан за 3,73 милиона КМ текуће добити.
 - Показатељ задужености као мјера структуре туђих извора у укупним изворима није задовољавајући и показује да постоји повећани ризик по овом основу.
 - Рацио текуће ликвидности показује могућност да се из обртне имовине плате обавезе друштва. Овај рацио од 0,76 показује покриће краткорочних обавеза краткорочном имовином , нешто је бољи због дугорочног кредитног задужења којим су дијелом измирене текуће обавезе, али и даље није задовољавајући будући да је неопходна вриједност најмање 1.
 - Показатељ економичности има граничну вриједност од 1,026 . Пословање је економично док је коефицијент економичности укупног пословања већи од 1, а пожељна је што већа вриједност показатеља. Овај параметар је нижи од оног у 2016. години када је износио 1,037.
 - Правила финансирања : једнакости сопственог и позајмљеног капитала, сталних средстава и капитала и краткорочних потраживања и обавеза нису задовољена.
- У оквиру Споразума о гранту GEF-а (Пројект одрживог управљања шумама и крајоликом), чији период реализације је 2014-2019 година са укупним износом финансирања за РС 2.787.879 долара, у 2017. год реализоване су значајне активности, које се прије свега огледају у финансирању процеса рециртификације ЈПШ према FSC стандардима, као и потписивање уговора за израду Мастер плана шумских камионских путева у РС.
- Такође, припремљена је одговарајућа техничка документација за изградњу расадника у Требињу, што ће бити финансирано из пројекта.
- Успјешно је завршена UNODOC посјета и аудит, а који се односио на стање и примјену прописа који се односе на трговину угроженим врстама дивљих животиња и биљака. Такође, представници ресора су укључени у припрему пројекта УНДП који се односи на биомасу.
- На основу Одлуке о давању сагласности на План утрошка средстава за шуме за 2017. години у износу од 1.500.000,00 КМ, Министарство је донијело рјешења о одобрењу исплате средстава посебних намјена за шуме, и то:
- за суфинансирање трошкова газдовања шумама и шумским земљиштем на подручју крша у износу од 335.000,00 КМ,

- за активности Извјештајно-дијагнозно прогнозне службе у износу од 50.000,00 KM,
- За непланиране мјере заштите изазване вандредним околностима на подручју крша у износу од 74.748.71 KM и
- за накнаду за рад члановима Савјета за шумарство 4.643,45 KM.

Рјешења о одобрењу исплате средстава за суфинансирање трошкова газдовања шумама и шумским земљиштем на подручју крша (још 403.000,00 KM), рјешења за надокнаду штета од заштићених врста дивљачи (30.000,00 KM) и додјела средстава за шуме по расписаном конкурс (до 602.000,00 KM) ће бити завршена до 31.12.2017.године , динамиком која је у зависности од расположивих средстава .

На основу Извјештаја рачуна посебних намјена за шуме за период 01.01. - 31.10.2017.године на рачун посебних намјена за шуме уплаћено је укупно 14.631.725,08 KM:

- Надокнада за закуп земљишта, изузимање земљишта, искрчену шуму и средства од незаконито стечене користи из шуме 573.420,19 KM.
- Средства за проширену репродукцију шума 13.928.389,13 KM.
- Накнада за коришћење осталих шумских производа 476,62KM.
- Надокнада за обављање послова од општег интереса у шумама у приватној својини 129.439,14KM.

Представници ресора пратили су реализацију стратешких циљева и мјера дефинисаних Стратегијом развоја шумарства Републике Српске за период 2011–2021, кроз следеће активности:

- Управљање шумама засновано на закону, ефикасним и ефективним стандардима одрживог газдовања: извршено је усклађивање подзаконских аката који произилазе из наведених закона.
- Повећање економског доприноса шумарства друштвеном и руралном развоју Републике Српске – плаћање надокнаде за развој неразвијених дијелова општине у износу од 10% финансијских средстава остварених продајом шумских дрвних сортимената. У периоду 01.01.-31.10.2017. године локалним заједницама је по овом основу (заједно са припадајућом затезном каматом за кашњење утврђеном од стране Пореске управе РС) уплаћено 28.430.778 KM.
- Екосистемско газдовање шумама, очување животне средине, заштита природе и биодиверзитета: проглашене су Шуме посебних намјена Града Бањалука; започело се са процедуром проглашавања Шуме посебних намјена Требевић у Источном Старом Граду; Министарство је учествовало у консултацијама везано за проглашење НП „Дрина“ у Сребреници; настављено је са процедурама регистрације сјеменских објеката и у 2017 години је издвојено 3 нова; Министарство перманентно учествује у доношењу просторно-планске документације, праћење и давања сагласности на исте.
- Одрживи развој шумарског сектора уз оптимално коришћење полифункционалних потенцијала шумских екосистема у складу са потребама и у тим оквирима, развој и унапређивање појединих функција шума и дјелатности: усвојене шумскопривредне основе за „Ханпјесачко“, док је усвајање основа за „Средње Врбаско“ и „Чемерничко“ шумско – привредно подручје у току, чиме је омогућено планско газдовање по принципима одрживог развоја;
- Одрживи развој приватног шумарства и унапређење стања приватних шума: до 31.12. 2017. донијете се Одлука о продужетку важности шумско – привредних основа за шуме у приватној својини за општине којима је иста истекла, чиме је становништву омогућено легално коришћење властитих посједа.
- Очување заштитних шума и шума посебне намјене: у ШПО које се усвајају у протеклих неколико година, шуме посебне намјене су уврштене у контексту ограничења у газдовању шумама,
- Узгој, заштита дивљачи и развој ловства и ловног туризма: На основу усвојеног Елабората о установљивању ловишта по намјени у РС и Одлуке о установљивању ловишта Министарство је у 2016. години спровело конкурсну процедуру додјеле 77 спортско – рекреационих

ловишта на коришћење и закључило 6 уговора за посебна ловишта. Привредна ловишта, којих је формирано 15 дата су на привремено коришћење ЈПШ-у. Ресор је у сталној је комуникацији са представницима корисника ловишта ради провођења одредби Закона о ловству (годишњи планови кориштења ловишта, издавање и извјештај дозвола за лов и ловних карата, ловочуварска служба). Редовно се организују ловачки и ловочуварски испити, гдје представници Министарства учествују као чланови комисија за полагање.

- Брига о развоју дрвне индустрије, ланца и тржишта дрвних производа: Влада РС је на приједлог Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде усвојила Одлуку о расподјели шумских дрвних сортимената дрвопрерађивачима у РС, чиме је омогућена правична расподјела базирана на математичким критеријима, што даје претпоставке за континуиран раст производње у шумарству, преради дрвета и производњи намјештаја, поштујући чињеницу раста извоза у континуитету у протеклим годинама.
- На бази усвојених критерија продаја ШДС врши се домаћим предузећима дрвне индустрије, са већим степеном обраде, затим према извозно оријентисаним предузећима као и према онима која испуњавају одредбе о минимално-техничким условима за рад објеката за примарну прераду дрвета;
- Приједлог новог цјеновника шдс је у фази усаглашавања
- Обезбјеђивање финансијских средстава за спровођење Стратегије у циљу повећања доприноса сектора шумарства укупном економском и друштвеном развоју Републике Српске – Један од акутних проблема у шумарству је невраћање средства посебних најмена за шуме у укупном уплаћеном износу по основу Закона о шумама (сва 10% од укупно прикупљених средстава), што је условило прекид инвестиционих циклуса у шумарству, што може довести до несагледивих посљедица по екосистем, имајући у виду полифункционалан значај шума а нарочито у смислу ублажавања екстремних климатских услова и посљедица елементарних непогода.

VI РЕАЛИЗАЦИЈА МЕЂУНАРОДНИХ ПРОЈЕКТА

У току је реализација седам пројеката. Пројекти из програма рада за 2017. годину се реализују према планираној динамици, а кашњење у реализацији појединачних задатака по пројектима везано је за: сложеност процедура Свјетске банке (добивање сагласности на поједине описе послова, пројектне задатке и уговоре).

1. Пројекат развоја наводњавања (ИДП):

- 1.1 Радови на изградњи система за наводњавање у општини Братунац су у завршној фази, према тренутној динамици радови би требали бити завршени са фебруаром, 2018 године, систем обухвата 26 подсистема и површину од 436 ха претежно малине и купине;
- 1.2 Проведена је тендер процедура за избор извођача радова на изградњи система за наводњавање у Љубињу, ради недостатка учешћа од локалне заједнице и корисника, извођење радова није уговорено, систем обухвата површину од 250 ха;
- 1.3 Завршени су главни пројекти и ревизија за изградњу канала „Врбас – Осорна“ те добијени локацијски услови, изградња овог канала ради недостатака средстава се неће финансирати из оквира овог пројекта;
- 1.4 Проведена је тендер процедура, уговарање радова за изградњу система за наводњавање у Требињу, радови су отпочели у септембру 2017, исти би требали бити завршени у 2018 години;
- 1.5 За локацији Маглајани, (Пољопривредни институт) проводе се активности око усаглашавања услова и добијања сагласности од стране Општине Лакташи, систем обухвата цца 160ха;

- 1.6 Завршене су студије процјене утицаја на животну средину и друштво, обезбијеђене еколошке дозволе за Братунац, Љубиње, Требиње и спојни канал Врбас –Осорна;
- 1.7 Проведене су процедуре одабран пројектант за пројектовање система за наводњавање у вођњака, Поткозатрје, општина Градишка, урађен је идејни пројекат у фази је ревизија идејног рјешења, систем би обухватио 1.500-2.000 ха;
- 1.8 Проведена процедура, одабран пројектант за пројектовање система за наводњавање у Семберији, општина Бијељина, планирано је да се изгради систем за 400-500 ха;
- 1.9 У оквиру компоненете 2. Модернизација наводњавања у фази је израда приручника и методологије за управљање, кориштење и одржавање система за наводњавање те у ту сврху организована је и обављена међународна студијска посјета Медитеранском агрономском институту у Барију за 20 сарадника, представника Удружења корисника вода из пројектних подручја.

2. Пројекат хитног опоравка од поплава(ФЕРП):

- 2.1 Управљачки одбор Пројекта је дао сагласност на реализацију 174 подпројекта локалне инфраструктуре које је кандидовало 19 општина, у укупној процијењеној вриједности од 15,926,993.80 КМ. До сада је Министарство финансија РС закључило уговоре о подкредиту са пет општина (Челинац, Бања Лука, Шамац, Теслић и Нови Град). Након потписаних уговора о подкредиту, Јединица за координацију пољопривредних пројеката је провела поступак набавке и закључила следеће уговоре: изградња моста у Јошавци (215.000 КМ), Челинац - радови у току, санација оборинске канализације (250.827.28 КМ) у Челинцу - радови у току, изградња моста преко ријеке Врбање (1.742.470.47 КМ) у Бањој Луци, Санација и модернизација градске улице (464.551.90 КМ) у Бањој Луци, реконструкција моста, (114.935.70 КМ) у Теслићу, санација пута и моста (90.225.72 КМ) у Општини Нови Град, санација градских улица (194.574.36 КМ) у Општини Шамац;
- 2.2 Завршена друга фаза тестирања набављене радиокомуникационе опреме за потребе Министарства унутрашњих послова РС и примопредаја гаранција, вриједност набављене опреме је 425.000,00ЕУР;
- 2.3 Израда Главног пројекта за Полицијску станицу у Добоју; Пројекат достављен на ревизију;
- 2.4 Завршена санација КПЗ Добој и примопредаја објекта, укупна вриједност радова 1.200.286,24КМ;
- 2.5 Завршени радови на путном правцу М-4. Секција Бања Лука –Ребровац, у вриједности од 890.011,36 КМ;
- 2.6 Завршени радови на путном правцу R-455, дионица бр. 693, Шековићи – Доње Цапарде, од стационаже: 15+210 km до стационаже: 20+550 km, укупне дужине 5340 m;
- 2.7 М-19, дионица бр. 286, Каракај 2 - Дрињача, стационажа: 8+945 km, у дужини од 100 m и од стационаже: 9+500 km до стационаже: 18+075, укупне дужине 8575 m; вриједност изведених радова 5.382.744,45КМ;
- 2.8 Завршени радови на путном правцу R-458, дионица бр. 709, Мачковац-граница РС/ФБиХ (Челић), вриједност изведених радова 455.785,54КМ;
- 2.9 Завршена израда техничке документације за регионалну и магистралну путну инфраструктуру, Фаза II за дионице 1,3,4,5,6,7,8,11; израда техничке документације за дионице 9 и 10 у фази ревизије и корекција по налогу ревидента; техничка документација фаза III, дионице 2 и 4а у току израда техничке документације планира се завршетак следеће године, у току је израда анекса 1 Уговора за додатне истражне радове;
- 2.10 Завршен главни пројекат за изградњу моста у Крепшићу;
- 2.11 Завршени радови на санацији објекта унског насипа у зони Козарске Дубице; износ завршених радова 360.868,84КМ, објекат предат крајњем кориснику;

- 2.12 Завршена израда техничке документације и УТУ услова за Пројекат уређења водног режима ријеке Врбање у насељу Чесма у Бањој Луци; Главни пројекат и УТУ услови завршени и предати крајњем кориснику ЈУ Воде РС;
- 2.13 Завршена пројектна документација за санацију критичних дионица корита ријеке Укрине и Вијаке. Коначна пројектантска вриједност, ца 7 мил КМ, чека се израда тендерског досијеа и да ЈУ Воде РС одреде дионице које ће се радити у оквиру расположивих средстава из Пројекта;
- 2.14 Израда пројектне документације за санацију акумулације Дренова у општини Прњавор у току, груба процјена радова премашује почетну процјењену вриједност и износи ца 10 мил КМ, највјероватније се одустаје од извођења радова на акумулацији Дренова, због недостајућих средстава.

3. Пројекат одбране од поплава ријеке Дрине:

- 3.1 Ангажован консултант за израду Плана пресељења, Елабората експропријације, Урбанистичко-техничких услова и доказа уз захтјев за еколошку дозволу. У склопу овог уговора консултант је реализовао: План пресељења за деоницу 2 уз обавњен јавни увид и одржане расправе у Граду Бијељина. Урађен је елаборат експропријације за деоницу 2, све четири етапе, урађен је елаборат експропријације за деоницу 1, две етапе и деоницу 3 једна етапа. Објављен је општи интерес за земљиште на локацијама етапе 3 и етапе 4, деонице 2. Од стране Града Бијељина извршен откуп земљишта на локацији ријеке Јање у дужини од 1,8км и створени услови за почетак откупа на локацији етапе 4. Прибављени локацијски услови за деоницу 2. Прибављена еколошка дозвола за деоницу 2. Издата грађевинска дозвола за дио етапе 4, регулација ријеке Јање у дужини од 1,8км. Покренит поступак набавке консултанта за вршење стручног надзора над изградњом насипа. Раде се припреме за покретање процердуре избора извођача за радове на локацији етапе 4, деонице 2.

4. Пројекат развоја конкурентности у руралним подручјима(РЦДП)

- 4.1 Одржана почетна радионица пројекта са представницима пројектних општина и Ресором за пружање стручних услуга;
- 4.2 Дефинисани кластери које ће пројекат формирати и подржати током имплементације пројекта;
- 4.3 Урађена прелиминарна идентификација општина, односно регија обухваћених кластерима;
- 4.4 Одржан низ радионица са Ресором за пружање стручних услуга с циљем заједничког дефинисања актера пројектних активности;
- 4.5 Израђен је План рада за 2018. гдину и ПИМ, као и пројектни задатак за извођаче услуга развоја платформи за кластере;
- 4.6 Одржана радионица за израду пословних планова кроз које ће бити финансиране активности кластера.

5. Пројекат одрживог управљања шумама (ГЕФ Грант):

- 5.1 Циљ Пројекта је да се изграде капацитети и демонстрирају приступи за одрживо управљање шумама и шумским земљиштем. Укупна вриједност пројекта је 2.75 мил USD, од чега је до сада уговорено око 90 %. Од пројектних активности у 2017 години, најзначајнија је Израда стратешког плана шумских путева за Републику Српску, процес рецертификације ФСЦ стандарда за ЈПШ „Шуме“ РС као и припрема

документације за расписивање јавне набавке за набавку опреме за расадник медитеранског биља у Требињу.

6. Пројекат развоја руралног пословања (РБДП):

- 6.1 Одржане радионице за подршку и формирање ланаца вриједности у сарадњи са Ресором за пружање стручних услуга у пољопривреди;
- 6.2 Ангажована још два косуланта (пored постојећих 3) у оквиру Ресора за имплементацију пројектних активности;
- 6.3 Идентификовани ланци вриједности које ће пројекат подржати, а који имају сигуран пласман на тржишту;
- 6.4 Израђене студије одабраних ланаца вриједности
- 6.5 Одржан низ обука којима је обухваћен 351 пољопривредни произвођач, од чега је 78 жена; теме обука су дефинисане у сарадњи са пољопривредним удружењима по ланцима вриједности и кроз редовне активности службеника Ресора;
- 6.6 Ангажован ИТ експерт за израду веб страница за пољопривредна удружења и задруге и припрему за развој софтвера за прогнозно извјештајну службу РС;
- 6.7 Ангажован консултант који је одржао циклус радионица на тему Типични локални и традиционални производи у циљу упознавања актера из домена производње ових производа о могућностима и перспективи ових производа на тржишту;
- 6.8 Ажован међународни консултант за подршку ланцима вриједности ситног воћа, односно малине;
- 6.9 Изведене су двије посјете регионалним сајмовима за пољопривредне произвођаче и једно студијско путовање (сајам сточарства у Брну у Чешкој, сајам пољопривреде у Новом Саду и студијско путовање у Словенију у Птуј гдје је изведена посјета сајму ХИП);
- 6.10 Кандидована су 53 инфраструктурна пројекта од стране пројектних општина, од чега је Управни одбор пројекта одобрио 43, а у овој години је почела реализација на укупно 22 пројекта од одабраних пројеката;
- 6.11 Одржан је низ састанака са другим међународним организацијама и пројектима који раде на подручју РС (УСАИД ФАРМА, ГИЗ) и успостављена сарадња са овим пројектима;
- 6.12 Сачињен приједлог за реалокацију средстава намијењених за кредитну линију у средства за додјелу пакета за удружења и задруге и пакета за стурт уп, односно мале пољопривредне произвођаче који ће се укључити у ланце вриједности. Дио ових средстава ће бити усмјерен у додатне инфраструктурне пројекте;
- 6.13 Одржана радионица за израду пословних планова за приједлоге финансирања пословних идеја удружења и задруга са Ресором за пружање стручних услуга.

- 7. Пројекат управљања водама у сливу ријеке Дрине на Западном Балкану (GEF-SCCF)**
Овај пројекат се финансира из средстава гранта ГЕФ-а и Специјалног фонда за климатске промјене у износу од 8,8 милиона долара за 3 државе кориснице: Србија, Црна Гора и БиХ. Већина предложених активности су заједничке за све три државе, а односе се на мјере јачања капацитета институција за мониторинг и рано упозоравање, куповину опреме за мониторинг и израду прогнозних модела. Банка је у мају 2017. године прогласила ефективност пројекта, те су се у међувремену стекли сви услови за спровођење Одлуке Владе Републике Српске и обавеза из Споразума са Међународном банком за обнову и развој, према којој је предвиђено да компоненте вриједности 1.129.875 USD Јединица за координацију пољопривредних пројеката у сарадњи са Министарством, ЈУ „Воде Српске“ и РХМЗ. Имплементација активности ће отпочети у првој половини 2018. године.

8. Пројекат развоја система за узгој говеда:

8.1 Изградња објекта: након зимског периода настављени су радови на изградњи објекта за смјештај стоке. Затражен је коначан проједлог ојачања конструкције од чешког предузећа Havel инжењеринг и Агромонт. Исти је испоручен у октобру мјесецу 2017. године, извршена је нострификација у предузећи ИГ Институт из Бања Луке. Допуна пројекта је достављена Општини, Извођачу и Надзорном органу. Завршено је потпуно ојачање кровне конструкције на стаји на локацији Павловац. Завршени су радови постављања преграда и смјештајних елемената у стаји. Општина Калновик је за незавршене радове (застори бочни, вода и струја у објекту) ангажовала предузеће које ће завршити радове. Објекат ће бити предат Општини Калиновик у власништво.

8.2 Стање у узгојима: анализирајући стање у репроцентрима долазимо до закључка да су зацртани циљеви највећим дијелом испуњени, а који се прије свега односе на укупно бројно стање, што се може видјети из табеле у прилогу. Разлог томе су репродуктивни проблеми а што је посебно изражено у ОПЗ Луке из Лакташа, која у децембру добила додатну помоћ Министарства, из средстава пројекта, а у износу од 20.000 КМ. Најбоља ситуација по питању производње и репродукције је била на фарми ПЗ Гвозно.

Табела 1. Бројно стање животиња на три задруге у оквиру пројекта на дан 01.12. 2017. године

Задруга	Краве	Јунице укупно	Бикови укупно	Телад (М) укупно	Телад (Ж) укупно	Укупно грла
ПЗ Гвозно	60	10	13	10	10	103
ПЗ Ратково	31	0	7	9	1	71
ПЗ Луке	22	14	5	0	0	41
Укупно	113	38	28	38	31	191

Извор: Изјаве задругара;

У току 2017. године ПЗ Гвозно је продало 45 грла говеда, а ПЗ ратково 24 грла.

VII СЕКРЕТАРИЈАТ МИНИСТАРСТВА

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРАВНЕ, КАДРОВСКЕ И ОПШТЕ ПОСЛОВЕ

1. Израда закона и подзаконских аката:

У 2017. години учествовали смо у изради девет закона из надлежности овог министарства то: Закона о храни, Закона о ветеринарству у Републици Српској, Закона о измјенама и допунама закона о дувану, Закона о измјенама о допунама Закона о генетички модификованим организмима, Закона о измјенама и допунама Закона о водама, Закона о измјенама и допунама Закона о ветеринарско-медицинским производима, Закона о измјенама и допунама Закона о пољопривредном земљишту, Закона о измјенама и допунама Закона о заштити здравља биља и Закона о измјенама и допунама Закона о комори инжењера пољопривреде. У 2017. години учествовали смо у изради и обликовању 47 правилника (укључујући и измјене и допуне правилника), 1 уредба, 3 наредбе, 13 програма и 1 упутства.

2. Рјешавање предмета у управном поступку:

2.1 Рјешавање предмета у другостепеном управном поступку: запримљено је укупно 440 жалби, од чега је ријешено 284, а 156 су у поступку рјешавања. У структури изјављених жалби, највећи број су жалбе изјављене на рјешења Агенције за аграрна плаћања, док мањи број чине жалбе изјављене на рјешења инспекцијских органа (шумарске, водне, пољопривредне,

фоитосанитарне, инспекције за храну, ветеринарске, органа административних служби у јединицама локалне самоуправе, ЈУ „Воде Српске“ и ЈП „Шуме РС“. Упоредо са рјешавањем жалби из текуће године, ријешен је један број жалби из предходних година.

2.2 Рјешавање предмета у првостепеном управном поступку пружана је помоћ ресорима приликом доношења аката у првом степену.

3. Заштита имовинских права и интереса:

У току 2017. године године Правобранилаштву Републике Српске достављено је 7 захтјева са пратећом документацијом за подношење тужби, од којих се 3 односи на накнаду штете због неплаћања закупнине, 4 захтјева због неплаћања концесионе накнаде.

У наведеном периоду дата су 52 изјашњења (одговора на тужбе поднесене против Министарства, као и разна изјашњења по раније поднесеним тужбама), 1 одговор на захтјев за ванредно преиспитивање судских одлука и поднесено је 5 захтјева за ванредно преиспитивање правоснажних пресуда окружних судова.

У више предмета у којима је у доказном поступку вршено вјештачење, правна служба је на тражење суда у сарадњи са другим ресорима доставила изјашњење са мишљењем.

4. Давање изјашњавање у вези са појединачним уписом шума, пољопривредног земљишта и водног добра у својини Републике Српске у поступку јавног излагање непокретности: у извјештајном периоду достављено је Правобранилаштву Републике Српске преко 1700 изјашњења на рјешења Комисије за излагање на јавни увид података о непокретностима и утврђивање права на непокретности.

5. Стална координација и сарадња са Правобранилаштом Републике Српске и са Републичким секретаријатом за законодавство, Комисијом за концесије Републике Српске, Генералним секретаријатом Владе РС те другим институцијама ради достављања изјашњења у предметима у којима је Министарство тужена страна, документација, подаци и друге информације везане за судске поступке, усаглашавања правних ставова по одређеним правним питањима из ресорне надлежности Министарства.

6. Израда и упућивање материјала за сједнице: Одбора за привреду и финансије, сједнице Кадровске комисије Владе Републике Српске и сједнице Владе Републике Српске те упознавање са материјалом који кандидују остале институције ради давања евентуалних сугестија. У извјештајном периоду је припремљено и Влади Републике Српске упућено поред закона, подзаконских аката и стратегија и више различитих одлука, извјештаја и информација. У оквиру припремања материјала за Управни одбор Фонда солидарности, обликован је 41 закључак за сједнице Управног одбора Фонда солидарности.

7. Израда појединачних аката и учешће у раду радних група и комисија: у извјештајном периоду пружена је стручна помоћ у изради и обликовању више различитих рјешења, уговора и анекса уговора (закуп шумског земљишта, замјена шумског земљишта, пренос права својине на непокретностима, пренос права кориштења и др) меморандума и других аката из дјелокруга рада Министарства као и давање мишљења, примједби и сугестија на прописе (законе и подзаконска акта) које доносе друга министарства. Ово одјељење је заједно са надлежним ресорима учествовало у изради више информација које су упућиване Влади РС. Прије слања на сједницу Владе РС аката из надлежности управних органа и организација као и јавних предузећа и установа у надлежности овог министарства вршен је преглед и корекције истих у сарадњи са ресорима. Такође службеници овог одјељења су учествовали у раду бројних радних група и комисија.

8. У оквиру обављања општих послова: у извјештајном периоду вршена је стална координација рада свих ресора у Министарству која обухвата обједињавање мишљења свих ресора у вези са појединачним захтјевима других институција за давање мишљења, одговора, приједлога и сугестија а све у циљу ефикасног и благовременог поступања.

9. У оквиру обављања кадровских послова сачињен је благовремено кадровски план запослених у Министарству за 2017. годину и план стручног усавршавања и настављене активности на ажурирању података у Централном регистру за запослене у Министарству. Све активности везане за обављање кадровских и персоналних послова су редовно извршаване (израда рјешења из радног односа, достављање пријава запослених, оцјењивање запослених и

др.) за укупно 153 запослених службеника. Такође у сарадњи са ресорима припремани су материјали за кадровску сједницу Владе РС.

10. У обављању канцеларијског пословања и административно-техничких послова у протеклом периоду запримљено је 9404 различитих поднесака од којих се највећи број односио на област пољопривреде, прехранбене индустрије и руралног развоја и пружање стручних услуга у пољопривреди (3900), секретаријата (2167), ветеринарства (1673), шумарства и ловства (1168), водопривреде (496).

11. Израда плана и провођења поступка јавних набавки за вршење услуга или набавку роба за Министарство. Према плану набавки за 2017. годину за набавке роба и услуга проведено је 13 поступака од чега 3 отворена поступка, 4 конкурентска поступка, 1 преговарачки поступак без објављивања објављештења и 5 поступака путем директног споразумијевања.

12. Одговори на посланичка питања, преставке, молбе и друге акте.

У току 2017 године редовно су достављани одговори на посланичка питања, народним посланицима у Народној скупштини Републике Српске и посланицима у Парламентарној скупштини БиХ, као и одговори на представке, молбе и упите упућене од стране грађана путем Кабинета председника Републике Српске, Кабинета председника Владе Републике Српске и Министарства за економске односе и регионалну сарадњу.

ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА РАЧУНОВОДСТВЕНО-ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВЕ И УПРАВЉАЊЕ СРЕДСТВИМА И ПРОЈЕКТИМА (рок: одмах и континуирано)

У 2017. години су испоштовани сви прописани рокови за активности које се односе на финансијско извјештавање, а извршење буџета је реализовано у складу са расположивим средствима.

1. Планирање буџетског оквира; У циљу усвајања буџета Републике Српске за период 2018.-2020. година, Министарство је планирало буџетски оквир за 2018. годину у износу од 40.002.900 КМ, кроз БПМИС. Буџетски оквир за 2018. годину лимитиран је на износ од 19.053.500 КМ буџетским ограничењем одређеним од стране Министарства финансија.
2. Координација при изради планова утrophка средстава; У складу са средствима распоређеним финансијским плановима потрошње извршене су расположиве позиције: Субвенције нефинансијским субјектима у области шумарства, Текући грант Пољопривредном институту, Текући грант ЈУ ветеринарски институт „Др Васо Бутозан“, Текући грант ЈУ „Вучијак“, Текући грант Фонду за спречавање заразних болести и Остали текући грантови у складу са роковима дефинисаним Правилником. Средства трансфера за ЈУ „Воде Српске“ реализована, а у складу са Одлуком о оснивању ЈУ, Финансијским планом и Одлуком о давању сагласности на план утrophка средстава трансфера за 2017. годину. Трансфери за суфинансирање пројеката финансираних из средстава међународних финансијских и нефинансијских институција реализована су у складу са расположивим средствима.
3. Извршење буџета; За 2017. годину извршен је обрачун личних примања. У складу са динамиком активности, Министарство је извршило реалокацију средстава по појединим буџетским позицијама, унутар позиција Расхода за лична примања запослених као и унутар позиција које се односе на расходе коришћења роба и услуга. Реалокације су извршене у складу са Законом о извршењу буџета Републике Српске за 2017. годину. Усвојени буџет за 2017. годину износи од 18,360.300 КМ. Дописом број: 06.04/400-1288/17 од 20.11.2017. године, Министарство финансија нас је обавијестило да се неће вршити цјелокупан унос дијела буџетских средстава по Буџету Републике Српске за 2017. годину. У Фонду Партнер извршене су измјене упутства за коришћење средстава намијењених за развој пољопривреде и села („Службени гласник Републике Српске број 621/17). Наплата раније пласираних кредита одвијала се према плановима отплате.

4. **Обезбјеђење расположивости средстава;** По рјешењима министра извршене су реалокације средстава за позиције унутар буџета Министарства пољопривреде, шумарства и водпривреде, као и по основу рјешења Владе Републике Српске, а у складу са Законом о извршењу буџета за 2017. годину.
Реалокацијама су обезбјеђена неопходна средства за реализацију активности Министарства.
5. **Праћење концесионих накнада** по основу потписаних уговора о концесији; У складу са Протоколом о сарадњи потписаним између Министарства пољопривреде, шумарства и водпривреде, Министарства финансија и Пореске управе, у 2017. години вршена је размјена података о обавезама и уплатама концесионих накнада.
6. **Благовремено и вјеродостојно евидентирање свих пословних промјена;** континуирано се врши евидентирање пословних промјена у оквиру Главне књиге трезора, као и главне књиге Фонда Партнер, те усаглашено евидентирање у помоћним евиденцијама нефинансијске имовине. У току мјесеца новембра именоване су комисије за вршење пописа, извршене су све припреме у вези са пописом и расходом имовине, те је сачињен план вршења пописа у складу са Правилником о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза.
Средином новембра је завршени и попис сталне имовине са ознком „Влада РС“.
7. **Сачињавање периодичних финансијских извјештаја;** у складу са одредбама Правилника о финансијском извјештавању за кориснике буџета Републике, општина, градова и фондова, у 2017. години, Министарство је сачинило појединачне периодичне финансијске извјештаје, који обухватају средства и трансакције у оквиру Главне књиге трезора (буџетска средства) и средства и трансакције у оквиру издвојеног рачуна Фонд Партнер. Сачињени су и збирни периодични извјештаји за институције из надлежности, и то оне чије је пословање у цјелости у оквиру Главне књиге трезора: Агенцију за аграрна плаћања, Републички хидрометеоролошки завод, као и оне који имају властите рачуне, који се воде изван Главне књиге трезора: Јединицу за координацију пољопривредних пројеката и ЈУ „Воде Српске“.
8. **Израда појединачних и збирних годишњих финансијских извјештаја,** сачињавање потребних информација, извјештаја и одговора у вези са финансијским пословањем; редовно се евидентирају пословне промјене, у циљу вјеродостојног приказивања имовине, обавеза, прихода, примитака, расхода и издатака, на дан 31.12.2017. године. Сачињени су појединачни збирни финансијски извјештаји, (како на нивоу обједињавања ГКТ и Фонда Партнер, тако и на нивоу обједињавања за институције из надлежности), у термину дефинисаном Правилником о финансијском извјештавању за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова. Континуирано су достављане информације и одговори по захтјевима Владе, Скупштине и других органа, а које се односе на финансијско пословање Министарства.
9. **Стална координација са Министарством финансија,** те са Главном службом за ревизију јавног сектора Републике Српске; у току је реализација мјера за отклањање неправилности по ревизорским извјештајима из 2016. године, предложених од стране ревизије. Континуирана сарадња са Главном службом за ревизију јавног сектора и Министарством финансија се поред отклањања неправилности односи и на консултације у вези са рјешавањем текућих активности Министарства.
10. **Стручна подршка ресорима при изради законских и подзаконских аката** као и извршењу буџета, те континуиране активности на унапређењу рада одјељења; одјељење је активно учествовало у изради општих аката који регулишу начин кориштења средстава у оквиру Фонда Партнер (Измјена Упутства о процедури и начину утрошка прикупљених средстава у „Фонд Партнер“), континуирано је вршена координација са ресорима у реализацији средстава субвенција и грантова, као и трансфера, првенствено кроз кварталну дознаку средстава корисницима, као и праћење извршења по позицијама плана.

ОДСЈЕК ЗА ИНФОРМИСАЊЕ И ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

1.У оквиру послова везаних за односе са јавношћу у 2017. години реализоване су следеће активности: уређивање веб странице Министарства, креирања и објава саопштења Министарства, креирање и објава вијести те најава догађаја из активности Министарства, припрема конференција за новинаре; свакодневни контакти са медијским кућама, давање изјава за медије, припрема и гостовање у радио и ТВ емисијама, праћење дневне штампе и електронских медија у сврху информисања; редовни контакти и сарадња са Бироом Владе Републике Српске; организовање радионица и радних састанака у просторијама Министарства; праћење и медијско информисање са састанака министра и странака; обрада захтјева, упита и обавјештења прослијеђених преко службене е-маил адресе Министарства.

2.У оквиру информатичких послова континуирано су провођене активности на основном и превентивном одржавању Регистра пољопривредних газдинстава (РПГ) и Регистра корисника подстицајних средстава (РК), администрирање базе података РПГ И РК. Администрирање системског софтвера (Windows Server 2008) на продукцијским серверима и одржавање рачунарске мреже, одржавање комуникационог софтвера, одржавање хардвера. Пружана је стручна помоћ службеницима АПИФ-а који раде на уносу података, свакодневно праћење Help deskа и рјешавање проблема. Израда помоћног софтвера за утврђивање статуса пољопривредних газдинстава (активан/пасиван). Свакодневно рјешавање проблема код корисника (више од 150 корисника и преко 250 комада различите информатичке опреме: сервери, радне станице, принтери, скенери, мрежна опрема и сл). Инсталација рачунарске опреме, инсталација потребних програма, драјвера, конфигурисање рачунара, проблеми са штампом, проблеми са маил-овима, проблеми са вирусима и слично. Редовно администрирање домена vladars.net. Дорада, одржавање и ажурирање програм за провјеру дужника. Одржавање система за пријем и дистрибуцију Службених гласника РС у електронској форми. Пружана је стручна помоћ службеницима у Министарству у раду са Microsoft Office alatima и вршено ажурирање сајта Министарства. Константна комуникација и сарадња са Генералним секретаријатом Владе Републике Српске и Службом заједничких послова.

МИНИСТАР

проф. др Стево Мирјанић

U-392

Broj: 03-1-24/3-153-1/18 S.H.
Sarajevo, 05.07.2018.god.

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA
Sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA
SARAJEVO

PREDMET: Godišnji izvještaj iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja za 2017. godinu

PRIMLJENO: 11. 07. 2018			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
12	28-	155-11/18	

**VEZA: Vaš dopis broj: 12-1-28-155/18 od 17.01.2018. godine i
urgencija broj: 12-1-28-155-1/18 od 10.04.2018. godine**

12-1

13/07/18

Poštovani,

U vezi Vašeg dopisa, broj i datum navedeni u vezi, a kojim ste tražili da Vam dostavimo podatke za izradu godišnjeg izvještaja iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja za BiH, u prilogu akta dostavljamo Vam podatke za sektor poljoprivrede u Federaciji BiH.

Napominjemo, da je u skladu sa članom 52. Zakona o poljoprivredi FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 88/07, 4/10, 27/12 i 7/13) rok za izradu Zelenog izvještaja Federacije BiH do 15.05. tekuće godine, kao i činjenicu da smo čekali da se isti usvoji od strane Vlade Federacije BiH (147. sjednica Vlade Federacije BiH), te iz navedenih razloga nismo bili u mogućnosti dostaviti Vam ranije tražene podatke.

S poštovanjem,

Dostaviti:

- naslovu,
- arhivi

mr. *[Signature]* msudin Dedić

Prilog: kao u tekstu

PODACI ZA SEKTOR POLJOPRIVREDE FEDERACIJE BiH

Program rada Ministarstva

Program rada Ministarstva za 2017. godinu koncipiran je na realizaciji strateških ciljeva, podciljeva, prioriteta i mjera kroz definisanje i provođenje strategija, politika, zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, te usaglašavanje istih sa pravnom stečevinom EU i drugim međunarodnim sporazumima i obavezama zaključenim od strane BiH, u bliskoj saradnji sa vladinim i nevladinim partnerima, s ciljem osiguravanja održivog razvoja sektora poljoprivrede, prehrambene industrije, veterinarstva, šumarstva i vodoprivrede putem racionalnog korištenja i zaštite prirodnih resursa, podrške proizvođačima i razvoja ruralnih područja.

Programske aktivnosti navedenog strateškog cilja 1 su posebno usmjerene na realizaciju slijedećih operativnih ciljeva i to:

- Ubrzavanje preuzimanja ACQUIS-a – (pravni okvir u oblasti poljoprivrede uskladiti sa EU standardima - izrada zakona);
- Smanjivanje razlika u uslovima poslovanja u odnosu na zemlje regiona;
- Povećanje brojnosti i kvaliteta stočnog fonda;
- Jačanje prepoznatljivosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na domaćem i internacionalnom tržištu;
- Regulatorno-organizaciono, materijalno-finansijsko, personalno i stručno jačanje poljoprivrednog savjetodavstva;
- Unaprjeđenje gospodarenja i uređenja poljoprivrednog zemljišta; (zaštita zdravlja bilja, realizacija Akcionih planova i izrada izvještaja);
- Ruralni razvoj (program, projekti i obuke);

Zakonska regulativa iz oblasti poljoprivrede u Federaciji BiH

- Zakon o poljoprivredi („Službene novine Federacije BiH“, br. 88/07, 4/10, 27/12 i 7/13),
- Zakon o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“, broj 42/10),
- Zakon o stočarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13),
- Zakon o slatkovodnom ribarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 64/04),
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/09),
- Zakon o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju cijelu zemlju („Službeni list R BiH“, br. 2/92 i 13/94),

- Zakon o sjemenu i sadnom materijalu („Službene novine Federacije BiH“, br. 55/01 i 31/14),
- Zakon o poljoprivrednim savjetodavnim službama („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13),
- Zakon o vinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 55/12).
- Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji („Službene novine Federacije BiH“, broj 72/16),

Navedene zakone prate podzakonski akti koji su doneseni na osnovu istih.

Usvojeni zakonski i podzakonski akti u Federaciji BiH u 2017. godini

- Odluka o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim preduzećima i preduzetnicima – Poticaj za poljoprivredu " iz Budžeta FBiH za 2016. godinu („Službene novine Federacije BiH“, br 24/17 i 97/17) u daljem tekstu Program,
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o uslovima i načinu ostvarenja novčanih podrški po modelu ostalih vrsta novčanih podrški u poljoprivredi („Službene novine Federacije BiH“, br. 90/17),
- Pravilnik o načinu i uslovima ostvarivanja novčanih podrški po modelu poticaja proizvodnji („Službene novine Federacije BiH“, br. 32/17 i 55/17),
- Pravilnik o kvalitetu vina („Službene novine Federacije BiH“, br. 14/17).

Federalni propisi koji su bili u postupku izrade i donošenja:

- Program ruralnog razvoja u Federaciji BiH za period 2018.-2021.
- Zakon o izmjenama Zakona o poljoprivredi FBiH,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju,
- Zakon o slatkovodnom ribarstvu u Federaciji BiH,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu,

Registri koji se vode u Sektoru za poljoprivredu i prehrambenu industriju

- Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata (RPG i RK),
- Registar laboratorija za kontrolu kvaliteta poljoprivrednog sjemena,
- Registar proizvođača poljoprivrednog sjemena, presadnica i micelija jestivih i ljekovitih gljiva,
- Registar proizvođača poljoprivrednog sadnog materijala,
- Registar dorađivača poljoprivrednog sjemena,
- Registar uvoznika poljoprivrednog sjemena, sadnog materijala, presadnica i micelija jestivih i ljekovitih gljiva,
- Registar pravnih i fizičkih lica za promet fitofarmaceutskim sredstvima,
- Registar distributera i uvoznika mineralnih gnojiva,
- Registar mineralnih gnojiva,
- Registar proizvođača, prerađivača, uvoznika i distributera biljki, biljnih proizvoda i reguliranih objekata (FITOREGISTAR),
- Registar uzgajivača uzgojno vrijednih životinja,
- Registar ergela,
- Registar subjekata iz oblasti prehrambene i duhanske industrije.

PREGLED STANJA U BILJNOJ PROIZVODNJI ZA 2017. GODINU

Osnovni zadatak savremene poljoprivredne proizvodnje je postizanje visokih i kvalitetnih prinosa gajenih biljaka. Time, s jedne strane, poljoprivredni proizvođač ostvaruje rentabilnu proizvodnju i dobar dohodak, a s druge strane to pridonosi povećanju ukupnog fonda hrane koja sve više postaje stratejska sirovina današnjeg svijeta.

Kad se radi izvještaj o pregledu stanja u biljnoj proizvodnji za 2017. godinu na području Federacije BiH, moramo konstatirati da je ova godina bila izuzetna u pogledu vremenskih prilika, koje su jedan od dominantnih faktora biljne proizvodnje. Iznimno niske temperature i dug sušni period odrazilo se na prinose i nastale štete kao posljedicu navedenog. Na klimu nije moguće izravno utjecati i ona je jedan od ograničavajućih faktora u biljnoj proizvodnji i postizanju visokih i stabilnih prinosa. Primjenom odgovarajuće agrotehnike moguće je do određene granice ublažiti pojedine klimatske faktore, na čemu treba raditi u narednom periodu.

Zemljište je jedan od osnovnih uslova za bavljenje biljnom proizvodnjom. Prema dostupnim statističkim podacima iz 2016. godine, uz neznatne oscilacije u protekloj deceniji struktura poljoprivrednih površina ostala je približno ista. U strukturi poljoprivrednog zemljišta od ukupno 1.181.000 ha, obradivo zemljište zauzima 747.000 ha ili 63,2% (oranice-njive i bašte 428.000 ha, voćnjaci 45.000 ha, vinogradi 5.000 ha, a livade 267.000 ha), a neobradivo 435.000 ha ili 36,8% (pašnjaci 432.000 ha i trstici i bare 2.000 ha).

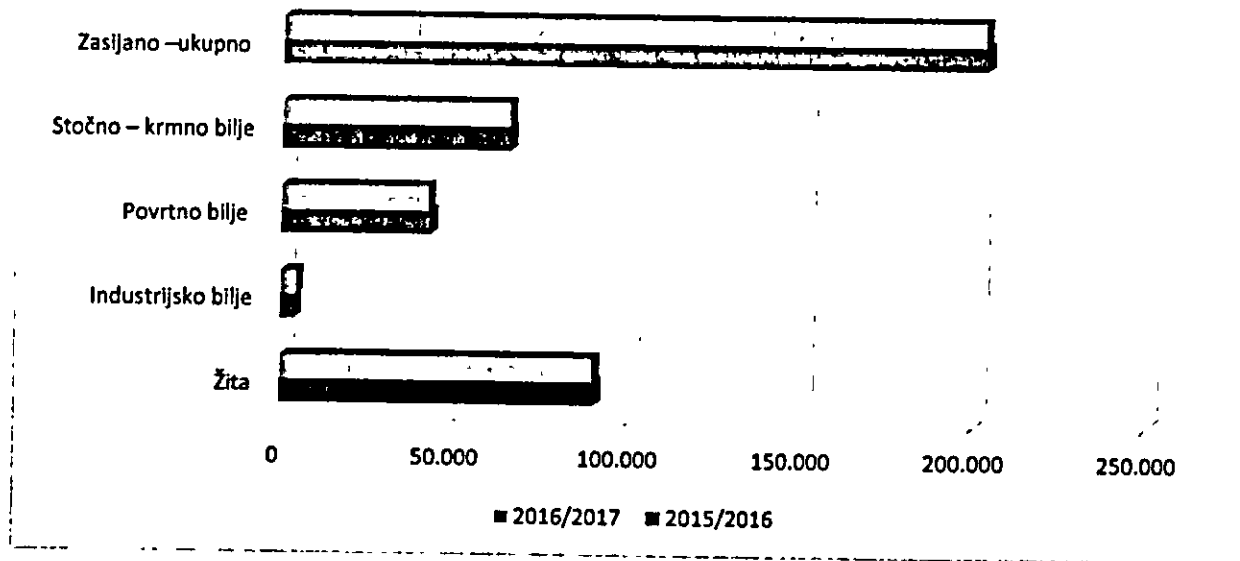
Godišnji izvještaj o stanju biljne proizvodnje u prethodnoj godini radi se na osnovu saradnje sa kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede, Federalnim zavodom za statistiku i ostalim dostupnim službenim putem dostavljenim podacima i službenim izvorima podataka za ove oblasti.

ZASIJANA ORANIČNA POVRŠINA

U periodu 2016/2017 godine došlo je do smanjenja ukupne zasijane oranične površine u jesenjoj i proljetnoj sjetvi u odnosu na prethodni vremenski period (2015/2016) za 0,3% što se može vidjeti iz datog usporednog prikaza zasijanih površina u jesenjoj i proljetnoj sjetvi u 2015/2016 i 2016/2017 i na grafikonu.

Posmatrano po grupama usjeva u proljetnoj i jesenjoj sjetvi, bilježi se smanjenje zasijanih površina i to kod žita za 0,4%, krmnog bilja za 0,3%, povrtnog bilja za 1,6%, dok kod industrijskog bilja bilježimo uvećanje za 16,1% u odnosu na sjetvu u 2015/2016 godini.

Grafikon 1. Oranične površine zasijane u F BiH, ha

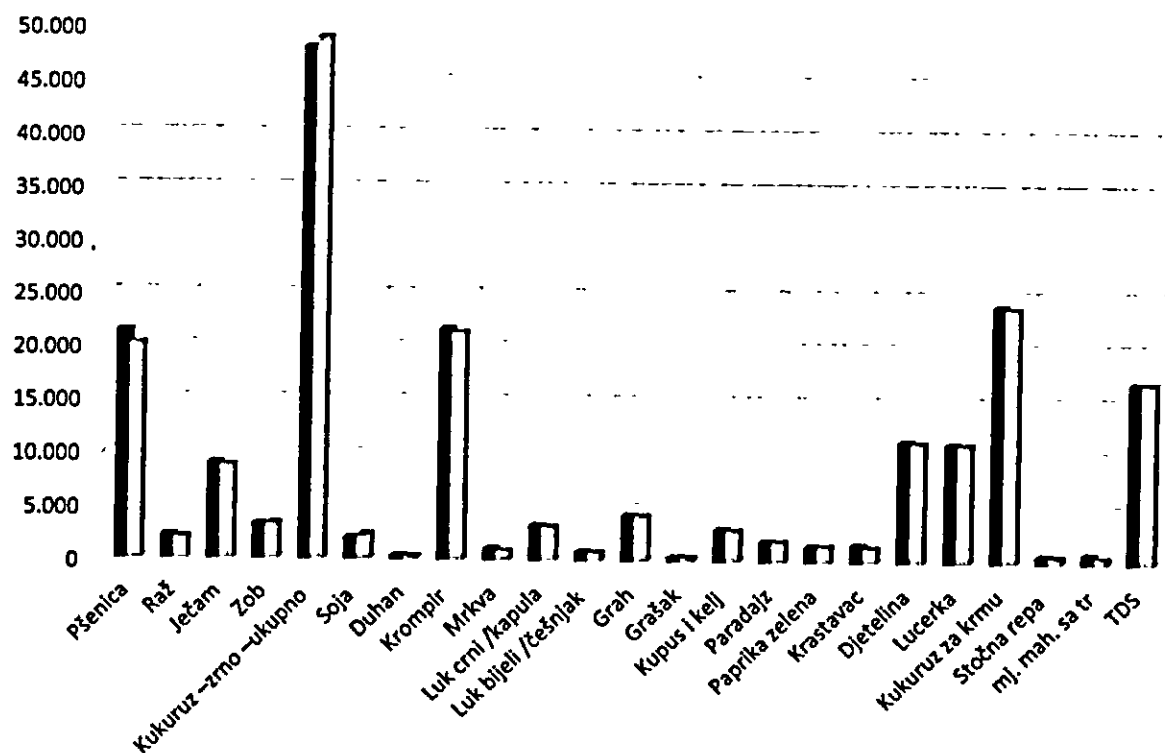
Iz datog pregleda sjetvene površine date po kulturama, te na osnovu podataka sadržanih u Tabeli 1. i predstavljenim u Grafikonu 2. se može zaključiti da je u periodu 2016./2017. došlo do povećanje zasijanih površina u odnosu na 2015./2016. godinu. Posmatrano po kulturama, povećanje zasijanih površina bilježimo kod kukuruza-zrno za 2% i zobi za 3,8%, a smanjenje zasijanih površina pšenicom 5%, ječmom 2,6%, duhanom 4,4%, krompirom 0,7%, krastavcem 12,4% i paradajzom 0,4%.

Tabela 1. Pregled zasijanih oraničnih površina u F BiH, ha

	2015/2016	2016/2017	Index
Žita	90.505	90.179	99,6
Industrijsko bilje	3.779	4.387	116,1
Povrtno bilje	42.943	42.250	98,4
Stočno – krmno bilje	65 600	65.415	99,7
Zasijano – ukupno	202.827	202.231	99,7
Pšenica	21.408	20.141	95
Raž	2.281	2.110	92,5
Ječam	9 052	8.815	97,4
Zob	3.324	3.450	103,8
Kukuruz –zmo	48.043	48 995	102
Soja	2.083	2.457	117,9
Duhan	458	438	95,6
Krompir	21.708	21.381	98,5
Mrkva	1.166	964	83
Luk crni /kapula	3.321	3267	96,4
Luk bijeli /češnjak	912	900	99
Grah	4353	4.372	100,4
Grašak	511	517	100,2
Kupus i kelj	3.084	2.974	98,3
Paradajz	1.984	1.975	100,4
Paprika zelena	1.562	1.587	100,2
Krastavac	1.694	1.484	87,6
Djetelina	11.334	11.219	99
Lucerka	11.109	11.045	99,4
Kukuruz za krmu	24.022	23.884	99,4
Stočna repa	758	673	89
Mj. Mah. Sa tr.	931	609	65,4
TDS	16.863	16.865	100

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

**Grafikon 2. Pregled zasijanih površina po kulturama u FBiH, ha
2015/2016 i 2016/2017**

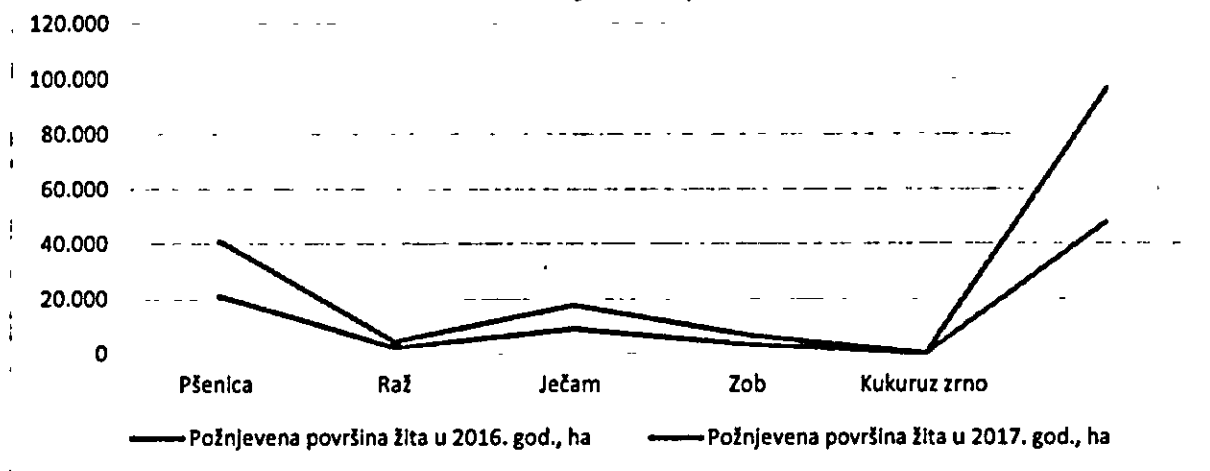
OSTVARENA PROIZVODNJA I PRINOSI USJEVA

U Federaciji Bosne i Hercegovine ostvareni ukupni prinosi žita u 2017. godini su manji u odnosu na 2016. godinu. Smanjenje proizvedenih količina žita (pšenica, raž, ječam i zob) uzrokovano ostvarenim prosječnim prinosima žitarica po jedinici površine koji su niži u odnosu na prethodnu godinu zbog nepovoljnih klimatskih uslova.

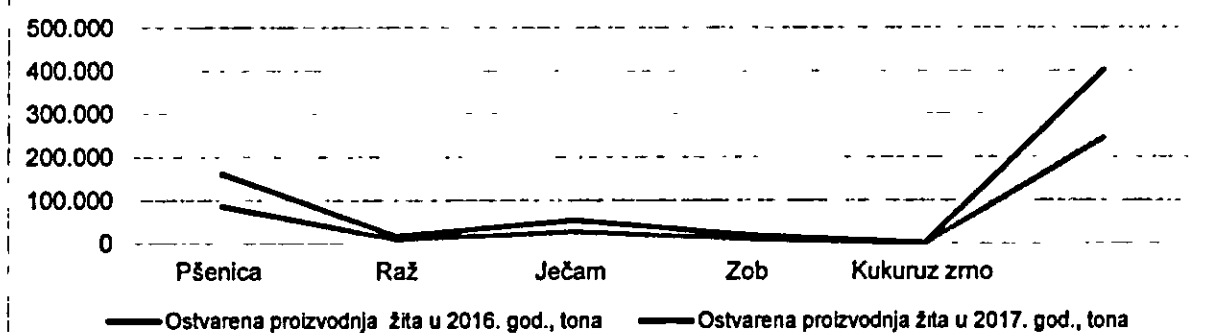
Pšenice je proizvedeno 75.059 tona što predstavlja smanjenje ukupne proizvodnje za 13,5 %, a ostvareni prosječni prinos iznosio je 3,7 t/ha što predstavlja smanjenje za 9,8% u odnosu na prethodnu godinu. Prosječni prinos u 2017. godini je manji i kod raži za 5,4%, ječma 3,3% i zobi za 10,3% u odnosu na prethodnu godinu.

Pregled poželjenih površina, ukupne proizvodnje i ostvarenih prosječnih prinosa kod žitarica dat je u Grafikonu 3, 4 i 5.

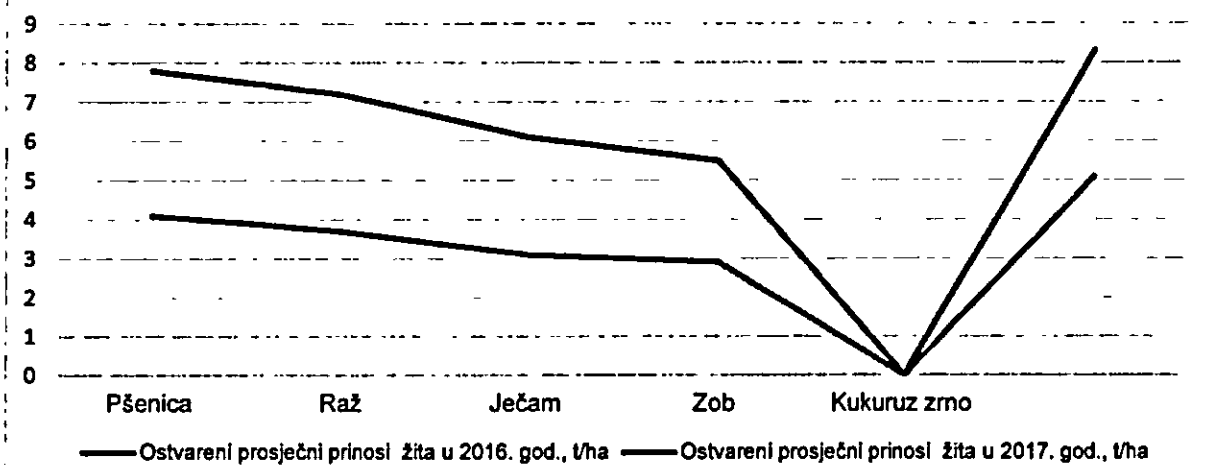
Grafikon 3. Požnjevena površina žita u FBiH, ha

Grafikon 4. Proizvodnja žita u FBiH, tona

Grafikon 5. Prosječni prinosi ostvareni kod žitarica u FBiH, t/ha

I kod svih povrtnih kultura se bilježi smanjenje ukupno proizvedenih količina i prosječnih prinosa, a kod krmnog bilja požnjevene površine ostaju na istom nivou s tim

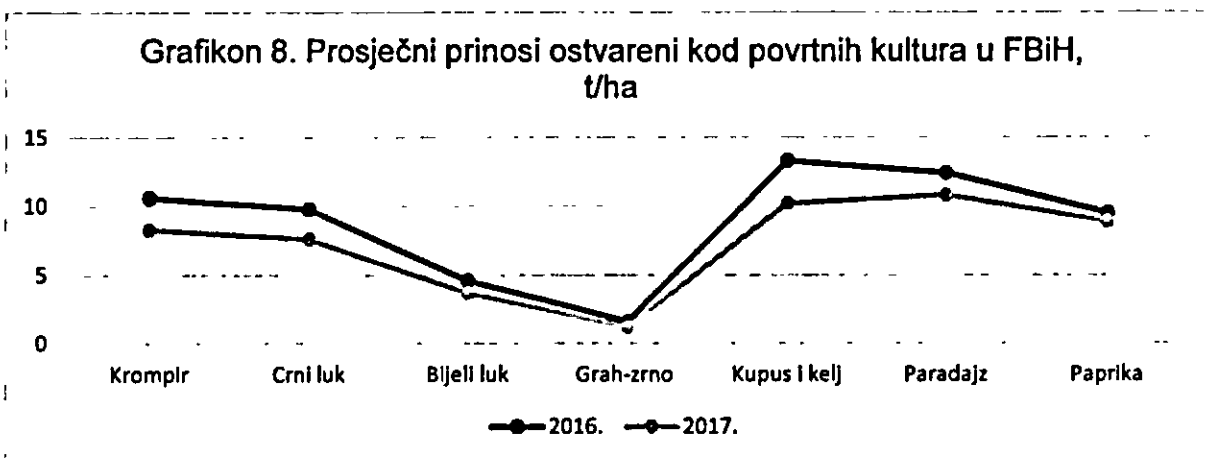
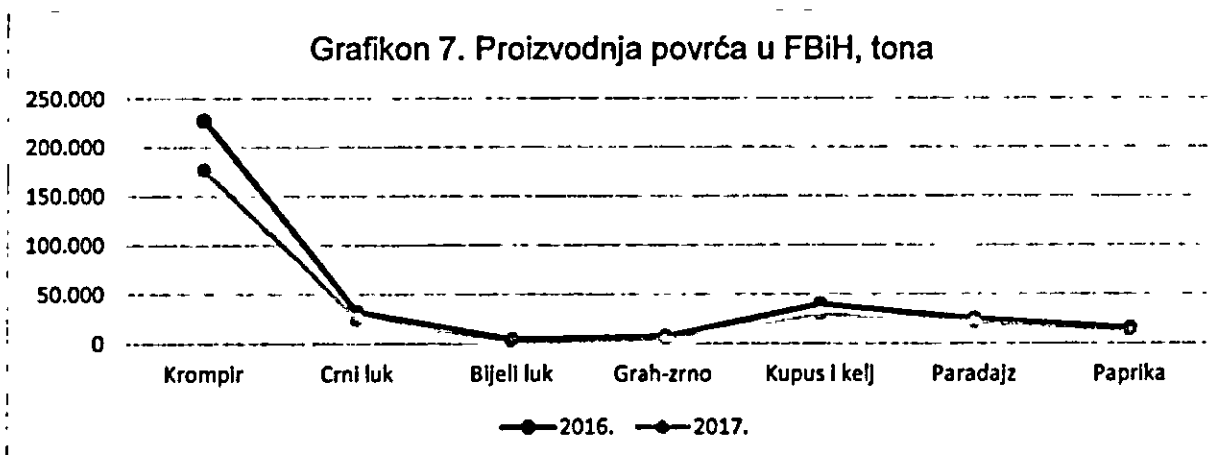
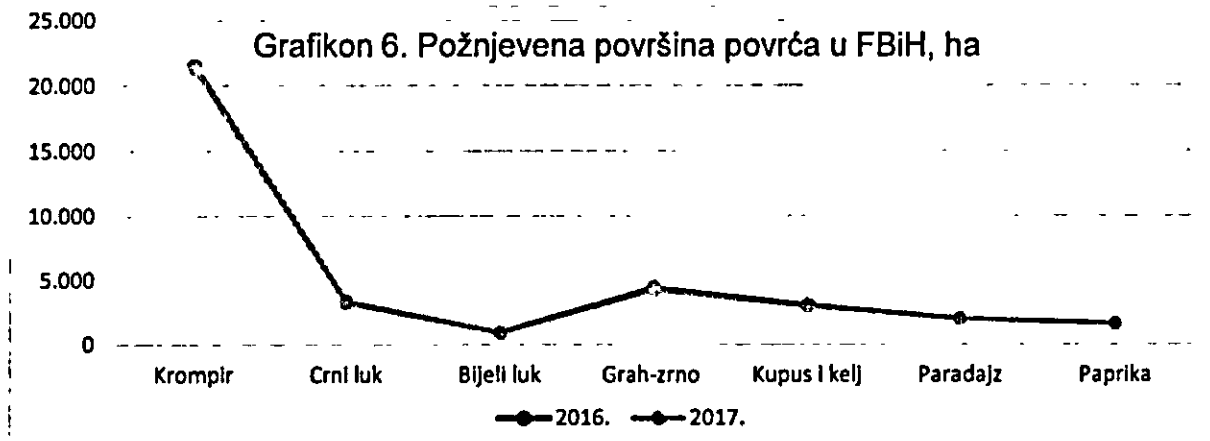
da bilježimo smanjenje prosječnih prinosa a samim tim i ukupnih prinosa za 2017. godinu u Federaciji Bosne i Hercegovine.

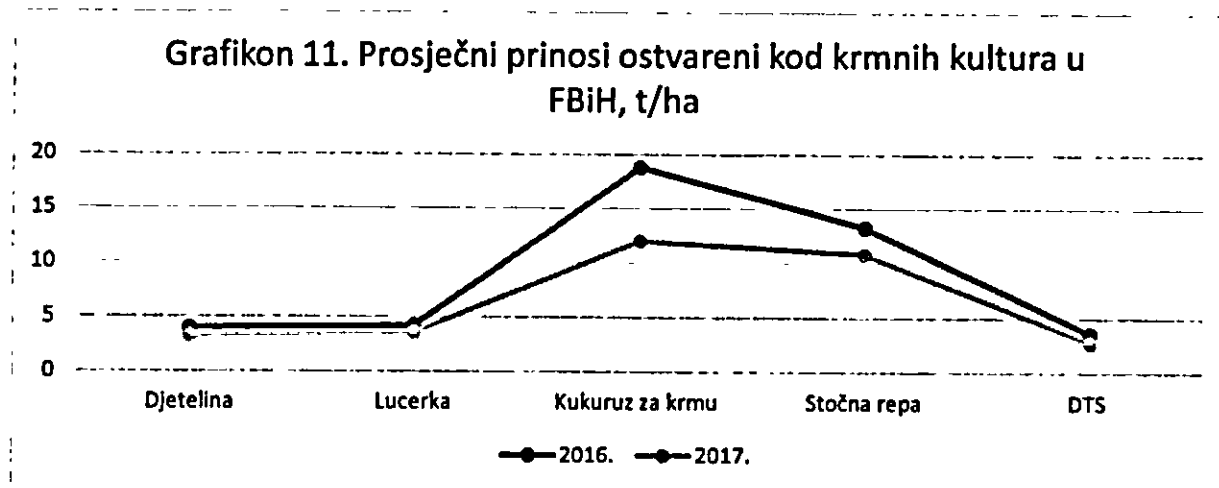
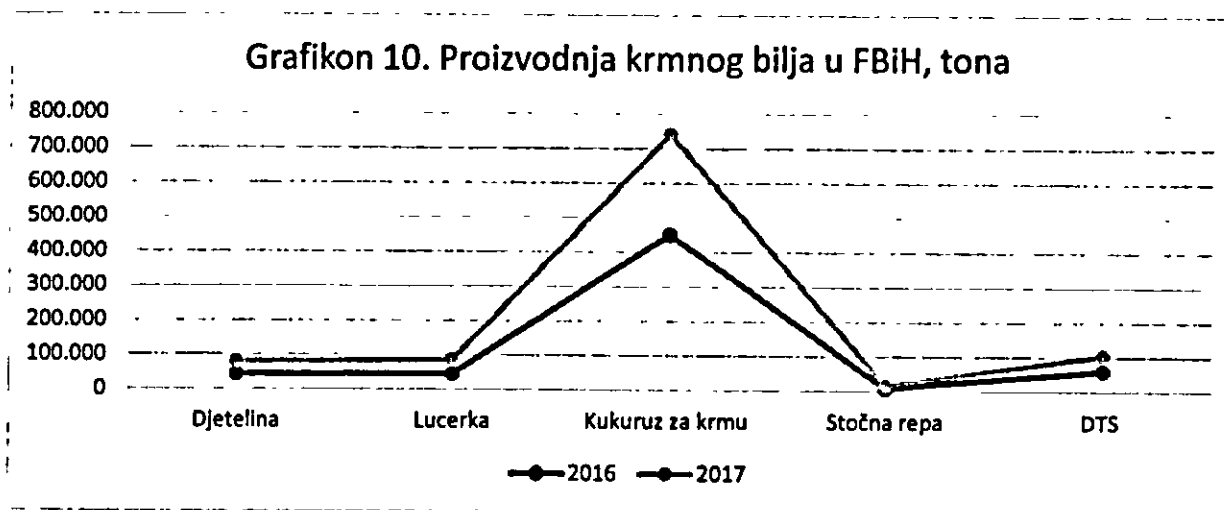
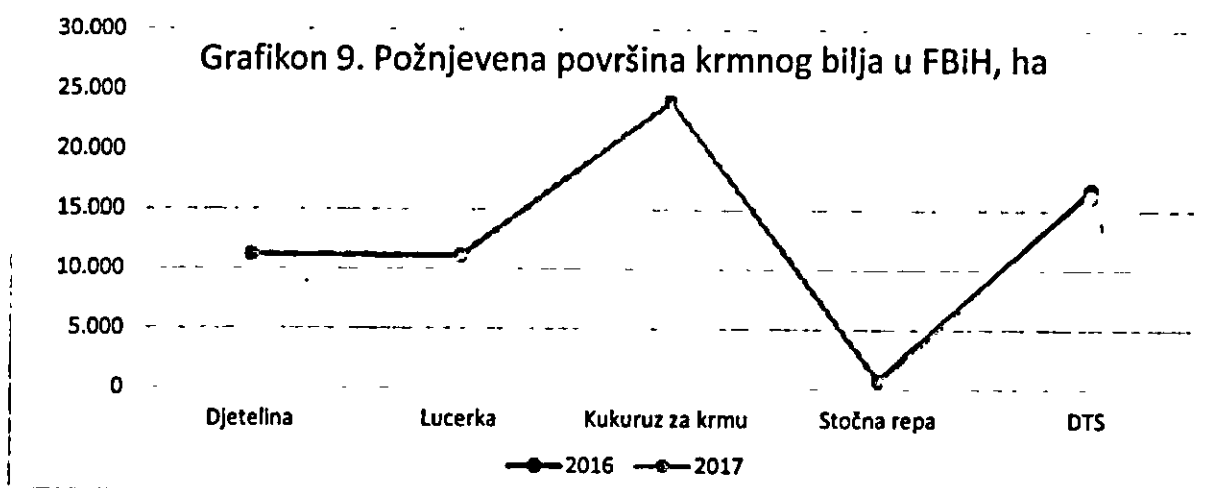
Pregled podataka o požnjevenim površinama, ostvarenim ukupnim prinosima i proizvodnji po jedinici mjere kod povrća, dat je u Tabeli 2. i Grafikonu 6, 7 i 8, a pregled stanja kod proizvodnje krmnog bilja dat je u Tabeli 2. i Grafikonu 9, 10 i 11.

Tabela 2. Pregled požnjevenih površina, ostvarene proizvodnje i prosječnih prinosa u 2016. i 2017. godini u FBiH

Usjev	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	Indeks-prinos
Godina	2016			2017			2017/16
Pšenica	21.058	86.732	4,1	19 946	75.059	3,7	86,5
Raž	2.256	8.363	3,7	2.104	7.294	3,5	87,2
Ječam	8953	27.939	3,1	8 736	25.812	3,0	92,4
Zob	3 216	9.391	2,9	3.336	8.773	2,6	93,6
Kukuruz zmo	47 866	243.760	5,1	48 662	157.385	3,2	64,6
Krompir	21.497	228 009	10,6	21.337	177.233	8,3	77,7
Crni luk	3.321	32.435	9,8	3.261	24 881	7,6	76,7
Bijeli luk	910	4.123	4,6	900	3 340	3,7	81,0
Grah-zmo	4 346	7.064	1,6	4.215	5 061	1,2	71,6
Kupus i kelj	3 029	40.180	13,3	2.980	30.365	10,2	75,6
Paradajz	1.982	24.499	12,4	1.975	21.347	10,8	87,1
Paprika	1.580	15.078	9,5	1.584	14 048	8,9	93,2
Djetelina	11.224	44.916	4,0	11.237	36 785	3,3	81,9
Lucerka	11.089	47.063	4,2	11.014	39 270	3,6	83,4
Kukuruz za krmu	24.021	451.151	18,8	24 021	289 417	12,0	64,1
Stočna repa	719	9 528	13,3	672	7.286	10,8	76,5
DTS	16.743	60.270	3,6	16.127	44.525	2,8	73,9

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Pregled podataka o požnjevenim površinama za industrijsko bilje, te ostvarenih ukupnih prinosa i proizvodnje po jedinici mjere, dat je u Tabeli 2.a, pregled ostvarene

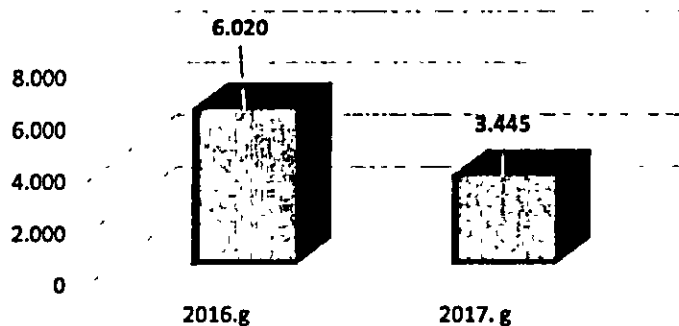
proizvodnje dat je u Grafikonu 12. i 13. Na osnovu podataka iz Tabele 2a, može se konstatovati da je u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2017. godini došlo je do značajnog smanjenja prosječnih prinosa soje u odnosu na 2016. godini, a samim tim ukupne proizvodnje za 43%. Smanjenje je rezultat i izuzetno nepovoljnih klimatskih uslova u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu, a isto možemo konstatirati i kod proizvodnje duhana gdje je došlo do smanjenja ukupnog prinosa za 22%, žetvenih površina za 6% i prosječnih prinosa za 8,2%.

Tabela 2.a Pregled ostvarenih prinosa kod usjeva industrijskog bilja u FBiH u 2016. i 2017.godini

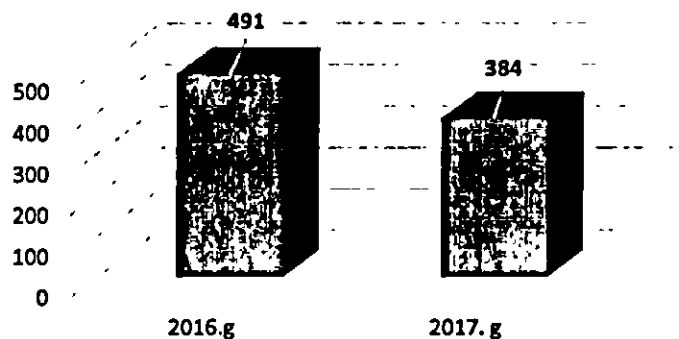
Usjev	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	Prinos indeks
	2016			2017			
Soja	2076	6 020	2,9	2.425	3 445	1,4	57
Duhan	453	491	1,1	433	384	0,9	78

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Grafikon broj 12. Proizvodnja soje (t)

Grafikon broj 13. Proizvodnja duhana (t)

PROIZVODNJA LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA

Kad govorimo o biljnoj proizvodnji u posljednje vrijeme ne možemo a da ne spomenemo ljekovito i aromatično bilje. Zahvaljujući ekspanziji sadnje smilja u Hercegovini, BiH se pozicionirala u sami vrh zemalja po izvozu eteričnog ulja, a može se slobodno uvrstiti među najveće mediteranske proizvođače.

Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja ima potencijal da značajno doprinese razvoju lokalne ekonomije, a prije svega ruralnih područja.

Poremećaji na svjetskom tržištu izravno su uticali na stagnaciju u svim proizvodnjama pa i ovoj proizvodnji.

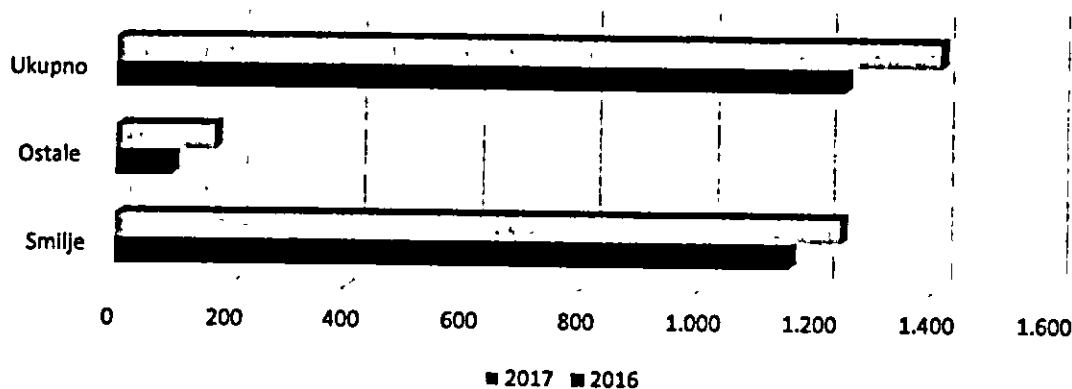
U Tabeli 3. su sadržani podaci, koji su predstavljeni u Grafikonu 14. kao prikaz zasađenih površina ljekovitim i aromatičnim biljem u 2016. i 2017. godini, iz koje se može zaključiti da su u 2017. godini zasijane površine uvećane za 8% u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 3. Pregled površina zasijanih ljekovitim i aromatičnim biljem u F BiH, ha

Zasijana površina (ha)		
	2016	2017
Smilje	1.147	1.236
Ostale	94	168
Ukupno	1.241	1.404

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Grafikon 14. Zasijana površina ljekovitim i aromatičnim biljem u FBiH, ha

VOĆARSKA I VINOGRADARSKA PROIZVODNJA

Ukupna proizvodnja i ostvareni prinosi voćnih vrsta u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu umanjani su kod skoro svih vrsta voća, osim kajsije gdje bilježimo povećanje za 28,8% ostvarenih prinosa.

Smanjenje ukupne proizvodnje rezultat je smanjenja prosječnih prinosa po mjernoj jedinici. Ovakvom stanju u oblasti voćarstva značajnu ulogu doprinijeli su nepovoljni klimatski uslovi u pojedinim fenofazama razvoja u odnosu na 2016. godinu.

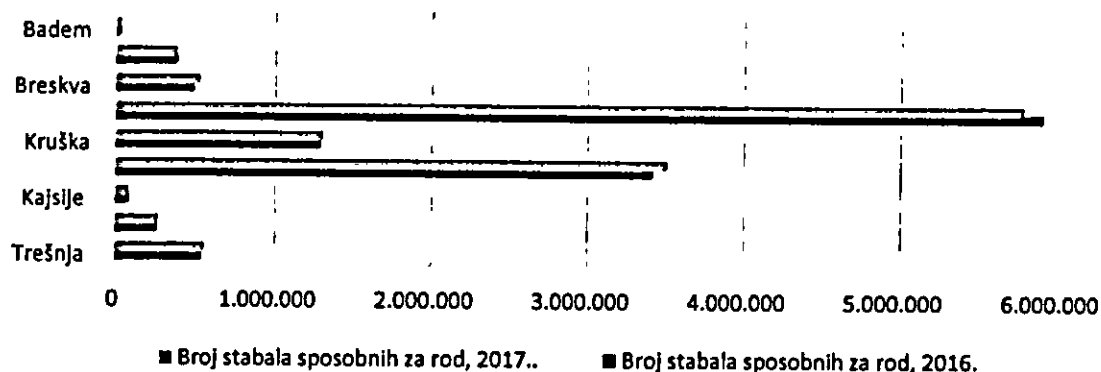
Podaci o broja rodni stabala, ostvarene proizvodnje i postignutih prinosa najvažnijih voćnih kultura u Federaciji BiH dat je u Tabeli 4., a pregled broja stabala sposobnih za rod, ostvarene proizvodnje voća i ostvarenih prosječnih prinosa dat je Grafikonu 15. 16. i 17.

Tabela 4. Pregled proizvodnje voća u 2016. i 2017. godini

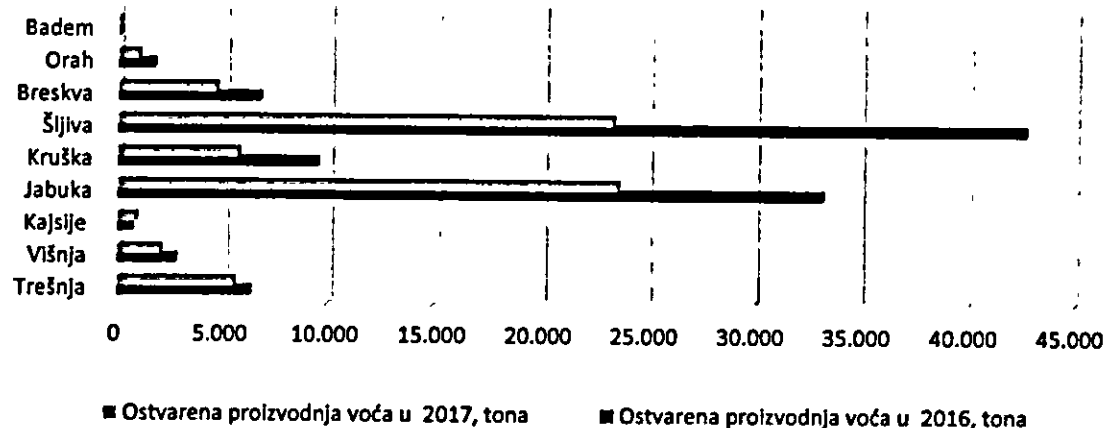
	Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	kg/stablo		Ukupan prinos, tona	kg/stablo	
	2015			2017			17/16
Trešnja	542 940	6 240	11,6	554 932	5 493	9,9	88
Višnja	253.411	2.682	10,6	257.393	2.005	7,8	74,8
Kajsije	72.693	649	8,9	70.378	836	11,9	128,8
Jabuka	3 432 790	33.199	9,7	3 520 810	23.568	6,7	70,1
Kruška	1.308.157	9 439	7,2	1.322.738	5 675	4,4	60,1
Šljiva	5 919 640	42 655	7,2	5.790.991	23.330	4,0	63,2
Breskva	488.773	6 671	13,6	524.144	4.607	8,8	69,1
Orah	378 448	1.639	4,3	373.627	924	2,5	56,4
Badem	11.800	59	6,0	10 860	47	4,3	79,7

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

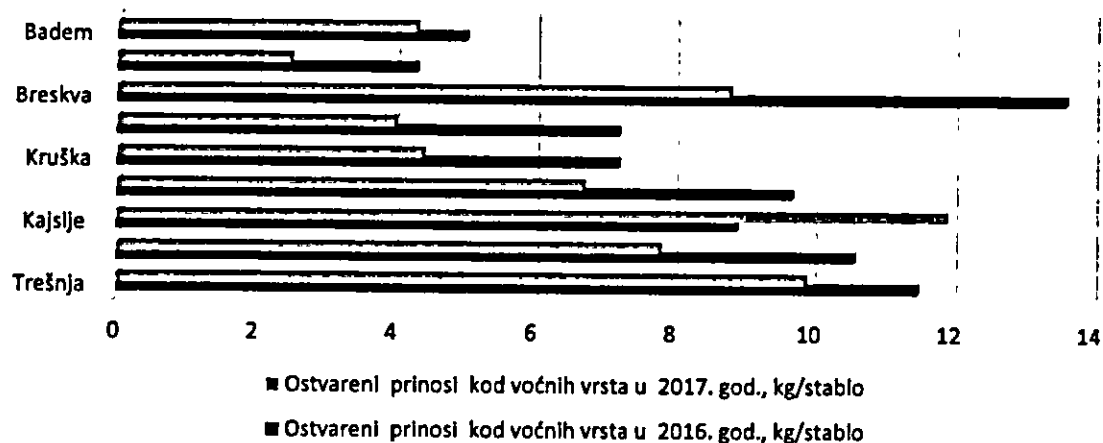
Grafikon 15. Broj stabala gajenih voćnih vrsta sposobnih za rod u 2016. i 2017. godini, FBiH

Grafikon 16. Ostvarena proizvodnja voća u 2016. i 2017. godini, tona

Grafikon 17. Prinos voća u 2016. i 2017. god, kg/stablo

Proizvodnja jagodastog i bobičastog voća

Zbog niza pozitivnih karakteristika jagodasto i bobičasto voće predstavlja jednu od najvećih perspektiva u budućem razvoju voćarstva na području Federacije BiH. Ono što daje prednost u odnosu na druge voćne vrste, sumira se kroz sljedeće: osigurava brz povrat uložених sredstava, mogućnost proizvodnje u vansezonskom periodu, plodovi traženi na tržištu itd. U Tabeli 4a. sadržani su podaci o požnjevenim površinama jagodastog i bobičastog voća, iz kojih se vidi da u 2017. godini imamo uvećanje površine pod malinjacima za 15%, u odnosu na 2016. godine, dok su ostale vrste ostale na razini prošlogodišnjih, kako što se može zaključiti i iz Grafikona 18, 19 i 20.

Klimatski uslovi i u ovoj proizvodnji su imali dominantan uticaj na umanjenje prosječnih a samim tim i ukupnih prinosa odnosno ostvarene proizvodnje kod jagodičastog i bobičastog voća.

Tabela 4a. Pregled površina jagodastog i bobičastog voća u 2016. i 2017. godini.

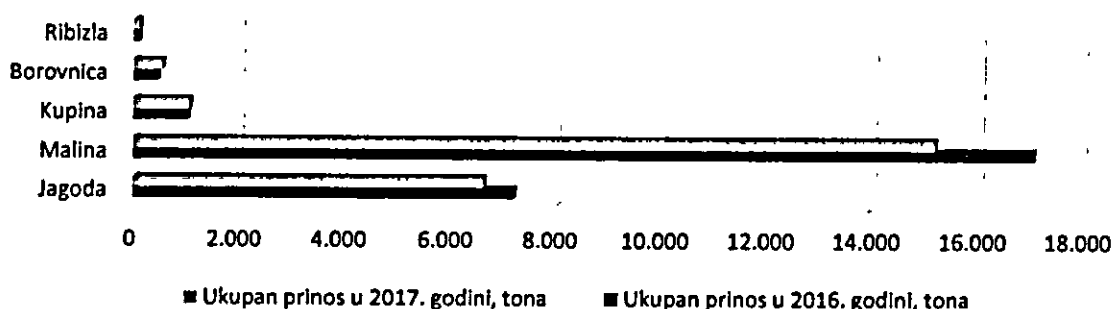
	Požnjevena površina, ha	Prinos		Požnjevena površina, ha	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	Prinos t/ha		Ukupan prinos, tona	Prinos t/ha	
		2016			2017		17/16
Jagoda	843	7.219	8,6	834	6.646	8,0	92
Malina	1.911	17.052	8,9	2.199	15.176	6,9	89
Kupina	131	1.033	7,9	139	1.076	7,8	104
Borovnica	124	457	3,7	133	553	4,1	121
Ribizla	12	105	8,5	21	121	5,8	115

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Grafikon 18. Površine pod jagodičastim i bobičastim voćem u 2016. i 2017. godini, ha

Grafikon 19. Ostvarena proizvodnja jagodičastog i bobičastog voća u 2016. i 2017. godini, tona

Grafikon 20. Ostvareni prinos, kg/stablo

Vinogradarstvo

Na osnovu analize podataka o proizvodnji grožđa u 2016. i 2017. godini koji su sadržani u Tabeli 4b. se može zaključiti da je došlo u 2017. godini do povećanja broja čokota sposobnih za rod za 6%, ali i do značajnog umanjenja ukupno ostvarene proizvodnje grožđa za 25,5% u odnosu na 2016. godinu. Ovakvo stanje u vinogradarskoj proizvodnji je rezultat kasnih proljetnih niskih temperatura i dugog sušnog perioda.

Tabela 4.b Pregled proizvodnje grožđa u 2016. i 2017. godini

	Broj čokota sposobnih za rod	Prinos		Broj čokota sposobnih za rod	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	kg/čokotu		Ukupan prinos, tona	kg/čokot	
	2016			2017			2017/2016
Grožđe	13.636.050	32.993	2,4	14.475.899	24.567	1,7	74,5

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

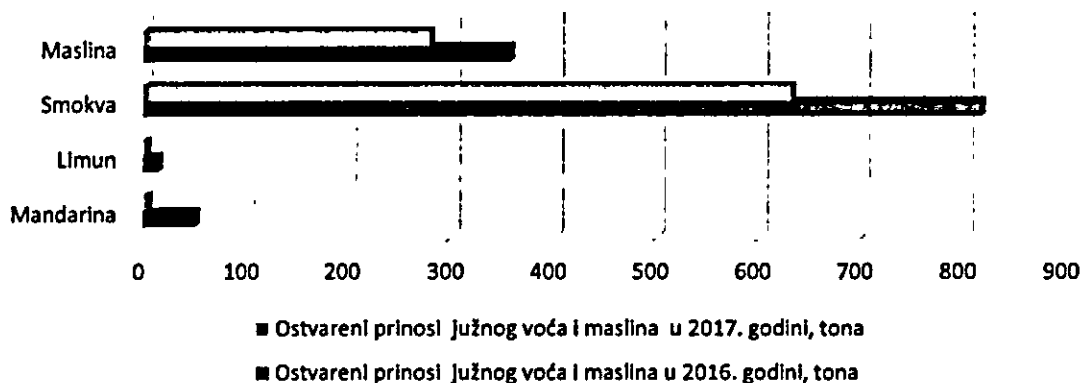
Stanje u oblasti proizvodnje južnog voća i maslina u Federaciji Bosne i Hercegovine prema analizi podataka sadržanih u Tabeli 4c. i u Grafikonu 21. pokazuju da se bilježi značajan pad obima proizvodnje ovih vrsta voća u 2017. godini.

Tabela 4c. Pregled proizvodnje južnog voća i maslina u 2016. i 2017. godini

	Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	kg/stablo		Ukupan prinos, tona	kg/stablo	
	2016			2017			2017/16
Mandarina	3.250	50,3	15,5	3.250	4,4	1,3	8,7
Limun	1.250	14,2	11,4	1.150	3,0	2,6	2,1
Smokva	71.990	815,2	11,3	71.720	631	8,8	77,4
Maslina	50.760	356,5	7,0	58.750	279,4	4,8	78,4

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Grafikon 21. Ostvareni prinosi južnog voća i maslina u 2016. i 2017. godini, tona

SJEMENSKA PROIZVODNJA U FEDERACIJI BIH

Sjemenska proizvodnja u Federaciji BiH bilježi rast u 2017. godini posebno nakon dužeg nepovoljnog perioda i to po sljedećim proizvodnjama: proizvodnja sjemena strnog žita je povećana na 2.499,8 tone u odnosu na prethodnu godinu kada je proizvodnja iznosila 2.346,3 tona; proizvodnja sjemenskog krompira bilježi pad u posljednjem periodu (trend u svim zemljama u okruženju); proizvodnja sadnica drvenastog voća je zadržana na nivou prethodnih godina.

Kod proizvodnje presadnica povrća zabilježen je pad proizvodnje u odnosu na prethodni period većinom zbog problema sa plasmanom povrća na tržište zemalja EU. Ova proizvodnja zadovoljava domaće potrebe, a dijelom se i izvozi, tako da je

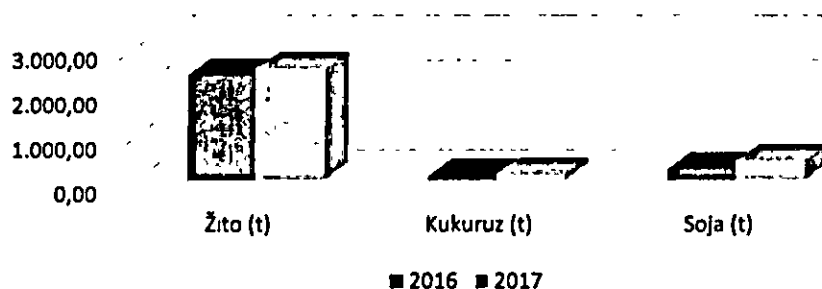
Federacija BiH u proizvodnji presadnica povrća postala lider u ovoj regiji, sa proizvedenom količinom u 2017. godini od 10.205.711 kom presadnica povrća, od čega je izvezeno na inozemno tržište 4.224.195 komada. Također možemo konstatirati da je Federacija BiH prepoznatljiva po kvalitetu presadnica povrća u zemljama EU.

Tabela 5. Pregled proizvodnje sjemena, sadnog materijala poljoprivrednog bilja i presadnica povrća u periodu 2016.- 2017. godina

Vrsta sjemena, sad. materijala i presadnica	2016.		2017.	
	Količina	Površina (ha)	Količina	Površina (ha)
Žito (t)	2.346,3	388,49	2.499,8	495,2
Kukuruz (t)	88	29	132,6	83,1
Soja (t)	244,4	97	437,4	277,4
Krompir (t)	335,3	26,7	56,4	4,0
Duhan (kg)	1,8	0,06	0,54	0,06
Ukupno	3.014,1	541,2	3.126,7	859,7
Presadnice povrća (kom)	13.441.292		10.205.529	
Drvenasto voće (kom)	652.880		629.711	
Ljekovito i aromatično bilje (kom)	2.110.529		4.606.212	
Jagodasto voće (kom)	3.658.106		4.112.850	
Vinova loza (kom) sa podlogama	298.400		312.325	

Izvor: Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo, Federalni agromediteranski zavod Mostar

Grafikon 22. Proizvodnja sjemena žita, kukuruza i soje za 2016 i 2017 godinu

Proizvodnjom domaćeg deklariranog sjemena smanjuje se potreba za uvoz istog, a s druge strane omogućava domaćim proizvođačima žitarica da dođu do kvalitetnijeg i jeftinijeg sjemenskog materijala.

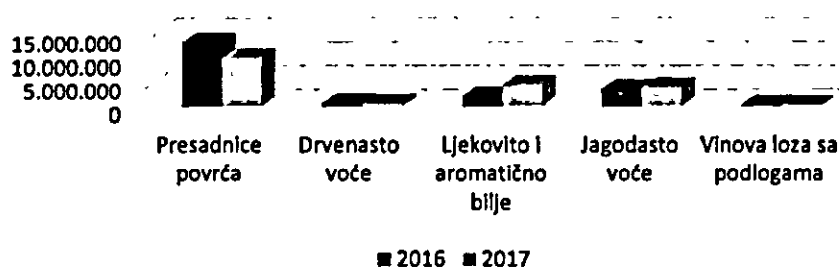
U 2017. godini došlo je do povećanja proizvodnje sjemena u odnosu na prethodni period zbog povoljnih klimatskih prilika.

Grafikon 23. Proizvodnja sjemenskog krompira u 2016. i 2017. godini (t)

U tabeli i grafikonu zasijane površine sjemenskog krompira u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu bilježi značajan pad. Ovo smanjenje proizvodnje je zabilježeno u svim zemljama okruženja a razlog je u veoma niskoj cijeni krompira iz EU.

Grafikon 24. Presadnice povrća, voća, vinove loze i ljekovitog bilja

Iz grafikona i tabele gore vidljivo je da je proizvodnja presadnica povrća u padu u odnosu na prethodni period, dok je sadni materijal na približnom nivou prošlogodišnje proizvodnje, a proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja je u velikom porastu.

MJERE ZEMLJIŠNE POLITIKE

Poljoprivredno zemljište je prirodno bogatstvo i neobnovljivi prirodni resurs koji je potrebno koristiti na način koji najviše odgovara prirodnim osobinama zemljišta i postojećim privredno ekonomskim i agrotehničkim uslovima.

Globalni trendovi u ovoj oblasti idu u smjeru povećanja cijene hrane i poljoprivrednog zemljišta tako da se radi o dobru koje postaje jedan od ključnih osnova održivog razvoja svake zemlje pa tako i Federacije BiH.

Ulazak Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju će u velikoj mjeri uticati na njenu poljoprivrednu politiku i politiku upravljanja zemljištem. U cilju reforme poljoprivredne politike, donesena je Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine (2015.-2019.). Od ostalih dokumenata u upravljanju poljoprivrednim zemljištem koriste se: Strategija gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, Osnove uređenja zemljišta-program navodnjavanja i program okrupnjavanja posjeda u Federaciji BiH, Projekat višenamjenskog vrednovanja zemljišta u Federaciji BiH kao i drugi dokumenti koji ukazuju na potrebu posvećivanja posebne pažnje gospodarenju osnovnim resursom poljoprivredne proizvodnje - poljoprivrednim zemljištem.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i kantonalna resorna ministarstva dužna su voditi evidenciju o poljoprivrednom zemljištu u vlasništvu države. Kantonalna ministarstva vode posebnu evidenciju o poljoprivrednom zemljištu koje je dato u zakup, koncesiju ili je promijenilo namjenu korištenja.

KORIŠTENJE, UREĐENJE I RASPOLAGANJE POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

U Federaciji BiH korištenje, uređenje i raspolaganje poljoprivrednim zemljištem je obavezno vršiti u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09).

Sagledavši sve zakonske odredbe koje su propisane o poljoprivrednom zemljištu i dostavljenim traženim podacima za 2016. i 2017. godinu od strane kantonalnih ministarstava zaduženih za implementaciju predmetnog Zakona u dole navedenim tabelama dat je pregled korištenja, uređenja i raspolaganja poljoprivrednim zemljištem:

KORIŠTENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Tabela 6. Pregled trajne promjene namjene poljoprivrednog zemljišta po kantonima u 2016. i 2017. godini

Kanton	2016			2017		
	Br. Investitora	Ukupna površina (m ²)	Uplaćena sredstva (KM)	Br. Investitora	Ukupna površina (m ²)	Uplaćena sredstva (KM)
USK	805	475.740,25	951.625,95	490	328.964,12	571.332,07
PK	24	9.080,60	18.327,09	29	113.788,99	445.265,61
TK	52	90.870,00	388.541,56	49	112.975,00	383.867,38
ZDK	459	335.012,31	610.713,62	430	240.608,80	526.683,02
BPK	24	52.912,00	45.735,00	11	4.381,00	3.942,00
SBK	228	144.248,00	155.102,64	145	79.817,68	103.247,22
HNK	20	587.208,00	237.480,43	46	159.049,50	348.759,31
ZHK	1	25,00	46,40	0	0,00	0,00
KS	88	22.205,85	62.501,90	80	23.676,72	73.282,40
K 10	3	1.399,17	3.859,26	1	19.121,00	2.359,00
UKUPNOO	1.704	1.718.701,18	2.473.933,85	1.281	1.082.382,81	2.458.738,01

* Izvor podataka: Resorna kantonalna ministarstva

U 2016. godini ukupan broj investitora koji su promijenili namjenu poljoprivrednog zemljišta iznosio je 1.704. Ukupna površina kojoj je promijenjena namjena poljoprivrednog zemljišta iznosila je 1.718.701,18 m². Ukupno uplaćena sredstva od promjene namjene iznosila su 2.473.933,85 KM.

U 2017. godini ukupan broj investitora koji su promijenili namjenu poljoprivrednog zemljišta iznosio je 1.281. Ukupna površina kojoj je promijenjena namjena poljoprivrednog zemljišta iznosila je 1.082.382,81 m². Ukupno uplaćena sredstva od promjene namjene iznosila su 2.458.738,01 KM.

U 2017. godini u odnosu na 2016. godinu da se zaključiti da je došlo do smanjenja broja investitora prilikom promjene namjene poljoprivrednog zemljišta i osjetnog smanjenja ukupne površine promjene namjene poljoprivrednog zemljišta na području Federacije BiH dok je iznos prikupljenih sredstava za ovu namjenu ostao otprilike isti.

UREĐENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Tabela 7. Pregled projekata uređenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta po kantonima u 2016. i 2017. godini

Kanton	2016		2017	
	Broj projekata	Urađena površina (ha)	Broj projekata	Urađena površina (ha)
USK	0	0,00	0	0,00
PK	0	0,00	0	0,00
TK	0	0,00	0	0,00
ZDK	31	15,70	4	2,50
BPK	0	0,00	0	0,00
SBK	0	0,00	0	0,00
HNK	108	25,60	0	0,00
ZHK	0	0,00	0	0,00
KS	0	0,00	3	1,88
K 10	0	0,00	0	0,00
UKUPNO	139	41,30	7	4,38

* Izvor podataka: Resorna kantonalna ministarstva

Projekte uređenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta u 2016. godini koji se sufinansiraju iz namjenskih sredstava prikupljenih od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta, zakupa i koncesije dostavila su dva kantona: Zeničko-dobojski i Hercegovačko-neretvanski. U 2016. godini sa područja Federacije BiH dostavljeno je 139 projekata i ukupno je uređeno 41,30 ha zemljišta, od toga Zeničko-dobojski kanton je uređio 15,70 ha, a Hercegovačko-neretvanski 25,60 ha.

U 2017. godini sa područja Federacije BiH dostavljena su ukupno 7 projekta za uređenje i zaštitu poljoprivrednog zemljišta i to od strane Zeničko-dobojskog i Sarajevskog kantona i ukupno je uređeno 4,38 ha.

RASPOLAGANJE POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

Tabela 8. Pregled poljoprivrednog zemljišta dato u zakup i koncesiju po kantonima u 2016. i 2017. godini

Kanton	2016.			2017.		
	Broj zakupoprimalaca/koncesionara	Ukupna površina (ha)	Uplaćena sredstva (KM)	Broj zakupoprimalaca/koncesionara	Ukupna površina (ha)	Uplaćena sredstva (KM)
USK	1	3,53	528,78	0	0,00	0,00
PK	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
TK	72	354,84	53.143,52	59	119,97	18.901,96
ZDK	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
BPK	1	9,14	457,02	0	0,00	0,00
SBK	0	0,00	0,00	1	2,50	731,25
HNK	8	16,50	11.750,00	28	230,95	23.122,67
ZHK	10	384,01	6.448,30	0	0,00	0,00
KS	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
K 10	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
UKUPNO	92	768,02	72.327,62	88	353,42	42.755,88

* Izvor podataka: Resorna kantonalna ministarstva

U 2016. godini podatke su dostavili pet kantona i to: Unsko-sanski, Tuzlanski, Bosansko-podrinjski, Hercegovačko-neretvanski i Zapadno-hercegovački. Ukupan broj zakupoprimaca na području Federacije BiH u 2016. godini je 92. Ukupna površina zakupa poljoprivrednog zemljišta u 2016. godini iznosi 768,02 ha, a uplaćena sredstva od zakupa iznose 72.327,62 KM.

U 2017. godini podatke su dostavila tri kantona i to Tuzlanski, Hercegovačko-neretvanski (koncesija) i Srednjobosanski kanton. Ukupan broj zakupoprimaca/koncesionara na području Federacije BiH u 2017. godini je 88. Ukupna površina zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u 2017. godini iznosi 353,42 ha, a uplaćena sredstva od zakupa i koncesije iznose 42.755,88 KM.

PREGLED STANJA U ANIMALNOJ PROIZVODNJI U 2017. GODINI

Donošenjem Zakona o stočarstvu utvrđeni su okviri za institucijske strukture, nadležnosti, odgovornosti, linije izvještavanja, mehanizme koordinacije, procesa konsultacija, prava, obaveze i način provođenja mjera na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja, kao i regulisanje odnosa u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja, utvrđivanje mehanizma za optimalan pristup u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja i vođenje registara uzgoja, kao i registara uzgajivača na prostoru Federacije BiH.

GOVEDARSTVO

Govedarska proizvodnja je jako značajna u Federaciji BiH i ima za cilj organizovati takve proizvodne sisteme koji će osigurati dovoljne količine kravljeg mlijeka i goveđeg mesa ne samo u zemlji, nego i viškove za mogući izvoz. Takva proizvodnja u sistemu održive govedarske proizvodnje treba pronaći ravnotežu između privrednih interesa, zaštite okoline i udovoljavanju socijalnim zahtjevima. Najvećim dijelom se oslanja na srednja i mala gazdinstva, a manjim dijelom na velike proizvodne jedinice.

Sadašnje stanje govedarske proizvodnje još uvijek nije na potrebnom nivou, a intencija je dostići zadovoljavajuće količine mesa i mlijeka.

Ograničavajući faktori između ostalog su:

- usitnjena imanja,
- mali broj grla na imanjima (3 do 10),
- neadekvatni uslovi držanja stoke,
- skupi krediti,
- needuciranost farmera u domenu govedarske proizvodnje, što se očituje u veoma niskom nivou proizvodnje po kravi.

Kako bi govedarska proizvodnja postala konkurentnija na otvorenom tržištu i u cijelosti zadovoljila domaće potrebe za mlijekom i mesom, nužno je u govedarstvu uspostaviti nove proizvodne sisteme koji će se veličinom proizvodne jedinice (farme), nivoom proizvodnje, te primjenom tehnoloških procesa moći nositi sa proizvodnim sistemima zemalja iz okruženja.

Osim navedenog, ima i drugih faktora koji značajno utiču na sadašnje stanje i trendove u govedarskoj proizvodnji. To su: stanje u prerađivačkoj industriji mlijeka, u mesoprerađivačkoj industriji i njihovoj međusobnoj povezanosti, a to je kvalitet mlijeka i mliječnih proizvoda kao i kvalitet mesa i mesnih proizvoda. Posebno je naglašen problem cjenovnih odnosa u otkupu sirovina.

Tabela 9. Brojno stanje goveda 2016.- 2017. godina

Godina	Ukupno goveda	Krave i steone junice
2016.	215.559	159.786
2017.	211.639	155.726

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema statističkim podacima, kao i podacima koji su dostavljeni od strane kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede u 2017. godini došlo je do smanjenja brojnog stanja goveda u odnosu na 2016. godinu.

Tabela 10. Brojno stanje goveda (po kategorijama) po kantonima u 2016.

Kantoni	Goveda (2016.)				Goveda %			
	Muzna grla	Junice	Sistem krava tele	Tov junadi	Muzna grla	Junice	Sistem krava tele	Tov junadi
USK	19.311	3.353	435	4.115	14,6	5,6	15,7	14,6
PK	805	320	0	1.300	1,4	0,0	4,9	1,4
TK	34.539	6.300	270	13.003	27,5	3,5	49,5	27,5
ZDK	17.200	5.500	1.100	2.000	24,0	14,2	7,6	24,0
BPK	910	290			1,3	0,0	0,0	1,3
SBK	7.850	1.695	30	857	7,4	0,4	3,3	7,4
HNK	7.850	1.247	600	560	5,4	7,8	2,1	5,4
ZHK	3.211	583	453	873	2,5	5,9	3,3	2,5
KS	5.721	1.639	985	1.476	7,1	12,7	5,6	7,1
K10	9.637	1.997	3.867	2.109	8,7	50,0	8,0	8,7
UKUP NO	107.034	22.924	7.740	26.293	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva

Tabela 11. Brojno stanje goveda (po kategorijama) po kantonima u 2017. godini

Kantoni	Goveda (2017.)				Goveda %			
	Muzna grla	Junice	Sistem krava tele	Tov junadi	Muzna grla %	Junice %	Sistem krava tele %	Tov junadi %
USK	18.684	3.151	335	3.744	18,3	14,0	4,1	16,0
PK	820	340	0	1.500	0,8	1,5	0,0	6,4
TK	34.040	6.230	325	10.659	33,3	27,6	4,0	45,6
ZDK	17.000	5.400	1.000	2.200	16,6	23,9	12,2	9,4
BPK	1.200	800			1,2	3,5	0,0	0,0
SBK	4.572	1.612	30	612	4,5	7,1	0,4	2,6
HNK	7.450	755	1.340	395	7,3	3,3	16,4	1,7
ZHK	3.150	492	358	624	3,1	2,2	4,4	2,7
KS	5.617	1.470	861	1.402	5,5	6,5	10,5	6,0
K10	9.745	2.321	3.920	2.241	9,5	10,3	48,0	9,6
UKUP NO	102.278	22.571	8.169	23.377	100,0	100,0	100,0	100,0

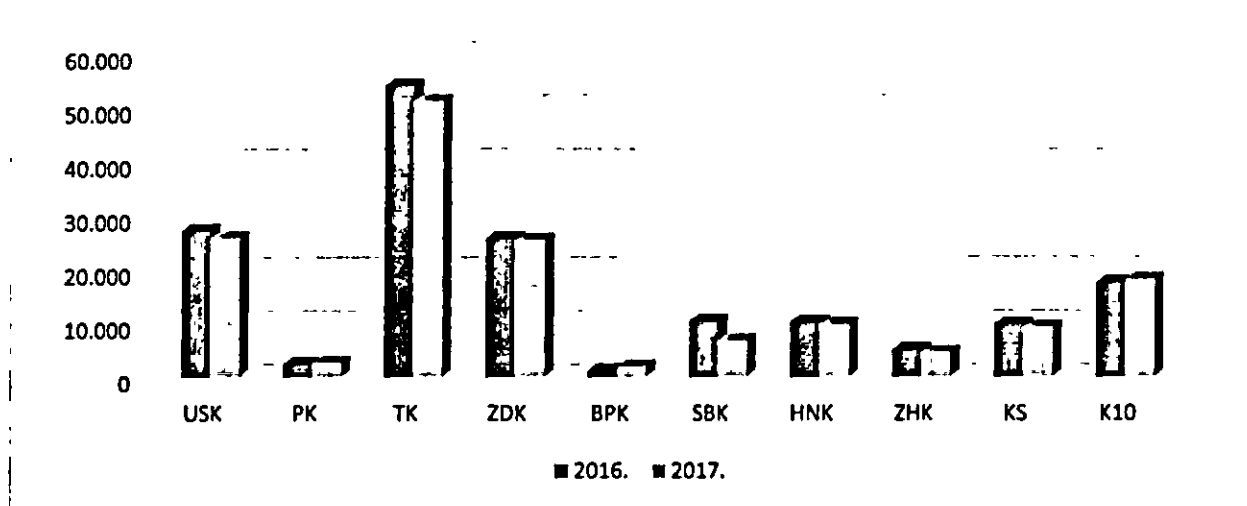
Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva i vlastiti obračun

Tabela 12. Brojno stanje goveda po kantonima u Federaciji BiH

Kantoni	2016. godina	2017. godina
USK	27.214	25.914
PK	2.425	2.660
TK	54.112	51.254
ZDK	25.800	25.600
BPK	1.200	2.000
SBK	10.432	6.826
HNK	10.257	9.940
ZHK	5.120	4.624
KS	9.821	9.350
K10	17.610	18.227
UKUPNO	163.991	156.395

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva

Grafikon 25. Brojno stanje goveda po kantonima u Federaciji BiH

Zbog sve zahtjevnijeg tržišta za proizvodnju kvalitetnog mlijeka koja podrazumijeva primjenu standarda o kvaliteti sirovog i svježeg mlijeka, veći broj malih poljoprivrednih proizvođača koji ne mogu zadovoljiti tražene standarde (uslovi držanja, higijenski paket i sl.) ne isporučuju mlijeko za tržište zbog čega se prestaju baviti ovom proizvodnjom i time se smanjuje broj muznih grla. S druge strane velike farme, su uglavnom osavremenile svoje proizvodne kapacitete i primjenjuju zootehničke mjere, te imaju visok stepen iskorištenosti genetskog potencijala grla i proizvodnost po grlu, što je na nivou proizvodnje na evropskim farmama.

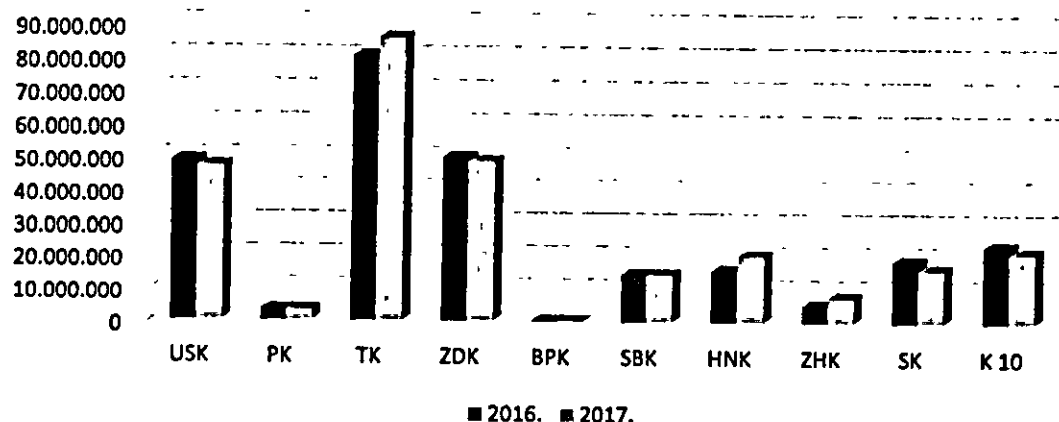
Tabela 13. Broj muznih grla i proizvodnja mlijeka po kantonima u F BiH 2016.- 2017. godina

Kanton	2016. godina				2017. godina			
	Muzna grla		Proizvodnja mlijeka		Muzna grla		Proizvodnja mlijeka	
	Broj krava	%	Litara	%	Broj krava	%	Litara	%
USK	19.311	18,0	48.956.320	18,8	18.684	18,3	47.347.269	17,8
PK	805	0,8	3.220.000	1,2	820	0,8	3.280.000	1,2
TK	34.539	32,3	80.522.161	31,0	34.040	33,3	86.036.478	32,3
ZDK	17.200	16,1	50.000.000	19,2	17.000	16,6	49.000.000	18,4
BPK	910	0,9	116.350	0,0	1.200	1,2	120.484	0,0
SBK	7.850	7,3	14.536.554	5,6	4.572	4,5	14.676.081	5,5
HNK	7.850	7,3	15.765.000	6,1	7.450	7,3	20.433.600	7,7
ZHK	3.211	3,0	5.120.000	2,0	3.150	3,1	7.820.000	2,9
SK	5.721	5,3	18.663.360	7,2	5.617	5,5	16.314.600	6,1
K 10	9.637	9,0	23.366.500	9,0	9.745	9,5	21.442.740	8,0
UKUPNO	107.034	100,0	260.149.895	100,0	102.278	100	266.471.252	100,0

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva i vlastiti proračun

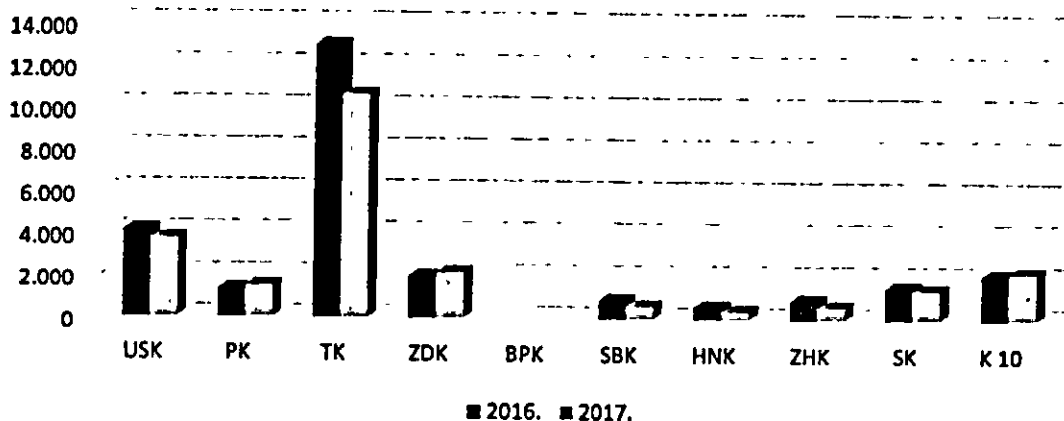
Iz Tabele 13. i Grafikona 26. vidljivo je da je u Federaciji BiH došlo do smanjenja brojnog stanja muznih grla. Najveći broj muznih grla locirano je u Tuzlanskom i Unsko-sanskom kantonu.

Grafikon 27. Proizvedene količine mlijeka po kantonima u Federaciji BiH

Iz Tabele 13. i Grafikona 27. vidljivo je da je došlo do blagog povećanja proizvodnje mlijeka u Federaciji BiH u 2017. u odnosu na 2016. godinu. Najveće količine proizvedenog mlijeka su u Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom i Unsko-sanskom kantonu.

Grafikon 28. Brojno stanje tovnih grla po kantonima u Federaciji BiH

Iz Grafikona 28. vidljivo je da je u Federaciji BiH došlo je do smanjenja brojnog stanja tovnih junadi u 2017. u odnosu na 2016. godinu. Do blagog povećanja tovnih grla došlo je u Zeničko-dobojskom kantonu. Najveći broj tovnih junadi lociran u Tuzlanskom i Unsko-sanskom kantonu.

OVČARSTVO

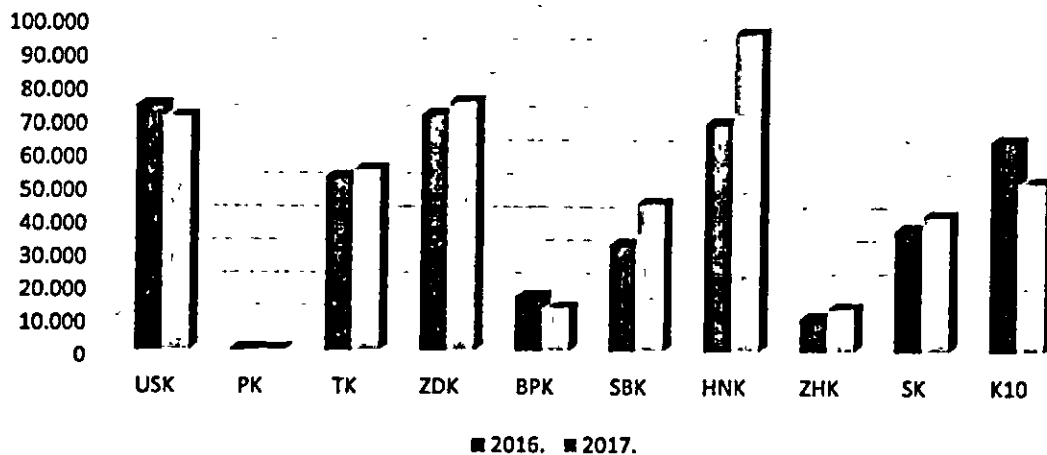
Ovčarstvo je veoma važna djelatnost u ruralnim područjima Federacije BiH, jer je značajan izvor prihoda za stanovništvo, a ogleda se u proizvodnji mlijeka, autohtonih sireva i mesa. Pri tome se vlasnicima stada nude različite mogućnosti usmjeravanja proizvodnje prema većem ili manjem preferiranju mesa ili mlijeka, što, uz genetske usmjerenosti, ovisi o nekoliko važnih ekonomskih i socioloških faktora. Značajno je napomenuti da se sve veći broj proizvođača mlijeka odlučuje za proizvodnju domaćih autohtonih sireva, što u konačnici stvara novu vrijednost i povećava dobit ove vrste proizvodnje.

Tabela 14. Broj ovaca u Federaciji BiH po kantonima

Kanton	Broj ovaca u 2016.	%	Broj ovaca u 2017.	%
USK	73.645	17,3	70.320	15,3
PK	450	0,1	450	0,1
TK	52.427	12,3	54.762	11,9
ZDK	71.000	16,7	75.000	16,4
BPK	16.340	3,8	13.000	2,8
SBK	32.204	7,6	44.650	9,7
HNK	68.570	16,1	95.204	20,8
ZHK	9.975	2,3	12.975	2,8
SK	36.878	8,7	40.957	8,9
K10	63.458	14,9	51.126	11,2
UKUP NO	424.947	100	458.444	100,0

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva

Grafikon 29. Brojno stanje ovaca po kantonima u Federaciji BiH

Prema podacima iz kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede u Federaciji BiH došlo je do povećanja broja ovaca. Povećanje broja ovaca je zabilježeno u Hercegovačko-neretvanskom Srednjobosanskom i Zeničko-dobojskom, Tuzlanskom, Zapadno-hercegovačkom i Sarajevskom kantonu a smanjenja u Unsko-sanskom, K10 i Bosansko-podrinjskom kantonu. Najveći broj ovaca lociran je u Hercegovačko-neretvanskom, Zeničko-dobojskom i Unsko-sanskom kantonu.

KOZARSTVO

Veliki dio Federacije BiH ima prirodne resurse za uzgoj koza i to u različitim sistemima poput otvorenih i poluotvorenih pašnjaka, uzgoja u stajama i kombinovanim uzgojima. Danas se u Federaciji BiH svi ovi sistemi uzgoja koza mogu vidjeti u praksi.

Postoje moderne komercijalne farme sa visokim ulaganjima u objekte i opremu sa orijentacijom na proizvodnju mlijeka kao i komercijalne farme sa improvizovanim stajama koje obezbjeđuju minimum standarda sa osnovnom opremom.

U Tabeli 15. ispod je prikazano ukupno brojno stanje koza, sa pregledom grla koja se muzu i količinom mlijeka po muznom grlu. Vidljivo je da je došlo do blagog povećanja broja muznih grla, ali smanjenja količina mlijeka po pomuzenoj kozi.

Tabela 15. Brojno stanje koza u 2016.- 2017. godina

Godina	Ukupno grla	Broj muznih koza	Količina mlijeka po muznom grlu (litra)
2016.	43.946	26.570	195
2017.	44.616	26.379	185

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Ministarstvo je prepoznalo ovaj vid proizvodnje kao veoma važnu granu u stočarstvu i godinama se ova proizvodnja značajno podržava uz stalno povećanje podrške po litri mlijeka kako bi se zadovoljile potrebe za kozjim mlijekom.

Unatoč podrškama Ministarstva, kozarstvo se nije značajno razvijalo i ako postoji organizovani otkup mlijeka i prodaja kozjeg mesa.

Tabela 16. Brojno stanje koza u Federaciji BiH po kantonima 2016.-2017. godina

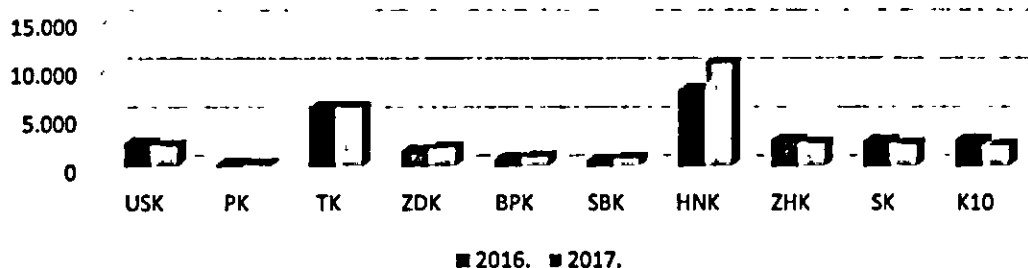
Kanton	Broj koza u 2016.	%	Broj koza u 2017.	%
USK	2.432	8,8	2.181	7,2
PK	255	0,9	255	0,8
TK	6.110	22,0	6.162	20,5
ZDK	1.600	5,8	2.000	6,6
BPK	760	2,7	1.000	3,3
SBK	583	2,1	841	2,8
HNK	7.900	28,5	10.680	35,5
ZHK	2.730	9,8	2.420	8,0
SK	2.645	9,5	2.343	7,8
K10	2.739	9,9	2.202	7,3
UKUPNO	27.754	100,0	30.084	100,0

Izvor: Kantonalna ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede i vlastiti proračun

Iz Tabele 16. i Grafikona 30. a prema podacima iz kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede, vidljivo da je u Federaciji BiH u 2017. godini došlo do povećanja brojnog stanja koza u odnosu na 2016. godinu.

Najveći broj koza lociran je u Hercegovačko-neretvanskom i Tuzlanskom kantonu.

Grafikon 30. Brojno stanje koza po kantonima u Federaciji BiH

SVINJOGOJSTVO

Sadašnja stanje u svinjogojskog proizvodnji u Federaciji BiH nije na zadovoljavajućem nivou i ne osigurava dovoljnu proizvodnju svinjskog mesa za domaće potrebe. Razlozi za ovakvo stanje se mogu svesti na sljedeće faktore: potpuno liberalizirano tržište mesa u BiH, nedovoljna sistemska podrška sektoru, usitnjena imanja (malo obradive površine), mali broj rasplodnih i tovnih grla na gazdinstvu, neodgovarajući uslovi držanja, loš pasminski sastav, nedostatak uzgojno – selekcijskog rada u sektoru, nedostupnost povoljnih kreditnih linija, slaba educiranost proizvođača svinjskog mesa i drugi razlozi.

U područjima gdje se uzgajaju svinje prakticira se samo završna faza proizvodnog ciklusa odnosno tov svinja. Tov svinja se zasniva na uvezenoj prasadi i to s ciljem podmirivanja domaćeg tržišta. U mesoprerađivačkoj industriju domaća sirovina je zastupljena u veoma malom procentu, jer je većina sirovine iz uvoza. Ovaj način proizvodnje u svinjogojstvu se nastavio i u 2016. godini.

Tabela 17. Brojno stanje svinja 2016.- 2017. godina

Godina	Ukupno svinja	Krmače i suprasne nazimice
2016.	85.291	9.221
2017.	93.000	9.550

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema statističkim podacima u 2017. godini došlo je do povećanja ukupnog broja svinja u odnosu na 2016. godinu, kao i povećanja broja krmača i suprasnih nazimica u odnosu na 2016. godinu.

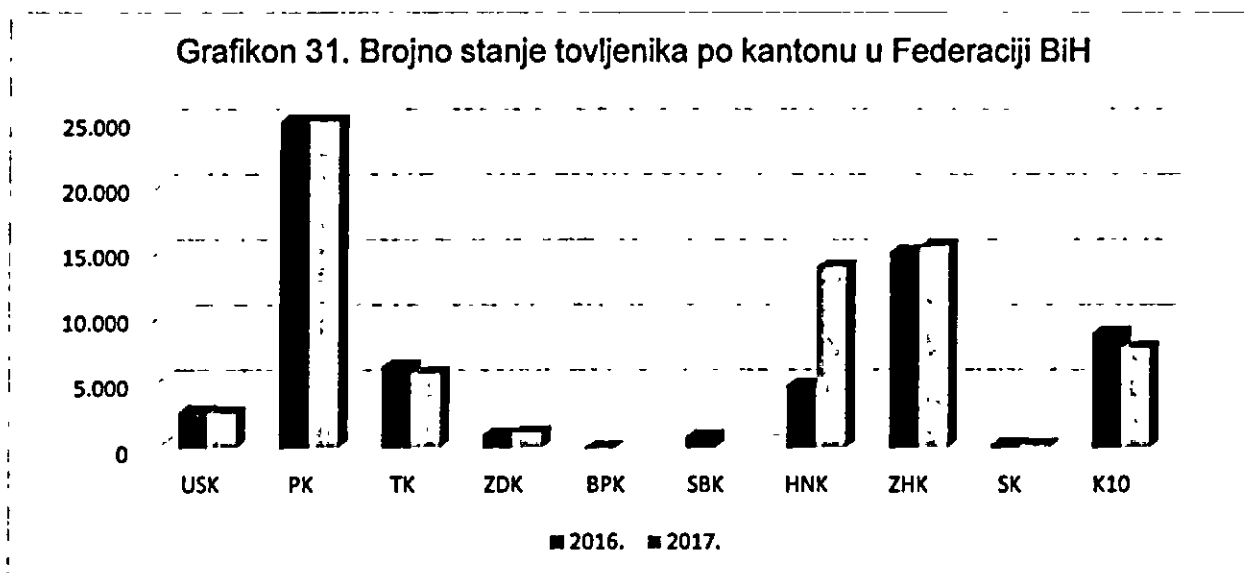
Tabela 18. Brojno stanje tovljenika (tovnih svinja) po kantonima u F BiH 2016. - 2017.

Kantoni	2016. god.	2017. god.
USK	2.749	2.681
PK	25.000	25.000
TK	6.196	5.719
ZDK	1.000	1.200

BPK	0	0
SBK	846	Nije dostavljen podatak
HNK	4.790	13.850
ZHK	14.977	15.456
SK	223	228
K10	8.762	7.645
Ukupno	64.543	71.779

Izvor: Nadležna kantonalna ministarstva

Iz Tabele 18. i Grafikona 31., a prema podacima kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede vidljivo je da je u Federaciji BiH povećan broj tovljenika u 2017. u odnosu na 2016. godinu. Najveći porast zabilježen je u Hercegovačko-neretvanskom kantonu dok je smanjen broj i u K10 i Tuzlanskom kantonu. Najveći broj tovnih grla lociran je u Posavskom kantonu.

PČELARSTVO

Najveći značaj pčelarstva pored proizvodnje meda i ostalih pčelinjih proizvoda ogleda se u oprašivanju poljoprivrednog bilja, jer bez pčela poljoprivredna proizvodnja bi bila nezamisliva. U usporedbi sa drugim industrijski razvijenim zemljama, imamo izuzetno čistu i zdravu prirodu, što rezultira proizvodnjom kvalitetnog i zdravstveno ispravnog meda, kao i drugih pčelinjih proizvoda i matica.

Pčelarstvo je regulisano Zakonom o stočarstvu. U skladu sa navedenim Zakonom, u 2018.g. donesen je Pravilnik o pčelarstvu (Službene novine Federacije BiH br. 31/18) kojim su definisani uslovi za bavljenje pčelarstvom, razmnožavanje pčela, lokacije pčelinjaka, paša pčela i njihova selidba, uspostavljanje katastra pčelinje paše, prodaja pčela, matica i pčelinjih proizvoda i uspostavljanje registra košnica i pčelara.

Tabela 19. Podaci o broju pčelinjih zajednica i količinama proizvedenog meda 2016.-2017. godina

Godina	Broj košnica	Ukupna proizvodnja, tona	Proizvodnja po košnici, kg
2016.	231.168	1.621	7
2017.	225.773	1.350	6

Izvor: Federalni zavod za statistiku

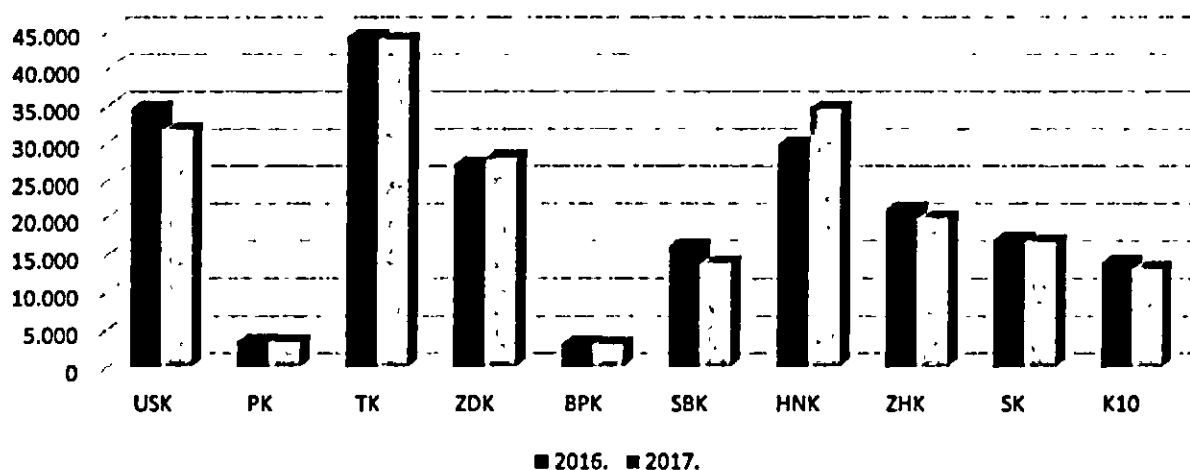
Prema statističkim podacima u Federaciji BiH u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu došlo je do smanjenja broja košnica, smanjenje proizvedenih količina meda, i smanjenja proizvodnje meda po košnici.

U Federaciji BiH imamo mali broj velikih proizvođača meda i pčelinjih proizvoda kao i onih koji se bave proizvodnjom i prodajom matica. Analizom je utvrđeno da pčelarstvo u većini slučajeva predstavlja dodatni izvor prihoda kod najvećeg broja pčelara, a isti med i druge proizvode prodaju izvan sistema. Da bi mogao prodavati svoj med, kao i druge pčelinje proizvode i matica na službenom tržištu, proizvođač mora biti registrovan kao obrt, pravni subjekt ili farma i da ispunjava sve sanitarne uslove. Također mora vršiti i redovne analize kvalitete meda i provoditi zdravstvene mjere na pčelinjaku.

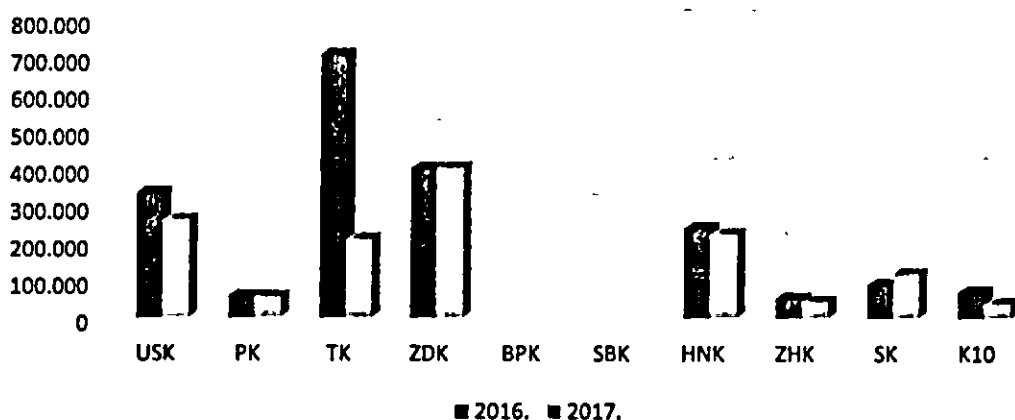
Tabela 20. Broj pčelinjih zajednica i proizvodnja meda po kantonima u Federaciji BiH u 2016. - 2017. godina

Kanton	2016.				2017.			
	Broj pčelinjih zajednica (kom)	%	Količina meda (kg)	%	Broj pčelinjih zajednica (kom)	%	Količina meda (kg)	%
USK	34.569	30,2	335.200	17,2	31.721	15,3	264.306	19,3
PK	3.300	2,8	57.750	3,0	3.300	1,6	57.750	4,2
TK	44.118	17,5	706.385	36,2	43.767	21,1	212.125	15,5
ZDK	27.000	20,4	400.000	20,5	28.000	13,5	403.000	29,5
BPK	3.050	0,0		0,0	3.000	1,4		0,0
SBK	16.051	0,0		0,0	13.782	6,6		0,0
HNK	29.700	16,5	240.200	12,3	34.600	16,7	226.200	16,5
ZHK	21.000	0,0	52.500	2,7	19.800	9,5	45.800	3,3
SK	16.934	8,7	88.420	4,5	16.676	8,0	119.245	8,7
K10	13.867	3,9	69.335	3,6	13.142	6,3	39.426	2,9
UKUPNO	209.589	100,0	1.949.790		207.788	100,0	1.367.852	100,0

Grafikon 32. Broj pčelinjih zajednica po kantonima u Federaciji BiH

Grafikon 33. Proizvedene količine meda po kantonima u Federaciji BiH

Prema podacima iz kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede u Federaciji BiH u 2017. u odnosu na 2016. godinu došlo je do smanjenja broja pčelinjih zajednica i proizvodnje meda što je vidljivo iz tabele i grafikona.

Također je vidljivo da je najveći broj košnica lociran u tri kantona i to: Tuzlanskom, Hercegovačko-neretvanskom i Unsko-sanskom kantonu.

Najveća proizvodnja meda je u Zeničko-dobojskom, Unsko-sanskom i Hercegovačko-neretvanskom kantonu.

PERADARSTVO

Peradarstvo, kao jedna od grana stočarstva, ima bitno mjesto u poljoprivrednoj proizvodnji. To proizlazi iz činjenice da je savremeno peradarstvo najintenzivniji oblik stočarstva i ima potpuno industrijsko značenje.

Važnost peradarstva očituje se prvenstveno u proizvodnji mesa i jaja, koja predstavlja jedan od najefikasnijih i najbržih načina dobivanja visokokvalitetnih animalnih proizvoda za ishranu ljudi.

Proizvodnja mesa peradi u Federaciji BiH zasniva se uglavnom na proizvodnji mesa pilića.

Proizvodnja pilećeg mesa (brojleri) je značajno zastupljena u Federaciji BiH i kao takva je konkurentnija u odnosu na druge proizvodnje. Za razliku od drugih, pileće meso iz uvoza je opterećeno carinom, tako da je naš proizvođač pilećeg mesa uz gotovo dostignute evropske uslove proizvodnje ima dobre preduslove za bavljenje ovom proizvodnjom.

Tabela 21. Podaci u peradarskoj proizvodnji u Federaciji BiH u hiljadama, 2016.-2017. godine

Godina	Broj peradi/hiljada kljun	Broj koka nosilja/hiljada kljun
2016.	8.705	1.886
2017.	9.365	1.776

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz Tabele 21. gore vidljivo da je u Federaciji BiH u 2017. godini ukupan broj peradi povećan u odnosu na 2016. godinu, kao i smanjenje broja koka nosilja.

AKVAKULTURA

U 2017. godini nastavljen je oporavak i blago povećanje proizvodnje u oblasti akvakulture u Federaciji BiH. Povećanje proizvodnje ribe i drugih akvatičnih životinja u Federaciji BiH, posmatrano u odnosu na prethodnu 2016. godinu iznosi oko 4%.

Ukupna proizvodnja salminidnih vrsta riba u 2016. godini iznosila je: kalifornijska pastrmka (*Oncorhynchus mykiss*) – 1.680 t, potočna pastrmka (*Salmo trutta fario*) – 90 t i potočna zlatovčica (*Salvelinus fontinalis*) – 20 t. U proizvodnji mlađi potočne pastrmke za potrebe poribljavanja otvorenih voda nije bilo većih odstupanja od dosadašnje proizvodnje i ona je u protekloj godini iznosila oko 4 miliona jedinki potočne pastrmke. U 2016. godini za potrebe poribljavanja rijeke Neretve i njenih pritoka uzgojeno je i oko 100.000 jedinki mlađi mekousne pastrmke (*Salmo obtusirostris*) i 50.000 jedinki mlađi glavatice (*Salmo marmoratus*).

Proizvodnja morskih organizama (marikultura) bila je skoro na nivou prethodne godine. Na 2 farme, koje egzistiraju u području Neumskog zaljeva u 2017. godini ukupna proizvodnja u marikulturi je iznosila 215 tona, od čega najveći udio čini morska riba (orada i lubin), oko 200 tona a ostatak od 15 tona školjke, prvenstveno dagnja ili mušula.

U pogonu za preradu ribe (firma „Žuvela“- Stolac) i tvornici riblje hrane („Bosfish“ – Hadžići, obim proizvodnje se nije značajnije mijenjao u odnosu na prethodni period.

Plasman ribe na područje Evropske unije je ostvaren u potpunosti za bescarinske kvotu od 500 tona godišnje. Značajna količina ribe plasirana je i na područje Srbije i Crne Gore.

Tabela 23. Proizvodnja u akvakulturi po kantonima u Federaciji BiH u 2016. - 2017. godina

Kantoni	2016.			2017.		
	Slatkovo dna riba	Morska riba (kg)	Ribogojil išta	Slatkovo dna riba	Morska riba (kg)	Ribogojil išta
USK	726.688	0	2	648.168	0	2
PK	0	0	0	0	0	0
TK	0	0	0	12.000	0	2
ZDK	0	0	0		0	
BPK	0	0	0		0	
SBK	45.271		1	73.724	0	2
HNK	748.550	175.500	18	305.000	210.000	13
ZHK	800.000	0	2	600.000	0	2
SK	70.000	0	4	70.500	0	5
K10	18.121	0	11	15.121	0	11
Ukupno	2.408.630	175.500	38	1.724.513	210.000	37

Izvor: Nadležna kantonalna ministarstva

Grafikon 37. Proizvodnja slatkovodne ribe po kantonima u Federaciji BiH

Iz Tabele 23. i Grafikona 37. vidljivo je da je došlo do smanjenja proizvodnje slatkovodne ribe a povećanja proizvodnje morske ribe u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu.

ANALIZA STANJA U PREHRAMBENOJ INDUSTRIJI

1.1 PROIZVODNJA I KAPACITETI

Najzastupljenije grane prehrambene industrije u Federaciji BiH su: proizvodnja mlijeka i mliječnih prerađevina, proizvodnja mesa i mesnih prerađevina, proizvodnja vode i osvježavajućih bezalkoholnih pića, prerada žitarica i proizvodnja brašna i mlinsko-pekarskih proizvoda, proizvodnja alkoholnih pića (pivo, vino i jaka alkoholna pića) te prerada voća i povrća. U tabeli 24. su predstavljeni indeksi proizvodnje prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda za 11 mjeseci 2017. i 2016. godine jer do izrade ovog izvještaja nisu objavljeni rezultati za cijelu 2017. godinu.

Tabela 24. Indeksi proizvodnje

Oblasti Industrijske proizvodnje	XI 2017. 2016.	XI 2017. XI 2016.	I-XI 2017. I-XI 2016.
1. Proizvodnja prehrambenih proizvoda	101,2	101,1	99,3
2. Proizvodnja pića	94,6	111,5	113,8
3. Proizvodnja duhanskih proizvoda	98,2	87,0	79,7

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku (bazna 2010= 100)

Tabela 25. Proizvodnja prehrambenih proizvoda, pića i cigareta u 2017.godini

R/b	Proizvodi	Jed. mjere	2016.	2017.	Indeks 2016./2015.
1.	Brašno i proizvodi od brašna	tona	268.831	257.494	0,95
2.	Meso i mesne prerađevine	tona	63.437	65.171	1,03
3.	Mlijeko i mliječne prerađevine	tona	132.939	143.904	1,08
4.	Proizvodi od voća i povrća	tona	12.727	10.787	0,85
5.	Čokolada i konditorski proizvodi	tona	2.060	2.001	0,97
6.	Tjestenina, kafa, čaj, začini	tona	12.852	12.287	0,96
7.	Alkoholna pića, vino, pivo	000 lit	47.210	49.376	1,04
8.	Vode i osvježavajuća pića	000 lit	247.837	292.504	1,18
9.	Cigarete	mil. kom	1.775	1.379	0,78

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Iz podataka u Tabeli 25. može se zaključiti da je proizvodnja prehrambenih proizvoda u 2017. godini ostala na istom nivou kao i 2016. godine, s tim da je kod proizvoda od voća i povrća i cigareta, znatno smanjena proizvodnja.

Kapaciteti privrednih društava koja se bave proizvodnjom prehrambenih proizvoda u Federaciji BiH u 2017. godini su skoro na istom nivou kao i prethodnih godina te je i dalje je stepen iskorištenosti domaćih kapaciteta u prehrambenoj industriji nizak, što se može vidjeti u Tabeli 26.

Tabela 26. Pregled kapaciteta i njihova iskorištenost po pojedinim granama prehrambene industrije

Grana prehrambene industrije	Jed. mjere	Proizvodnja u 2017.	Kapacitet /godišnji	Iskorištenost kapaciteta %
Mlinska industrija	t	160.014	302.150	52,96
Prerada mlijeka	000 lit	176.375	400.000	44,09
Prerada mesa	t	65.175	169.000	38,57
Prerada voća i povrća	t	10.787	15.000	71,91
Proizvodnja keksa i vafla	t	12.186	22.400	54,40
Proizvodnja piva	hl	459.136	1.500.000	30,61
Proizvodnja vode	000 lit	95.102	430.000	22,12
Proizvodnja bezalkoholnih pića	000 lit	197.402	356.600	55,36
Proizvodnja vina	000 lit	3.360	26.400	12,72
Proizvodnja cigareta	t	1.379	7.000	19,70

Podaci o proizvodnji u 2017. godini – Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz tabele 26. može se uočiti da je iskorištenost kapaciteta u većini ispod 50%, izuzimajući preradu voća i povrća čija iskorištenost kapaciteta iznosi 72%, te kod mlinske industrije, proizvodnje keksa i vafla i proizvodnje bezalkoholnih pića koja nešto više od 50%.

Najniža iskorištenost kapaciteta bilježi se kod proizvodnje cigareta 19,7% i proizvodnje vina 12,72%.

Kada se govori o iskorištenosti kapaciteta u prehrambenoj industriji treba uzeti u obzir činjenicu da Federalni zavod za statistiku nema podatke o proizvodnji za sve subjekte iz oblasti prehrambene industrije, te je pretpostavka da je ostvarena proizvodnja veća, nego što prikazuju podaci u tabeli 26. Tako npr. prema nezvaničnim podacima o proizvodnji vina koje posjeduje ovo Ministarstvo, iskorištenost kapaciteta je veća od 50%.

Iako je Uputstvo za upis u registar subjekata iz oblasti prehrambene i duhanske industrije objavljeno u "Službenim novinama Federacije BiH", broj 3/16, kojim je propisana obaveza dostavljanja podataka, između ostalih, o kapacitetima i ostvarenoj

proizvodnji za prethodnu godinu, veoma mali broj subjekata dostavio je tražene podatke (oko 20%).

Kapaciteti prehrambenih pogona u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2017. godini su približno slični kapacitetima prethodnih godina. Jedina vidljiva promjena kapaciteta je u mlinskoj industriji, jer je nekoliko mlinova srednjeg kapaciteta prestalo sa radom i u preradi voća i povrća, voćnih sokova i bezalkoholnog pića, jer je privredno društvo „Hepok“ d.d. Mostar prestalo sa proizvodnjom a svoju opremu za preradu voća i povrća, proizvodnju sokova i bezalkoholnih pića je instalirao u novi pogon u Brčkom. Za 2017.godinu u odnosu na 2016. godinu je karakteristično da se proizvodnja piva, vode, bezalkoholnih pića, piva, keksa i vafla, i mesa povećala, a da se proizvodnja prerađevina od voća i povrća i cigareta smanjila.

1.2. ZASTUPLJENOST DOMAĆIH SIROVINA U PROIZVODIMA

Proizvođači prehrambenih proizvoda prema porijeklu sirovina koje prerađuju se mogu podijeliti u dvije grupe:

- Proizvođači koji prerađuju sirovine koje su najvećim dijelom domaćeg porijekla (mlijeko, prirodne mineralne i prirodne izvorske vode, voće i povrće, grožđe za proizvodnju vina) i
- Proizvođači koji proizvodnju zasnivaju uglavnom na uvezenim sirovinama (prerada žitarica, prerada mesa, proizvodnja piva, proizvodnja osvježavajućih bezalkoholnih pića, proizvodnja cigareta).

1.3. POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM

Tabela 27. Proizvodnja, uvoz, izvoz i pokrivenost uvoza izvozom pojedinih prehrambenih proizvoda u Federaciji BiH u 2017. godini

Proizvod	Proizvodnja (kg/lit)	Izvoz (KM)	Uvoz (KM)	Pokrivenost uvoza izvozom
Mlijeko i vrhnje	115.242.944	40.789.819	24.441.948	166,88
Sir	3.812.469	6.253.542	66.886.957	9,35
Maslac	242.528	1.177.834	14.191.006	8,30
Brašno (pšenično)	159.956.450	13.989.343	15.552.664	89,95
Čokolada i ostali proizvodi koji sadrže kakao	2.001.501	4.959.253	99.743.450	4,97
Tjestenina	10.532.629	1.847.171	11.255.342	16,41
Pivo	45.913.604	1.096.633	115.834.932	0,95

Vino	3.360.152	4.258.121	12.846.475	33,15
Mineralne vode	95.102.388	4.270.232	15.809.364	27,01
Bezalkoholna pića	197.420.289	32.071.369	100.329.164	31,97
Meso-govedina	12.875.037	47.399.293	105.356.367	44,99
Meso - svinjetina	1.211.367	0	25.438.695	0,00
Meso-peradi (cijelo)	1.488.490	1.417.467	3.044.828	46,55
Voćni sokovi	1.245.569	491.951	10.934.160	4,50
Džem, marmelada	1.120.150	1.450.671	3.214.872	45,12
Cigarete (mil. kom)	1.379	9.363.530	61.707.851	15,17

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku i Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Iz Tabele 27. može se vidjeti da je jedino kod mlijeka i pavlake zabilježen veći izvoz u odnosu na uvoz (pokrivenost uvoza izvozom je 166,88%).

Najmanja pokrivenost uvoza izvozom zabilježena je kod sira, maslaca, piva, voćnih sokova. Posebnu pažnju treba obratiti na veliki uvoz piva (115,8 miliona KM) iako imamo vlastite kapacitete za proizvodnju čija je iskorištenost samo 30,61%, mineralne vode (15,8 miliona KM) i bezalkoholna pića (100,3 miliona KM), a iskorištenost naših kapaciteta je 27,01% za vode, odnosno 31,97% za bezalkoholna pića.

MJERE NOVČANIH PODRŠKI PO MODELU POTICAJA PROIZVODNJI

U skladu sa Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju Vlada Federacije BiH na prijedlog Ministarstva donijela je Program za 2017. godinu („Službene novine Federacije BiH“ br. 24/17 i 97/17).

Program za 2017. godinu realizovan je u iznosu od **71.745.017,74 KM** odnosno **99,1%**, a od tog iznosa, u 2017. godini ukupno je realizovano **10.944.039,54 KM** po modelu poticaja biljnoj proizvodnji, a **59.827.538,70 KM** po modelu poticaja animalnoj proizvodnji.

S tim u vezi u 2017. godini su propisane mjere poticaja proizvodnji kako slijedi:

1. Novčane podrške u biljnoj proizvodnji

Tabela 30. Odobreni poticaji biljnoj proizvodnji u 2017. godini po vrstama poticaja

A/1		BILJNA PROIZVODNJA	Planirano prema Programu	Odobreno u KM
A/1-1	Br.	Proizvodnja ratarskih, povrtlarskih kultura, voćarskih kultura, grožđa i maslina		
	1.	Proizvodnja krušnih žita (pšenica i raž)		3.233.693,73
	2.	Proizvodnja stočnog žita (ječam, zob i tritikale)		546.439,05
	3.	Proizvodnja krmnog bilja (silažni kukuruz, stočni grašak i grahorice)		2.125.770,37
	4.	Proizvodnja uljarica (uljana repica, suncokret i soja)		725.274,89
	5.	Proizvodnja heljde		2.809,36
	6.	Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja		203.006,70
	7.	Proizvodnja povrća		744.192,40

	8.	Proizvodnja grožđa i maslina		757.718,91
	9.	Proizvodnja voća		292.413,69
	10.	Proizvodnja duhana u listu -Virdžinija, Berlej i Hercegovački ravnjak		94.303,50
A/1-2		Proizvodnja sjemena		
	11.	Proizvodnja sjemena strnih žitarica		461.133,00
	12.	Proizvodnja sjemena kukuruza, soje i suncokreta		15.250,00
	13.	Proizvodnja sjemena krompira (osnovno sjeme)		0,00
	14.	Proizvodnja sjemena krompira (sjeme I sorte reprodukcije)		34.340,00
A/1-3		Proizvodnja sadnog materijala		
	15.	Deklarisane sadnice krošnjastog voća		123.142,95
	16.	Deklarisane sadnice jagodičastog voća		444.557,10
	17.	Deklarisane sadnice vinove loze		67.828,05
		Ukupno A/1-1, A1-2, A1-3 (PROIZVODNJA 2017)	9.933.834,16	9.871.873,70
A/1-4		Nerealizirane podrške		
	18.	Nerealizovani zahtjevi klijenata iz prethodnih godina po modelu poticaja proizvodnji, kojima zbog nedostatka sredstava ili vršenja naknadnih kontrola i provjera nije isplaćena novčana podrška po Programu novčanih podrški.	1.072.165,84	1.072.165,84
		UKUPNO A/1	11.006.000,00	10.944.039,54

Novčane podrške u animalnoj proizvodnji

Tabela 33. Odobreni poticaji animalnoj proizvodnji u 2017. godini po vrstama poticaja

A/2		ANIMALNA PROIZVODNJA	Planirano prema Programu	Odobreno u KM
A/2-1	Br.	Govedarska proizvodnja		
	1.	Proizvodnja svježeg kravljeg mlijeka		26.726.763,40
	2.	Proizvodnja krave u sistemu otkupa mlijeka		2.878.753,46
	3.	Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja		3.434.308,12
	3a.	Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz uvoza		72.750,00
	4.	Uzgoj rasplodne stoke - rasplodnih junica		3.830.572,30
	5.	Uzgoj goveda u sistemu krava - tele		1.811.113,00
A/2-2		Ovčarska i kozarska proizvodnja		
	6.	Proizvodnja ovčjeg mlijeka		72.517,20
	7.	Proizvodnja kozjeg mlijeka		120.809,50
	8.	Uzgoj rasplodne stoke (ovce)		0,00
	9.	Uzgoj rasplodne stoke (koze)		155.517,44
A/2-3		Svinjogojska proizvodnja		
	10.	Proizvodnja svinjskog mesa - tov svinja		1.656.840,00
	11.	Uzgoj rasplodne stoke - krmača		52.785,50
A/2-4		Peradarska proizvodnja		
	12.	Uzgoj 18-tjednih pilenki		51.301,95
	13.	Uzgoj matičnog jata - pilenki teške roditeljske linije		74.011,20

	14.	Uzgoj matičnog jata - pilenki lake roditeljske linije		0,00
A/2-5		Pčelarska proizvodnja		
	15.	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica		243.450,00
A/2-6		Ribarska proizvodnja		
	16.	Proizvodnja/uzgoj slatkovodne ribe		2.205.367,23
	17.	Proizvodnja/uzgoj morske ribe		202.020,47
A/2-7		Izvorne zaštićene pasmine životinja		
	18.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac u čistoj krvi)		6.900,00
	18a.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac-križanci u tipu date pasmine)		36.300,00
	19.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (pas tornjak)		920,00
		Ukupno A/2-1, A/2-2, A/2-3, A/2-4, A/2-5, A/2-6, A/2-7	43.919.794,03	43.633.000,77
A/2-8				
	20.	Nerealizovani zahtjevi klijenata iz prethodnih godina	16.500.000,00	16.194.537,93
		UKUPNO A/2	60.419.794,03	59.827.538,70

Program za 2017. godinu po modelu poticaja animalnoj proizvodnji, planirano je 60.419.794,03 KM, a realizovano u iznosu od 59.827.538,70 KM odnosno 99,02%.

OSTALE VRSTE NOVČANIH PODRŠKI

Ministarstvo je nastavilo sa praksom sufinansiranja učešća na privrednim manifestacijama iz oblasti poljoprivrede i prehrambene industrije, sufinansiranje premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji, sufinansiranje naučnih i stručnih skupova, sufinansiranje sudjelovanja na privrednim manifestacijama, podrška radu zadružnih saveza i udruženja poljoprivrednika na nivou Federacije BiH, kao i finansiranje drugih zakonskih obaveza od značaja za Federaciju BiH.

S obzirom da je veliki broj poljoprivrednih proizvođača u našoj zemlji ostvario značajnu poljoprivrednu proizvodnju, a kao problem za plasman proizvoda na domaćem i inozemnom tržištu mu predstavljaju nedostatak sertifikata kojim dokazuje poštivanje određenih standarda, u Program je uvrštena i mjera sufinansiranja troškova standardizacije proizvoda/proizvodnje.

Tabela 36. Pregled poticaja po Modelu ostalih vrsta podrške, sudske presude i rješenja po žalbama u Federaciji BiH

E		Ostale vrste podrški	Planirano prema programu	Odobreno u KM
	1.1	Sufinansiranje premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji	51.477,79	51.477,79
	2.1	Sufinansiranje organiziranja stručnih skupova, kongresa, simpozija, seminara, sajмова iz oblasti poljoprivredno-prehrambenog sektora	16.323,13	16.323,13
	3.1	Sufinansiranje izlaganja na privrednim manifestacijama od značaja za poljoprivredni sektor	1.245,25	1.245,25
	4.1.	Sufinansiranje troškova realizacije aktivnosti zadruga	546,90	546,90
	4.2.	Sufinansiranje troškova realizacije aktivnosti udruženja		0,00
	4.3.	Sufinansiranje troškova realizacije aktivnosti saveza		0,00
	5.1.	Sufinansiranje uvođenja i certifikacija standarda u poljoprivredi i prehrambenoj industriji	12.109,50	12.109,50
		UKUPNO E	81.702,57	81.702,57

Sudske presude i rješenja po žalbama				
F		Vrsta podrški	Planirano prema Programu	Odobreno u KM
	1.	Novčane podrške - ostvareno pravo u ponovljenim postupcima provedenim po pravomoćnim sudskim presudama i pravosnažnim rješenjima donesenim u drugostepenom postupku po žalbama	892.503,40	891.736,93
		UKUPNO F	892.503,40	891.736,93
UKUPNO (A+C+E+F)			72.400.000,00	71.745.017,74

PREGLED UKUPNO ODOBRENIH NOVČANIH PODRŠKI IZ PROGRAMA U 2017. GODINI

Programom za 2017. godinu planirana su novčana sredstva za poticaje poljoprivredi u iznosu od 65.700.000 KM („Službene novine Federacije BiH“, broj 24/17), a izmjenom i dopunom programa, u cilju izmirenja obaveza iz ranijeg perioda povećan je planirani iznos na 72.400.000 KM („Službene novine Federacije BiH“, broj 97/17). Novčane podrške su realizovane u iznosu od 71.745.018, odnosno 99,1% od planiranih sredstava.

Tablica br.6: Struktura odobrenih novčanih podrški u 2017.g.

Odobrene podrške za 2017.g.	Iznos	Učešće %
Biljna proizvodnja	10.944.039,54	15,25%
Animalna proizvodnja	59.827.538,70	83,39%
Ostale novčane podrške	81.702,57	0,11%
Ponovljeni postupci po žalbama i sudskim presudama	891.736,93	1,24%
UKUPNO	71.745.017,74	100,00%

REGISTAR POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA I REGISTAR KLIJENATA

U Registru poljoprivrednih gazdinstava (RPG) i Registru klijenata (RK) Federacije Bosne i Hercegovine do 07.12.2017. godine ukupno je bilo registrovano 74.073 poljoprivrednih gazdinstava.

Od ukupnog broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstva (74.073) registrovano je 70.758 porodičnih poljoprivrednih gazdinstava i 3.315 pravnih subjekata i obrta.

Ukupno je evidentirano 135.274 članova u porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima i 20.853 zaposlenih u pravnim subjektima i obrtima.

U periodu od 01.01.2017.g. do 31.12.2017.g. u Registru poljoprivrednih gazdinstava i klijenata Federacije BiH registrovano je 354 novo gazdinstvo sa statusom obrtnika i 66 novih gazdinstava sa statusom privrednog društva.

Ograničenje poticaja za fizička lica do 6000 KM u toku godine potaknulo je preregistraciju porodičnih gazdinstava u obrte i druge pravne subjekte.

Kroz nova privredna društva i obrtnike u navedenom periodu zabilježeno je povećanje broja zaposlenih u sektoru poljoprivrede (kroz obrte i privredna društva) za 1980 novouposlenih.

Ukupna površina obradivog poljoprivrednog zemljišta evidentirana u Registru poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u Federaciji iz RPG i RK iznosi 109.267,43 ha.

Registracija poljoprivrednih gazdinstava i klijenata, te ažuriranje podataka za poljoprivredna gazdinstva provodi se u 79 općina u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Tabela 45. Pregled upisanih klijenata u RPG i RK po kantonima u 2017. godini

Sjedište gazdinstva	Zbirni podaci o registrima						
Kantoni	Ukupno PG	Ukupna površina PG [ha]	OPG/PPG	PG pravni subjekti	Broj članova na PPG/OPG	Broj zaposlenih na PG pravni subjekti	
Bosansko-podrinjski kanton	1418	1734,3609	1267	151	2484	189	
Hercegovačko-neretvanski kanton	4522	9193,7278	4344	178	9419	2276	
Kanton 10	3255	14556,7370	3036	219	6251	519	
Kanton Sarajevo	4240	4469,3516	3865	375	7060	2774	
Posavski kanton	2349	9393,9989	2233	116	3703	361	
Srednjobosanski kanton	12188	10160,6087	11867	321	23019	4146	
Tuzlanski kanton	16442	20356,4762	15807	635	27240	6191	
Unsko-sanski kanton	11779	23495,3735	11177	602	24884	1085	
Zapadno-hercegovački kanton	2858	3156,4203	2735	123	5753	1008	
Zeničko-dobojski kanton	15022	12750,3797	14427	595	25461	2304	
FBIH	74073	109267,4346	70758	3315	135274	20853	

- Укупно је запослено у с.п. 27 запослена, а у правним лицима 82 запослених што укупно износи 109 запослених.
- У Регистар пољопривредних домаћинстава укупно су уписана 3.343 носиоца пољопривредних газдинстава.

1.3. Површине пољопривредног земљишта (засијано и необрађено) и колико је земљишта засијано житарицама, индустријским и крмним биљем, поврћем за 2016/2017. годину:

- Засијано је:
 - житарица – 10.854 ха,
 - индустријског биља – 1.318 ха,
 - сточног крмног биља – 828 ха,
 - ливаде и пашњаци – 3.135 ха,
 - повртног биља – 479 ха,
 - међуусјеви и подусјеви – 56 ха,
 - остало на ораницама и вртovima – 11.600 ха, (од тога необрађене оранице вртovi – 5.280 ха.

2. Биљна производња (врсте, површине / количине и остварени приноси) у 2016/2017. години

2.1. Пшеница, кукуруз и остале житарице у 2017. години

Врста усјева	Укупно		
	Пожњевен а површина (ха)	Принос (т)	
		По1 ха	Укупно
Рани усјеви	3.139		9.277
Пшеница	2.100	3,1	6.510
Јечам	530	2,7	1.431
Зоб	401	2,2	882
Јагоде	50	6,5	325
Малине	15	2,0	30
Уљана репица	43	2,3	99
Касни усјеви			
- Жита	7.715		52.179
Кукуруз укупно	7.300	7	51.100
Просо	-	-	-
Остала жита - тритикале	415	2,6	1.079

2.2. Индустријско биље

Врста усјева	Укупно		
	Пожњевен а површина (ха)	Принос (т)	
		По1 ха	Укупно
- Индустријско биље	1.318		2.552
Сунцокрет сјеме	80	2,5	200
Соја зрно	1.238	1,9	2.352
Духан	-	-	-
Љековито и ароматич. биље	-	-	-

2.3. Крмно биље

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно	
		Принос (т)	
		По1 ха	Укупно
- Сточно крмно биље	828	-	3.204
Дјетелина	260	2,8	728
Луцерка	190	2,6	494
Кукуруз на кр. зел. маса	130	7,9	1.027
Мјешавина трави и махунарки	112	4,1	459
Мјешавина жита и махунарки	16	4,0	64
Травно дјетелинске смјесе	-	-	-
Остало крмно биље	120	3,6	432
- Ливаде и пашњаци	3.135	-	1.504
Ливаде, сијено	320	0,7	224
Пашњаци, сијено	515	0,7	360
Сијено са усјева, воћ. и сл.	2.300	0,4	920

2.4. Поврће

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно	
		Принос (т)	
		По1 ха	Укупно
- Повртно биље	479		2.908
Кромпир	230	10	2.100
Мрква	12	3,5	42
Црни лук	31	2,0	54
Чешњак	8	1,5	12
Грах, зрно	92	2,2	202
Грашак, зрно	13	4,3	60
Грашак махуна	-	-	-
Купус и келъ	18	15	225
Парадаиз	32	2,2	66
Паприка зелена	17	3	51
Краставац	18	4	72
Диње и лубенице	8	3	24

2.5. Воће

Врста усјева	Обрана површина (ха)	Укупно	
		Принос (т)	
		По1 ха	Укупно
Рано воће	59	-	433
Трешње	20	10	200
Вишње	36	5,4	194
Кајсије	3	13	39
Касно воће	576	-	6.142
Јабуре	77,00	7,60	585
Крушке	29	11	319
Дуње	3,3	9,00	30
Шљиве	450,00	11,00	4950
Брескве	2,60	8,00	20,8
Ораси	14	17,00	238

3. Сточарска производња

3.1. Бројно стање стоке у 2017. години изгледа овако:

Врста и категорија стоке	Број грла, ком
Говеда,укупно	10.357
Краве и стеоне јунице	3.650
Овце укупно	11.415
Овце за приплод	7.300
Свиње, укупно	19.300
Крмаче и супрасне назимице	2.750
Коњи, укупно	201
Перад, укупно	550.000
Коке несилице	15.000
Козе, укупно	1.050
Кунићи, укупно	2.000
Кошнице пчела, укупно	11.726

3.2. Преглед заклане стоке у 2017. години изгледа овако:

Врста	Број грла	Бруто тежина тона	Нето тежина тона
Говеда укупно	710	315,28	172,62
Телад	72	10,8	5,4
Јунад	154	77	42,35
Краве	0	0	0
Остала говеда	484	227,48	124,87
Овце укупно	0	0	0
Јањад	0	0	0
Шиљежад, овце, овнови	0	0	0
Козе укупно	0	0	0
Свиње укупно	1.846	191,88	118,69
Одојци до 20 кг	26	0,78	0,39
Свиње од 20 – 50 кг	0	0	0
Свиње од 50 – 110 кг	1.820	191,10	118,30
Свиње преко 110 кг	0	0	0
Перад укупно (у ооо ком)	2	18	13
Товљени пилићи	0	0	0
Остала перад	2	18	13

3.3. Сточна производња у 2015. години

Врста производа	Количина
Кравље млијеко (хиљ. литара)	6.400
Број мужених крава	3.100
По муженој крави (литара)	2.065
Овчије млијеко (хиљ. литара)	2.060
Број мужених оваца	2.300
По муженој овци (литара)	90
Козије млијеко (хиљ. литара)	44
Број мужених коза	460
По муженој кози (литара)	96
Вуна (тона)	8,25
Број стрижених оваца	5.500
По овци (килограма)	1,50
Јаја (хиљ. комада)	7.200

Број кокоши неслица (хиљ. комада)	40.000
По неслицы (комада)	180
Мед (тона)	195
По кошници (килограма)	18,5

4. Прехрамбена индустрија

4.1. Удио прехрамбене индустрије у Бруто домаћем производу (БДП) Брчко дистрикта

БиХ износи 34.186.000,00 КМ односно 4,40 %.

4.2. Заступљене гране прехрамбене индустрије су:

производња уља, шећера, брашна хљеба, пекарских производа, кафе и чаја, кекса и производња сточне хране. Према подацима којима располажемо стање у прехрамбеној индустрији изгледа овако:

а. „БИМАЛ“ д.д. - производња јестивог уља, 234 запослених, производни капацитет 120.000 тона (40.000 тона готових производа), искориштеност капацитета преко 90%, проведена приватизација.

б. „СТУДЕН АГРАНА“ - рафинерија шећера, 133 запослених, производни капацитети 150.000 тона, искориштеност капацитета 94,4%, приватно предузеће.

с. „ЖИТОПРОМЕТ“ д.д. - производња брашна, 4 запослена, производни капацитети: млин 20.00 МТ/год., проведена приватизација.

д. „БОСНАПЛОД“ д.д. - предузеће за производњу и прераду воћа, 83 запослена капацитет 10.000 тона, смрзнутог воћа, проведена приватизација,

е. „БИЉАНА“ д.д. - узгој и прерада љековитог биља, 40 запослених, искориштеност капацитета 60%, проведена приватизација.

ф. „ВОЋАР“ д.о.о. – приватно предузеће за производњу прехрамбених производа, 52 запослена радника, производни капацитети 1000 т хране за једну годину, искориштеност капацитета 77.2%.

С поштовањем.

Олеф Сидељева

[Handwritten signature]

Саша Танић, дипл. економиста-мастер

Достављено:

1. Наслову
2. Архиви

Broj: 05-07-1-2010-23/18
Sarajevo, 24. 7. 2018. godine

1
2
3

PRIMIJENO: 02-08-2018			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj prijema
12	28-155-12/18		

MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BiH
- n/r tajniku Ministarstva -
Musala 9
71000 Sarajevo

PREDMET: Obavijest o zaključku Vijeća ministara BiH

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 150. sjednici održanoj 24. 7. 2018. godine, razmotrilo je Izvješće iz oblasti poljoprivrede za Bosnu i Hercegovinu za 2017. godinu, te u vezi s tim zaključilo:

- usvaja se Izvješće iz oblasti poljoprivrede za Bosnu i Hercegovinu za 2017. godinu;
- zadužuje se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da Izvješće iz oblasti poljoprivrede za Bosnu i Hercegovinu za 2017. godinu dostavi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

O zaključku vas informiramo radi njegove provedbe.

S poštovanjem,

DOSTAVLJENO:

-Naslovu
-Odsjeku za pripremu i praćenje sjednica
Vijeća ministara BiH
-a/a

